

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

5/2014

OBSAH
Rozhodnutí ve věcech trestních

Abolice	č. 20
Krádež	č. 23
Náhrada škody	č. 22
Odměna a náhrada hotových výdajů	č. 21
Omyl právní	č. 24
Přípustnost dovolání	č. 19
Řízení o dovolání	č. 20
Řízení o odvolání	č. 22
Sexuální nátlak	č. 18
Subsidiarita trestní represe	č. 25
Zabezpečovací detence	č. 19
Zanedbání povinné výživy	č. 25
Znásilnění	č. 18
Zpronevěra	č. 23
Zvolený obhájce	č. 21

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Akciová společnost	č. 58
Dovolání	č. 53
Elektronický platební rozkaz	č. 48
Exekuce	č. 52, č. 53
Incidenční spory	č. 59, č. 60
Insolvence	č. 59
Insolvenční správce	č. 60
Náhrada škody	č. 55, č. 56
Oddlužení	č. 61
Odporovatelnost	č. 60
Odpovědnost státu za škodu	č. 56
Plná moc	č. 50
Poplatky soudní	č. 48, č. 49
Právní úkony	č. 60
Promlčení	č. 55
Rozhodčí doložka	č. 53, č. 54
Rozhodčí řízení	č. 59
Rozsudek pro uznání	č. 51
Směnky	č. 59
Směrnice EU	č. 49
Splnění dluhu	č. 60
Splnění závazku	č. 60
Spoluvlastnictví	č. 57
Vlastnictví bytů	č. 57
Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)	č. 52
Změna návrhu na zahájení řízení	č. 55
Způsob řešení úpadku	č. 61

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Závislost oběti, na rozdíl od její bezbrannosti, je stav, v němž se oběť sice nemůže úplně svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele, není však vůči němu bezbranná a má – pokud nejde o patologickou závislost – stále určitý prostor k svobodnému rozhodování. Stačí i faktický poměr závislosti.

Stav závislosti může záležet např. v psychické závislosti poškozené osoby vytvořené v důsledku jejího ovlivnění pachatelem tvrzením, že je léčitel, který jediný je schopen vyléčit nevléčitelnou chorobu, kterou poškozená osoba trpí, a to i za pomoci pohlavního styku.

Zneužití takové psychické závislosti poškozené osoby ze strany pachatele k tomu, aby s ním poškozená osoba uskutečnila pohlavní styk, naplňuje znaky trestného činu sexuálního nátlaku ve smyslu § 186 odst. 2 tr. zákoníku, a nikoliv trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku spáchaného formou zneužití bezbrannosti poškozené osoby.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 4. 2013,
sp. zn. 2 To 12/2013)

Vrchní soud v Praze k odvolání obviněného částečně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2012, č.j. 46 T6/2012-1479, a to ve výroku o vině v bodech IV) a V), v nichž byl obviněný uznán vinným zločiny znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, a ve výrocích o trestech, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. sám ve věci rozhodl tak, že v těchto bodech uznal obviněného vinným přečinem sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku a za tento přečin a trestný čin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku mu uložil nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání šesti let s výkonem ve věznici s ostrahou a za další trestné činy mu pak uložil trest odnětí svobody v trvání dvou let a devět měsíců s výkonem ve věznici s ostrahou.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 6. 12. 2012, č.j. 46 T6/2012-1479, byl obžalovaný J. J. (dále jen „obžalovaný“) uznán vinným,

- pod bodem I. dílem dokonáním, dílem nedokonáním pokračujícím trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zákona č. 140/1961 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále jen „tr. zák.“),

- pod bodem II. pokračujícím dílem dokonaným, dílem nedokonaným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d), § 21 odst. 1 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. (dále jen „tr. zákoník“),

- pod bodem III. dalším dílem dokonaným, dílem nedokonaným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d), § 21 odst. 1 tr. zákoníku,

- pod bodem IV. zvláště závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, kterého se měl obžalovaný dopustit tím, že

poté, co poškozenou J. M., uváděnými skutečnostmi popsány pod bodem III./8) přiváděl vzhledem k obavám o její zdravotní stav do takového stavu psychické bezbrannosti a závislosti na obžalovaném, ve kterém nebyla schopna klást odpor jeho jednání, a navíc i vzhledem k jeho výhrůžkám, např. že když nesplní jeho pokyny, rozhybe její nádor v těle a do druhého dne zemře, tak v důsledku této bezbrannosti a v důsledku pohrůžek těžké újmy:

1) dne 1. prosince 2011 v P. 4, ul. N. S. 24, v hotelu E. C. n. přiměl poškozenou nejdříve k orálnímu sexu, tzn. k pohlavnímu styku provedenému způsobem srovnatelným se souloží, kdy musela sát jeho pohlavní úd až do výronu semene, a poté i ke klasické souloží, přičemž sexuální styk měl dle tvrzení obžalovaného být náhradou za finanční hotovost 121 000 Kč, kterou po poškozené požadoval jako sankci za nesplnění předchozích úkolů, které jí uložil, avšak poškozená mu nebyla schopná tuto částku předat, a proto se sexuálnímu styku s obžalovaným podvolila, když ze svého pohledu neměla jinou možnost vzhledem k obavě o svůj život vyvolané obžalovaným,

2) dne 5. prosince 2011 v P. 6, nedaleko stanice metra H., ve svém vozidle přiměl poškozenou k orálnímu sexu, tzn. k pohlavnímu styku provedenému způsobem srovnatelným se souloží, kdy musela sát jeho pohlavní úd až do výronu semene s tím, že pokud jej nezvládne uspokojit do patnácti minut, bude opět následovat finanční sankce, poškozená se sexuálnímu styku s obžalovaným opět podvolila, když ze svého pohledu neměla jinou možnost vzhledem k obavě o svůj život vyvolané obžalovaným a současně ke své finanční situaci, kdy už nebyla schopna předávat obžalovanému další finanční částky,

3) dne 10. prosince 2011 v P. 2, ul. R. 3, v bezejmenném hodinovém hotelu přiměl poškozenou k orálnímu a análnímu sexu, tzn. k pohlavním stykům provedeným způsobem srovnatelným se souloží, když původně požadoval v tento den po poškozené skupinový sex, k němuž však nedošlo, neboť obžalovaný se na smlouvenou schůzku dostavil sám, poškozená se sexuálnímu styku s obžalovaným opět podvolila, když ze svého pohledu neměla jinou možnost vzhledem k obavě o svůj život vyvolané obžalovaným,

přičemž v důsledku jednání obžalovaného uvedeného pod bodem IV./1)-3) došlo u poškozené J. M. k rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, tedy vážné poruchy zdraví, významně ji omezující v běžném způsobu života, trvající u poškozené minimálně několik měsíců, tedy dobu přesahující 6 týdnů, a mající tak charakter těžké újmy na zdraví,

- pod bodem V. jednak zvlášť závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku,

jednak zvlášť závažným zločinem obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 4 písm. a) tr., jehož se měl dopustit tím, že

poté, co poškozenou J. M., uváděnými skutečnostmi popsány v bodě III./8) přiváděl vzhledem k obavám o její zdravotní stav do takového stavu psychické bezbrannosti a závislosti na obžalovaném, ve kterém nebyla schopna klást odpor jeho jednání, a navíc i vzhledem k jeho výhrůžkám, např. že když nesplní jeho pokyn, rozhybe její nádor v těle a do druhého dne zemře, že v důsledku této bezbrannosti a v důsledku pohrůzek těžké újmy dne 17. prosince 2011 v P. 2, ul. R. 3, v bezejmeném hodinovém hotelu přiměl poškozenou ke klasické souloži a následně i k orálnímu a análnímu sexu, tzn. k pohlavnímu styku provedenému způsobem srovnatelným se souloží, jak s obžalovaným, tak s J. D. a T. Š., za přítomnosti M. Š., který se do těchto sexuálních aktivit nezapojoval, o nichž obžalovaný poškozené tvrdil, že jsou také léčitelé a skupinový sex s nimi stanovil jako poslední podmínku léčení, kterou poškozená musí splnit,

přičemž v důsledku tohoto jednání obžalovaného došlo u poškozené J. M. k rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, tedy vážné poruchy zdraví, významně ji omezující v běžném způsobu života, trvající u poškozené minimálně několik měsíců, tedy dobu přesahující 6 týdnů, a mající tak charakter těžké újmy na zdraví,

Při tomto výroku o vině uložil městský soud obžalovanému napadeným rozsudkem dva tresty, a sice:

Za trestné činy uvedené pod body I. a II. napadeného rozsudku – a za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák., pro který byl obžalovaný pravomocně odsouzen rozsudkem Okresního soudu v Chomutově ze dne 2. 8. 2011, sp. zn. 2T 114/2009, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 5 To 501/2011 – uložil městský soud podle § 209 odst. 4, § 43 odst. 2 a § 45 odst. 1 tr. zákoníku obžalovanému souhrnný a společný trest odnětí svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Současně podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušil výrok o trestu z cit. rozsudku Okresního soudu v Chomutově, a to včetně všech dalších rozhodnutí na tento výrok obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Další (druhý) trest uložil městský soud obžalovanému za trestné činy uvedené pod body III., IV., V. napadeného rozsudku, a to podle § 168 odst. 4, § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou.

Proti tomuto rozsudku podal obžalovaný včasné odvolání, které zaměřil do všech výroků o vině i trestu.

Pokud jde o jednání obžalovaného, jež bylo městským soudem kvalifikováno jako zvlášť závažné zločiny znásilnění a obchodování s lidmi, obžalovaný namítl, že

poškozená J. M. se rozhodně nenacházela ve stavu bezbrannosti, když mohla svůj vztah s obžalovaným kdykoli přerušit, obrátit se na policejní orgány, zdravotnické orgány či své přátelé a známé. Nic takového však neučinila, ačkoli se jedná o osobu, která netrpí žádnou duševní chorobou. Sexuální chování obžalovaného vůči ní proto nemůže být v žádném případě hodnoceno jako trestný čin znásilnění a už vůbec se nemůže jednat o trestný čin obchodování s lidmi, který předpokládá zacházení s oběťmi zcela jiné povahy, a to jednoznačně proti jejich vůli. Již v porovnání názvu tohoto trestného činu a jednání, jež mělo být obžalovanému prokázáno, je zřejmé, že obžalovaný poškozenou neučinil žádným předmětem obchodu.

V petitu odvolání obžalovaného bylo proto navrženo, aby vrchní soud napadený rozsudek v odsuzující části zrušil a věc vrátil městskému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalovaného napadený rozsudek zrušil ve výroku o vině pod body IV. a V. a v obou výrocích o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obžalovaného uznal vinným pokračujícím přečinem sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2, v případě jednání ad d) též podle odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, jehož se obžalovaný dopustil tím, že

zneužil psychické závislosti poškozené J. M., do které jí přivedl jednáním uvedeným pod bodem III./8) výroku o vině napadeného rozsudku k tomu, aby s ní

a) dne 1. 12. 2011 v P. 4, v ul. N. S. 24, v hotelu E. C. vykonal orální pohlavní styk a poté i soulož, což měla být náhrada za finanční hotovost 121 000 Kč, kterou jí uložil jako sankci za nesplnění předchozích jím stanovených úkolů,

b) dne 5. 12. 2011 ve svém osobním automobilu v P. 6, nedaleko stanice metra H., opět vykonal s touto poškozenou orální pohlavní styk jako náhradu za finanční sankce, které jí dříve stanovil a které poškozená nebyla schopna zaplatit,

c) dne 10. 12. 2011 v hotelu v P. 2, R. ul. 3, vykonal s touto poškozenou orální a anální pohlavní styk, znovu jako náhradu za finanční sankci, kterou jí stanovil, ale kterou poškozená vzhledem ke svým finančním poměrům nemohla splnit.

d) dne 17. 12. 2011 opět v hotelu v P. 2, R. ul. 3, přiměl tuto poškozenou k souloži a následně i k orálnímu a análnímu pohlavnímu styku s J. D. a T. Š. za přítomnosti M. Š., o kterých tvrdil, že jsou také léčitelé, a skupinový sex s nimi stanovil jako poslední podmínku léčení, kterou poškozená musí splnit.

Za tento pokračující přečin a za dílem dokonáný a dílem nedokonáný pokračující zločin podvodu podle § 209, odst. 1, odst. 4 písm. d), § 21 odst. 1 tr. zákoníku, pro který byl uznán vinným pod bodem III. výroku napadeného rozsudku, byl obžalovaný odsouzen podle § 209 odst. 4, § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let, pro jehož výkon se podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazuje do věznice s ostrahou.

Když vrchní soud podle § 254 odst. 1, 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroků obsažených v odsuzující části napadeného rozsudku, i správnost postupu řízení, jež jim předcházelo, dospěl k následujícím závěrům.

Pokud jde o jednání obsažené pod body IV. a V. výroku napadeného rozsudku, jehož se obžalovaný dopustil jednáním sexuálního charakteru vůči poškozené J. M., učinil městský soud na základě formálně nezávadného a úplného dokazování správné skutkové zjištění, které však nepodřídil pod odpovídající ustanovení zvláštní části trestního zákoníku. Městský soud kvalifikoval toto jednání obžalovaného obsažené pod body IV. a V. jako zvlášť závažné zločiny znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a jednání obsažené pod bodem V. též jako zvlášť závažný zločin obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zákoníku. V případě zvlášť závažného zločinu znásilnění vycházel městský soud z názoru, že obžalovaný oklamal poškozenou J. M. tvrzeními o její nevléčitelné nemoci a svých léčitelských schopnostech do té míry, že ji učinil bezbrannou a její bezbrannosti pak využil k uskutečnění pohlavních styků s ní.

Za stav bezbrannosti však nauka trestního práva i publikovaná judikatura považuje takový stav, kdy se oběť nachází v bezvědomí, v totální opilosti, v hlubokém nebo hypnotickém spánku, pod vlivem drog apod. Za stav bezbrannosti lze považovat i určité druhy duševních poruch, resp. mentální zaostalost oběti, její dětský věk atd., kdy oběť není schopna posoudit význam odporu proti vynucovanému pohlavnímu styku (srov. č. 36/1979, č. 17/1982 a č. 43/1994-II. Sb. rozh. tr.). Poškozená J. M. však v době činu byla devětatdacetiletá žena, která podle znaleckého posudku z odvětví psychiatrie, sexuologie a psychologie netrpí a ani v době činu netrpěla žádnou duševní poruchou, je osobností normálně strukturovanou a její IQ se pohybuje v lepším průměru až lehčím nadprůměru. Je proto třeba souhlasit s právním názorem částečně již naznačeným v napadeném rozsudku, že vzhledem k dlouhodobému ovlivňování obžalovaným, že trpí nevléčitelnou chorobou a že on je schopen jí vyléčit, a to i sexuálními styky, byla na obžalovaném závislá, ne však zcela bezbranná. Lze důvodně předpokládat, že o tomto chování obžalovaného mohla informovat policejní či zdravotnické orgány, popř. své přátele, což by zajisté vedlo k nápravě psychického stavu, do něhož se dostala. Závislost oběti, na rozdíl od její bezbrannosti, je stav, v němž se oběť nemůže úplně svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele, není však vůči němu zcela bezbranná a má – pokud nejde o patologickou závislost – stále určitý prostor k svobodnému rozhodování. Stačí i faktický poměr závislosti (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II., první vydání. Praha: C.H. Beck 2010, 1522 s.). V případě trestného činu (přečinu) sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku. je třeba, aby pachatel zneužil závislosti oběti mj. k tomu, že ji přiměje k pohlavnímu styku. O tuto skutkovou podstatu se jednalo v případech obsažených pod body IV./1) – 3) a V. výroku napadeného rozsudku, kdy obžalovaný z výše uvedených důvodů nezneužil bezbrannosti poškozené J. M. k tomu, aby ji znásilnil, ani s ní neobchodoval, ale zneužil její psychické závislosti na něm k tomu, aby v případech uvedených pod bodem IV. sám – a v případě uvedeném pod bodem V. spolu s dalšími dvěma muži (o nichž tvrdil, že jsou také léčitelé a že i oni přispějí k vyléčení této poškozené) – s ní vykonali pohlavní styky.

Obžalovaný se tedy v těchto případech nedopustil zvláště závažného zločinu znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, resp. zvláště závažného zločinu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, nýbrž ve všech těchto případech pokračujícího přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a v posledně uvedeném případě též podle odst. 3 tohoto ustanovení. Vrchní soud proto z podnětu podaného odvolání napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku o vině pod body IV. a V. (a v obou výrocích o trestu) a znovu podle § 259 odst. 3 tr. ř. rozhodl tak, že obžalovaného uznal vinným tímto pokračujícím přečinem, který v posledně uvedeném případě vykazuje znaky kvalifikované znakové skutkové podstaty podle § 186 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, neboť obžalovaný tento přečin spáchal s dalšími dvěma již zmíněnými osobami. Všechny zákonné znaky pokračování v trestném činu jsou podle § 116 tr. zákoníku splněny, přičemž pokračování nebrání ani skutečnost, že u některých útoků jde o základní skutkovou podstatu trestného činu a u jiných o kvalifikovanou skutkovou podstatu téhož trestného činu (srov. č. 42/1979-II. Sb. rozh. tr.).

Za rozhodnutí ve věci samé ve smyslu ustanovení § 265a odst. 1 a 2 tr. ř. nelze považovat rozhodnutí o dalším trvání zabezpečovací detence podle § 100 odst. 5 tr. zákoníku, neboť nejde o rozhodnutí, jímž bylo uloženo ochranné opatření (§ 265a odst. 2 písm. e/ tr. ř.), a proto proti němu není přípustné dovolání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013,
sp. zn. 3 Tdo 523/2013)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného D. M. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 8 To 14/2013, v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 0 Dt 20/2011.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 0 Dt 20/2011, bylo rozhodnuto, že podle § 100 odst. 5 tr. zákoníku nadále trvá zabezpečovací detence chovance – obviněného D. M.

O stížnosti obviněného proti předmětnému usnesení rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Brně usnesením ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 8 To 14/2013, jímž ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl.

Proti shora citovanému rozhodnutí soudu druhého stupně podal obviněný D. M. následně dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody uvedené v ustanoveních § 265b odst. 1 písm. j) a l) tr. ř.

Obviněný v odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku namítl, že s umístěním v ústavu zabezpečovací detence nesouhlasí. Uvedl, že spolupracuje s lékaři i s vězeňskou službou, užívá předepsané léky, nepokouší se o útěk z ústavu. Je sice stížen psychiatricko-schizofrenním onemocněním, rozhodnutí o uložení ochranného opatření ve formě zabezpečovací detence však není namístě. Zdůraznil, že základní podmínkou pro uložení zabezpečovací detence ve všech případech a pro všechny skupiny pachatelů je její subsidiarita k ochrannému léčení. Soud uloží zabezpečovací detenci jen tehdy, nelze-li očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k relevantním okolnostem plnilo svůj účel a vedlo k dostatečné ochraně společnosti. Zabezpečovací detence tím představuje krajní řešení (tzv. ultima ratio), když jiná opatření nepřicházejí v úvahu a ochranu společnosti nelze zajistit jinými prostředky. Pro rozhodnutí o uložení zabezpečovací detence v tomto případě je nutné naplnění zákonných podmínek. Musí být prokázáno, že se jedná o pachatele činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zvláště závažného zločinu, a tento pachatel není pro nepřičetnost trestně odpovědný, přičemž jeho pobyt na svobodě je

nebezpečný. Při splnění těchto tří podmínek je pak uložení zabezpečovací detence podmíněno tím, že nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti. Nejedná se podle § 100 odst. 1 tr. zákoníku o alternativní podmínky, ale o podmínky, které musí být splněny současně.

V návaznosti na to konstatoval, že soudem prvního stupně bylo prokázáno, že se dopustil činu jinak trestného, který by při jeho trestní odpovědnosti mohl být kvalifikován jako zvlášť závažný zločin. Také bylo prokázáno, že pro zjištěnou nepřítčinnost není za spáchaný čin trestně odpovědný a že jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Základní otázkou pro závěr, zda má být uložena zabezpečovací detence nebo ochranné léčení, tedy je přezkoumání základní podmínky pro uložení zabezpečovací detence, nelze-li očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

Jestliže soudy obou stupňů dospěly k závěru, že je nutno jej ponechat v zabezpečovací detenci, projevil s tímto obviněný nesouhlas, neboť podle jeho názoru nejsou dány podmínky stanovené zákonem pro uložení zabezpečovací detence právě s ohledem na skutečnost, že k ochraně společnosti by postačovalo uložit mu ústavní ochranné léčení ve zdravotnickém zařízení.

Připustil, že sice spáchal zvlášť závažný zločin, ovšem z důvodu duševního onemocnění, jeho stav vyžaduje řádnou léčbu, která mu však v zabezpečovací detenci nemůže být umožněna, protože detenční ústav není zdravotnickým zařízením. Podle jeho mínění tak není namístě umístit ho do detenčního zařízení, jestliže ještě neměl příležitost dokázat, zda a jak se bude léčit, a nemůže tak být zodpovězena otázka, zda ochranné léčení nemůže splnit svůj účel. V době spáchaní zvlášť závažného zločinu vykonával pouze ambulantní psychiatrické léčení. Na základě těchto skutečností, s ohledem na zákonem stanovenou subsidiaritu zabezpečovací detence, tak nelze podle obviněného shledat důvody ani splnění zákonných podmínek pro uložení zabezpečovací detence.

Proto závěrem navrhl, „aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 8 To 14/2013, a jemu předcházející usnesení Městského soudu v Brně ze dne 27. 11. 2012, č.j. 0 Dt 20/2011-69, s odkazem na ust. § 265b odst. 1 písm. j) ve spojení s písm. l) tr. ř. zrušil“.

K podanému dovolání se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“).

Ve svém vyjádření uvedl, že po přezkoumání náležitostí předmětného dovolání dospěl k závěru, že není přípustné. Připomněl, že podle § 265a odst. 1 tr. ř. lze prostřednictvím tohoto mimořádného opravného prostředku napadnout pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni, a zákon to připouští. Konstatoval, že ačkoliv usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1.

2013, sp. zn. 8 To 14/2013, je rozhodnutím soudu druhého stupně, nelze jej považovat za rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 2 tr. ř., když současně uvedl, co se podle tohoto ustanovení rozhodnutím ve věci samé rozumí. Vzhledem k tomu, že jde o taxativní výčet, v návaznosti na výše uvedené namítl, že nelze za rozhodnutí ve věci samé pro účely dovolání považovat žádný jiný typ rozhodnutí, který v ustanovení § 265a odst. 2 tr. ř. není uveden. Zdůraznil, že do uvedeného okruhu proto ve vztahu k ochranným opatřením, mezi něž náleží zabezpečovací detence, patří toliko rozsudek nebo usnesení je ukládající. V rámci rozhodnutí o dalším trvání zabezpečovací detence podle § 100 odst. 5 tr. zákoníku (nebo obdobně o dalším trvání ochranného léčení podle § 99 odst. 6 tr. zákoníku) však není vysloveno uložení ochranného opatření, ale předmětem je posuzování skutečnosti jiné, což značí, že podřazení takových úkonů soudu pod § 265a odst. 2 písm. a) nebo e) tr. ř. není podle názoru státního zástupce možné.

Rovněž poukázal na § 265b tr. ř., jenž stanoví výčet dovolacích důvodů, o které musí být dovolání opřeno, aby mohla být v něm uvedená argumentace shledána relevantní, a mohlo vůbec dojít k dovolatelem požadovanému přezkumu. Mezi tyto důvody potom, opět ve vztahu k ochranným opatřením, náleží § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř., jenž je dán, pokud bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení. Z definice tohoto důvodu je však zřejmé, že se vztahuje toliko k pochybením vzniklým při rozhodování o uložení ochranného opatření a nikoli současně k případným vadám rozhodnutí o jeho dalším trvání.

Státní zástupce tedy dovodil, že obviněný napadá dovoláním rozhodnutí, u kterého to zákon nepřipouští.

Podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. může obviněný podat dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě a prostřednictvím obhájce (§ 265e odst. 1 tr. ř., § 265d odst. 2, věta první, tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nicméně primárně zkoumal, zda v projednávané věci jsou vůbec splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř., a dospěl k následujícím závěrům:

Nejprve je nutno uvést, že dovolání zavedené do českého trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002, bylo koncipováno jako specifický mimořádný opravný prostředek, který v určitých případech umožňuje průlom do právní moci rozhodnutí. Proto byla současně striktně omezena přípustnost jeho podání pouze na ta pravomocná rozhodnutí soudu učiněná ve druhém stupni ve věci samé (§ 265a odst. 1 tr. ř.), která jsou jednotlivě vyjmenována v ustanovení § 265a odst. 2 tr. ř.

Jelikož ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) – h) tr. ř. představuje taxativní výčet rozhodnutí, která lze považovat za rozhodnutí ve věci samé, proti nimž je přípustné

dovolání, nelze pokládat za rozhodnutí ve věci samé pro účely dovolání žádné jiné (další) rozhodnutí, které do uvedeného okruhu nepatří.

Podle § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř. je rozhodnutím ve věci samé

- a) rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest, popřípadě ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání,
- b) rozsudek, jímž byl obviněný obžaloby zproštěn,
- c) usnesení o zastavení trestního stíhání,
- d) usnesení o postoupení věci jinému orgánu,
- e) usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření,
- f) usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání,
- g) usnesení o schválení narovnání, nebo
- h) rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g) tr. ř.

Dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. je dán, pokud bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení. Z výše uvedeného přehledu ustanovení § 265a odst. 2 tr. ř. vyplývá, že za rozhodnutí ve věci samé ve vztahu k ochranným opatřením, mezi něž náleží zabezpečovací detence, patří toliko rozsudek či usnesení je ukládající a vztahuje se tedy toliko k pochybením vzniklým při rozhodování o jeho uložení, nikoli k vadám rozhodnutí o jeho dalším trvání, jak je obviněným v jeho mimořádném opravném prostředku namítáno. V předmětné věci v rámci rozhodnutí o dalším trvání zabezpečovací detence podle § 100 odst. 5 tr. zákoníku tedy není vysloveno uložení ochranného opatření, ale předmětem je posuzování skutečnosti jiné, takže podřazení napadeného usnesení soudu pod § 265a odst. 2 písm. a) nebo e) tr. ř. možné není. Toto nelze považovat za rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 1, odst. 2 tr. ř., proto proti němu není přípustné dovolání.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že dovoláním napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 1. 2013, sp. zn. 8 To 14/2013, kterým byla zamítnuta stížnost obviněného proti usnesení Městského soudu v Brně ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 0 Dt 20/2011, jímž bylo soudem podle § 100 odst. 5 tr. zákoníku vysloveno, že zabezpečovací detence obviněného D. M. trvá, není rozhodnutím, proti němuž je dovolání přípustné.

Podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, není-li přípustné. Dovolání obviněného D. M. bylo proto bez věcného přezkoumání (§ 265i odst. 3 tr. ř.) odmítnuto, přičemž Nejvyšší soud toto své rozhodnutí učinil za podmínky § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Jestliže Nejvyšší soud v řízení o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. proti rozhodnutí, jímž soud zastavil trestní stíhání na základě aplikace aboličního ustanovení amnestie prezidenta republiky, po přezkoumání shledá, že na čin se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se nepokračovalo v trestním stíhání, pak takové dovolání s ohledem na ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř. jako nepřípustné odmítne podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013,
sp. zn. 11 Tdo 712/2013)

Nejvyšší soud odmítl dovolání, které podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněných Ing. J. E., J. V. a JUDr. L. T, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 6 To 6/2011, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 3 T 14/200.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2010, sp. zn. 3 T 14/2001, byli obvinění Ing. J. E., JUDr. L. T. a J. V., společně s již odsouzeným Ing. P. S., uznáni vinnými zvláště závažným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku účinného od 1. 1. 2010 (dále jen „tr. zákoník“), a to na podkladě skutkového zjištění uvedeného ve výroku rozsudku. Za tento zločin byli obvinění Ing. J. E. a J. V. odsouzeni podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání devíti roků nepodmíněně, pro jehož výkon byli podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazeni do věznice s ostrahou, a obviněný JUDr. L. T. byl odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání osmi let nepodmíněně, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněným dále uložen trest zákazu činnosti spočívající jednak v zákazu výkonu veškerých funkcí statutárních orgánů ve všech společnostech podléhajících zápisu do obchodního rejstříku, jednak v zákazu výkonu veškeré podnikatelské činnosti v oboru stavebnictví a realitní činnosti, a to každému z nich na dobu deseti let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. a § 229 odst. 1, 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o nárocích poškozených na náhradu škody.

K odvolání obviněných Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 6 To 6/2011, částečně zrušil výše citovaný rozsudek Městského soudu v Praze, a to pouze ve výroku o uložení trestech. Při nezměněných výrocích

o vině a náhradě škody uložil obviněným Ing. J. E. a J. V. trest odnětí svobody v trvání tří let a obviněnému JUDr. L. T. trest odnětí svobody v trvání dvou let a šesti měsíců. Všem obviněným výkon uložených trestů odnětí svobody podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání pěti let (u obviněných Ing. J. E. a J. V.) a čtyř let u obviněného JUDr. L. T. Současně obviněným uložil, aby podle svých sil nahradili škodu, kterou trestným činem způsobili. Dále jim uložil tresty záka- zu činnosti týkající se činnosti uvedené v rozsudku soudu prvního stupně, a to na dobu sedmi let u obviněných Ing. J. E. a J. V. a na dobu šesti let u obviněného JUDr. L. T.

Nejvyšší soud usnesením ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 11 Tdo 408/2012, k dovolání nejvyššího státního zástupce ohledně všech tří shora označených obviněných částečně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 6 To 6/2011, a to pouze ve výrocích o uložených trestech, a v tomto rozsahu přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc znovu projednal a rozhodl. Současně podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání obviněných Ing. J. E. a JUDr. L. T.

Poté Vrchní soud v Praze znovu rozhodoval o odvolání obviněných poda- ných proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2010, sp. zn. 3 T 14/2001, a usnesením ze dne 10. 1. 2013, sp. zn. 6 To 6/2011, podle § 257 odst. 2 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. a čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, uveřejněného pod č. 1/2013 Sb., zastavil trestní stíhání všech tří shora označených obviněných pro skutky uvedené ve výroku svého usnesení.

Proti tomuto pravomocnému usnesení podal nejvyšší státní zástupce dovo- lání v neprospěch obviněných Ing. J. E., J. V. a JUDr. L. T. z důvodu uve- deného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Před- evším konstatoval, že Nejvyšší soud usnesením ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 11 Tdo 408/2012, zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 6 To 6/2011, ohledně těchto obviněných jen ve výroku o uložených trestech. Výroky o vině obviněných zvláště závažným zločinem a o nárocích poškozených na náhradu škody nebyly usnesením Nejvyššího soudu dotče- ny, a nabyly tak právní moci již dne 29. 6. 2011. Proto je nutno považovat v těchto částech trestní stíhání obviněných za pravomocně skončené, a to ještě před dnem vyhlášení amnestie prezidenta republiky. V čl. II amnestie pří- tom není upraven retroaktivní účinek abolice výslovně postihující ty výroky meritorního rozhodnutí, které nabyly právní moci před jejím vyhlášením. Po- dle dovolatele z hlediska ústavní konformity také nelze akceptovat názor, že by prezident republiky projevil formulací článku II amnestie úmysl zabránit dokončení trestního stíhání extrémních případů sofistickované trestné činnosti, která postihla velké množství poškozených, jímž byla způsobena škoda ve

výši téměř jedné miliardy korun. Nelze přehlížet celospolečenský zájem na zachování možnosti poškozených dosáhnout vymožení uplatněných nároků na náhradu škody. V tomto duchu vyznívají i podání adresovaná Ústavnímu soudu směřující proti rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, která poukazuje též na porušení rovnosti účastníků soudního řízení a ohrožení základního práva vlastnit majetek. Nejvyšší státní zástupce v této souvislosti připomíná rozhodnutí Ústavního soudu, který konstatoval, že zastavení trestního stíhání z důvodu výrazné délky trestního řízení by mohlo vést k ohrožení důvěry ve spravedlnost. Na základě toho nejvyšší státní zástupce uzavřel, že napadené rozhodnutí není v souladu s ústavně konformním výkladem trestního práva, přičemž amnestie prezidenta republiky se na obviněné nevztahuje. V dané věci tak bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž by byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Přitom podání dovolání nebrání ani ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř., neboť ve věci nemělo být rozhodnutí prezidenta republiky vůbec aplikováno. Zmíněné ustanovení totiž dopadá pouze na případy, v nichž mimořádný opravný prostředek nesměruje přímo a výlučně proti samotné aplikaci rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii. Nejvyšší státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil, aby dále zrušil i všechna případná další rozhodnutí na něj navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí.

K dovolání nejvyššího státního zástupce se ve smyslu ustanovení § 265h odst. 2, věty první, tr. ř. písemně vyjádřil prostřednictvím obhájce obviněný JUDr. L. T. a s odkazem na judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu zpochybnil námitky vznesené nejvyšším státním zástupcem. Obviněný naopak shledává rozhodnutí odvolacího soudu, který dovedl splnění všech podmínek vyžadovaných čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, za správné. Závěrem svého vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že nejvyšší státní zástupce podal dovolání jako oprávněná osoba (§ 265d odst. 1 písm. a/ tr. ř.), učinil tak včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), jeho dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je dovolání jinak obecně přípustné (§ 265a odst. 2 písm. c/ tr. ř.), a podané dovolání obsahuje i zákonem stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Pokud jde o uplatněný dovolací důvod, nejvyšší státní zástupce má za to, že jím uváděné dovolací námitky lze podřadit pod ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., když vytýká, že bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí.

Obecně lze konstatovat, že výše rozvedené dovolací námitky nejvyššího státního zástupce odpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu, neboť v dovolání podaném v neprospěch obviněného, i s poukazem na znění § 265p odst. 2 písm. b)

tr. ř., namítá, že odvolací soud zastavil trestní stíhání obviněných z důvodu nesprávné aplikace amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 s tím, že na posuzovaný čin obviněných se nevztahuje čl. II této amnestie.

Po přezkoumání důvodnosti uplatněných námitek dovolatele vztahujících se k tvrzenému nesplnění podmínek aplikace aboličního ustanovení čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013 (srov. též rozsah přezkumného oprávnění dovolacího soudu vyplývající z § 265i odst. 3 tr. ř.) Nejvyšší soud dospěl k následujícím závěrům.

Podle čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, které bylo uveřejněno pod č. 1/2013 Sb. (dále též jen „čl. II amnestie“), prezident republiky nařídil, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. 1. 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let. Vrchní soud v Praze se v napadeném usnesení podrobně a pečlivě zabýval jednotlivými podmínkami obsaženými v citovaném čl. II amnestie a dospěl k správnému závěru (viz s. 31 a 32 dovoláním napadeného usnesení), že obvinění Ing. J. E., JUDr. L. T. a J. V., vyhověli všem čtyřem podmínkám, které jsou nezbytné pro použití uvedeného aboličního ustanovení. To znamená, že v posuzované věci všech tří obviněných jde o trestní stíhání, které ke dni vyhlášení amnestie (tj. k 1. 1. 2013) nebylo pravomocně skončeno, od jeho zahájení uplynulo k 1. 1. 2013 více než 8 let (trestní stíhání v posuzované věci bylo zahájeno už v roce 1999 a k podání obžaloby došlo dne 6. 8. 2001), aniž se ve věci konalo řízení vůči obviněným jako osobám uprchlým, a trestní stíhání se vedlo pro trestný čin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, na který trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody na pět až deset let.

Ve vztahu k výše uvedeným předpokladům obsaženým v čl. II amnestie nejvyšší státní zástupce namítá, že jeho aplikace je vyloučena, neboť v posuzované věci výroky o vině a náhradě škody nabyly právní moci již dnem 29. 6. 2011, tedy před vyhlášením amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, když rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 11 Tdo 408/2012, byl zrušen rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 6 To 6/2011, pouze ve výroku o uložených trestech. Protože ve vztahu k výroku o vině obviněných a jejich povinnosti k náhradě škody je nutno považovat trestní stíhání za pravomocně skončené před 1. 1. 2013, nebyla tak splněna podmínka čl. II amnestie, podle níž prezident republiky nařídil zastavit jen takové trestní stíhání, které před 1. 1. 2013 nebylo pravomocně skončené.

Podle § 12 odst. 10 tr. ř. platí, že trestním stíháním se rozumí úsek řízení od zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku, případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé. Podle § 122 odst. 1 tr. ř. musí odsuzující rozsudek obsahovat mimo jiné výrok o trestu s uvedením zákonných

ustanovení, podle nichž byl trest vyměřen, nebo podle nichž bylo od potrestání upuštěno.

Podstatou dovolací argumentace nejvyššího státního zástupce je tvrzení, že nebyla splněna podmínka aplikace čl. II amnestie spočívající v tom, že k 1. 1. 2013 nebylo pravomocně skončeno trestní stíhání, neboť v posuzované věci bylo již dnem 29. 6. 2011 pravomocně rozhodnuto o vině obviněných a o jejich povinnosti k náhradě škody, a že takovému závěru není na překážku, pokud u obviněných dosud nenabyl právní moci výrok o trestech. Jinak řečeno, podle názoru dovolatele v případě odsuzujícího rozsudku je trestní stíhání pravomocně skončeno již právní mocí výroku o vině, případně výroku o náhradě škody, aniž musí nabýt právní moci výrok o trestu, popřípadě výrok o upuštění od potrestání.

S ohledem na výše citovaná ustanovení trestního řádu a argumentaci nejvyššího státního zástupce je nutno poukázat na konstantní judikaturu, ve které je zcela zřetelně vyjádřen právní názor, podle něhož v případě odsuzujícího rozsudku končí trestní stíhání obviněného až právní mocí výroku o vině a trestu, resp. výroku o upuštění od potrestání. Zrušením odsuzujícího pravomocného rozsudku, i když jen ve výroku o trestu v řízení o mimořádných opravných prostředcích (např. v řízení o dovolání), vzniká ve věci právní stav neskončeného trestního stíhání. Odsuzující výrok o vině (popřípadě i výrok o náhradě škody), který nebyl dotčen rozhodnutím o mimořádném opravném prostředku, a tedy je i nadále v právní moci, není překážkou pro následné zastavení trestního stíhání pro některý z důvodů jeho nepřipustnosti podle § 11 odst. 1 tr. ř., např. z důvodu milosti nebo amnestie prezidenta republiky, promlčení, úmrtí obviněného nebo jeho prohlášení za mrtvého. K tomu srov. rozhodnutí uveřejněná pod č. 18/1975, č. 35/1992 a pod č. 48/2011 Sb. rozh. tr. Už jen na základě tohoto přehledu je zřejmé, že v posouzení otázky, kdy jde o pravomocně neskončené trestní stíhání, existuje takřka čtyři desítky let stabilní judikatura Nejvyššího soudu, naposledy vyjádřena v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 5 Tdo 1103/2010 (viz č. 48/2011 Sb. rozh. tr.).

Tak již v rozhodnutí uveřejněném pod č. 18/1975 Sb. rozh. tr. se uvádí, že „... trestním stíháním se rozumí úsek řízení od zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku nebo usnesení o zastavení trestního stíhání. Podle § 122 odst. 1 tr. ř. odsuzující rozsudek musí obsahovat i výrok o trestu, přičemž výrokem o trestu se podle tohoto zákonného ustanovení míní i výrok o upuštění od potrestání. Řízení a rozhodnutí o trestu je proto součástí trestního stíhání, které nemůže při odsouzení pachatele skončit dříve, než bylo pravomocně rozhodnuto o vině a trestu (popř. o upuštění od potrestání). V důsledku toho, jestliže odvolací soud zruší v odsuzujícím rozsudku pouze výrok o trestu a výrok o vině ponechá v právní moci a vrátí věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí jen v otázce trestu, neskončilo tím ještě trestní stíhání; objevil-li

se v tomto stadiu řízení důvod, pro který je třeba trestní stíhání zastavit (§ 11 odst. 1 tr. ř.), není pravomocný odsuzující výrok o vině překážkou pro zastavení trestního stíhání.“

Stejný právní názor vyplývá i z rozhodnutí uveřejněného pod č. 35/1992 Sb. rozh. tr., podle něhož „... Zrušením odsuzujícího právoplatného rozsudku, hoci len vo výroku o treste, v konaní o sťažnosti pre porušenie zákona vzniká preto vo veci právny stav neskončeného trestného stíhania. Odsuzujúci výrok o vine, ktorý bol ponechaný ako právoplatný, nie je prekážkou pre zastavenie tohto trestného stíhania z dôvodu amnestie prezidenta republiky.“

Pro posuzovanou věc je rovněž zcela příléhavý právní názor obsažený v rozhodnutí pod č. 48/2011- I. Sb. rozh. tr. : „... Trestní stíhání ... končí až odsouzením pachatele pravomocným výrokem o vině a trestu, resp. upuštěním od potrestání (§ 12 odst. 10, § 122 odst. 1 tr. ř.). Zrušením odsuzujícího pravomocného rozsudku, i když jen ve výroku o trestu, v řízení o mimořádných opravných prostředcích (o dovolání, stížnosti pro porušení zákona nebo obnově řízení) vzniká ve věci právní stav neskončeného trestního stíhání. Odsuzující výrok o vině, který byl ponechán jako pravomocný, není překážkou pro následné zastavení trestního stíhání pro některý z důvodů jeho nepřipustnosti podle § 11 odst. 1 tr. ř. (např. z důvodů milosti nebo amnestie prezidenta republiky, promlčení, úmrtí obviněného nebo jeho prohlášení za mrtvého apod.).“

Nejvyšší státní zástupce se svou dovolací argumentací ve skutečnosti domáhá toho, aby Nejvyšší soud se v posuzované věci odchýlil od této judikatury, i když ji ve svém dovolání podaném v neprospěch obviněných ani nezmiňuje, a tudíž se ani nevypovídá s právními názory z ní vyplývajícími. Nejvyšší soud naopak ve shodě se svou dosavadní rozhodovací praxí dospěl k závěru, že v posuzované věci obviněných není pochyb o tom, že k 1. 1. 2013 se jednalo o pravomocné neskončené trestní stíhání ve smyslu podmínky uvedené v čl. II amnestie.

Za této situace jsou bezpředmětné další úvahy dovolatele, zda je v čl. II amnestie upraven „retroaktivní účinek abolicie“, popřípadě zda je v něm obsaženo výslovné anulování výroků, které nabyly právní moci před jejím vyhlášením, že z čl. II amnestie nevyplývá záměr prezidenta republiky zabránit dokončení trestního stíhání v extrémních případech sofistickované trestné činnosti, která postihla velké množství poškozených, jimž pachatelé způsobili škodu ve výši téměř jedné miliardy korun, a že aplikaci amnestie brání i celospolečenský zájem na zachování možnosti poškozených dosáhnout uspokojení svých nároků na náhradu škody. Pokud se dovolatel v této souvislosti domáhá ústavně konformního výkladu čl. II amnestie a poukazuje i na podání adresována k Ústavnímu soudu, lze pro úplnost odkázat na závěry vyplývající z usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13.

Ústavní soud se zejména pod body 35 až 38 citovaného usnesení vyjádřil i k otázce dopadu aboličního rozhodnutí na právní poměry poškozených a mimo

jiné konstatoval, že „Ústavně zaručené subjektivní právo fyzické nebo právnické osoby na to, aby jiná osoba byla trestně stíhána, neexistuje (srov. např. usnesení sp. zn. I. ÚS 84/99 ze dne 8. 4. 1999 /U 29/14 SbNU 291/ či usnesení sp. zn. I. ÚS 249/2000 ze dne 27. 9. 2000 /U 34/19 SbNU 303/, byť s tím, že Ústavní soud nepřehlídí judikatorní posuny vycházející z judikatury Evropského soudu pro lidská práva ve vztahu k řízením, v nichž vystupují oběti porušení článků 2 a 3 Úmluvy), a nepřímým důsledkem toho je, že není formálně akceptovatelná ani navrhopateli zdůrazňovaná hypertrofie postavení majetkově poškozených v trestním řízení. Rovněž „legitimní očekávání“ podle čl. 1 Dodatkového protokolu tak se samotným vedením adhezního řízení spojovat zjevně nelze, a byť se abolicie nutně – z povahy věci – práv poškozených (účastníků adhezního řízení) i citelně dotýká, resp. má procesně nepříznivé důsledky, přesto jako taková coby protiústavní být uvažována nemůže, jestliže představuje ústavní výjimku ze standardního průběhu trestního řízení ...“ „Co do tématu denegationis iustitiae nelze odhlédnout od toho, že poškození mají vždy – obecně vzato – možnost své nároky uplatnit v řízení občanskoprávním (aniž by zde bylo zvláštní riziko promlčení – viz § 112 občanského zákoníku), a to jako každý jiný majetkově dotčený subjekt, ať již byl účastníkem adhezního řízení (a odkázán na toto řízení rozhodnutím soudu), nebo nebyl, ...“ a že „Neobstojí rovněž – ve své obecnosti – ani konstrukce navrhopatelů, že byla-li škoda způsobena trestným činem, «nemůže poškozený unést důkazní břemeno», a jimi tvrzený rozpor s «principem rovnosti» při bližším pohledu (rovnost ve vztahu ke komu) odůvodnitelný zjevně není rovněž. Co do důkazního břemene se jeví situace poškozeným nepříznivě především proto, že napříště – oproti adheznímu řízení – se jejich postavení ocitá mimo podporu aktivit orgánů činných v trestním řízení ...“

Nejvyšší soud samozřejmě nemíní nijak bagatelizovat předmětnou trestnou činnost obviněných a zvláště postižení enormně velkého počtu poškozených škodou, jejíž celková výše dosahuje obrovských rozměrů, avšak z čl. II amnestie, jehož znění je výše uvedeno, nijak nevyplývá, že by prezident republiky omezil či podmínil jeho aplikaci způsobem provedení činu, výší způsobené škody nebo počtem poškozených. Znovu je třeba připomenout, že aplikace článku II amnestie vyžaduje kumulativní splnění výše již uvedených čtyř podmínek a jiné (další) podmínky v něm uvedeny nejsou. Jak ostatně připomenul Ústavní soud, poškození mohou své nároky na náhradu škody uplatnit v řízení ve věcech občanskoprávních, přičemž zákonem č. 167/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, jsou poškození, kteří řádně uplatnili nárok v trestním řízení, které bylo zastaveno z důvodu rozhodnutí prezidenta republiky, osvobozeni od soudních poplatků.

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud před 1. 1. 2013 nenabyl v projednávané věci právní moci výrok o trestu, ačkoliv výrok o vině a náhradě škody byl již pravomocný, nebylo trestní stíhání obviněných pravomocně skončeno, a nelze

tak souhlasit s nejvyšším státním zástupcem, že nebyla splněna jím namítaná podmínka aplikace čl. II amnestie.

Za situace, kdy Nejvyšší soud neshledal důvodnými námitky dovolatele, a proto v posuzované věci s ohledem na závěry napadeného usnesení byly splněny všechny podmínky pro aplikaci aboličního ustanovení amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, bylo třeba se zabývat z toho vyplývajícími důsledky ve vztahu k přípustnosti dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněných.

Podle § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř. je totiž vyloučeno dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch obviněného, jestliže se na čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo. V takovém případě podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. nelze v trestním stíhání pokračovat, a bylo-li zahájeno, musí být zastaveno.

V posuzované věci směřuje dovolání nejvyššího státního zástupce proti usnesení Vrchního soudu v Praze, který zastavil trestní stíhání obviněných pro skutek (čin) v něm podrobně rozvedený s tím, že se na něj vztahuje čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 1. 1. 2013. Nejvyšší státní zástupce prostřednictvím dovolacího důvodu předpokládaného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. s ohledem na znění § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř. správně uplatnil námitku spočívající v tvrzení, že na čin obviněných se aboliční ustanovení čl. II amnestie nevztahuje, že nebyly splněny zákonné podmínky pro zastavení trestního stíhání obviněných a že proto je přípustné jeho důvodné dovolání podané v neprospěch obviněných.

Podání dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného zákon v ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř. totiž připouští jenom tehdy, napadali tento dovolatel rozhodnutí soudu o zastavení trestního stíhání s tím, že se na čin obviněného nevztahuje aboliční ustanovení amnestie a že výlučně z tohoto důvodu nebyly splněny podmínky pro zastavení trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. Z jiných důvodů nejvyšší státní zástupce nemůže podat dovolání v neprospěch obviněného proti rozhodnutí soudu, jímž aplikoval aboliční ustanovení amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky a na jeho podkladě zastavil trestní stíhání obviněného. Jestliže Nejvyšší soud v řízení o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. proti rozhodnutí, jímž soud zastavil trestní stíhání na základě aplikace aboličního ustanovení amnestie prezidenta republiky, shledá, že na čin se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se nepokračovalo v trestním stíhání, pak takové dovolání nejvyššího státního zástupce s ohledem na ustanovení § 265p odst. 2 písm. b) tr. ř. jako nepřipustné odmítne podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř.

Z důvodů výše již uvedených lze uzavřít, že v posuzované věci obviněných Ing. J. E., J. V. a JUDr. L. T. Nejvyšší soud neshledal opodstatněnými dovolací

Č. 20

námítky nejvyššího státního zástupce směřující proti aplikaci aboličního ustanovení čl. II amnestie a v důsledku toho musel Nejvyšší soud dovolání podané v neprospěch obviněných odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť za této situace není přípustné. V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. o odmítnutí dovolání rozhodl v neveřejném zasedání.

Zvolení obhájce obviněným (případně jinou k tomu oprávněnou osobou) na místo obhájce, který mu byl ustanoven, je třeba považovat za skutečnost, v důsledku které původní ustanovení obhájce ve smyslu § 37 odst. 2 tr. ř. ze zákona zaniká. Ve vztahu k ustanovenému obhájci je však zánik jeho ustanovení účinný teprve poté, co je o takové skutečnosti příslušným orgánem činným v trestním řízení vyrozuměn nebo se o ní jiným způsobem dozví. Do té doby je oprávněn i povinen hájit práva obviněného, a pokud tak činí, má i podle § 151 odst. 2, věty první, tr. ř. vůči státu nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů podle zvláštního předpisu (advokátního tarifu).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013,
sp. zn. 8 Tz 27/2013)

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministra spravedlnosti podané v trestní věci obviněného mladistvého K. K. ve prospěch obhájce ThMgr. JUDr. M. Z. a neprospěch obviněného mladistvého K. K. proti usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci ze dne 24. 7. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-142, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným pravomocným usnesením byl porušen zákon v ustanoveních § 148 odst. 1 písm. a) a § 151 odst. 2 tr. ř. v návaznosti na ustanovení § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, a v řízení, které vydání tohoto usnesení předcházelo, v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř.

Z o d ů v o d n ě n í :

Obviněný mladistvý K. K. (dále převážně jen „mladistvý“) vykonával až do 18. 11. 2009 ve Výchovném ústavu v D. soudem uloženou ochrannou výchovu. Uvedeného dne se však nevrátil z dovolenky, a tak policejní komisař Policie České republiky, I. oddělení obecné kriminality SKPV v D. (dále jen „policejní orgán v D.“), pod sp. zn. KRPU-5418/TČ-2010-040271 proti němu zahájil trestní stíhání pro provinění maření úkonu úředního rozhodnutí podle § 337 odst. 1 písm. i) tr. zákoníku. Opatřením soudkyně Okresního soudu v Děčíně ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 0 Ntm 643/2010, byl mladistvému ustanoven obhájcem ThMgr. JUDr. M. Z., advokát Advokátní kanceláře se sídlem ve V. – P. č. 42, a to z důvodu nutné obhajoby podle § 42 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. č. 218/2003 Sb.“). Usnesení o zahájení trestního stíhání mladistvého bylo jmenovanému

obhájci doručeno do vlastních rukou dne 3. 6. 2010. Následně policejní orgán v D. usnesením ze dne 9. 9. 2010 podle § 160 odst. 1, 5 tr. ř. zahájil trestní stíhání mladistvého i jako obviněného ze spáchání provinění vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku (toto usnesení bylo obhájci doručeno dne 13. 9. 2010). Mladistvému byla obě usnesení doručena do vlastních rukou až dne 25. 2. 2012, kdy se již nacházel ve vazbě ve Vazební věznici v O. v níže označené trestní věci.

Dne 7. 2. 2011 byl totiž mladistvý zadržen jako podezřelý ze spáchání zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku a policejní orgán Policie České republiky, III. oddělení obecné kriminality SKPV v O. (dále jen „policejní orgán v O.“), usnesením z téhož dne pod sp. zn. KRPM-13609/TČ-2010-140574-208 zahájil proti němu trestní stíhání jako obviněnému z dvojnásobného provinění loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku. Opatřením soudce Okresního soudu v Olomouci ze dne 7. 2. 2011, sp. zn. 0 Ntm 1504/2011, byla mladistvému ustanovena obhájkyň Mgr. K. Č., advokátka Advokátní kanceláře se sídlem v O., M. 34. Následujícího dne 8. 2. 2011 si však mladistvý zvolil na plnou moc obhájkyň JUDr. J. X., advokátku Advokátní kanceláře se sídlem v O., K. 5 (téhož dne mu na další plnou moc zvolila jmenovanou obhájkyň i jeho matka Š. K.). Z tohoto důvodu soudce Okresního soudu v Olomouci opatřením ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. 0 Ntm 1505/2011, na základě žádosti policejního orgánu v O. zrušil předcházející ustanovení Mgr. K. Č. obhájkyň mladistvého.

Usnesením soudce Okresního soudu v Olomouci ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 0 Ntm 501/2011, byl mladistvý vzat v naposledy uvedené trestní věci do vazby. Usnesením policejního orgánu v O. ze dne 28. 2. 2011 byly podle § 23 odst. 3 tr. ř. per analogiam, s odkazem na ustanovení § 20 odst. 1 tr. ř., spojeny trestní věci vedené u tohoto policejního orgánu pod sp. zn. KRPM-13609/TČ-2010-140574-208 a u policejního orgánu v D. pod sp. zn. KRPU-5418/TČ-2010-040271 ke společnému řízení (s tím, že věc bude nadále vedena u policejního orgánu v O. pod sp. zn. KRPM-13609/TČ-2010-140574-208). Toto usnesení bylo původně ustanovenému obhájci ThMgr. JUDr. M. Z. doručeno do vlastních rukou dne 2. 3. 2011 a nabylo právní moci dne 8. 3. 2011. V jeho stručném odůvodnění však neexistuje žádná zmínka o tom, který z výše jmenovaných obhájců (zda původně ustanovený ThMgr. JUDr. M. Z., nebo posléze zvolená JUDr. J. X.) bude mladistvého ve spojených věcech nadále obhajovat, dokonce v něm tato zvolená obhájkyň ani není jmenována, třebaže opis usnesení jí byl rovněž doručován (stalo se tak rovněž dne 2. 3. 2011).

Přípisem ze dne 21. 3. 2011 policejní orgán v O. požádal Okresní soud v Děčíně o zrušení ustanovení původního obhájce ThMgr. JUDr. M. Z. Na to reagoval soudce jmenovaného soudu písemným sdělením ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 0 Ntm 624/2011, že „udělením plné moci obhájce zaniká ustanovení obhájce ustanoveného soudem a není nutno toto rušit“. Ve vyšetřovacím spise

je také založena odpověď soudkyně Okresního soudu v Děčíně ze dne 18. 4. 2011, sp. zn. 0 Ntm 643/2010, adresovaná ustanovenému obhájci ThMgr. JUDr. M. Z., ve které reaguje na jím podanou zprávu ze dne 11. 4. 2011 o tom, že s ním jeho klient odmítl komunikovat a sdělil mu, že si zvolil novou obhájkyni. Soudkyně v této odpovědi jmenovaného obhájce mj. informuje, že jeho ustanovení obhájcem mladistvého zaniklo právní mocí usnesení o spojení věcí, které je zmíněno shora (soudkyně uvádí datum právní moci usnesení dne 15. 3. 2011, ačkoliv na usnesení samotném je vyznačena právní moc dnem 8. 3. 2011), a že jeho ustanovení obhájcem mladistvého není nutno rušit, protože dnem 8. 3. 2011 zaniklo, o čemž mu Policie České republiky „měla dát vědět“.

Ze spisového materiálu rovněž vyplývá, že ustanovený obhájce ThMgr. JUDr. M. Z. dne 17. 8. 2011 zaslal policejnímu orgánu v O. vyúčtování nákladů obhajoby v předmětné věci, které mu však policejní orgán vrátil s tím, že mu nebudou proplaceny náklady spojené s návštěvou mladistvého ve Vazební věznici v O. dne 7. 4. 2011, ale bude mu zaplacena pouze část za převzetí a přípravu obhajoby, neboť „měl být Okresním soudem v Děčíně vyrozuměn o změně klientova advokátního zastoupení“. S touto argumentací se však obhájce neztotožnil a dne 27. 2. 2012 opakovaně vyúčtoval náklady obhajoby v dané věci v celkové částce 10 307 Kč. Tuto částku mu sice policejní orgán v O. usnesením ze dne 2. 3. 2012 v plné výši přiznal, avšak státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci usnesením ze dne 15. 3. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-127, je podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil a policejnímu orgánu uložil, aby ve věci znovu jednal a rozhodl (státní zástupce tak rozhodl na základě podání zákonné zástupkyně mladistvého – jeho matky Š. K., které vyhodnotil jako stížnost).

Následným usnesením ze dne 29. 3. 2012 jmenovaný policejní orgán přiznal ustanovenému obhájci na odměně a náhradě hotových výdajů pouze částku 1350 Kč, a to podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu za jeden úkon právní služby – přípravu a převzetí obhajoby – ve výši 1050 Kč a podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu za jeden režijní paušál ve výši 300 Kč. Proti tomuto usnesení podali stížnost ustanovený obhájce a jmenovaná zákonná zástupkyně mladistvého, o nichž rozhodl státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci usnesením ze dne 18. 4. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-131, tak, že ke stížnosti obhájce nejprve napadené usnesení policejního orgánu podle § 149 odst. 1 tr. ř. zrušil a poté podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. policejnímu orgánu uložil, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

Dalším usnesením ze dne 14. 5. 2012 jmenovaný policejní orgán podle § 151 odst. 3 tr. ř. přiznal obhájci na odměně a náhradě hotových výdajů celkem částku ve výši 1650 Kč, a to za jeden úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu – přípravu a převzetí obhajoby – ve výši 1350 Kč a podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu za jeden režijní paušál ve výši 300 Kč. Proti tomuto usnesení si obhájce opět podal stížnost, kterou státní zástupce

Okresního státního zastupitelství v Olomouci usnesením ze dne 8. 6. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-138, v bodě II. podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl jako nepřipustnou, když předtím tímž usnesením ve výroku pod bodem I. rozhodl tak, že podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. se napadené usnesení policejního orgánu ruší.

V pořadí již čtvrtým usnesením ze dne 21. 6. 2012 policejní orgán v O. příznal ustanovenému obhájci podle § 151 odst. 3 tr. ř. na odměně a náhradě hotových výdajů celkovou částku 1749 Kč, a to podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu za jeden úkon právní služby v hodnotě 2300 Kč snížený o 10 % a následně snížený na 70 % sazby z důvodu neuskutečněné porady s klientem (tj. na částku 1449 Kč), a podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu za jeden režijní paušál 300 Kč. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí je mj. zřejmé, že policejní orgán sice shledal, že obhájce v rámci obhajoby svého klienta učinil jeden úkon právní služby, oceňovaný podle tehdy platného znění advokátního tarifu na částku 2070 Kč, ale tuto částku z důvodu neuskutečněné první porady s klientem zkrátil o celkem 30 %. Proti tomuto usnesení si obhájce podal dne 1. 7. 2012 další stížnost, kterou předal k poštovní přepravě dne 2. 7. 2012 a adresoval ji příslušnému policejnímu orgánu. Státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci usnesením ze dne 24. 7. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-142, o této stížnosti rozhodl tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl, neboť není přípustná. V odůvodnění usnesení však mj. uvedl, že stížnost byla podána včas a oprávněnou osobou, a dále podrobně rozvedl, proč je přesvědčen, že policejní orgán provedl výpočet odměny a náhrady hotových výdajů ustanovenému obhájci v celkové výši 1749 Kč správně. O důvodech údajné nepřipustnosti stížnosti se však vůbec nezmiňoval.

Právě proti usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci dne 24. 7. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-142, které téhož dne nabylo právní moci, ministr spravedlnosti podal podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona, přičemž v jejím úvodu uvedl, že tak činí v neprospěch obviněného mladistvého K. K.

V dalším textu stížnosti pro porušení zákona však ministr spravedlnosti uvedl, že výrokiem citovaného usnesení byl porušen zákon v neprospěch původního obhájce obviněného mladistvého K. K., ThMgr. JUDr. M. Z., v ustanovení § 147 odst. 1, § 148 odst. 1 písm. a) a § 151 odst. 2 tr. ř. v návaznosti na § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení, a ve prospěch obviněného mladistvého K. K. v ustanovení § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Již tady je třeba upozornit na zřejmou nesprávnost, které se zde (a znovu i v závěrečném návrhu) ministr spravedlnosti dopustil při citaci uvedené vyhlášky (jak v jejím číselném označení, tak v názvu), neboť nemůže být sporu o tom, že měl na mysli vyhlášku č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách

advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“).

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti po narativní části citoval příslušná ustanovení trestního řádu a advokátního tarifu, která podle jeho názoru státní zástupce v napadeném usnesení chybně aplikoval, a to ustanovení § 37 odst. 2 tr. ř., § 38 odst. 1 tr. ř., § 39 odst. 1, 4 tr. ř., § 147 odst. 1 tr. ř., § 148 odst. 1 písm. a), c) tr. ř., § 151 odst. 2, věty první, tr. ř., § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř. a též § 11 odst. 1 písm. b), § 12a odst. 1 advokátního tarifu.

Následně ministr spravedlnosti konstatoval, že státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci se shora citovanými ustanoveními trestního řádu a advokátního tarifu důsledně neřídil. V daném případě lze totiž návštěvu obhájce u mladistvého, umístěného ve vazební věznici, považovat za první poradou s klientem, přičemž krácení tarifní hodnoty za úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu na 70 % jeho sazby, snížené již aplikací § 12a odst. 2 advokátního tarifu, nemá žádnou zákonnou oporu ani v trestním řádu ani v advokátním tarifu. Ustanovený obhájce mladistvého ThMgr. JUDr. M. Z. byl skutečně oprávněn účtovat i jízdné k úkonu dne 7. 4. 2011 do Vazební věznice v O., kde byl v té době mladistvý umístěn, a ztrátu času za tuto jízdu, protože mu nelze klást k tíži, že nebyl žádným orgánem činným v trestním řízení uvědomen o tom, že ve spojené věci, v níž prováděl vyšetřování policejní orgán v O., byl mladistvému, po jeho ustanovení, zvolen oprávněnou osobou obhájce jiný. Tyto skutečnosti nejsou zřejmé z usnesení policejního orgánu v O. ze dne 28. 2. 2011 o spojení věcí, a proto se ustanovený obhájce mohl oprávněně domnívat, že i ve věci vedené u policejního orgánu v O. byl mladistvému ustanoven jako obhájce soudem, když se tak stalo i ve věci, v níž jako obhájce figuroval sám. Za této situace by pak bylo zapotřebí aplikovat ustanovení § 39 odst. 4 tr. ř., podle kterého by ThMgr. JUDr. M. Z. zůstal ustanoveným obhájcem, a to v celé spojené věci. Znění tohoto zákonného ustanovení navíc vylučuje správnost tvrzení soudkyně Okresního soudu v Děčíně ohledně zániku ustanovení ThMgr. JUDr. M. Z. jako obhájce mladistvého ke dni právní moci usnesení o spojení věcí. Pokud by tomu tak totiž bylo, pak by citované ustanovení trestního řádu zcela pozbylo významu. Vzhledem k tomu, že v daném případě vzniklou situaci trestní řád žádným způsobem neřeší, nabízelo se analogicky postupovat právě podle zmíněného § 39 odst. 4 tr. ř. Soudce příslušného soudu tedy měl správně opatřením zrušit ustanovení ThMgr. JUDr. M. Z. obhájcem a jednoznačně určit, že ve spojené věci bude nadále činný zvolený obhájce, a toto opatření zaslat ustanovenému obhájci, aby se o zrušení ustanovení dozvěděl. Pokud se tak nestalo, nelze ustanoveného obhájce sankcionovat tím, že mu nebudou přiznány náhrady za poskytnutí právních služeb za situace, kdy postupoval zcela v intencích ustanovení § 37 odst. 2 tr. ř. a vykonával obhajobu svého klienta až do doby, než se dozvěděl, že ji převzal později zvolený obhájce. O této skutečnosti se však pro-

kazatelně dozvěděl až od klienta při jeho návštěvě ve vazební věznici dne 7. 4. 2011. Koneckonců i věznice byla přesvědčena, že ThMgr. JUDr. M. Z. je řádně ustanoveným obhájcem mladistvého a návštěvu mu umožnila.

K této argumentaci ministr spravedlnosti dodal, že napadené usnesení státního zástupce je nezákonné i proto, že jeho výrok nekoresponduje s obsahem jeho odůvodnění, když byl nesprávně zvolen důvod, pro který byla stížnost obhájce zamítnuta. Z odůvodnění usnesení je totiž zřejmé, že se státní zástupce neztožňuje s argumenty stěžovatele a zastává názor, že stížností napadené usnesení policejního orgánu je správné. Podanou stížnost však nezamítl jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., nýbrž jako nepřípustnou podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. Správně tak měl státní zástupce stížnosti zcela vyhovět, stížností napadené usnesení postupem podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušit a sám ve věci rozhodnout tak, že měl ustanovenému obhájci ThMgr. JUDr. M. Z. přiznat odměnu a náhradu hotových výdajů v jím požadované částce ve výši 10 307 Kč. Porušen zákon byl i v řízení předcházejícímu vydání usnesení, a to tím, jak rozhodl dozorový státní zástupce o stížnosti ThMgr. JUDr. M. Z. ze dne 22. 5. 2012, když ji usnesením ze dne 8. 6. 2012 podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. zamítl jako nepřípustnou, avšak ve výroku pod bodem 1) současně rozhodl tak, že se podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. usnesení policejního orgánu ruší. Tento postup rovněž nemá oporu v trestním řádu.

Podle ministra spravedlnosti je popsán případ významným i pro posouzení otázky okamžiku zániku oprávnění ustanoveného obhájce při spojení věci ke společnému řízení a s tím souvisejícím nárokem původního obhájce (jehož nahradil advokát na plnou moc) na odměnu a náhradu hotových výdajů za konkrétní úkony právní služby, když jde o otázku soudu neřešenou, ačkoli taková situace se v praxi může běžně vyskytnout.

Ministr spravedlnosti zdůraznil, že stížnost pro porušení zákona je směřována v neprospěch mladistvého proto, že v případě, že by došlo ke kasaci napadeného usnesení státního zástupce a obhájci ThMgr. JUDr. M. Z. by následně byla přiznána vyšší odměna než původní, podle § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř. by pak byl mladistvý v případě, že by byl pravomocně odsouzen, povinen nahradit státu tuto vyšší odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci, což by nebylo v jeho prospěch. Proto podaná stížnost pro porušení zákona může vést toliko k tzv. akademickému výroku Nejvyššího soudu, bez jakéhokoliv kasačního dopadu na stížností pro porušení zákona napadené usnesení.

S odkazem na shora uvedené ministr spravedlnosti konstatoval, že státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci se svým rozhodnutím dostal mimo mantinely shora uvedených ustanovení hmotného i procesního práva trestního a porušil tím zákon ve prospěch obviněného mladistvého K. K. a v neprospěch jeho dřívějšího obhájce ThMgr. JUDr. M. Z., a proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením státního zástup-

ce Okresního státního zastupitelství v Olomouci ze dne 24. 7. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-142, byl porušen zákon v neprospěch původního obhájce obviněného mladistvého K. K., ThMgr. JUDr. M. Z., v ustanovení § 148 odst. 1 písm. a) a § 151 odst. 2 tr. ř. v návaznosti na § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení, a v řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo, v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř., a ve prospěch obviněného mladistvého K. K. v ustanovení § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Nejvyšší soud ve veřejném zasedání přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k těmto závěrům.

Předně lze učinit první nezpochybnitelný závěr, že ustanovený obhájce mladistvého byl osobou oprávněnou k podání stížnosti proti usnesení policejního orgánu o jím uplatněném nároku na odměnu a náhradu hotových výdajů podle zvláštního předpisu (advokátního tarifu). Už proto nepřicházelo v úvahu, aby rozhodující státní zástupce obhájcovu stížnost zamítl podle § 148 odst. 1 písm. a) tr. ř. jako nepřípustnou. Pokud totiž chtěl považovat (třeba i nesprávně) obhájcovu stížnost za nedůvodnou (jak je zřejmé z odůvodnění jeho rozhodnutí), měl aplikovat ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Stížností pro porušení zákona napadené usnesení státního zástupce, stejně jako jemu předcházející usnesení policejního orgánu, je však nesprávné a nezákonné i z dalších důvodů.

Již výše bylo uvedeno, že advokát ThMgr. JUDr. M. Z. byl ustanoven obhájcem mladistvého opatřením soudkyně Okresního soudu v Děčíně dne 25. 5. 2010, sp. zn. 0 Ntm 643/2010, a to z důvodu nutné obhajoby podle § 42 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb. Za takové situace byl povinen jednak ve smyslu § 40, věty první, tr. ř. obhajobu mladistvého převzít, jednak ji vykonávat v souladu s ustanovením § 41 tr. ř., a to buď až do skončení trestního stíhání (srov. § 41 odst. 5 tr. ř.), nebo do doby, než ji osobně převezme později zvolený obhájce (srov. § 37 odst. 2, třetí věta, tr. ř.), nebo do zrušení ustanovení, pokud pominuly důvody nutné obhajoby (srov. § 39 odst. 1 tr. ř.), anebo do zrušení ustanovení z důvodů uvedených v ustanovení § 39 odst. 4 tr. ř., příp. do rozhodnutí o zproštění povinnosti obhajování (srov. § 40, věta druhá, tr. ř. a § 40a odst. 1 tr. ř.).

V dané věci však žádná z těchto zákonem předvídaných situací nenastala, byť v úvahu mohl přicházet analogický postup buď podle § 37 odst. 2 tr. ř., nebo podle § 39 odst. 4 tr. ř. Pokud si však mladistvý posléze zvolil obhájkyni JUDr. J. X., takovou změnu neoznámil ve smyslu § 37 odst. 2, věta druhá, tr. ř. (ustanovený obhájce se o tom dozvěděl až od samotného mladistvého při jeho návštěvě ve Vazební věznici v O.) a po rozhodnutí o spojení trestních věcí příslušný orgán činný v trestním řízení ustanovení ThMgr. JUDr. M. Z. obhájcem mladistvého nezrušil.

Navštívil-li ustanovený obhájce za popsané situace mladistvého ve Vazební věznici v O. dne 7. 4. 2011, nemůže být pochyb o tom, že mu náleží jednak odměna za úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu (převzetí a příprava obhajoby) a k němu tzv. režijní paušál podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, jednak náhrada hotových výdajů podle § 13 odst. 1 advokátního tarifu (konkrétně úhrada jízdného osobním automobilem z P. do O. a zpět), a konečně i náhrada za promeškaný čas v souvislosti s poskytnutím právní služby podle § 14 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu.

Judikaturou soudů bylo opakovaně vyloženo, že o úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu (tj. první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení nebo obhajoby, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudem), za který obhájci náleží odměna v plné výši, jde bez ohledu na to, že takovou první poradou písemně nedoložil, neboť tento úkon musel být ze své podstaty proveden, pokud se obhájce s obviněným setkal (nezáleží přitom na tom, kde se taková první porada uskutečnila, ani na tom, jak dlouho trvala). Krácení tarifní hodnoty za takový úkon na 70 % jeho sazby, snížené již aplikací § 12a odst. 2 advokátního tarifu, učiněné v dané věci policejním orgánem a akceptované státním zástupcem, nemá žádnou zákonnou oporu ani v trestním řádu, ani v advokátním tarifu.

Jen pro úplnost Nejvyšší soud dodává (byť šlo v rozhodnutích policejního orgánu i státního zástupce o jedinou nespornou a také přiznanou položku), že k popsanému úkonu právní služby náleží ustanovenému obhájci rovněž tzv. režijní paušál podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.

Pokud jde o náhradu hotových výdajů (konkrétně o úhradu jízdného osobním automobilem ze sídla advokátní kanceláře ustanoveného obhájce ve V. – P. č. 42 do Vazební věznice v O. a zpět), opírá se takový obhájčův nárok o ustanovení § 13 odst. 1 advokátního tarifu, neboť jde o náhradu hotových výdajů účelně vynaložených s poskytnutím právní služby. S náhradou těchto výdajů pak bezprostředně souvisí náhrada za promeškaný čas v souvislosti s poskytnutím právní služby podle § 14 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu, jelikož šlo o úkon prováděný v místě, které není sídlem nebo bydlištěm obhájce, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět.

Ustanoveného obhájce rozhodně nebylo možné sankcionovat – jak se napadeným usnesením státního zástupce a jemu předcházejícím usnesením policejního orgánu stalo – tím, že mu nebude přiznána v požadovaném rozsahu odměna a náhrada hotových výdajů (včetně náhrady za promeškaný čas v souvislosti s poskytnutím právní služby) podle výše citovaných ustanovení advokátního tarifu za situace, kdy postupoval zcela v intencích ustanovení § 37 odst. 2 tr. ř. a vykonával obhajobu svého klienta až do doby, než se dozvěděl, že ji převzala později zvolená obhájkyňe JUDr. J. X. Do té doby bylo totiž nejen právem, ale dokonce povinností ustanoveného obhájce poskytovat právní pomoc obviněnému mladistvému.

Ministru spravedlnosti lze přisvědčit i v tom, že řešený případ je významný i pro posouzení otázky okamžiku zániku oprávnění ustanoveného obhájce při spojení věci ke společnému řízení a s tím souvisejícím nárokem původního obhájce (jehož nahradil advokát zvolený na plnou moc) na odměnu a náhradu hotových výdajů, neboť jde o otázku dosud soudy neřešenou, která se ovšem v soudní praxi může běžně vyskytnout.

K tomu je zapotřebí uvést, že shora citovaná ustanovení trestního řádu na daný případ beze zbytku nedopadají. Postup podle § 39 odst. 4 tr. ř. v úvahu nepřicházel, neboť – třebaže došlo ke spojení dvou výše uvedených věcí ke společnému projednání a rozhodnutí – v první věci byl mladistvému obhájce ustanoven, zatímco ve věci druhé si obhájce, resp. obhájkyňi posléze zvolil (již výše bylo vyloženo, že původní ustanovení Mgr. K. Č. obhájkyňi mladistvého soudce Okresního soudu v Olomouci opatřením ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. 0 Ntm 1505/2011, na základě žádosti policejního orgánu v O. právě z tohoto důvodu zrušil). Stejně tak nepřicházel v úvahu ani postup podle § 40a odst. 1 tr. ř., jelikož zákonné podmínky pro zproštění ustanoveného obhájce obhajování mladistvého nebyly splněny.

Za dané situace proto mohl přicházet v úvahu jedině analogický postup podle § 37 odst. 2 tr. ř. Pokud si ovšem mladistvý posléze zvolil obhájkyňi JUDr. J. X., takovou změnu neoznámil ve smyslu § 37 odst. 2, věta druhá, tr. ř. (jak již bylo rovněž uvedeno, ustanovený obhájce se o tom dozvěděl až od samotného mladistvého při jeho návštěvě ve Vazební věznici v O.).

Jestliže za dané situace soudce Okresního soudu v Děčíně v reakci na žádost policejního orgánu o zrušení ustanovení původního obhájce ThMgr. JUDr. M. Z. písemně sdělil, že „udělením plné moci obhájce zaniká ustanovení obhájce ustanoveného soudem a není nutno toto rušit“, a jestliže soudkyně téhož soudu posléze jmenovaného obhájce informovala, že jeho ustanovení obhájcem mladistvého zaniklo právní mocí usnesení o spojení věcí, takže jeho ustanovení obhájcem mladistvého není nutno rušit, protože dnem 8. 3. 2011 zaniklo, o čemž mu Policie České republiky „měla dát vědět“, nelze to považovat za názory zásadně nesprávné, i když jsou poněkud nepřesné.

Podle názoru Nejvyššího soudu je třeba již samotné zvolení obhájce obviněným (případně jinou k tomu oprávněnou osobou) ve smyslu § 37 odst. 2 tr. ř. na místo obhájce, který mu byl ustanoven, považovat za skutečnost, v důsledku které původní ustanovení obhájce zaniká. Ve vztahu k ustanovenému obhájci je však zánik jeho ustanovení účinný teprve poté, co je o takové skutečnosti příslušným orgánem činným v trestním řízení vyrozuměn nebo se o ní jiným způsobem dozví. Do té doby je oprávněn i povinen hájit práva obviněného, a pokud tak činí, má i podle § 151 odst. 2, věty první, tr. ř. vůči státu nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů podle zvláštního předpisu (advokátního tarifu).

Č. 21

Z těchto podstatných důvodů Nejvyšší soud tzv. akademickým výrokem podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Olomouci ze dne 24. 7. 2012, č.j. 4 ZT 16/2011-142, byl porušen zákon v ustanoveních § 148 odst. 1 písm. a) a § 151 odst. 2 tr. ř. v návaznosti na ustanovení § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 1 advokátního tarifu, a v řízení, které vydání tohoto usnesení předcházelo, v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř.

Jestliže poškozený uplatnil včas a řádně nárok na náhradu majetkové škody způsobené trestným činem a obviněnému byla dána možnost seznámit se s tímto nárokem a vyjádřit se k němu, a neuložil-li přesto soud prvního stupně obviněnému povinnost k náhradě škody, může takové rozhodnutí za splnění zákonných předpokladů učinit odvolací soud. Pokud odvolací soud z podnětu odvolání státního zástupce či poškozeného podaného v neprospěch obviněného z důvodu, že nebyl učiněn výrok o náhradě škody, za podmínek uvedených v § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci sám rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému povinnost, aby nahradil poškozenému způsobenou škodu, nejde pro obviněného o překvapivé rozhodnutí ani o porušení jeho práva na spravedlivý proces, neboť takové rozhodnutí odvolacího soudu nebylo vyloučeno. Obdobně to platí u nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy a na vydání bezdůvodného obohacení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013,
sp. zn. 8 Tdo 218/2013)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. B. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 5 To 29/2011, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 T 1/2007.

Z o d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 10. 2010, sp. zn. 42 T 1/2007, uznal obviněné L. H., P. B. a M. Z. vinnými jednak zločinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3 trestního zákoníku, jednak zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) trestního zákoníku. Za to uložil každému z obviněných podle § 234 odst. 3 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř roků.

Proti citovanému rozsudku podali odvolání městský státní zástupce (ten tak učinil v neprospěch všech obviněných), obvinění L. H., P. B. a M. Z. a také poškozená Č. s., a. s., se sídlem P., O. Vrchní soud v Praze o nich rozhodl rozsudkem ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. 5 To 29/2011, tak, že z podnětu odvolání městského státního zástupce, obviněných L. H., P. B. a M. Z. a poškozené Č. s., a. s., se sídlem P., O., napadený rozsudek zrušil ohledně obviněných L. H. a M. Z. podle § 258 odst. 1 písm. b), d), f) tr. ř. a ohledně obviněného P. B. podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř., a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že všechny tři jmenované obviněné

uznal vinnými, že „po předchozí dohodě s odděleně stíhaným M. Č., a s dalšími zatím přesně neustanovenými spolupachateli, vedeni snahou společným jednáním bezhotovostním převodem vyvést finanční prostředky v objemu jednoho a půl milionu korun z cizího účtu a získat tím pro sebe a další zatím neztotožněné osoby finanční prospěch, přičemž nejméně P. B. a odděleně stíhaný M. Č. při srozumění i s tím, že vylákání peněz bude realizováno pomocí padělaných platebních příkazů, M. Z. na pokyn L. H. daný mu prostřednictvím jejich společného známého P. Š. dne 25. 11. 2004 v pobočce Č. s., a. s., v P., Š. č., účelově založil za obchodní společnost Z. R. spol. s r. o., které byl jednatelem, běžný účet č., ke kterému zřídil výhradní dispoziční právo, načež číslo účtu předal prostřednictvím P. Š. L. H., který ho dal k dispozici P. B., a poté, co P. B. a odděleně stíhaný M. Č. doposud přesně nezjištěným způsobem získali padělané platební příkazy k účtu majitele R. kancelář P., s. r. o., znějící na zaplacení 600 000 Kč, 600 000 Kč a 150 000 Kč ve prospěch účtu obchodní společnosti Z. R. spol. s r. o., a k účtu majitele D. S. znějící na zaplacení 200 000 Kč ve prospěch účtu obchodní společnosti Z. R. spol. s r. o., obviněný P. B. a odděleně stíhaný M. Č. dne 21. 12. 2004 v pobočce Č. s., a. s., v P., V. nám. tyto padělané jednorázové příkazy opatřili datumovým razítkem spořitelny a vhodili je do sběrného boxu, a následně, poté, co byly padělané příkazy Č. s., a. s., realizovány, dne 22. 12. 2004 v pobočce Č. s., a. s., v P., Š. č., M. Z. na pokyn daný mu L. H. prostřednictvím P. Š. vybral hotově z účtu finanční hotovost ve výši 1 550 000 Kč, o které stejně jako ostatní obvinění věděl, že obchodní společnosti Z. R., spol. s r. o., nepatří a že byla na její účet Č. s., a. s., připsána nedůvodně, a stejně jako ostatní obvinění předpokládal, že Č. s., a. s., předmětný převod zrealizovala v záměrně vyvolaném zdání, že se jedná o legální finanční transakci, a peníze předal L. H., který na něj čekal společně s P. B. a odděleně stíhaným M. Č. před pobočkou Č. s., a. s., načež L. H. tyto peníze dal odděleně stíhanému M. Č., který z nich jeho prostřednictvím obratem předal zpět 100 000 Kč M. Z., 20 000 Kč P. B. a se zbytkem peněz obvinění naložili zatím neobjasněným způsobem, čímž Č. s., a. s., se sídlem v P., O., která svým klientům neoprávněně odúčtované finanční prostředky uhradila, způsobili škodu v celkové výši nejméně 1 550 000 Kč“.

Takto popsané jednání odvolací soud právně posoudil u obviněných L. H. a M. Z. jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. účinného do 31. 12. 2009, za což každému z nich uložil podle § 250 odst. 3 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří roků, a podle § 59 odst. 2 tr. zák. účinného do 31. 12. 2009 každému z nich uložil i povinnost podle svých sil nahradit škodu, kterou trestným činem způsobili. V případě obviněného P. B. soud druhého stupně popsané jednání právně kvalifikoval jako zločin neoprávněného opatření, padělaní a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 3, alinea 2, trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 a jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) trestního zákoníku účinného

ného od 1. 1. 2010, za což mu podle § 234 odst. 3 a § 43 odst. 1 trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř roků, a podle § 82 odst. 2 trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010 mu uložil i povinnost podle svých sil nahradit škodu, kterou trestným činem způsobil. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. pak všem třem obviněným uložil povinnost, aby rukou společnou a nerozdílnou zaplatili poškozené Č. s., a. s., se sídlem P., O., částku 304 371,76 Kč jako náhradu způsobené škody.

Obviněný P. B. se ani s takovým rozhodnutím odvolacího soudu neztotožnil a prostřednictvím obhájkyňe podal proti němu dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a k) tr. ř., neboť je přesvědčen, že rozhodnutí spočívá na nesprávném hmotně právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení a výrok odvolacího soudu je neúplný.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný spatřoval v tom, že odvolací soud rozhodl o náhradě škody, ačkoliv soud prvního stupně výrok o náhradě škody neučinil. V takovém postupu spatřoval porušení základních práv a svobod, jak má na mysli ustanovení čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle tohoto ustanovení má každý právo na účinné opravné prostředky, pokud jej však soud prvního stupně k náhradě škody neodsoudil a toto rozhodnutí učinil až soud odvolací, pak mu byla odňata možnost využití práva odvolání a rozhodnutí pro něj bylo překvapivé. To považoval za neústavní, neboť jsou-li ve hře základní práva, musí být ochrannelná cestou všech opravných prostředků.

V této souvislosti dovolatel poukázal na ustanovení § 259 odst. 2 tr. ř., podle kterého záleží-li vada v tom, že v napadeném rozsudku některý výrok chybí nebo je neúplný, může odvolací soud, aniž rozsudek zruší, věc vrátit soudu prvního stupně, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo jej doplnil. Podle jeho názoru odvolací soud měl tedy správně věc vrátit soudu prvního stupně, aby rozhodl o náhradě škody a aby především zůstalo zachováno jeho právo na opravný prostředek.

Druhý z uplatněných důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. obviněný zřejmě spatřoval v tom (byť to explicitně neuvedl), že výrok o náhradě škody je neúplný, neboť náhrada způsobené škody je nespravedlivě požadována jen po něm a nikoliv i po zbývajících spoluobviněných. Trestní stíhání některých z nich totiž bylo vyloučeno k samostatnému řízení a není tedy jasné, zda i oni (konkrétně obvinění J. Č., R. S. a M. Č.) byli rovněž odsouzeni k náhradě škody.

S ohledem na uvedené obviněný v závěru svého podání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu ve výroku o náhradě škody.

K podanému dovolání se vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, jež k prvému uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uvedla, že způsob, jakým obviněný námitku odůvodnil, vypovídá o tom, že okruh jeho výhrad je jen procesní povahy. Odvolacímu soudu pouze vytknul nedodržení podmínky ustanovení § 259 odst. 2 tr. ř., což je ovšem námitka, která použitý

dovolací důvod ve zvolené právní variantě obsahově nepokrývá a podmínku dovolacího přezkumu založit nemůže.

Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek ve vztahu k obviněnému P. B. jak z podnětu jeho odvolání, tak i z podnětu odvolání poškozené Č. s., a. s., a v souladu se svými přezkumnými závěry následně postupoval podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř., za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci nově rozhodl a ve zpochybněném směru v návaznosti na přisouzený výrok o vině podle § 228 odst. 1 tr. ř. obviněnému uložil solidární povinnost k náhradě způsobené škody, čímž napravil pochybení soudu prvního stupně, který o řádně uplatněném nároku poškozeného subjektu vůbec nerozhodl. Popsaný procesní postup odvolacího soudu je tak v souladu se zákonem.

K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. státní zástupkyně uvedla, že dovolatel zřejmě ve vztahu k osobám bývalých spoluobviněných J. Č. a R. S. přehlédl procesní rámec obžalovací zásady plynoucí z ustanovení § 220 odst. 1 tr. ř. a tím i popis skutku uvedeného v žalobním návrhu, který se jmenovanými spoluobviněnými spojen není. Ve vztahu k původně společně obviněnému M. Č. pak nevzal v potaz, že jeho trestní věc byla v řízení před nalézacím soudem dne 7. 10. 2010 vyloučena k samostatnému projednání. Z těchto důvodů se shora konstatovaný výrok podle § 228 odst. 1 tr. ř., kterým byla uložena společná a nerozdílná povinnost k náhradě škody, mohl za podmínek tohoto procesního ustanovení dotýkat pouze těch obviněných, kteří byli v předmětném trestním řízení uznáni vinnými trestným činem, jímž způsobili poškozenému subjektu majetkovou škodu.

Z těchto důvodů státní zástupkyně v závěru svého vyjádření navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného P. B. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné, že bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Obviněný uplatnil jako první důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Podle stávající judikatury se za rozhodnutí spočívající na jiném nesprávném hmotně právním posouzení ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. sice považuje i chybný výrok o náhradě škody, který však musí mít základ v nesprávné aplikaci hmotně právních předpisů občanského či obchodního práva.

Právě v tomto kontextu je nutné dovolací výhrady uplatněné obviněným v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odmítnout. Dovolatel totiž namítl v podstatě jen to, že soud druhého stupně rozhodl o výroku o náhradě škody až v odvolacím řízení, a tak porušil jeho právo na spravedlivý proces.

V dané věci je podstatné, že poškozená Č. s., a. s., se sídlem P., O., uplatnila svůj nárok na náhradu škody řádně a včas. Poprvé tak učinila již v přípravném řízení a po podání obžaloby jej upřesnila částkou ve výši 304 371,76 Kč (srov. č. l. 491 trestní-

ho spisu). Takto bezvadně uplatněný nárok předsedkyně senátu v souladu s ustanovením § 206 odst. 2 tr. ř. přečetla ještě před zahájením dokazování na počátku hlavního líčení dne 15. 5. 2007. Z uvedeného tak vyplývá, že obviněný byl opakovaně obeznámen s nárokem jmenované poškozené společnosti na náhradu škody – poprvé se tak stalo v průběhu přípravného řízení (při seznámení se spisovým materiálem) a znovu pak po zahájení hlavního líčení. Měl tak dostatek příležitostí (mimo jiné i proto, že hlavní líčení bylo opakovaně odročováno a řízení před soudem trvalo cca tři a půl roku) se k uplatněnému nároku a jeho výši vyjádřit a v případě nesouhlasu uplatnit všechny své výhrady.

Jak již správně uvedla státní zástupkyně ve svém vyjádření, odvolací soud při svém rozhodování shledal (především na podkladě řádně a včas podaného odvolání poškozené společnosti), že soud prvního stupně ve výroku napadeného rozsudku pochybil, pokud opomenul rozhodnout i o řádně a včas uplatněném nároku poškozené společnosti na náhradu škody. Proto bylo zcela na místě, aby odvolací soud – tím spíše, že k tomu měl i další zákonné důvody – postupoval podle ustanovení § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř. a za podmínek uvedených v § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci nově rozhodl rovněž tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému P. B., aby rukou společnou a nerozdílnou se spoluobviněnými L. H. a M. Z. zaplatili poškozené společnosti jako náhradu způsobené škody 304 371,76 Kč. Odvolací soud při takovém rozhodnutí totiž vycházel ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn soudem prvního stupně, a svým postupem v podstatě jen napravitel pochybení, jehož se dopustil soud prvního stupně. Takový procesní postup odvolacího soudu je tak plně v souladu se zákonem.

Výhrady dovolatele, že měl být zkrácen na svých právech, nepovažuje Nejvyšší soud za případné. Rozhodnutí soudu druhého stupně pro něho nemohlo být rozhodnutím, které by bylo možno označit za překvapivé rozhodnutí, mohl je očekávat; s uplatněným nárokem poškozené společnosti byl včas a řádně seznámen a postupem soudů obou stupňů mu nebyla odepřena možnost dostatečně se k věci vyjádřit (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 1312/11, ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 3844/12, či jeho usnesení ze dne 5. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 4809/12, aj.).

V této souvislosti je třeba akcentovat i to, že tzv. velkou novelou trestního řádu (provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.) byla přijata i nová koncepce odvolacího řízení, která se projevila ve způsobu vyřizování věcí odvolacím soudem přechodem od principu kasačního s omezenými prvky apelace k principu výrazně apelačnímu s prvky kasace. Odvolacímu soudu sice zůstala zachována možnost vrátit věc soudu prvního stupně s příkazem, aby rozhodl o chybějícím výroku (srov. § 259 odst. 2 tr. ř., jehož aplikace se obviněný dovolával), současně však má i pravomoc sám rozhodnout ve věci rozsudkem, jsou-li splněny zákonné podmínky (srov. § 259 odst. 3, 4 tr. ř.). Jelikož tyto podmínky v posuzované věci splněny byly, odvolací soud měl možnost nejen změnit rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině, ale v návaz-

nosti na něj k odvolání poškozené společnosti podanému v neprospěch obviněného rozhodnout nově i o solidární povinnosti obviněného nahradit způsobenou škodu (srov. § 259 odst. 4, věta za středníkem, tr. ř.).

V dalším se dovolací soud vypořádal s námitkami obviněného uplatněnými k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., které nepovažoval za relevantně uplatněné.

Nejvyšší soud v neveřejném zasedání dovolání obviněného P. B. podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

Jestliže pachatel, který je v rámci plnění pracovních povinností odpovědný pouze za příjem a předání zásilek obsahujících peněžní prostředky, za jejich evidenci, za rychlé a plynulé odbavení vozidel je přivázejících a odvázejících apod., aniž by byl oprávněn disponovat s peněžními prostředky v nich obsaženými, v konkrétním případě otevře zásilky – kontejnery nacházející se v trezorové místnosti u poškozené obchodní společnosti, svého zaměstnavatele, a finanční prostředky zde uložené po přeložení do jím přinesených tašek vyveze z objektu, naplní znak „zmocnění se cizí věci“, neboť mu tyto věci nebyly svěřeny, tj. předány do jeho dispozice, a nedostaly se tak z faktické moci jejich vlastníka či jiné oprávněné osoby. Proto takové jednání při naplnění dalších znaků je trestným činem krádeže podle § 205 tr. zákoníku, a nikoli trestným činem zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 28/2010 Sb. rozh. tr.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2013,
sp. zn. 8 Tdo 1298/2012)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. Č. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 4 To 21/2012, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 48 T 10/2011.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. 48 T 10/2011, byl obviněný M. Č. uznán vinným zvláště závažným zločinem krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, kterého se podle popsanych skutkových zjištění dopustil společně s obviněným F. P. (stíhaným ve stejné věci jako uprchlý podle § 302 a násl. tr. ř.) tak, že dne 1. 12. 2007 v době od 7.00 hod. do 9.00 hod. v P. 3, Č. 1 v sídle společnosti G. C. S. (CZ) po předchozí vzájemné dohodě obou jmenovaných a společných přípravách na trestnou činnost spočívající v odcizení finančních prostředků ze společnosti G. C. S. (CZ), obviněný F. P. v trezorové místnosti této společnosti, kde byl zaměstnán, odjistil pečetě kontejnerů, ve kterých byly uloženy finanční prostředky, tyto přeložil do jím přinesených tašek, které následně vložil do žlutého kovového kontejneru a kovové klece na kolečkách, kterou odvezl na nakládací rampu, poté otevřel vjezdová vrata do objektu společnosti a k nakládací rampě přijel obviněný M. Č. motorovým vozidlem obviněného F. P. tov. zn. VW T. šedobílé barvy a opatřeným logem společnosti G. C. S., do kterého pomocí vysokozdvizného vozíku obviněný F. P. naložil již připravený žlutý kontejner, tašky a pytle s finanční hotovostí, a poté se vrátil zpět

na své pracoviště, kde setrval do konce pracovní doby v 19.00 hod., přičemž obviněný M. Č. uvedeným vozidlem s penězi odjel a následně zanechal toto prázdné vozidlo v P. 8, K. ul., přičemž tímto jednáním způsobili obvinění společnosti G. C. S., a. s., nyní G. C. S. (CZ), a. s., se sídlem Na K. 2257/9, P. 8, (dále jen „společnost G.“) škodu ve výši 540 891 700 Kč.

Za tento trestný čin byl obviněný M. Č. odsouzen podle § 205 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání devíti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí konkrétně určeného počítače a podle § 70 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku finančních prostředků specifikovaných ve výroku tohoto rozsudku. Bylo rovněž rozhodnuto o vině a trestu obviněného F. P. Oběma jmenovaným obviněným byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložena povinnost společně a nerozdílně uhradit škodu ve výši 458 114 492,87 Kč společnosti A. U. L., L., U. K., ve výši 918 650 Kč společnosti G. a ve výši 81 858 557,13 Kč společnosti Z. I. P. L. C., L., U. K., již podle § 229 odst. 2 tr. ř. se zbytkem nároku na náhradu škody odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 4 To 21/2012, podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. z podnětu odvolání, která proti tomuto rozsudku podali obvinění M. Č. a F. P., rozhodl tak, že zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě škody ve vztahu ke společností A. U. L., L., U. K. a Z. I. P. L. C., L., U. K., a podle § 265 tr. ř. obě uvedené společnosti s jejich nároky na náhradu škody odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních. Jinak ponechal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen.

Proti tomuto rozsudku podal dovolání obviněný M. Č., který tak učinil prostřednictvím obhájců JUDr. J. T. a JUDr. F. P. u každého z nich samostatnými podáními opřenými o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), g), l) tr. ř.

V dovolání zpracovaném JUDr. J. T. obviněný ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. uvedl, že již před odvolacím soudem vznesl námitku podjatosti předsedkyně senátu soudu prvního stupně spočívající v tom, že ještě před provedením některých důkazů vyjádřila svůj osobní názor na validitu důkazu. Jelikož v tomto případě šlo o apriorní názor na validitu navrhovaných důkazů ještě před tím, než byly provedeny, má za to, že uvedená soudkyně nebyla způsobilá v jeho trestní věci nestranně rozhodovat, což se projevilo i tím, že veškeré důkazy navrhované obhajobou zamítla. Na podporu svých argumentů odkázal na nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 1999, sp. zn. II. ÚS 475/99, jakož i na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 196/91, jimiž zdůraznil, že je při posuzování podjatosti soudce nutné posuzovat jeho schopnosti přistupovat k věci a k úkonům objektivně a že význam má i časová otázka vzniku konkrétních pochybností. Obviněný zmínil i význam nestrannosti soudce s ohledem na nález Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 441/04, podle něhož nestačí, že se soudce subjektivně necítí být podjatý ve vztahu k účastníkům či věci,

ale i objektivně nahlíženo musí být vyloučeny oprávněné pochybnosti o jeho nestrannosti. Podle obviněného však odvolací soud, který námitku obviněného posuzoval, všechny rozhodné zásady pro hodnocení nestrannosti a nepodjatosti předsedkyně senátu v této věci nezvažoval. Pokud odvolací soud námitce obviněného nevyhověl a smířil se s tím, že pouze konstatoval nevhodnost chování předsedkyně senátu nalézacího soudu, pochybil.

K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze přiřadit všechny další výhrady, který obviněný prostřednictvím jmenovaného obhájce vznesl. Především odvolacímu soudu vytkl, že se dostatečně nezabýval použitou právní kvalifikací a obviněného uznal vinným zločinem krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku spáchaného ve spolupachatelství s obviněným F. P., ač se o takový trestný čin nemohlo jednat, protože obviněný F. P. byl zaměstnancem poškozené společnosti, v níž pracoval ve funkci pokladního a nesl odpovědnost za svěřené hodnoty. Mezi jeho povinnosti patřilo počítání, ukládání, výdej atd. finančních prostředků, o nichž vedl evidenci, do které jiní pracovníci i F. P. finanční prostředky přijímali a z níž je vydávali. Jedná se tak o typově shodnou situaci jako bývá obvyklá u podkladních v obchodě nebo u účetních či jiných administrativních pracovníků. Obviněný F. P. tedy měl předmětné finanční prostředky svěřeny a měl v rámci výkonu své pracovní pozice oprávnění s nimi bez omezení nakládat. Z uvedených důvodů se obviněný F. P. nemohl dopustit zločinu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, ale zločinu zpronevěry ve smyslu § 206 tr. zákoníku, což však soudy neposuzovaly. Obviněný v této souvislosti poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 115/2009, ze dne 30. 1. 2004, sp. zn. 11 Tdo 40/2004, a ze dne 28. 3. 1996, sp. zn. 2 Tzn 72/1995. S odkazem na své úvahy obviněný M. Č. nemohl být uznán vinným spolupachatelem tohoto trestného činu, ale toliko účastníkem, a to i se zřetelem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1173/2003, vymezující, že u zpronevěry je okruh pachatelů omezen jen na osoby, jimž byla věc svěřena. Obviněný tím současně zdůraznil, že neměl být uznán vinným spolupachatelem (§ 22 tr. zákoníku), ale jen některou z forem účastenství (§ 24 tr. zákoníku), což pro něj má mimořádný význam, neboť účastenství je mírnější formou trestné součinnosti. Spolupachatelem neměl být uznán vinným i proto, že spolupachateli musí být prokázána účast na jednání, nepostačí jen pomoc, třeba jen výrazná, ale spolupachatel musí alespoň dílčím způsobem naplnit svým vlastním jednáním některý ze znaků skutkové podstaty. Podle obviněného však taková účast na činu hlavního pachatele nebyla v jeho případě ničím podložena, a to i s ohledem na závěr soudů o tom, kdy byl trestný čin krádeže dokonán, neboť za dokonání soudy považovaly až vyvezení peněz z objektu poškozené společnosti. Protože však soudy vycházely z toho, že mezi oběma obviněnými byla vzájemná dohoda o přípravě a jejich spolupráci, rovněž nesprávně dovodily, že obviněný F. P. dokonal trestný čin krádeže tím, že bankovky přeložil z kontejnerů do jiných

obalů, byť nadále setrvaly v objektu. V tom případě jejich odvoz z místa činu lze hodnotit toliko jako pomoc i tehdy, pokud dovolatel řídil.

Dovolatel dále vytýkal, že soudy neprovedly dokazování v potřebném rozsahu ani provedené důkazy řádně nehodnotily, čímž porušily právo obviněného na spravedlivý proces.

V dovolání, jež bylo vypracováno obhájcem JUDr. F. P., obviněný namítal rovněž nedostatky v použité právní kvalifikaci. Stejně jako bylo namítáno v dovolání podaném JUDr. J. T., bylo obsahem i tohoto podání tvrzení dovolatele, že čin obviněného F. P. nevykazoval znaky trestného činu krádeže, ale že se jej tento hlavní pachatel dopustil za podmínek naplňujících znaky trestného činu zpronevěry. Dovolatel zde odkázal na podklady zajištěné v průběhu trestního řízení, z nichž vyplýval rozsah pracovních povinností spoluobviněného u poškozené společnosti, jež ve fotokopiích připojil jako přílohy označené č. 1 až 4, z nichž je podle něj patrné, že byla s obviněným F. P. sjednána dohoda o hmotné odpovědnosti a že podle popisu pracovní činnosti F. P. odpovídal za příjem a předání zásilek a že se aktivně podílel na hospodárném zacházení se svěřenými prostředky. Tímto dovolatel považoval za prokázané, že obviněný F. P. nesl na základě všech uzavřených smluv se svým zaměstnavatelem za svěřené prostředky odpovědnost a k práci s penězi byl také speciálně vyškolen. Obviněný též zdůraznil, že společnost G. přebírala hotovosti od svých klientů a jednala s nimi jakožto správce, přičemž svou činnost prováděla prostřednictvím svých zaměstnanců, tedy i prostřednictvím obviněného F. P. Na základě výsledků provedeného dokazování bylo možné učinit závěr, že F. P. byla jako jedinému pokladníkovi na trezoru svěřena hotovost, která se zde nacházela, a tento s ní měl stanoveným způsobem nakládat. Z těchto důvodů obviněný odmítl právní posouzení jemu za vinu kladeného jednání posouzeného jako spolupachatelství.

Obviněný dále zdůraznil, že učiněné právní závěry jsou v extrémním rozporu se skutkovými zjištěními, neboť v projednávané věci neexistuje žádný přímý důkaz, který by jeho vinu prokazoval, a není dán ani ucelený řetězec důkazů nepřímých.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 4 To 21/2012, a jemu předcházející rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. 48 T 10/2011, a aby zrušil i další rozhodnutí na tato rozhodnutí obsahově navazující a poté přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, a to v jiném složení senátu.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který po stručném shrnutí obsahu napadených rozhodnutí i dovolání obviněného toto shledal neopodstatněným. Skutkové závěry, k nimž dospěly soudy dříve činné ve věci, považoval za správné a důvody a postupy, na základě nichž je soudy zjistily, považoval nejen v odůvodnění napadených rozhodnutí

za řádně rozvedené a upřesněné, ale i za dostatečně objasněné. Nepřisvědčil ani námitce, že jednání F. P. má být kvalifikováno jako zpronevěra podle § 206 tr. zákoníku a jeho vlastní jednání tím pádem jako pomoc podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku a nikoliv jako spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Ze spisového materiálu nevyplývá, že by předmětné finanční prostředky byly F. P. svěřeny ve smyslu § 206 tr. zákoníku. Skutečnost, že jmenovaný byl zaměstnancem poškozené společnosti, ještě nutně neznamená, že došlo k jejich svěřeni, a ani existence pracovního poměru ve spojení s dohodou o hmotné odpovědnosti bez dalšího neznamená existenci svěřeni konkrétních finančních prostředků. Jednání obviněného tak nelze jako účast na zpronevěře kvalifikovat, avšak nelze je hodnotit ani jako pomoc ke krádeži. Státní zástupce shledal právní kvalifikaci jednání obviněných jako zvláště závažného zločinu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku spáchaného oběma obviněnými ve spolupachatelství zcela správnou. Naplněným státní zástupce shledal i subjektivní znak spolupachatelství, jelikož úmysl, resp. předchozí dohoda obviněného s F. P. vyplývá ze stupně promyšlenosti a připravenosti daný trestný čin spáchat. V této souvislosti nepřisvědčil ani tvrzení, že k dokonání krádeže došlo již přeložením bankovek z kontejnerů do jiných obalů, poněvadž tím se spoluobviněný F. P. bankovek ještě nezmocnil, neboť s nimi ještě nemohl volně a neomezeně nakládat. Podle správného závěru Vrchního soudu v Praze byla krádež v daném případě dokonána až vyvezením peněz z objektu poškozené společnosti. Státní zástupce se neztotožnil ani s námitkou dovolatele, že předsedkyně senátu nalézacího soudu rozhodovala, ačkoliv byla vyloučena, a k této výhradě konstatoval, že se s její obdobou již dostatečně vypořádal odvolací soud, na jehož usnesení a jeho odůvodnění odkázal. K dalším námitkám státní zástupce uvedl, že formálně deklarovanému dovolacímu důvodu obsahově neodpovídají, nýbrž jde jen o snahu dosáhnout zásadní změny skutkového základu soudních rozhodnutí, a proto k nim v dovolacím řízení nelze přihlížet, navíc za situace, kdy soudy nižších stupňů se s nimi dostatečně vypořádaly již v předchozím řízení. Protože nezjistil vady popisované v dovolání, navrhl ho podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Dále zkoumal, zda uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), g), l) tr. ř. lze považovat za důvody dovolání v těchto zákonných ustanoveních vymezené, neboť dovolání je možné podat pouze z důvodů taxativně stanovených v § 265b tr. ř., jejichž existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem.

Nejvyšší soud posuzoval nejprve, vzhledem k jejímu případnému procesnímu dopadu na průběh dalšího řízení, námitku dovolání podřazenou pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. týkající se podjatosti předsedkyně senátu soudu prvního stupně. Podrobně vysvětlil, že již odvolací soud se vypořádal

řádne se všemi důležitými souvislostmi i povahou vznesené námítky. Sám také neshledal ve věci nic, co by vedlo k závěru o vyloučení předsedkyně senátu soudu prvního stupně z vykonávání úkonů v této trestní věci, a tudíž považoval výhradu dovolatele za neopodstatněnou.

Další dovolatelovy námítky byly v obou jeho podáních soustředěny k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Patří mezi ně výhrady proti použité právní kvalifikaci s tím, že obviněný neměl být uznán vinným jako spolupachatel, ale jako účastník, a to nikoli na trestném činu krádeže, nýbrž zpronevěry. Součástí argumentace podřazené pod tento dovolací důvod jsou však i námítky proti rozsahu provedeného dokazování, jimiž obviněný vytýkal, že soudy neprovedly dokazování v potřebném rozsahu a při nedostatku usvědčujících důkazů nebylo možné opírat výrok o vině výhradně o vyhodnocení pachových stop. Celkově pak vytýkal porušení principů spravedlivého procesu.

Nejvyšší soud připomněl, že z právní úpravy dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Takto vymezené principy je nutné respektovat i v rámci dovolání obviněného M. Č., který kromě výhrady proti nesprávnému posouzení jeho činu jako zločinu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku spáchaného ve spolupachatelství, vznesl námítky, které mají povahu skutkových námitek, neboť brojí proti tomu, o jaké důkazy soudy opřely své závěry a k jakým skutkovým zjištěním na jejich základě došly. Jedná se tedy ve většině výhrad o námítky skutkové. Třebaže tyto námítky nezakládají žádný z důvodů dovolání podle § 265b tr. ř., dovolací soud podrobně vysvětlil, proč je pokládal za neopodstatněné. Konstatoval, že soudy obou stupňů věnovaly rozsahu provedeného dokazování i tomu, co jednotlivým důkazním prostředkům obviněný vytýkal, náležitou pozornost a s velkou pečlivostí zkoumaly, hodnotily a prověřovaly vše, co obviněný v jednotlivých fázích trestního řízení vytýkal či namítal.

Obviněný považoval právní posouzení jemu za vinu kladeného činu za nesprávné proto, že jej nebylo možné posoudit jako spolupachatele zločinu krádeže podle § 23 k § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, ale domáhal se právního posouzení svého jednání jako účastenství (§ 24 tr. zákoníku) na trestném činu zpronevěry (§ 206 tr. zákoníku), protože spoluobviněný F. P., jenž je hlavním pachatelem, čin kladený mu za vinu spáchal tím, že si přisvojil peněžní prostředky, které měl poškozenou společností G. v souvislosti s výkonem jeho povolání a jeho pracovním zařazením svěřeny. Obviněný F. P. proto podle obviněného spáchal trestný čin zpronevěry (§ 206 tr. zákoníku), a nikoli krádeže, jak mu je v napadených rozhodnutích rovněž kladeno za vinu.

Nejvyšší soud k takto uplatněné námitce považuje nejprve za nutné zdůraznit, že obviněný se změny právní kvalifikace touto argumentací zaměřenou na nesprávnost právního posouzení jednání obviněného F. P. domáhá až v rámci tohoto mimořádného opravného prostředku. V odvolání totiž požadoval jen to, aby jeho účast na činu tohoto spolupachatele byla posouzena jako účastenství, s čímž se odvolací soud neztotožnil, jak vysvětlil na straně 69 odůvodnění svého rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že nebyla nikým až do právní moci rozhodnutí obou soudů právní kvalifikace krádeže u žádného ze spolupachatelů zpochybňována, ani soudy obou stupňů, které se soustředily především na výhrady obviněného zaměřené proti provedení a hodnocení důkazů, nevěnovaly právní kvalifikaci z hlediska nyní v dovolání uplatněných výhrad pozornost, ale jen stručně konstatovaly opodstatněnost zločinu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku. Z těchto důvodů nelze v odůvodnění napadených rozhodnutí k námitce vznesené až v dovolání najít potřebná odůvodnění, což však vzhledem k tomu, že jde o otázku právní, nebrání Nejvyššímu soudu, aby potřebné úvahy sám vysvětlil. Je totiž nutné přisvědčit dovolateli, že v obecné rovině platí, že pachatel, který si na základě předchozí dohody přisvojuje cizí věci společně s osobou, jíž byly svěřeny, se těchto věcí nezmocňuje ve smyslu § 205 odst. 1 tr. zákoníku o trestném činu krádeže, ale účastní se na přisvojení svěřené věci, tedy na jednání, jež má povahu zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku. Nejde však o spolupachatelství na tomto trestném činu, ale o některou z forem účastenství podle § 24 odst. 1 tr. zák. (srov. rozhodnutí č. 26/1995 Sb. rozh. tr.). Proto je v dané věci významné, zda s finančními prostředky, jež obviněný F. P. naložil do připraveného transportéru, nakládal v rámci svěřeni těchto finančních prostředků jeho zaměstnavatelem, anebo zda k takovému jejich svěřeni nedošlo, což má význam pro odlišení zločinu krádeže a zločinu zpronevěry.

Podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku se zločinu krádeže dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní a způsobí tím škodu velkého rozsahu.

Zločinu zpronevěry se podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu velkého rozsahu.

Pro odlišení těchto dvou trestných činů je potřeba uvést, že přestože u každého z nich je znakem cizí věc, jsou u nich různé okolnosti, za nichž se pachatel věci zmocní. U krádeže (§ 205 odst. 1 tr. zákoníku) se pachatel věci „zmocňuje“, tzn. že ji odejme z dispozice vlastníka, oprávněného držitele nebo i faktického držitele, a tím si zjedná možnost s věcí trvale nakládat podle své vůle. U trestného činu zpronevěry (§ 206 odst. 1 tr. zákoníku) se pachatel věci tímto způsobem nezmocňuje, ale má ji už před tím, než si ji přisvojí, ve své moci, neboť mu byla „svěřena jinou osobou“ (nemusí jít o vlastníka věci) k tomu, aby s touto věcí (nebo s jinou majetkovou hodnotou) nakládal určitým způsobem, tzn. je mu na

základě svěřeni umožněno, aby určitým způsobem s věcí nakládal, zásadně jen v tom rozsahu, jak bylo vymezeno v rámci svěřeni.

Věc nebo jiná majetková hodnota je pachateli svěřena, jestliže je mu odevzdána do jeho vlastní faktické moci (do držení nebo jiné obdobné dispozice) zpravidla s tím, aby s ní určitým způsobem nakládal. Ten, kdo ji pachateli svěřil, nemusí být jejím vlastníkem (viz rozhodnutí č. 67/1954 Sb. rozh. tr.) a nemusí ani s pachatelem uzavřít písemnou smlouvu (v oblasti pracovních vztahů není nutná dohoda o odpovědnosti za schodek), ale postačí její faktické předání (srov. rozhodnutí č. 52/1996 Sb. rozh. tr.).

Pro posouzení toho, zda jde o svěřeni věci nebo jiné majetkové hodnoty (v tomto projednávaném případě se jedná o finanční prostředky), je významné zejména to, jak byla stanovena faktická dispozice s takovými věcmi, neboť ne každé nakládání s prostředky (věcmi), ke kterým má pachatel přístup, lze považovat za jejich svěřeni ve smyslu § 206 tr. zákoníku. O svěřeni v tomto smyslu jde jen tehdy, když jsou takové prostředky svěřeny do faktické moci jejich držitele tak, aby s nimi nakládal v souladu s jejich svěřením. O takový případ jde proto podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu např. za situace, jestliže pachatel převezme tržbu restaurační provozovny od zaměstnance této provozovny s tím, že ji odevzdá na poště, ale ponechá si ji. Tehdy naplňuje znaky trestného činu zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku, a nikoli trestného činu krádeže podle § 205 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 52/1996 Sb. rozh. tr.), protože tržbu převzal za tím účelem, aby ji odevzdal na poštu. Ve chvíli, kdy mu tržba byla předána, ji převzal fyzicky do své dispozice, a tím ten, kdo mu ji předal, přestal mít nad touto tržbou vlastní moc a možnost s ní disponovat. V momentě, kdy tato dispozice přešla na pachatele, to byl již pouze on, kdo s tržbou mohl nakládat. Proto, když si ji ponechal, tak ji zpronevěřil (jednal v rozporu s účelem, pro který mu byla svěřena) a nemůže se jednat o krádež. O obdobný případ se jedná, pokud pachatel převezme od dárce věc s pokynem předat ji obdarovanému, avšak pachatel tak neučiní a tuto věc si ponechá (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 536/2003, uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 26, pod č. T 618.), neboť i zde pachatel uvedený dar převzal do své plné dispozice, čímž obdarovatel nad tímto darem již neměl žádnou moc.

Naproti tomu o svěřeni se např. nejedná tehdy, jestliže pachatel byl na základě smlouvy (např. smlouvy o zajištění ostrahy a ochrany majetku) zavázán pouze střežit cizí věci před odcizením, poškozením nebo zničením, neboť mu tyto věci nebyly svěřeny, tj. předány do jeho dispozice, a nedostaly se tak z faktické moci jejich vlastníka či jiné oprávněné osoby. Proto jednání pachatele, který si neoprávněně přisvojí takové střežené věci tím, že se jich zmocní, nevykazuje zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku, ale za splnění dalších podmínek půjde o trestný čin krádeže podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 28/2010 Sb. rozh. tr.). V tomto pří-

padě jde o situaci, kdy strážce věci je sice v roli osoby, která měla přístup k věcem z důvodu zajištění ostrahy a ochrany majetku, neboť byla povinna chránit a opatřovat uvedené věci (objekt, předměty v muzeu, zboží v obchodě, apod.), avšak tyto střežené předměty zůstávaly i po dobu, co pachatel vůči nim vykonával tyto své povinnosti, stále v dispozici jejich vlastníka nebo oprávněného držitele. Šlo totiž jen o jejich ochranu spočívající ve střežení, zda je na místě, kde jsou, někdo neohrožuje.

S ohledem na takto vyjádřené rozdíly mezi krádeží a zpronevěrou je nutné vykládat i pojem „svěření cizí věci“, usuzovat z těchto hledisek na něj i ze zjištěných okolností v projednávaném případě ohledně obviněného F. P. Rozhodně pro posouzení, o který ze srovnávaných trestných činů se jednalo, je faktický způsob nakládání tohoto spoluobviněného s finančními prostředky v prostorách společnosti G., u níž byl zaměstnancem. Podle skutkového stavu obviněný F. P. ve společnosti G. pracoval v trezorové místnosti této společnosti a čin spáchal tak, že „odjistil pečeti kontejnerů, ve kterých byly uloženy finanční prostředky, tyto přeložil do jím přinesených tašek, které následně vložil do žlutého kovového kontejneru a kovové klece na kolečkách, kterou odvezl na nakládací rampu, poté otevřel vjezdová vrata do objektu společnosti a k nakládací rampě přijel obviněný M. Č. motorovým vozidlem, do něhož obviněný F. P. naložil již připravený žlutý kontejner, tašky a pytle s finanční hotovostí, a poté se vrátil zpět na své pracoviště, kde setrval do konce pracovní doby“, přičemž obviněný M. Č. uvedeným vozidlem s penězi odjel. Z těchto skutkových zjištění nevyplývá žádná skutečnost, z níž by bylo možné dovodit, že tyto konkrétní uvedené prostředky uložené v kontejnerech byly předány do dispozice obviněného F. P. tak, aby s nimi již určitým způsobem nakládal.

Z obsahu připojeného spisu (č. l. 3543 až 3554) se podává, že na základě pracovní smlouvy byl obviněný F. P. ve společnosti G. nejprve zařazen do funkce pokladního, od 1. 10. 2007 byl ve funkci pokladního-trezoru. Dne 15. 8. 2007 s ním byla uzavřena podle § 252 zák. práce dohoda o odpovědnosti za svěření hodnoty. Tato se týkala hodnot svěřených zaměstnanci během manipulace s ceninami a listovními zásilkami a za hotovost svěřenou zaměstnanci ke zpracování a přepočítání. Pracovní činnost obviněného F. P. jako pokladního-trezoru spočívala podle jejího popisu (č. l. 3554) v tom, že zodpovídal za příjem a předání zásilek, za rychlé a plynulé odbavení vozidel privázejících a odvázejících zásilky, za evidenci přijatých zásilek, za plynulé a řádné předání zásilek ke zpracování, za evidenci a včasné odesílání obalů ČNB, za kompletaci zásilek určených k doručení, za informování operačního střediska o zkompletování zásilek určených pro ČNB, odpovídal za zpracování průvodních dokladů k jednotlivým zásilkám a dále za dodržování bezpečnostních pravidel. Z uvedeného obsahu pracovní náplně obviněného je patrné, že nezahrnovala žádnou činnost, při níž by byl obviněný oprávněn nakládat s finančními prostředky, tj. přímo s finanční hotovostí. Podle

popisu práce, kterou obviněný F. P. vykonával, se jím prováděné činnosti týkaly nakládání se zásilkami a evidence obalů, event. dokladů k nim. To má podstatný význam pro posouzení, zda mu byly svěřeny finanční prostředky, neboť popis práce o takové činnosti nic neuvádí. To koresponduje se sdělením Z. P., ředitele společnosti G. a předsedy jejího představenstva, který shodně popsal pracovní náplň obviněného F. P. Konkrétní výkon činností tohoto spoluobviněného popsal v přípravném řízení (č. l. 340) a doplnil při hlavním líčení (č. l. 1978 až 1984 spisu). Zde uvedl, že role jmenovaného byla „pouze zajistit pracoviště v případě, kdyby byla nějaká mimořádná zásilka, tak ji přijmout, nebo vydat jednotlivé obaly“. Hotovost obviněný nepřebíral a „nepracoval s hotovostí jako takovou“. Dále tento svědek zdůraznil, že obviněný F. P. neměl za úkol hotovost přepočítávat. Rovněž vysvětlil, že se se zásilkou manipuluje jako s uzavřeným obalem, který je zapečetěný.

Z takto popsané pracovní činnosti obviněného F. P. je zřejmé, že i když byl zaměstnancem společnosti G. a byl v pozici pokladního-trezoru, jeho pracovní úkoly byly omezeny na přejímání a přebírání zásilek, tj. uzavřených obalů, v nichž se sice finanční prostředky nacházely, avšak obviněný neměl za úkol s těmito jako s penězi jakkoli disponovat a nebyl oprávněn ani tyto přepočítávat. Jeho povinnosti se tedy týkaly jen uvedených zásilek jako takových (tj. břemen), a to navíc pouze v prostoru tzv. trezoru, kde byly peněžní prostředky jinými pracovníky v pracovních dnech kontrolovány a přepočítávány a připravovány pro další distribuci. Obviněný však takovou osobou, která by přímo kontrolovala a přepočítávala peněžní prostředky, nebyl.

Jeho pracovní povinnosti jej neopravňovaly k tomu, aby jakkoli s těmi finančními prostředky, které posléze z objektu společnosti vyvezl, manipuloval. Nelze totiž přehlédnout, že k trestnému činu došlo o víkend, kdy na pracovišti nebyli ani ti pracovníci, kteří jinak prostředky přepočítávali. Obviněný proto neměl jakkoli s uvedenými konkrétními finančními prostředky žádným způsobem nakládat ani manipulovat, a to ani v rámci předmětného pracoviště. To byl také důvod, proč překryl výhled dozorcí službě navršením krabic tak, aby jeho trestná činnost nemohla být pozorována. Ze všech těchto skutečností plyne, že uvedené prostředky obviněnému F. P. nebyly svěřeny.

Je však nutné poznamenat, že i pro toho pracovníka, který v rámci své pracovní činnosti v uzavřené místnosti pouze přepočítává hotovost, platí, že tato, i když je byt přepočítaná či jinak urovnaná, naskládána, nabalíčkována apod., je stále v moci společnosti G., nikoliv v moci tohoto pracovníka, jenž s ní manipuluje výhradně v rámci dispozice osoby, která mu takovou činnost umožnila.

Ze všech uvedených úvah lze shrnout, že pachatel, kterému je v rámci plnění pracovních povinností umožněno nakládat s finančními prostředky, tak, že je oprávněn a zavázán pouze za příjem a předání zásilek, za rychlé a plynulé odbavení vozidel přivážejících a odvážejících zásilky, za evidenci přijatých zási-

lek, apod., nemá na základě těchto svých pracovních oprávnění uvedené konkrétní prostředky svěřeny ve smyslu svěřeni podle § 206 tr. zákoníku. Proto, pokud pachatel rozpečetí tyto zásilky a finanční prostředky v nich uložené vyveze z objektu, naplní znak „zmocnění se cizí věci“ ve smyslu § 205 tr. zákoníku, neboť mu tyto věci nebyly svěřeny, tj. předány do jeho dispozice, a nedostaly se tak z faktické moci jejich vlastníka či jiné oprávněné osoby. Proto takové jednání je při naplnění dalších znaků krádeží podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku a nikoli zpronevěrou podle § 206 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 28/2010 Sb. rozh. tr.).

V duchu této právní úvahy učiněné na základě a v souladu s provedeným dokazováním soudy obou stupňů Nejvyšší soud shledal, že pokud se obviněný F. P. zmocnil ve skutkovém zjištění popsaných finančních prostředků, učinil tak zcela mimo své povinnosti i pracovní náplň, jen na základě zneužití poznatků ze znalosti prostředí a podmínek, které v trezorové místnosti, do níž měl v rámci plnění svých pracovních povinností přístup, probíhaly.

Z rozvedených závěrů a na podkladě získaných poznatků plyne, že obviněnému F. P. nebyly konkrétní odcizené finanční prostředky svěřeny společností G. k nakládání s nimi. Neměl je proto v žádném směru předány do své moci ve smyslu shora podaného výkladu znaku, „přisvojení cizí věci, která mu byla svěřena“, jak zákon u trestného činu zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku předpokládá. Není tedy pochyb o tom, že se zmocnil cizí věci v souladu se znaky skutkové podstaty trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 tr. zákoníku, jak zcela správně shledaly soudy obou stupňů.

Při tomto závěru, jímž byla vyloučena námitka obviněného M. Č., že obviněný F. P. spáchal zločin krádeže a on měl být uznán vinným činem, který je mu kladen za vinu, za účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku k § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, je nutné se vypořádat i s tím, že tento dovolatel odmítá, aby byl jeho čin posouzen jako spolupachatelství na zločinu krádeže podle § 23 tr. zákoníku k § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, ale že mělo v něm být shledáno účastenství ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku k zločinu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku.

K této výhradě je vhodné jen připomenout, že byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (§ 23 tr. zákoníku). Spolupachatelství předpokládá spáchání trestného činu společným jednáním a úmysl k tomu směřující. O společné jednání jde tehdy, jestliže každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskutečnil jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna jen souhrnem těchto jednání, anebo jestliže jednání každého ze spolupachatelů je aspoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti – články řetězu – směřují k přímému vykonání trestného činu a jen ve svém celku tvoří jeho

skutkovou podstatu a působí současně (srov. rozhodnutí č. 36/1973 a č. 15/1967 Sb. rozh. tr.). K naplnění pojmu spolupachatelství není třeba, aby se všichni spolupachatelé zúčastnili na trestné činnosti stejnou měrou. Stačí i částečné přispění, třeba i v podřízené roli, jen když je vedeno stejným úmyslem jako činnost ostatních pachatelů, a je tak objektivně i subjektivně složkou děje tvořícího ve svém celku trestné jednání (viz např. rozhodnutí č. 18/1994 Sb. rozh. tr.).

S těmito obecnými právními pravidly plně korespondují i závěry, které učinil v projednávané věci zejména odvolací soud, jenž ke shodné námitce obviněného M. Č. na straně 69 rozvedl, že „důkaz identifikací pachových stop usvědčil i obžalovaného Č. z přímé účasti na činu, spočívající v odvezení peněz z objektu poškozené společnosti G.“ a dále že „okamžikem dokonání trestného činu krádeže byl v daném případě okamžik vyvezení peněz vozidlem VW T. z objektu poškozené společnosti G. a právní posouzení obžalovaného Č. jako spolupachatele tomu odpovídá“.

Nejvyšší soud nad rámec uvedeného považuje za vhodné též doplnit, že povahu činu, kterého se obviněný dopustil, je nutné posuzovat při zohlednění všech souvislostí, jak byly ve věci zjištěny, a to i se zřetelem na výše rozvedené právní úvahy vylučující svěření věci obviněnému, zejména s přihlédnutím k tomu, že tyto konkrétní prostředky byly stále v moci společnosti G. Pro posouzení, zda jde o spolupachatelství nebo o jinou formu součinnosti, je určující, jakou měrou se spolupachatel účastnil naplňování jednotlivých znaků předmětné skutkové podstaty, jak významná byla jeho role ve vztahu k výslednému cíli, jež spolupachatelé společně zamýšleli a prováděli. V projednávané věci lze, nejenom ze skutkových zjištění, ale i z dalších ve věci učiněných skutkových závěrů, jak je soudy ve vztahu ke skutkovým otázkám objasnilo v průběhu provedení dokazování, roli obviněného M. Č. dostatečně jasně vysledovat a právně posoudit. Jeho role nespočívala pouze v tom, že odvezl připraveným a zajištěným transportérem podle přesně předem zosnovaného a postupně realizovaného plánu finanční prostředky dne 1. 12. 2007 ze společnosti G., ale působil i při zpracování předchozích fází s F. P. stanoveného programu a byl jeho významnou a podstatnou součástí, jíž přispěl na docílení toho, aby peníze byly ze společnosti G. odcizeny tím, že byly připraveným a jím řízením vozidlem vyvezeny.

Ze všech těchto důvodů soudy obou stupňů zcela správně na základě všech zákonem stanovených pravidel, ale rovněž i plně v souladu s výsledky provedení dokazování, učinily závěr o vině obviněného M. Č. jako spolupachatele podle § 23 tr. zákoníku zločinu krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku.

Dovolání obviněného podané s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud, s ohledem na všechny výše rozvedené úvahy a závěry a při ztotožnění se i s argumenty uvedenými v odůvodnění napadených rozhodnutí, považuje za neopodstatněné. Logickým důsledkem tohoto závěru je

---

konstatování, že ze stejných důvodů je neopodstatněné i dovolání podané s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Nejvyšší soud shledal, že napadené rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami, a proto dovolání obviněného M. Č. jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Omluvitelný právní omyl pachatele ve smyslu § 19 tr. zákoníku nemůže spočívat v tom, že s ohledem na argumentaci uplatněnou v jím podané správní žalobě, aniž vyčkal rozhodnutí o ní, měl za to, že se žádného přestupku v minulosti nedopustil. Naopak se jedná o omyl, kterého se mohl vyvarovat (tj. omyl neomluvitelný), když protiprávnost činu mohl rozpoznat bez zřejmých obtíží právě vzhledem k tomu, že nikdo nemůže pravomocné a vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné moci nerespektovat jen na základě toho, že s takovým rozhodnutím vnitřně nesouhlasí.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012.
sp. zn. 8 Tdo 325/2012)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného D. H. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 61 To 458/2011, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 2 T 13/2011.

Z o d ů v o d n ě n í :

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 13. 9. 2011, sp. zn. 2 T 13/2011, uznal obviněného D. H. vinným, že „dne 6. 1. 2011 v době od 16.00 hod. do 16.05 hod. řídil v P., a to nejméně v ulicích N., P., S. a N., své osobní motorové vozidlo tov. zn. A., stříbrné barvy, přičemž byl zadržen hlídkou Policie ČR, ačkoliv si byl vědom toho, že mu byl rozhodnutím Magistrátu hl. m. P., sp. zn. S-MHMP 313203/2009/Duš, ze dne 4. 11. 2009, které ve spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, odboru provozu silničních vozidel, č.j. 125/2010-160-SPR/3, ze dne 18. 3. 2010, s právní mocí dne 19. 3. 2010, uložen mimo jiné zákaz řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 12 měsíců s účinností ode dne nabytí právní moci, tj. od 19. 3. 2010 do 19. 3. 2011, přičemž rozhodnutí Magistrátu hl. m. P. převzal dne 13. 11. 2009 a rozhodnutí Ministerstva dopravy ve srozumění s odvoláním podaným jeho právním zástupcem pak prostřednictvím tohoto právního zástupce dne 19. 3. 2010, přičemž o jeho existenci se musel osobně dozvědět nejpozději dne 28. 4. 2010 v souvislosti s podáním správní žaloby proti oběma shora uvedeným rozhodnutím k Městskému soudu v Praze prostřednictvím svého právního zástupce“.

Takto popsané jednání obviněného soud právně kvalifikoval jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku mu uložil trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku mu uložil

rovněž trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu osmnácti měsíců.

Proti citovanému rozsudku podal obviněný odvolání, o němž Městský soud v Praze rozhodl usnesením ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. 61 To 458/2011, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájkyne JUDr. M. U. dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

Obviněný v první části svého obsáhlého podání rekapituloval námitky uplatněné již v rámci správního řízení i ve správní žalobě, tedy že rozhodnutí o oprávněm prostředku proti rozhodnutí Magistrátu hl. m. P. ze dne 4. 11. 2009, sp. zn. S-MHMP 313203/2009/Duš, nepřevzal osobně a že v důsledku uplynutí roční prekluzivní lhůty zanikla jeho odpovědnost za přestupek. Dále poměrně obsáhle komentoval své počínání vztahující se k průběhu správního řízení, mimo jiné poukazoval na skutečnost, že v rámci dokazování namítl, aby bylo hlavní líčení odročeno na dobu, kdy bude skončeno soudní projednání správní žaloby. Jeho návrhy však soudy zamítly, a proto považoval jejich skutková zjištění za neúplná. Odvolacímu soudu vytkl také to, že nepřipustil jako další listinný důkaz dokument označený jako „doplnění žaloby“.

Podle názoru obviněného došlo postupem soudů obou stupňů k porušení zákonných ustanovení § 89 a násl. tr. ř. Soudy, které mají provádět dokazování za účelem prokázání, zda se skutek stal, zda jej spáchal obviněný, za jakých pohnutek apod., však ve svých rozhodnutích pouze uvedly, že se (obviněný) k činu doznal, a další důkazy neprováděly. Nezjišťovaly především ty skutečnosti, zda došlo ke spáchání přestupku v době od 1. 11. 2006 do 18. 5. 2007, zda odnětí řídičského oprávnění bylo oprávněné (prý nedosáhl dvanácti bodů) a zda jednal v omluvitelném právním omylu. Soudy nepřipustily jako důkaz výslech svědkyně J. B. a nezabývaly se ani zásadou v pochybnostech ve prospěch obviněného.

Obviněný zdůraznil, že ze skutkové věty vyplývá, že věděl, že nemůže řídit motorové vozidlo, protože nemá řídičské oprávnění, v rámci správního řízení se však domáhá rozhodnutí, že o této okolnosti nevěděl, protože mu nebylo správně doručeno. Přestupky měl spáchat v období od 1. 11. 2006 do 18. 5. 2007 a měl dosáhnout 12 bodů, o čemž měl být vyrozuměn dne 31. 5. 2007 (fikce doručení nastala dne 22. 6. 2007). Dne 22. 6. 2008 tedy mohl požádat o vrácení řídičského oprávnění, ale nevěděl, že mu bylo odňato. Dne 30. 3. 2009, když byl kontrolován Policií České republiky, mu bylo sděleno, že řídil bez řídičského oprávnění. Zjištění, zda došlo nebo nedošlo k zániku odpovědnosti za přestupek, považoval za stěžejní nejen pro správní řízení, ale zejména pro určení trestněprávní odpovědnosti.

Nesprávné právní posouzení věci dovolatel spatřoval v tom, že soudy nehodnotily, zda jeho jednání je natolik společensky škodlivé, aby byl namíste trestněprávní postih. Samotné jednání totiž podle skutkové věty trvalo pouhých 5 minut, což je pro spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí nedostatečné.

Obviněný znovu zopakoval, že jednal v omylu právním, protože vůbec nevěděl, že mu bylo odňato řídičské oprávnění. Proto nemohl spáchat ani úmyslný, ani žádný jiný trestný čin. Pokud by soudy nižších stupňů řádně provedly dokazování a především jím navrhované důkazy správním spisem apod., musely by dospět k závěru, že je jeho trestní odpovědnost vyloučena. Vzhledem k uvedenému navrhl (aniž citoval konkrétní zákonná ustanovení), aby Nejvyšší soud zrušil obě napadená rozhodnutí a věc přikázal soudu prvního stupně, aby ji znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který k námitkám obviněného stran správního řízení uvedl, že v trestním řízení soudy zjišťují pouze tolik, zda existuje pravomocné rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, kterým byla pachateli určitá činnost zakázána. V žádném případě nelze v rámci trestního řízení provádět přezkum věcné správnosti takového rozhodnutí. Velká část námitek obviněného však směřovala právě proti věcné správnosti správních rozhodnutí Magistrátu hlavního města P. a Ministerstva dopravy ČR, kterými mu byla uložena mj. sankce zákazu řízení motorových vozidel, popř. proti věcné správnosti ještě starších správních rozhodnutí (patrně těch, na jejichž podkladě v minulosti pozbyl řídičské oprávnění v důsledku tzv. vybodování). Takovéto námitky státní zástupce považoval za naprosto irelevantní. Obdobně další výhrady dovolatele, jimiž zpochybnil rozsah a kvalitu provedeného dokazování a prosazoval vlastní skutkovou verzi, označil za výhrady obsahově dovolací důvod nenaplnující.

K námitkám týkajícím se subjektivní stránky trestného činu státní zástupce uvedl, že ze samotného opakovaně zdůrazňovaného podání správní žaloby vyplývá, že obviněný věděl o existenci pravomocného správního rozhodnutí, kterým mu byl vysloven zákaz řízení motorových vozidel. Pokud se domáhal aplikace ustanovení § 18 tr. zákoníku o skutkovém omylu s odkazem na omyl o existenci okolnosti vylučující protiprávnost (patrně měl na mysli krajní nouzi ve smyslu § 28 tr. zákoníku), pak jde opět o námitku primárně skutkovou, která vychází z jeho verze okolností, za kterých převzal řízení motorového vozidla.

Státní zástupce dále uvedl, že obviněný přesně nespecifikoval, v čem by měl právní omyl (§ 19 tr. zákoníku) spočívat, toliko poukázal na podanou správní žalobu. Formulace použité v dovolání nasvědčovaly spíše tomu, že jeho právní omyl měl spočívat v tom, že s ohledem na argumentaci uplatněnou ve správní žalobě měl za to, že se žádného přestupku v minulosti nedopustil. Taková námitka je však bezpředmětná, neboť by šlo o omyl, kterého bylo možno se vyvarovat, když protiprávnost činu mohl rozpoznat bez zřejmých obtíží. Lapidárně řečeno, každému dospělému duševně zdravému člověku musí být jasné, že občan nemůže pravomocné a vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné moci podle své úvahy respektovat či nerespektovat na základě toho, že s takovým rozhodnutím vnitřně nesouhlasí.

Za relevantní však státní zástupce považoval ty výhrady, kterými obviněný poukazoval na absenci materiálního znaku trestného činu a domáhal se posouzení věci z hlediska ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Tuto námitku však nepovažoval za

důvodnou. K otázce materiálního znaku trestného činu uvedl, že trestní zákoník vychází z formálního pojetí trestného činu (§ 13 tr. zákoníku) a s korektivem tzv. materiálního znaku daného potřebným stupněm nebezpečnosti činu pro společnost již neoperuje. K otázce aplikace § 12 odst. 2 tr. zákoníku v obecné rovině uvedl, že trestní zákoník v citovaném ustanovení ani jinde neurčuje žádná hlediska pro stanovení konkrétní míry či stupně společenské škodlivosti činu. Proto platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje znaky uvedené v trestním zákoníku a který je v něm označen za trestný, je trestným činem. V obecné rovině tedy lze považovat takový čin vždy za společensky škodlivý. Opačný závěr stran zjištění nedostatečné společenské škodlivosti činu by bylo možné učinit jen zcela výjimečně v případech, v nichž z určitých závažných důvodů není vhodné uplatňovat trestní represí.

Za výjimečnou okolnost zakládající nedostatek škodlivosti činu však podle státního zástupce nelze považovat okolnost, že řízení motorového vozidla trvalo kratší dobu. V tomto směru poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 950/2011, podle kterého skutková podstata uvedeného přečinu může být naplněna s ohledem na konkrétní okolnosti případu i jednorázovým jednáním, a zejména rozhodnutí ve věci sp. zn. 3 Tdo 956/2011, podle kterého ani ujetí velmi krátké vzdálenosti (ve věci, které se týkalo toto rozhodnutí, šlo dokonce jen o ujetí několika metrů za účelem přeparkování) nevyklučuje trestní odpovědnost za uvedený přečin. V předmětné trestní věci navíc byla škodlivost činu zvyšována skutečností, že obviněný řídil motorové vozidlo v podmínkách intenzivního silničního provozu existujícího v centru P., nikoli např. někde na odlehlé místní komunikaci. Jízdu ukončil nikoli v důsledku rozhodnutí jeho samotného, ale v důsledku zásahu příslušníků Policie ČR.

Státní zástupce své vyjádření shrnul konstatováním, že dovolací námitky obviněného zčásti neodpovídají deklarovaným dovolacím důvodům, zčásti jde o námitky zjevně nedůvodné. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Současně souhlasil, aby Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. učinil rozhodnutí v neveřejném zasedání. S rozhodnutím věci v neveřejném zasedání vyjádřil souhlas i pro případ jakéhokoli jiného nežli výše navrhovaného rozhodnutí (§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.).

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že v této trestní věci je dovolání přípustné, že bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda vznesené námitky naplňují jím uplatněné dovolací důvody.

Pokud obviněný uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., je na místě uvést, že na jeho základě lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení

uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Z obsahu podání je zřejmé, že tento dovolací důvod obviněný uplatnil v jeho druhé alternativě, neboť tvrdil, že v řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí, byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin, nebo se o trestný čin vůbec nejednalo. Důvody dovolání jako specifického opravného prostředku jsou koncipovány tak, že v dovolání není možno namítat neúplnost dokazování, způsob hodnocení důkazů a nesprávnost skutkových zjištění. Nejvyšší soud jakožto soud dovolací nemůže přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů ve věci. V dovolacím řízení je naopak povinen vycházet z jejich konečného skutkového zjištění a teprve v návaznosti na to zvažovat právní posouzení skutku.

Většina námitek obviněného, které ve svém mimořádném opravném prostředku uplatnil a o něž existenci citovaného dovolacího důvodu opřel, v tomto ohledu nemohla obstát. Tak tomu bylo u těch výhrad, jimiž zásadně napadal pouze rozsah provedeného dokazování soudy obou stupňů (opakovaně zdůrazňoval, že soudy neprovedly jím navrhované důkazy, zejména výslech svědkyně J. B.) a způsob hodnocení důkazů z jejich strany (namítal, že nebyl řádně zjištěný skutkový stav věci, nebo že se neprokázalo, zda trvá jeho odpovědnost za přestupek). Tím primárně napadal správnost učiněných skutkových zjištění a v důsledku toho se domáhal jejich změny ve svůj prospěch; teprve z takto tvrzených nedostatků (tedy až sekundárně) dovozoval údajně nesprávné právní posouzení skutku, jímž byl uznán vinným. Takovou argumentaci ovšem pod uvedený dovolací důvod (ale ani pod žádný jiný) podřadit nelze.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. však obviněný uplatnil relevantně v té části, v níž namítal, že po subjektivní stránce nevěděl, že řídí vozidlo bez řidičského oprávnění, takže soudy obou nižších stupňů se s ní musely vypořádat. Přílehavě přitom poukázaly na to, že sám obviněný již v protokolu o výslechu v rámci zkráceného přípravného řízení na stranách 8 a 9 spisu uvedl, že o zákazu řízení (motorových vozidel) ví minimálně od srpna roku 2010, kdy byl kontrolován Policií České republiky. Tuto jeho vědomost lze navíc dovodit i z dalších okolností případu. Předně již ve správním řízení byl zastoupen obhájkyň, takže musel být o všech s tím souvisejících skutečnostech dobře zpraven, zvláště za situace, kdy využíval všech přípustných opravných prostředků. Rozhodnutí Magistrátu hl. m. P. ze dne 4. 11. 2009, sp. zn. S-MHMP 313203/2009/DuŠ, kterým mu mimo jiné byl uložen právě zákaz řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu dvanácti měsí-

ců, osobně převzal. Odvolací správní orgán (Ministerstvo dopravy) po věcné stránce v rámci odvolacího řízení napadené rozhodnutí nijak neměnil, pouze opravil chybu v psaní ve skutkové větě (místo V. n. V. ul.), tudíž námitky obviněného, že mu do vlastních rukou nebylo doručeno rozhodnutí ukládající mu povinnosti, jsou zavádějící.

Dovolatel v souvislosti s nenaplněním subjektivní stránky trestného činu dále v obecné rovině namítl, že jednal v omylu právním omluvitelném, blíže však nespecifikoval, v čem by tento právní omyl (§ 19 tr. zákoníku) měl spočívat (v podstatě jen poukázal na podanou správní žalobu). Formulace použité v dovolání nasvědčovaly spíše tomu, že jeho právní omyl měl spočívat v tom, že s ohledem na argumentaci uplatněnou ve správní žalobě měl za to, že se žádného přestupku v minulosti nedopustil (taková námitka je však bezpředmětná, jak správně poznamenal státní zástupce, neboť by šlo o omyl, kterého se mohl vyvarovat, když protiprávnost činu mohl rozpoznat bez zřejmých obtíží), případně tomu, že měl na mysli spíše omyl skutkový negativní.

Pro tuto druhou alternativu je vhodné dodat, že skutkového omylu se dopustí, kdo při spáchání činu nezná ani nepředpokládá jako možnou skutkovou okolnost, která je znakem trestného činu, nejedná úmyslně; tím není dotčena odpovědnost za trestný čin spáchaný z nedbalosti (§ 18 odst. 1 tr. zákoníku).

Obviněný v této spojitosti tvrdil, že okolnost, že řídí motorové vozidlo přesto, že mu tato činnost byla zakázána, mu nebyla v době spáchání činu známa. Vzhledem ke zjištění, která vyšla v dokazování najevo, skutkovému stavu fixovanému ve skutkové větě rozsudku i samotnému doznání obviněného je zřejmé, že také tato jeho námitka je ryze účelová.

V závěru svého mimořádného opravného prostředku obviněný rovněž tvrdil, že jeho jednání nebylo dostatečně společensky škodlivé a že tudíž trestněprávní postih není namístě.

Společenská škodlivost v současné době není zákonným (formálním) znakem trestného činu. Má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Proto také trestní zákoník nevymezuje žádná hlediska pro stanovení konkrétní míry či stupně společenské škodlivosti činu, který se má považovat za trestný čin. Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem, takže ho obecně nelze považovat za čin, který není společensky škodlivý. Opačný závěr v podobě konstatování nedostatečné společenské škodlivosti činu by bylo možné učinit jen zcela výjimečně v případech, v nichž z určitých důvodů není vhodné uplatňovat trestní represi, a pokud posuzovaný čin svou závažností neodpovídá ani těm nejlehčím, běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace (blíže srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 17/2011, publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 75, pod č. T 1378.).

Č. 24

V projednávané věci je zjevné, že obviněný, ač mu bylo známo, že mu byl ve správním řízení uložen zákaz řízení motorových vozidel, tento zákaz očividně v kritické době nedodržoval. Proto je zcela na místě, aby na něho bylo působeno normami práva trestního (soudy nižších instancí tak učinily uložením podmíněného trestu odnětí svobody spojeného s trestem zákazu činnosti).

Nejvyšší soud dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

I. Podle § 97 odst. 3, věty druhé, zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů,* není přípustné započtení proti pohledávkám na výživné poskytované nezletilým dětem. To platí i tehdy, jestliže by měly být vzájemně započteny pohledávky na výživné např. dvou nezletilých dětí, které žijí v odlišných výchovných prostředích, protože každé z nich bylo svěřeno do výchovy jednoho z jejich rodičů, kteří spolu nežijí, ale jsou povinni plnit výživné na dítě svěřené druhému rodiči.

Jestliže ovšem za takové situace rodiče neplní vyživovací povinnost k tomu z nezletilých dětí, které bylo svěřeno do výchovy druhého z rodičů, a to s poukazem na vzájemné započítání pohledávek na výživné obou dětí, pak při úvahách, zda tím rodiče spáchali přečin zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku, je třeba zvlášť pečlivě posuzovat celkovou škodlivost případu. Závěr, že nejde o případ společensky škodlivý ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, který by vyžadoval uplatnění trestní represe, zde přichází v úvahu zejména tehdy, když jsou částky výživného na děti žijící v odlišných výchovných prostředích stejné, mezi dětmi není velký věkový rozdíl, děti mají srovnatelné potřeby a poměry, v nichž jsou vychovávány, jsou obdobné.

II. Zákonná povinnost rodičů vyživovat své nezletilé dítě trvá i v insolvenčním řízení, které se týká majetku některého z rodičů. Jestliže rodič, ohledně jehož majetku bylo zahájeno insolvenční řízení, v něm nemůže sám plnit svou vyživovací povinnost k nezletilému dítěti např. z důvodu, že osobou s dispozičními oprávněními k majetkové podstatě se stal ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu ustanovený insolvenční správce, je takový rodič povinen poskytnout potřebnou součinnost k plnění své vyživovací povinnosti insolvenčnímu správci, který uspokojuje pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roveň postavené pohledávky, jimiž jsou i pohledávky na výživném ze zákona, z majetkové podstaty kdykoli v průběhu insolvenčního řízení (viz § 169 odst. 1 písm. e/, odst. 2, § 203 odst. 1, 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení /insolvenční zákon/, ve znění pozdějších předpisů).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012,
sp. zn. 8 Tdo 1219/2012)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného J. J. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 6 To 155/2012, a rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. 2 T 220/2011, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž

* Poznámka redakce Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek: Totéž obdobně platí i podle § 1988 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014.

došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v Bruntále přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. 2 T 220/2011, byl obviněný J. J. uznán vinným přečinem zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustil tím, že v době nejméně od října 2009 do července 2011 v K. ani jinde ničím nepřispěl na výživu své nezletilé dcery L., ač tak byl povinen činit na základě rozsudku Okresního soudu v Bruntále – pobočka v Krnově ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 7 P 34/2005, částkou 3000 Kč měsíčně vždy k 25. dni v měsíci předem k rukám matky J. R., ani jinak nepečoval o nezletilou a nekompenzoval tak vyživovací povinnost, přestože pracoval a měl finanční prostředky k placení výživného, za uvedenou dobu dlužil ještě nejméně 66 000 Kč, přičemž tohoto jednání se dopustil i přesto, že byl rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 5. 2011, který nabyl právní moci téhož dne, sp. zn. 6 To 203/2011, odsouzen pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu do 20. 5. 2012.

Za tento přečin byl obviněný podle § 196 odst. 3 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku a čtyř měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků. Současně mu byla podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku jako podmínka osvědčení ve zkušební době uložena povinnost platit běžné výživné a podle možností dlužné výživné.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací z podnětu odvolání podaného proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně obviněným rozsudkem ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 6 To 155/2012, podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu a za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že podle § 46 odst. 1 tr. zákoníku upustil od potrestání obviněného.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. J. B. z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Vytkl, že nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 tr. zákoníku, a poukázal zejména pro nedostatek společenské škodlivosti jemu za vinu kladeného jednání. Obviněný především zdůraznil, že s matkou nezletilých dětí uzavřeli dohodu o výchově a výživě společných dětí, která byla rozsudkem Okresního soudu v Bruntále – pobočka v Krnově ze dne 15. 9. 2009, č.j. 7 P 34/2005-124, schválena. Podle ní se zavázali, že každý má ve výchově jedno dítě a každý má platit k rukám druhého rodiče na výživném na každé z dětí částku 3000 Kč měsíčně. Mimo tuto dohodu si však sjednali, že si stejné výživné vzájemně platit nebudou, ale že si každý tuto částku započítá. Z tohoto důvodu

obviněný shledal, že s ohledem na toto započítání nemůže být jeho čin společensky škodlivý, neboť podle něj v případě, že by platil výživné na dceru, která byla svěřena matce, mělo by to neblahý důsledek pro syna, jehož má ve výchově a na jehož výživu matka nepřispívala. Obviněný dále namítl, že soudy dostatečně nevyhodnotily, že usnesením ze dne 2. 3. 2010 Krajský soud v Ostravě zahájil insolvenční řízení k jeho osobnímu majetku a insolvenčním správcem ustanovil Mgr. M. G., která vstoupila do právního postavení dlužníka a přešla na ni dispoziční práva s majetkem dlužníka. Veškeré pohledávky proto bylo třeba uplatnit vůči této správce. Obviněný s odkazem na § 169 odst. 1 písm. e) a § 202 odst. 1, 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. č. 182/2006 Sb.“), zdůraznil, že výživné patří mezi pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, které mají v insolvenčním řízení právo na přednostní uspokojení před pohledávkami ostatních nezajištěných věřitelů. Uplatňují se vůči insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jako by insolvenční správce v nich byl dlužníkem, a insolvenční správce je pak zákonem předepsaným přednostním způsobem uspokojuje z majetkové podstaty. Na základě těchto zásad insolvenčního řízení neměl možnost plnit v uvedeném období svou zákonnou vyživovací povinnost, neboť okamžikem zahájení insolvenčního řízení a určením insolvenčního správce tento převzal jeho povinnost plnit výživné. Jestliže tato pohledávka nebyla ze strany insolvenčního správce uspokojena v plné výši a včas, bylo podle insolvenčního zákona možné, aby se věřitel domáhal jejího splnění žalobou podanou proti insolvenčnímu správci. Obviněný se proto nemohl od uvedené doby již dopouštět předmětného přečinu, neboť se svým majetkem nesměl disponovat. I z tohoto důvodu měla být zvažována zásada subsidiarity trestní represe zakotvená v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 6 To 155/2012, a rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. 2 T 220/2011, a aby ve věci rozhodl a zprostil jej obžaloby, případně aby přikázal věcně a místně příslušnému soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K dovolání se písemně vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, která po shrnutí obsahu dosavadního řízení a rozhodnutí napadených dovoláním, jakož i podmínek, za nichž lze uplatnit dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., konstatovala, že možnost dohody o zápočtu výživného byla v posuzované trestní věci vyloučena věkem dětí. Charakter uvedené dohody však ani jedno z dětí neznevýhodnil v tom smyslu, že by se mu na výživném nedostalo toho, co je obsahem vyživovací povinnosti. Uvedená dohoda zajišťovala, že každý z rodičů použije stejnou částku na potřeby dítěte, které mu bylo svěřeno do jeho samostatné výchovy, a současně nebude muset platit výživné na potřeby dítěte svěřeného do výchovy rozvedeného manžela. Tato dohoda tedy fakticky zajišťovala potřeby nezletilých dětí. Nehrazení výživného obviněným na dceru L., když stejně tak ani matka

nečinila na syna, jehož měl obviněný ve své výchově, sice naplnilo znaky přečinu podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, avšak nepatrnou intenzitou. Státní zástupkyně vyjádřila pochybnost, zda je jednání obviněného možno i v takových souvislostech považovat za trestné. Trestnost by bylo možné shledávat jen v případě, pokud by potřeby obou dětí nebyly v reciprocitě, což však soudy neposuzovaly, neboť se nezabývaly otázkou, jak vysoké výživné měl a mohl obviněný v době činu platit, zda to odpovídalo potřebám nezletilé dcery L. a zda potřeby nezletilé dcery L. byly v rovnováze s potřebami jejího nezletilého bratra, kterého měl v péči obviněný. Ve vztahu k výhradám obviněného ohledně insolvenčního řízení státní zástupkyně uvedla, že tento stav nezbavil obviněného povinnosti platit i nadále výživné, přičemž insolvenční správce je v zásadě pouze prostředníkem, který při splnění zákonných podmínek hradí výživné místo povinného rodiče. Vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti má totiž osobní charakter, neboť ji lze splnit nejen placením výživného, ale i osobní péčí o dítě, a proto i v době insolvenčního řízení u rodiče dítěte stále trvá tato povinnost. Jestliže však zákonodárce přesunul z určitých důvodů povinnost platit výživné na insolvenčního správce, pak v případě neuhrazování těchto pohledávek po dobu insolvenčního řízení insolvenčním správcem by se u obviněného, u něhož bylo schváleno oddlužení, nemuselo jednat o neplnění vyživovací povinnosti ve smyslu § 196 tr. zákoníku. Za nesprávné považovala státní zástupkyně to, že soudy nezjišťovaly důvody, pro které insolvenční správce nehradila výživné, zda i ona vycházela z dohody o zápočtu částek výživného, a jednak to, v jaké formě zavinění se obviněný dopustil trestné činnosti. Státní zástupkyně tak shledala potřebným zvažovat kritéria zásady subsidiarity trestní represe a navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě, jakož i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. 2 T 220/2011, a aby Okresnímu soudu v Bruntále přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonně lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit.

Obviněný opřel dovolání o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Tím, že obviněný brojil výhradně proti nesprávnosti použité právní kvalifikace, protože jeho jednání nemá žádné škodlivé důsledky, uplatnil námitky právní povahy v souladu s označeným dovolacím důvodem.

Nejvyšší soud po přezkoumání podmínek pro podání dovolání zjistil, že jsou splněny formální náležitosti dovolání, a protože neshledal takové důvody, pro které by bylo nutné odmítnout dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení předcházející napadené části rozhodnutí, a posuzoval, zda je dovolání důvodné.

Obviněný vytýkal, že byl nesprávně uznán vinným přečinem zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

Nesprávnost této právní kvalifikace obviněný spatřoval v tom, že soudy obou stupňů nedůsledně vyhodnotily dohodu o zápočtu úhrady výživného mezi oběma rodiči a to, že v době činu bylo ohledně majetku obviněného vedeno insolvenční řízení, a že z těchto skutečností nevyvodily nutnost respektování zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího principu použití trestního práva jako „ultima ratio“.

Nejvyšší soud z odůvodnění napadených rozhodnutí shledal, že soudy obou stupňů vzaly na základě provedeného dokazování za prokazané, že i když byla rozsudkem Okresního soudu v Bruntále – pobočka v Krnově ze dne 15. 9. 2009, sp. zn. 7 P 34/2005 a 9 PaNc 75/2008, schválena dohoda rodičů o svěření nezletilého M. do výchovy otce a nezletilé L. do výchovy matky a každému z rodičů byla uložena povinnost s účinností od 1. 10. 2009 přispívat na výživu dítěte svěřeného do péče druhému z rodičů shodně částkou 3000 Kč měsíčně a obviněný uvedenou částku 3000 Kč, přestože měl potřebné prostředky, na nezletilou dceru neplatil, dopustil se přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. Soudy dospěly k závěru, že obviněného nemůže vyvinít, pokud tak činil na základě dohody s matkou nezletilé dcery o vzájemném zápočtu stejných částek výživného, a to proto, že tento způsob vzájemného zápočtu je v rozporu se zákonem.

Nejvyšší soud závěry obou soudů o nezbytnosti postavit obviněného před soud a shledat v jeho činu naplnění znaků skutkové podstaty uvedeného přečinu považuje za učiněné bez uvážení všech důležitých a podstatných skutečností, a tudíž za předčasné. Z obsahu obou uvedených rozhodnutí totiž plyne, že se soudy nezabývaly všemi rozhodnými okolnostmi a nevážily řádně vše, co se v podané věci zejména ve prospěch obviněného prokazuje, eventuálně nezaměřily dokazování na prokázání dalších otázek důležitých pro posouzení viny obviněného. Především se nezabývaly společenskou škodlivostí jeho případu z hlediska okolností, za nichž byl posuzovaný čin spáchán, a důsledně nerespektovaly zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku včetně principu použití trestního práva jako „ultima ratio“, jak obviněný vytýkal ve svém dovolání. Soudy nižších stupňů nezkoumaly ani důvody neplnění vyživovací povinnosti obviněného, za něhož v průběhu insolvenčního řízení měla zasílat výživné ustanovená insolvenční správkyne Mgr. M. G., případně proč tak nečinila.

Protože soudy ze všech těchto hledisek neobjasnily čin obviněného a neprovedly potřebné kroky k tomu, aby věc řádně posoudily, nemohla napadená rozhodnutí obstát a Nejvyšší soud, jenž shledal dovolání obviněného důvodným, zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 6 To 155/2012, a rozsudek

dek Okresního soudu v Bruntále ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. 2 T 220/2011, včetně všech dalších rozhodnutí na tato zrušená rozhodnutí obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Okresnímu soudu v Bruntále poté přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I když soudy vzaly v úvahu, že ustanovení o přečinu zanedbání povinné výživy podle § 196 tr. zákoníku poskytuje ochranu osobám, které mají podle zákona nárok na výživu, přičemž tento nárok je v případě nezletilých dětí vymezen v ustanovení § 85 odst. 1, 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „zák. o rod.“), podle něhož vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá, pokud děti nejsou samy schopny se živit, jakož i to, že oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Již s menší důsledností však soudy posuzovaly kritéria pro určení výživného, jak jsou stanovena v § 96 odst. 1 zák. o rod. Podle tohoto ustanovení při určení výživného přihlédne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného.

Na podkladě těchto obecných zákonných kritérií je totiž ve vztahu k posuzování podmínek pro naplnění znaků skutkové podstaty přečinu podle § 196 tr. zákoníku nutné připomenout, že výživným se rozumí nejen plnění poskytované v penězích, ale i výživné vynakládané v tzv. naturální formě, přičemž výživným tu je nejen poskytování stravy, ale i ošacení a řádného bydlení, péče o zdraví a čistotu dítěte, výkon dohledu nad ním a popřípadě i opatřování dalších prostředků potřebných pro všestranný vývoj dítěte ve smyslu příslušných ustanovení zákona o rodině (srov. rozhodnutí pod č. 26/1982 Sb. rozh. tr.). Rovněž je vhodné zmínit, že o trestný čin podle § 196 tr. zákoníku může jít jen při zaviněném neplnění zákonné vyživovací povinnosti nebo vyhýbání se takové vyživovací povinnosti, které je soustavné a trvá delší dobu (srov. rozhodnutí pod č. 22/1964 a č. 49/1992 Sb. rozh. tr.).

Oba soudy nižších stupňů v posuzované věci sice v souladu s těmito hledisky dospěly k závěru, že obviněný po vymezenou dobu nehradil matce nezletilé dcery stanovené výživné ve výši 3000 Kč, avšak již s menší důsledností zvažovaly, za jakých okolností k tomu došlo. Jak bylo výsledky provedeného dokazování prokázáno, bylo tomu tak proto, že ani matka dětí nezasílala výživné ve stejné výši na druhé nezletilé dítě, které bylo svěřeno do výchovy obviněnému jako otci, a že takto jednali zpočátku po vzájemné dohodě, a to až do doby, než matka dětí podala na obviněného trestní oznámení.

Jak vyplývá z odůvodnění napadených rozhodnutí, oba soudy tuto situaci vzaly v úvahu, avšak aniž by posuzovaly především objektivní dopady takové dohody na poměry nezletilých dětí, vyšly z obecného závěru, byl zákonem stanoveného, že taková dohoda není v souladu se zákonem. Přestože jde o konstatování učiněné v souladu s ustanovením § 97 odst. 3, věty druhé, zák. o rod., podle něhož proti pohledávkám na výživné, které je poskytováno nezletilým dětem, není započtení přípustné, neboť se jedná o kogentní ustanovení, od kterého se subjekty rodinně

právního vztahu nemohou odchytil, nelze se při zvažování trestní odpovědnosti pachatele za přečin podle § 196 tr. zákoníku spokojit jen s tímto argumentem, ale je potřeba zkoumat naplnění všech znaků skutkové podstaty tohoto přečinu jak z hlediska subjektivních znaků, tak i celkového posouzení škodlivosti daného případu pro společnost. Závěry o tom, že jde o případ společensky škodlivý, na nějž je nutné použít prostředky trestního práva, musí vyplynout nejen z toho, že fakticky nebyla příslušná částka na výživu dítěte svěřeného do výchovy druhého z rodičů obviněným uhrazena, ale je nutné při vzájemném započtení částek na výživu z trestně právního hlediska posuzovat, zda a případně jaké měla tato dohoda rodičů učiněná v rozporu se zákonem o rodině trestně právní důsledky. Je totiž nutné vycházet z toho, že i když jde o právní vztah, který nekoresponduje se zákonem (v daném případě jde o neplatný právní úkon ve smyslu § 39 obč. zák.), tato skutečnost, byť jsou formálně naplněny znaky trestného činu, ještě nemusí vyústit v závěr o tom, že jde o trestný čin, ale je zapotřebí v takové situaci zvažovat subsidiaritu trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. V případě, že jsou částky výživného na obě děti, u nichž není velký věkový rozdíl, stejné a tyto děti žijí ve srovnatelných výchovných poměrech, bude se zřejmě jednat o případ, který nevykazuje potřebnou společenskou škodlivost, jak předpokládá ustanovení § 196 tr. zákoníku.

Je totiž nutné připomenout, že i z hlediska rodinného práva je započtení stejné částky výživného mezi rodiči nezletilých dětí tolerováno, a lze poukázat na to, že „tyto situace nastávají a v praxi takové započtení se běžně vyskytuje, zejména stanoví-li soud výživné ve stejné výši, případně výživné poskytuje pouze ten z rodičů, jemuž byla určena vyšší částka, a to pouze ve vyšší rozdílu mezi oběma částkami výživného, protože vzájemné zasílání výživného ve výši určené soudem se povinným rodičům nemůže zdát logické“ (srov. Hrušáková, M. a kol. Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 473).

Soudy nižších stupňů v projednávané věci nezkoumaly možnost použití subsidiarity trestní represe a neposuzovaly důsledně všechny okolnosti rozhodné pro závěr o spáchání přečinu podle § 196 tr. zákoníku, ale omezily se jen na závěr o naplnění formálních znaků této skutkové podstaty, a to aniž by učinily potřebné závěry o zavinění obviněného ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku, eventuálně podle § 16 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku. Ve vztahu k naplnění subjektivní stránky ve svých rozhodnutích neučinily žádné závěry a vůbec neřešily formu zavinění. Nepromítly tedy do svých úvah o trestní odpovědnosti obviněného to, že syn, jehož měl obviněný svěřeného do výchovy, byl téměř stejného věku jako dcera, kterou měla ve výchově matka, a že potřeby obou dětí byly zřejmě obdobné, a tedy u obou odpovídající započtené částce. Bylo však nutné zjistit, jaké byly výchovné poměry u každého z rodičů a zda obviněný o dceru, jíž neměl ve své výchově a měl jí poskytovat výživné, jevil osobní zájem, zda jí ho dával najevo a jakým způsobem. Posouzení těchto skutečností ve vzájemných souvislostech mohlo vést k závěru o tom, zda

jen samotné nezasilání částky na výživu dítěte, když takto nebylo v rámci započtení výživné poskytováno ani dítěti, které měl obviněný ve své výchově, je možné klást obviněnému z hlediska jeho zavinění za vinu ve smyslu § 196 tr. zákoníku.

Vedle tohoto nedostatku spočívajícího v absenci úvah o zavinění obviněného soudy obou stupňů dostatečně nezávažily ani to, jaký dopad měl čin obviněného z hlediska společenské škodlivosti případu na zájmy chráněné ustanovením § 196 tr. zákoníku ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Z obsahu podaného dovolání je tedy zřejmé, že obviněný se domáhá své beztretnosti požadavkem na využití zásady subsidiarity trestní represe. K tomuto jeho požadavku je třeba uvést, že ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku lze trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Takto definovanou zásadou použití trestního práva jako „ultima ratio“ jako jednou ze základních zásad trestního práva je zajištěno, aby prostředky trestního práva byly použity zdrženlivě, a to především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní. Tím je vyjádřena funkce trestního práva jako krajního prostředku ve vztahu k ostatní deliktární právní úpravě (správně právní, občanskoprávní, obchodněprávní apod.). Z uvedeného vyplývá, že trestnými činy mohou být pouze závažnější případy protispolečenských jednání, a to podle zásady, že tam, kde postačí k regulaci prostředky správního nebo civilního práva v širším slova smyslu, jsou trestněprávní prostředky nejen nadbytečné, ale z pohledu principu právního státu také nepřipustné. Ochrana právních vztahů má být v první řadě uplatňována prostředky občanského a obchodního práva a teprve tam, kde je taková ochrana neúčinná a kde porušení právních vztahů svou intenzitou dosahuje zákonem předpokládané společenské škodlivosti, je namísto uvažovat o trestní odpovědnosti (srov. k tomu např. rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech vedených pod sp. zn. II. ÚS 372/03, I. ÚS 558/01, I. ÚS 69/06, I. ÚS 541/10 a II. ÚS 1098/10). Pokud jde o naplnění objektivních znaků trestného činu, při promítnutí principu použití trestního práva jako „ultima ratio“ nemůže být ignorována občanskoprávní stránka věci. Trestní právo a trestněprávní kvalifikaci určitého jednání, které má soukromoprávní základ, jako trestného činu je třeba považovat za „ultima ratio“, tedy za krajní právní prostředek, který má význam především celospolečenský, tj. z hlediska ochrany základních společenských hodnot.

V této souvislosti soudy nižších stupňů nezkoumaly rozhodné skutečnosti, především to, v jakých poměrech obviněný vychovával svého syna, jehož měl svěřeného do péče, a zda kromě platby výživného (které bylo kompenzováno tím, že matka na jemu svěřeného syna rovněž žádné výživné neplatila) jinak pečoval o svou dceru, zda si ji brával na víkendy, eventuálně na prázdniny, zda jí kupoval dárky, a zda tedy vůči ní projevoval osobní péči. V projednávané věci je totiž nutné připustit, že se zde nejedná o typický případ neplnění zákonné vyživovací povinnosti právě proto,

že obviněný a matka dětí měli ve výchově každý jedno ze společných dětí, které vychovávali a na které měli vzájemně platit výživné. Je přitom zřejmé (jak je akceptováno i v teorii rodinného práva), že při stejné výši výživného na každé z těchto dětí při jejich stejných výchovných poměrech se může jevit rodičům vzájemné zasílání stejné částky na každé z dětí jako formální akt, který je navíc spojen s finančními náklady v rámci bankovních služeb. Proto i z trestněprávního pohledu je nutné na tuto praxi, i když je v rozporu se zákonem, nahlížet s jistou shovívavostí a je nutné zkoumat nejen samotný fakt, že se nezletilému dítěti nedostane jemu zákonem přiznané výživné ve stanovené výši, ale tuto okolnost je třeba hodnotit z toho hlediska, že výživné je zahrnuto v péči rodiče, jemuž je dítě svěřeno do výchovy, neboť tím, že příslušná částka není zaslána na druhé dítě, je poskytnuta v rámci kompenzace druhým z rodičů. Uvedený faktický stav má význam právě pro celkové posouzení škodlivosti takového případu, která se významně snižuje, pokud jsou poměry obou nezletilých dětí, u nichž se výživné od jejich rodičů navzájem kompenzuje, v zásadě stejné a jestliže rodičovská péče se ohledně obou dětí projevuje i dalšími formami.

Kromě těchto nedostatků soudy nižších stupňů vůbec nezkoumaly podmínky, od nichž se odvíjí plnění vyživovací povinností obviněným, který se v době vymezeného trestného jednání dostal do osobního bankrotu, a nezhodily, jaký byl dopad zahájeného insolvenčního řízení na trestnost činu kladeného obviněnému za vinu. Nejvyšší soud poukazuje na obsah spisu, z něhož zjistil, že usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. KSOS 14 INS 897/2010, které nabylo právní moci dne 23. 3. 2010, bylo rozhodnuto o úpadku obviněného. Insolvenční správkyň byla ustanovena Mgr. M. G. a bylo povoleno řešení úpadku oddlužením. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. KSOS 14 INS 897/2010, rozhodl tak, že jednak schválil oddlužení dlužníka (obviněného) plněním splátkového kalendáře a jednak uložil plátcí mzdy dlužníka (obviněného), aby „po doručení tohoto usnesení bez ohledu na jeho právní moc prováděl ze mzdy nebo jiného příjmu dlužníka srážky ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky“. Konečně Krajský soud v Ostravě posledně citovaným usnesením uložil insolvenční správkyňi, „aby ke každému 1. dni v měsíci z částky sražené ze mzdy dlužníka uhradila pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (např. stanovené výživné na nezletilé děti dlužníka)“.

Obsahem spisu jsou též zprávy insolvenční správkyňe týkající se úhrad výživného a zprávy o plnění oddlužení za období roku 2011. Z obsahu těchto zpráv vyplývá, že insolvenční správkyňe v době od července 2010 do července 2011, ač jí bylo známo, že obviněný má povinnost vyživovat jednu osobu, nesrážela částky výživného z příjmu, který obviněný obdržel od svého zaměstnavatele za tuto dobu, a tyto srážky začala provádět až s ročním zpožděním v červenci roku 2011. O uvedených skutečnostech svědčí i její sdělení založená ve spise.

Třebaže je patrné, že insolvenční správkyňe v daném období od července 2010 do července 2011 neplnila za obviněného výživné, soudy nižších stupňů ji jako svědkyni nevyslechly a nedotázaly se jí, z jakých důvodů neplatila výživné za obviněného, ač jí tato povinnost plynula z jejího postavení a ze shora citovaného usnesení Krajského soudu v Ostravě, a zda upozornila obviněného na tuto skutečnost či s ním o ní hovořila.

Ve zmíněné souvislosti je nutné připomenout, že i když je výživné ve smyslu § 85 zák. o rod. zákonnou povinností rodiče nezletilého dítěte a tuto nemůže přenést na jinou osobu, ani se jí jinak než ze zákonem určených podmínek zprostit, je nutné probíhající insolvenční řízení a jeho dopad na trestní odpovědnost obviněného stíhaného pro trestný čin podle § 196 tr. zákoníku zkoumat i s ohledem na zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

K tomu Nejvyšší soud zdůrazňuje, že zákonná povinnost rodičů vyživovat své nezletilé dítě trvá i v insolvenčním řízení, které se týká majetku některého z rodičů. Jestliže rodič, ohledně jehož majetku bylo zahájeno insolvenční řízení, v něm nemůže sám plnit svou vyživovací povinnost k nezletilému dítěti např. z důvodu, že osobou s dispozičními oprávněními k majetkové podstatě se stal ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu ustanovený insolvenční správce, je takový rodič povinen poskytnout potřebnou součinnost k plnění své vyživovací povinnosti insolvenčnímu správci, který je oprávněn uspokojit pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roveň postavené pohledávky, jimiž jsou i pohledávky na výživném ze zákona, z majetkové podstaty kdykoli po rozhodnutí o úpadku (viz § 169 odst. 1 písm. e/, odst. 2, § 203 odst. 1, 3 zák. č. 182/2006 Sb.).

V posuzované věci bylo usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 3. 2010, sp. zn. KSOS 14 INS 897/2010, které nabylo právní moci dne 23. 3. 2010, rozhodnuto o úpadku obviněného, takže podle § 109 odst. 4, 5 zák. č. 182/2006 Sb. tímto usnesením došlo k zahájení insolvenčního řízení a nastaly účinky s ním spojené, které trvají, nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, do skončení insolvenčního řízení. Obviněný se tak ocitl v režimu insolvenčního řízení, v němž podle § 111 odst. 1 zák. č. 182/2006 Sb. platí, že nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet, pokud by mělo jít o podstatné změny ve skladbě, využití nebo určení tohoto majetku anebo o jeho nikoli zanedbatelné zmenšení. Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. Podle § 111 odst. 2 zák. č. 182/2006 Sb. se tato omezení netýkají mimo jiné úkonů nutných ke splnění zákonné vyživovací povinnosti, a proto obviněný mohl ještě v rámci uvedeného režimu sám plnit svou vyživovací povinnost, a to až do okamžiku schválení oddlužení, k němuž

došlo dnem 24. 6. 2010 na základě usnesení Krajského soudu v Ostravě z téhož dne sp. zn. KSOS 14 INS 897/2010.

Pokud jde o vyživovací povinnost obviněného, skutečnost, že byl s ohledem na podmínky § 111 odst. 1, 2 zák. č. 182/2006 Sb. povinen zdržet se od 2. 3. 2010 nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, jej nezbavovala povinnosti plnit svou vyživovací povinnost, i když byl již ohledně jeho majetku prohlášen úpadek. Povinnost platit výživné za obviněného přešla na insolvenční správkyňi totiž až na základě rozhodnutí o oddlužení ze dne 24. 6. 2006, kdy bylo s účinky předpokládanými v ustanovení § 407 zák. č. 182/2006 Sb. schváleno oddlužení obviněného a usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. KSOS 14 INS 897/2010, byly stanoveny podmínky, jak bude prováděno toto oddlužení ustanovenou insolvenční správkyňi. Podle citovaného rozhodnutí měla jmenovaná insolvenční správkyňe strhávat ze mzdy obviněného ke každému 1. dni v měsíci počínaje měsícem červencem 2010 výživné na dceru obviněného, neboť šlo o pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

Jak se však podává z obsahu spisu, jmenovaná insolvenční správkyňe tak nečinila po dobu od července 2010 do července 2011 a první splátku zaslala až v červenci 2011. Od té doby pak již posílala splátky výživného i nadále.

Ač je v této věci zřejmé, že období od července 2010 do července 2011 představuje větší část doby, po kterou je obviněnému kladeno za vinu neplnění vyživovací povinnosti k nezletilé dceři, a obviněný po tuto dobu nebyl oprávněn sám nakládat s vlastními finančními prostředky, a to s ohledem na pravidla stanovená režimem oddlužení, v němž se po tuto dobu nacházel, nýbrž za něj byla povinna platit výživné jmenovaná insolvenční správkyňe, která tak ovšem v rozporu se svými povinnostmi (viz shora citované rozhodnutí o oddlužení) nečinila, soudy nižších stupňů se nezabývaly touto skutečností.

Soudy tudíž nevzaly v úvahu všechny shora naznačené souvislosti, a to přesto, že jejich zjištění bylo určující pro stanovení doby, kdy obviněný vědomě neplnil svou vyživovací povinnost, jakož i míry zavinění obviněného. Při respektování shora rozvedené právní úpravy insolvenčního řízení totiž bez doplnění dokazování zejména výslechem insolvenční správkyňe Mgr. M. G. nelze stanovit, v jakém rozsahu obviněný v daných poměrech odpovídal za neplnění vyživovací povinnosti. Bude tudíž nutné zjistit, zda insolvenční správkyňe informovala obviněného o tom, že neprovádí splátky výživného na jeho dceru, a zda se o to vůbec sám zajímal. Rovněž je třeba zjistit, proč tak insolvenční správkyňe po celý uvedený rok (od července 2010 do července 2011) nečinila, když jí tato povinnost vyplývala přímo z citovaného rozhodnutí o oddlužení. Za tím účelem se jeví potřebným vyslechnout obviněného a insolvenční správkyňi před soudem, eventuálně provést další důkazy, jejichž potřeba vyplyne teprve v průběhu tohoto doplnění.

Ze všech shora rozvedených důvodů bude na soudu prvního stupně, jemuž se s ohledem na zjištěné nedostatky vrací věc k novému pojednání a rozhodnutí, aby

Č. 25

v souladu s výše uvedenými úvahami zejména doplnil dokazování v naznačeném směru tak, aby zejména vyslechl obviněného a matku nezletilých dětí a vyžádal zprávy o poměrech obou nezletilých dětí a řádně prověřil, jaká byla výchovná prostředí obou dětí a jak se obviněný staral o dceru, kterou neměl ve výchově, jaký k ní měl vztah apod. Teprve po doplnění dokazování v tomto směru a provedení dalších důkazů, které mohou objasnit všechny rozhodné otázky, bude možné učinit jednoznačný závěr o tom, zda obviněný jednal úmyslně nebo z nedbalosti, anebo zda se vůbec nedá dovodit jeho zavinění v daném případě.

Rovněž pak bude soud muset velmi pečlivě zkoumat, zda jde za daných okolností o čin trestný. I za stávajícího stavu, bez ohledu na výsledek dokazování, které bude muset soud provést, lze totiž poukázat na skutečnost, že škodlivost posuzovaného případu je velmi nízká a nasvědčuje spíše možnosti uplatnění principu trestního práva jako „ultima ratio“. Nejvyšší soud proto shledal, že dovolání obviněného je důvodné, a rozhodl tak, jak je výše uvedeno.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Nevydá-li soud elektronický platební rozkaz a pokračuje-li v řízení, je doplatek doměřeného soudního poplatku splatný až v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé.

(Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. 2. 2014,
sp. zn. 93 Co 56/2013)

Napadeným usnesením ze dne 5. 9. 2013 (výrokem I.) **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 4 zastavil řízení podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „poplatkový zákon“), z toho důvodu, že žalobce nedoplatil soudní poplatek za návrh na zahájení soudního řízení, který mu byl dodatečně doměřen, neboť podle nalézacího soudu nebyla splněna podmínka pro vydání elektronického platebního rozkazu podle ustanovení § 172 odst. 1 a § 174a odst. 3 o. s. ř. (uplatněné právo na zaplacení peněžitě částky nevyplyvá ze skutečností uvedených v návrhu). Současně rozhodl (výrokem II.) o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu podle § 146 odst. 2, věta druhá, o. s. ř.

Proti usnesení podala žalobkyně včasné odvolání, v němž navrhla jeho zrušení a vrácení soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Namítá především, že soud prvního stupně mohl vydat elektronický platební rozkaz, neboť k návrhu připojila listinné důkazy, z nichž uplatněné právo na zaplacení peněžitě částky vyplývá, a pokud tak neučinil, jedná se o jeho libovůli, která činí rozhodování soudu nepředvídatelným a porušuje tak právo žalobce na spravedlivý proces garantovaný Listinou základních práv a svobod a evropskými předpisy.

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se řízení nezastavuje.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaného odvolání napadené usnesení (§ 212, § 212a odst. 5, 6 o. s. ř.), a aniž nařizoval jednání (§ 214 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.), dospěl k následujícím závěrům:

Poplatkový zákon v položce 2 bodu 2 Sazebníku stanoví, že pokud nebyl vydán elektronicky platební rozkaz, „doměří“ soud poplatek podle položky 1. To znamená, že žalobce (a poplatník zároveň) ztrácí výhodu „slevy“, kterou by ovšem měl ztratit jen ve výjimečných případech, především v těch, v nichž je žaloba zřejmě neprojednatelná či nedůvodná, což však není případ žaloby v této věci. Pokud poplatkový zákon říká, že soud doplatek „doměří“, není to totéž, co „vyzve“ (§ 9 odst. 1 poplatkového zákona) k zaplacení soudního poplatku. To ostatně vyplývá i ze systematického zařazení úpravy doměření poplatku až do Sazebníku, zatímco výzva (v případě

nezaplacení poplatku nebo zaplacení v nesprávné výši) je upravena v samotném zákonu – v jeho „hlavních“ ustanoveních.

S ohledem na výše uvedené je třeba vyložit i otázku splatnosti doměřeného doplatku v případě převodu věci z agendy CEPR do agendy C (který by měl být jen výjimečný). Odvolací soud totiž dospívá odlišně od soudu prvního stupně k závěru, že doplatek doměřeného poplatku není splatný podáním formulářové elektronické žaloby (na rozdíl od sníženého poplatku za žalobu) podle § 4 odst. 1 písm. a), nýbrž podle § 4 odst. 1 písm. i) poplatkového zákona až v souvislosti s rozhodnutím soudu ve věci samé. Nejde totiž o případ, kdy žalobce zaplatil poplatek v nesprávné výši a měl by být vyzván k jeho doplacení pod hrozbou zastavení řízení, ale o případ, kdy nedoplatek na poplatku vznikl v souvislosti s převodem věci z agendy CEPR do agendy C, který navíc nemůže žalobce jakkoliv ovlivnit. V takovém případě bude sice povinností žalobce, případně podle výsledku řízení žalovaného, doměřený poplatek zaplatit, ale až tehdy, kdy se stane splatným, tedy v návaznosti na právní moc konečného rozhodnutí.

Jinak řečeno – v případě návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu vzniká poplatková povinnost podáním návrhu ve „zlevněné“ výši a pokud je poplatek v této výši zaplacen, povinnost je splněna. Jestliže soud „doměří“ poplatek při nevydání elektronického platebního rozkazu do plné výše, neznamená to, že by vznikala nová poplatková povinnost splatná k okamžiku podání návrhu (fakticky zpětně), ani k následné výzvě (vyzývat lze jen ke splnění poplatkové povinnosti, která již vznikla a je splatná), ale nanejvýš k okamžiku rozhodnutí.

Pokud zastavil nalézací soud řízení již nyní, rozhodl předčasně a proto odvolací soud podle ustanovení § 220 o. s. ř. napadené usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se řízení nezastavuje. Touto změnou je dotčen i akcesorický výrok o náhradě nákladů řízení, který tím odpadá. Bude na soudu prvního stupně, aby nejprve meritorně rozhodl a teprve poté doměřil doplatek soudního poplatku.

Nezmění-li se u účastníka (žadatele) poměry, ze kterých soud vycházel v usnesení, jímž zamítl jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, nemůže účastník důvodně uplatnit obranu proti (následnému) usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, založenou na argumentaci, že předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků splňuje.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 4239/2013)

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 7. 2012 ponechal v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 14. 9. 2011, jímž uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci částku 1 700 000 Kč s 6% úrokem od 11. 8. 2010 do zaplacení, směnečnou odměnu 5666 Kč a náhradu nákladů řízení v částce 139 530 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný odvolání, domáhaje se jeho zrušení.

Jelikož odvolatel neuhradil soudní poplatek za odvolání (splatný vznikem poplatkové povinnosti, tj. podáním odvolání – srov. ustanovení § 4 odst. 1 písm. b/ a § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), soud prvního stupně ho usnesením ze dne 13. 8. 2012 vyzval, aby do tří dnů od doručení usnesení zaplatil soudní poplatek za odvolání ve výši 85 280 Kč. Současně ho poučil o tom, že: 1) nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude odvolací řízení zastaveno a 2) soud řízení nezastaví, je-li tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatník mohla vzniknout újma, jestliže poplatník ve stanovené lhůtě sdělí soudu okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a doloží, že bez své viny nemohl soudní poplatek dosud zaplatit. Výše uvedené usnesení bylo žalovanému (jeho zástupci) doručeno 15. 8. 2012.

Následně soud prvního stupně (vzhledem k nečinnosti žalovaného) usnesením ze dne 25. 9. 2012, odkazuje na ustanovení § 9 zákona o soudních poplatcích, odvolací řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastavil a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů (odvolacího) řízení.

Proti tomuto usnesení podal žalovaný odvolání, namítaje, že soudní poplatek neuhradil proto, že nemá finanční prostředky; zároveň požádal o přiznání osvobození od soudních poplatků.

Usnesením ze dne 12. 12. 2012 soud prvního stupně „žádost žalovaného o osvobození od soudních poplatků zamítl“ a Vrchní soud v Praze k odvolání žalovaného usnesením ze dne 26. 2. 2013 rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

Jelikož odvolatel ani k opakované výzvě soudu prvního stupně (srov. usnesení ze dne 13. 3. 2013) soudní poplatek za odvolání v (nově) určené lhůtě neuhradil, Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 6. 5. 2013 rozhodnutí, jímž soud prvního stupně zastavil odvolací řízení (ze dne 25. 9. 2012), potvrdil.

Proti tomuto usnesení podal žalovaný dovolání, odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, spatřuje jeho zásadní právní význam v řešení otázek, zda: a) „lze přiznat osvobození od soudních poplatků, pokud poplatek za odvolání dosahuje částku 85 280 Kč, která je částkou značně převyšující, a to několikanásobně, průměrnou mzdu, kdy byly prokázány majetkové poměry svědčící pro osvobození, avšak soud prvního stupně tak neučinil“ a b) „lze nadřadit splnění poplatkové povinnosti před odeřením účastníků domáhat se svých práv prostřednictvím přezkoumání rozhodnutí prvního stupně“.

Zastavením odvolacího řízení pro nezaplacení soudního poplatku bylo žalovanému „znemožněno“, aby rozhodnutí soudu prvního stupně bylo přezkoumáno „v rámci zákonných možností“ odvolacím soudem. „Postupem soudu tak byla porušena jeho zákonná práva, daná Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony.“

Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Dovolání žalovaného je přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 7. 2013; není však důvodné.

Podle ustanovení § 9 zákona o soudních poplatcích, nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví (odstavec 1). Soud poplatníka ve výzvě poučí o tom, že řízení zastaví, jestliže poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen (odstavec 3).

Podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že v usnesení ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, uveřejněném pod číslem 99/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož usnesením, jímž zamítne žádost účastníka o přiznání osvobození od soudních poplatků, je soud vázán (§ 170 odst. 1 o. s. ř.); nejde (totiž) o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení (§ 170 odst. 2 o. s. ř.). Později podané (nové) žádosti téhož účastníka o přiznání osvobození od soudních poplatků může soud vyhovět jen tehdy, změní-li se u účastníka (žada-

tele) poměry, z nichž soud vycházel v původním (zamítavém) rozhodnutí pro účely právního posouzení původní žádosti.

V poměrech dané věci žalovaný, poté, kdy jeho návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků nebylo vyhověno (viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2012 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 2. 2013), „nový“ návrh na přiznání osvobození od soudních poplatků nepodal a ani netvrdil, že by v jeho poměrech nastala změna, která by měla (mohla mít) vliv na jeho schopnost soudní poplatek za odvolání uhradit.

Pakliže za tohoto stavu (tj. při absenci podmínek pro případnou revizi závěru, podle něhož u žalovaného nebyly splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků), odvolací soud usnesení, kterým soud prvního stupně zastavil odvolací řízení podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, potvrdil (proto, že žalovaný ani přes opakovanou výzvu a poučení o následcích nezaplacení soudní poplatek za odvolání neuhradil), nelze mu v tomto směru nic vytknout (k tomu srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2010, sp. zn. III. ÚS 341/10, ze dne 11. 2. 2013, sp. zn. IV. ÚS 135/13, a ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. II. ÚS 637/13). Přitom nelze přehlédnout, že žalovaný nijak nereagoval ani na poučení ve smyslu ustanovení § 9 odst. 4 písm. c) zákona o soudních poplatcích, které mu soud prvního stupně (opakovaně) poskytl.

Jelikož dovolatel – posuzováno podle obsahu dovolání – polemizoval výslovně (a jen) se závěry soudů nižších stupňů o tom, že u něj nejsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, tj. správnost napadeného rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnil argumenty, k nimž v poměrech dané věci (vzhledem k pravomocnému rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků) nebylo možné přihlídnout, Nejvyšší soud jeho dovolání podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Účastník řízení může zmocnit k udělení procesní plné moci jinou osobu.

(Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 1. 2014,
sp. zn. 93 Co 111/2013)

Napadeným usnesením ze dne 25. 11. 2013 (výrokem I) **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 4 zastavil řízení podle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. pro nedostatek podmínky řízení spočívající v tom, že návrh na zahájení řízení (návrh na vydání elektronického platebního rozkazu) nebyl podepsán osobou k tomu oprávněnou. Návrh na zahájení řízení nebyl podepsán žalobcem a ani přes výzvu soudu prvního stupně nebyla předložena plná moc, kterou žalobce zmocnil advokáta k podání návrhu na zahájení řízení. Zároveň soud prvního stupně rozhodl o nákladech řízení (výrokem II) tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu dle § 146 odst. 2 o. s. ř., věta první. Takto soud prvního stupně zastavil řízení, v němž se žalobce domáhá na žalované vrácení bankovních poplatků (s příslušenstvím v podobě zákonných úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním žalobní pohledávky u soudu) ze smlouvy o úvěru uzavřené mezi nimi dne 7. 12. 2010, které měl žalobce platit bez právního důvodu.

Soud prvního stupně shledal nedostatek podmínky řízení v neexistenci zmocnění advokáta žalobce JUDr. P. T. k zastupování žalobce v řízení. Soud prvního stupně vyšel z toho, že návrh na zahájení řízení (návrh na vydání elektronického platebního rozkazu) podal jménem žalobce advokát JUDr. P. T., který doložil své zmocnění k zastupování žalobce v řízení procesní plnou mocí udělenou mu společností BSP, a. s. Zároveň spolu se žalobou byla soudu prvního stupně předložena plná moc, kterou žalobce zmocnil BSP, a. s., aby jeho jménem organizačně zajistila uplatnění nároku žalobce vůči bance na vrácení bankovních poplatků, vybrala advokáta a uzavřela jménem žalobce s vybraným advokátem příslušnou smlouvu o poskytování právních služeb při soudním i mimosoudním uplatnění nároku žalobce vůči bance. V této situaci soud prvního stupně dospěl k závěru, že plná moc udělená žalobcem společností BSP, a. s., je hmotněprávní plnou mocí dle § 31 odst. 1 obč. zák., k zastupování účastníka v řízení je zapotřebí procesní plné moci udělené účastníkem řízení přímo advokátovi, jež ho má v řízení zastupovat; zmocnil-li žalobce společnost BSP, a. s., k tomu, aby sama zvolila jeho jménem procesního zástupce a udělila mu procesní plnou moc, není tento postup v souladu se zákonem. Dále soud prvního stupně argumentoval, že kogentní právní úprava občanského soudního řádu neumožňuje, aby volbu zástupce pro řízení provedl někdo jiný, než účastník sám, právnická osoba být zástupcem účastníka pro řízení nemůže. Zákon výslovně umožňuje zmocnění dalšího zástupce v řízení pouze advokátovi (§ 25 odst. 2 o. s. ř.), který může zmocnit jako svého dalšího zástupce v řízení jiného advokáta, advokátního koncipienta nebo

svého zaměstnance. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobce není zastoupen v řízení advokátem JUDr. P. T., jemu udělená plná moc není platnou procesní plnou mocí a návrh na zahájení řízení tak není žalobcem podepsán. Vzhledem k tomu, že žalobce k výzvě soudu chybějící podmínku řízení v podobě řádné plné moci či podpisu žaloby nedoplnil, soud prvního stupně řízení zastavil. Povinnost k náhradě nákladů řízení dal k tíži žalobce dle § 146 odst. 2 o. s. ř., věty první, neboť shledal jeho procesní zavinění na zastavení řízení, žalované však náklady řízení nevznikly.

Proti uvedenému usnesení podal žalobce včasné odvolání, kterým namítal nesprávnost právního posouzení účinků plné moci udělené advokátovi JUDr. P. T. k zastupování žalobce v řízení a navrhl zrušení napadeného usnesení. Žalobce obsáhle argumentoval důvody, pro které je přesvědčen, že plná moc předložená v řízení před soudem prvního stupně je platnou procesní plnou mocí, která opravňuje advokáta zastupovat žalobce v předmětném soudním řízení; dále namítal přepjatý formalismus napadeného rozhodnutí a omezení žalobce v právu na soudní ochranu a spravedlivý proces, pokud soud prvního stupně požadoval osobní udělení plné moci.

Žalobce uzavřel, že takový požadavek nemá oporu v českém právním řádu ani v relevantní judikatuře soudů a dovolával se i zásady soukromého práva, podle níž, co není zakázáno, je dovoleno. Zároveň žalobce upozornil na to, že soud prvního stupně v souvislosti se zastavením řízení nerozhodl o vrácení soudního poplatku zaplaceného z návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu.

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se řízení nezastavuje.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaného odvolání a v mezích jím vytyčených napadené usnesení včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 5, 6 o. s. ř.), a aniž nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.), dospěl k závěru, že odvolání je důvodné. Odvolací soud rozhodoval v odvolacím řízení dle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013, tj. před novelou provedenou zákonem č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a to vzhledem k ustanovení čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., když odvolací řízení bylo zahájeno přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; přičemž účinky procesních úkonů v řízení učiněných posuzoval podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném v době, kdy byly tyto procesní úkony provedeny.

Odvolací soud v prvé řadě konstatuje, že otázka, zda je v občanském soudním řízení přípustné „zprostředkované“ zmocnění procesního zástupce (advokáta) k zastupování účastníka řízení prostřednictvím třetí osoby (ať už fyzické či v tomto případě právnické), kterou k tomu účelu zmocnil účastník řízení na základě (hmotněprávní) dohody o plné moci, nebyla dosud judikaturou vyšších soudů řešena (ale-

spoň pokud je odvolacímu soudu známo), přičemž občanský soudní řád sám na tuto otázku jednoznačnou odpověď neposkytuje a výslovné pravidlo neobsahuje.

Odvolací soud při snaze o nalezení odpovědi na položenou otázku vyšel z následujících východisek.

Občanský soudní řád je právním předpisem veřejného práva, upravuje výkon státní (soudní) moci. Jeho ustanovení jsou kogentní, nelze se od nich odchýlit ani je dohodou vyloučit či změnit – pokud takovou dohodu sám občanský soudní řád výslovně nepřipouští (jako např. u prorogace). Státní (soudní) moc lze vykonávat pouze na základě zákona a v jeho mezích, proto ve vztahu k jejím nositelům (v tomto případě soudu) platí zásada, že smí činit jen to, co je dovoleno. Ve vztahu k adresátům veřejné moci však platí, že jsou povinni strpět výkon veřejné moci pouze, je-li uplatňována v mezích zákona, a v soukromoprávních vztazích pak, že mohou činit vše, co není zakázáno.

Občanský soudní řád upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1 o. s. ř.). Soudy přitom dbají, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob (§ 2 o. s. ř.). V řízení postupuje soud v součinnosti se všemi účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny (§ 6 o. s. ř.).

Zastoupení účastníka v občanském soudním řízení zástupcem na základě plné moci občanský soudní řád podrobuje následujícím pravidlům. Účastník řízení se může dát v řízení zastupovat zástupcem, jehož si zvolí; zástupcem může být (až na výjimky stanovené § 26 a § 26a o. s. ř., o něž v tomto případě nejde) pouze fyzická osoba, přičemž v téže věci může mít účastník pouze jednoho zvoleného zástupce (§ 24 odst. 1 o. s. ř.). Zvoleným zástupcem může být buď advokát (§ 25 o. s. ř.) nebo kterákoliv fyzická osoba plně způsobilá k právním úkonům (§ 27 o. s. ř.). Pouze advokátovi lze udělit plnou moc pro celé řízení (tzv. procesní plnou moc) a pouze advokát se může nechat zastoupit jiným advokátem, advokátním koncipientem nebo svým zaměstnancem jako dalším zástupcem (§ 25 odst. 1, 2 o. s. ř.); zástupce – fyzická osoba, která není advokátem – může jednat jediň osobně (§ 27 odst. 1).

V tomto případě postupoval žalobce tak, že nejprve uzavřel dohodu o plné moci se společností BSP, a. s., kterou zmocnil jmenovanou společnost, aby organizačně zajistila uplatnění jeho nároku na vrácení bankovních poplatků vůči žalované bance, vybrala advokáta a jménem žalobce s ním uzavřela smlouvu o poskytnutí právních služeb při mimosoudním i soudním uplatnění tohoto nároku. Následně společnost BSP, a. s., vybrala advokáta JUDr. P. T. a jménem žalobce mu udělila procesní plnou moc k zastupování žalobce soudním uplatnění nároku žalobce na vrácení bankovních poplatků. Advokát pak jménem žalobce podal soudu návrh na zahájení řízení.

Odvolací soud dospěl k závěru, že v tomto případě žalobce popsáním postupem účinným způsobem zvolil zástupce pro řízení na základě plné moci (ve smyslu § 24

odst. 1 o. s. ř.), a to advokáta, jehož zmocnil procesní plnou mocí pro celé řízení (§ 25odst. 1 o. s. ř.). Jestliže občanský soudní řád umožňuje účastníkovi řízení zvolit si zástupce pro řízení na základě plné moci, dává tím najevo, že je vůle účastníka řízení, koho svým zástupcem učiní – pokud se tím neprotiví výslovným zákazům a omezením, které občanský soudní řád této volbě dává (nelze zvolit zástupcem právnickou osobu, nezpůsobilého k právním úkonům, atd.). Potud lze souhlasit se závěry soudu prvního stupně, že ustanovení občanského soudního řádu omezující volbu zástupce jsou kogentní a jsou-li porušena, zastoupení není přípustné a zvolený zástupce nemůže vystupovat v soudním řízení. Jde-li však o otázku vůle účastníka řízení, koho zvolí svým zástupcem pro soudní řízení a jakým způsobem svou vůli projeví (pokud se výsledek takového projevu vůle zákonu neprotiví a neporušuje citovaná omezení), jde o bytostně soukromou sféru člověka a jeho svobody, autonomie vůle, koho zvolí. Taková volba zástupce je projevem svobodné vůle a výsledkem dohody zástupce i zastoupeného, zmocněnce i zmocnitele a podléhá režimu soukromého práva. Veřejné právo (v podobě omezení upravených občanským soudním řádem) do této bytostně soukromé dohody nevstupuje jinak, než že omezuje použitelnost výsledku dohody v soudním řízení právě pro nezpůsobilé zástupce. Smyslem těchto omezení totiž není vyloučit účastníka řízení z volby svého zástupce, ale vyloučit nezpůsobilé zástupce z řízení (např. právnické osoby, nezpůsobilé fyzické osoby, atd.). Rozhodně není smyslem těchto omezení vyloučit z řízení advokáty, jejichž profesí je vystupování před soudem. Odvolací soud konstatuje, že výsledná volba advokáta JUDr. P. T. jakožto zástupce žalobce v řízení žádná z uvedených omezení neporušuje.

Zbývá posoudit, zda právně ob stojí „zprostředkovaný“ projev vůle žalobce, kterým provedl volbu procesního zástupce – advokáta JUDr. P. T. – prostřednictvím společnosti BSP, a. s., Odvolací soud souhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že vztah zmocnění mezi žalobcem a BSP, a. s., je vztahem hmotněprávním, občanskoprávní dohodou o zastoupení na základě plné moci (§ 31 a násl. zákona č. 40/1964, občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013). Obsah tohoto právního vztahu – jakkoliv v posuzovaném případě o něm nejsou pochybnosti – je třeba vykládat dle § 35 odst. 2 obč. zák., tedy nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem. Je zřejmé, že žalobce vyjádřil jednoznačně svou vůli již jazykovým vyjádřením vtěleným mimo jiné do plné moci, kterou vystavil pro BSP, a. s., tedy aby za něj obstarala (zařídila, zorganizovala) soudní uplatnění nároku na vrácení bankovních poplatků proti žalované bance. Vzhledem k tomu, že takové uplatnění nároku se bez profesionálního právního zastoupení neobejde, je v tomto i srozumitelná vůle žalobce zmocnit BSP, a. s., k výběru vhodného advokáta a k uzavření s ním smlouvy o právním zastoupení jménem žalobce. Uzavření takové smlouvy s advokátem je soukromoprávním aktem a jeví se odvolacímu soudu nepochybným, že mohl-li by žalobce sám uzavřít dohodu o zastoupení s advokátem

JUDr. P. T. (a mohl-li by jej sám zmocnit k zastupování v řízení procesní plnou mocí), není důvodu omezit žalobce v přenesení této jeho vůle na třetí osobu – zmocněnce – BSP, a. s., běžnou hmotněprávní dohodou o zastoupení. A tento zmocněnec pak nepochybně může realizovat vůli svého zmocnitele a uzavřít s advokátem dohodu o plné moci jménem zmocnitele. Výsledné zmocnění není v rozporu s občanským soudním řádem.

Rovněž rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 29 Odo 733/2001 připouští zprostředkované zmocnění, byť tato otázka nebyla meritem jeho posuzování a závěr je vysloven jako obiter dictum. Nejvyšší soud vyslovuje, že: „Oprávnění zmocněnce (Z. M.) udělit plnou moc jině osobě (např. i JUDr. V.), aby místo něho jednala za zmocnitele (za žalobce), sice prokazuje plná moc z 27. 8. 1997 (srov. § 33a odst. 1 písm. a/ obč. zák.) k tomu, aby takové oprávnění bylo řádným způsobem realizováno a posléze (předložením procesní plné moci pro dovolací řízení) i osvědčeno, je však nezbytné, aby zmocnění obsažené v procesní plné moci bylo formulováno tak, že Z. M. (jako žalobcův zmocněnec dle plné moci z 27. 8. 1997) zmocňuje JUDr. V. k tomu, aby v dovolacím řízení zastupoval jeho zmocnitele (žalobce) a nikoliv jeho samotného. V tomto rozhodnutí tedy Nejvyšší soud připouští, že by aproboval situaci, kdy by zmocněnec žalobce (fyzická osoba) zmocnil třetí osobu (JUDr. J. V.) jako zástupce pro řízení.

Odvolací soud uzavírá, že neshledal nedostatek podmínky řízení v nedostatku plné moci či nedostatku podpisu žaloby, žaloba je podepsána advokátem řádně zmocněným k zastupování žalobce. Důvod pro zastavení řízení nebyl dán.

Zastavení řízení v popsané situaci na základě soudem prvního stupně použitého výkladu dotčených procesních ustanovení občanského soudního řádu upravujících zastoupení na základě plné moci je postupem soudu, kterým se nedostává zcela ani shora zmíněným základním zásadám občanského soudního řízení (§ 1, § 2 a § 6 o. s. ř.). Postup soudu má mít vždy na zřeteli cíl občanského soudního řízení, tedy zajištění spravedlivé, rychlé a účinné ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků řízení, a to ve vzájemné součinnosti soudu a účastníků řízení.

Z těchto důvodů odvolací soud napadené usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se řízení nezastavuje. Na soudu prvního stupně bude, aby v řízení pokračoval a s advokátem JUDr. P. T. jednal jakožto se zástupcem žalobce na základě procesní plné moci.

Vážný důvod ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. představuje jednak překážka (událost), která žalovanému objektivně (nezávisle na jeho vůli) zabránila písemně se vyjádřit ve věci ve stanovené lhůtě, popřípadě která zabránila žalovanému, aby soudu byl jen sdělil, že u něj takový vážný důvod nastal, jednak okolnost žalovaným případně způsobenou nebo jinak zaviněnou, jestliže ji lze považovat – zejména za přihlédnutí ke všem okolnostem případu a k poměrům žalovaného – za ospravedlňující jeho nečinnost. Nastal-li u žalovaného takový vážný důvod, nelze mít za to, že by uznával nárok, který je vůči němu žalobou uplatňován, a že by proto bylo možné rozhodnout v jeho neprospěch rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2013,
sp. zn. 21 Cdo 628/2013)

Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí dne 22. 7. 2011 domáhala, aby bylo určeno, že jsou vůči ní neúčinné jednak darovací smlouva ze dne 20. 12. 2010, kterou D. V. daroval žalované nemovitosti označené jako „byt v budově K. n. B., bytový dům stojící na parc. st. 1326 a pozemek parc. č. st. 1326, zastavěná plocha a nádvoří s podílem na společných částech domu a pozemku 585/25657 zapsané na LV 4424 pro obec V. M., katastrální území K. n. B.“, podle níž bylo vlastnické právo vloženo do katastru nemovitostí (právní účinky vkladu práva nastaly ke dni 22. 12. 2010), jednak darovací smlouva ze dne 2. 2. 2011, kterou D. V. daroval žalované nemovitosti označené jako „garáž bez č. p./č. e., stojící na pozemku parc. č. st. 1322/5, obec V. M., katastrální území K. n. B.“, podle níž bylo vlastnické právo vloženo do katastru nemovitostí (právní účinky vkladu práva nastaly ke dni 2. 2. 2011). Žalobu zdůvodnila zejména tím, že má vůči D. V. (svému rozvedenému manželovi a synovi žalované) vymahatelnou pohledávku, a že D. V. daroval uvedené nemovitosti smlouvami ze dne 20. 12. 2010 a ze dne 2. 2. 2011 žalované v úmyslu zkrátit žalobkyni jako svoji věřitelku.

O k r e s n í s o u d ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí usnesením ze dne 25. 7. 2011 žalovanou ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. vyzval, aby se ve věci ve lhůtě 30 dnů písemně vyjádřila, a rozsudkem ze dne 4. 10. 2011 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 11 520 Kč k rukám advokáta Mgr. Ing. P. L. a že žalovaná je povinna zaplatit České republice „na účet Okresního soudu Vsetín“ na soudním poplatku 1000 Kč. Dovodil, že usnesení o výzvě k vyjádření ve věci bylo žalované spolu se žalobou doručeno do vlastních rukou dne 22. 8. 2011, že žalovaná se ve stanovené lhůtě ve věci písemně nevyjádřila a že se proto má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. za to, že žalovaná žalobou uplatněný nárok uznala. Protože předmětem řízení je věc, v níž lze

uzavřít a schválit smír, soud prvního stupně rozsudkem pro uznání vydaným podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř. žalobě vyhověl.

K odvolání žalované **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě rozsudkem ze dne 6. 6. 2012 změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o povinnosti žalované zaplatit soudní poplatek tak, že je povinna zaplatit České republice „na účet Okresního soudu ve Vsetíně“ na soudním poplatku 500 Kč; ve výroku o věci samé a o náhradě nákladů řízení jej potvrdil a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení 14 215 Kč k rukám advokáta Mgr. Ing. P. L. Poté, co dovedl, že odvolání žalované lze projednat v její nepřítomnosti, odvolací soud vzal v úvahu, že žalovaná se písemně vyjádřila ve věci podáním, které podala osobně u soudu prvního stupně dne 14. 10. 2011 a v němž uvedla, že dne 17. 9. 2011 zemřel její manžel V. V., a že proto „vyjádření nestihla vyhotovit“ včas, a uzavřel, že žalovaná ve lhůtě stanovené v usnesení soudu prvního stupně ze dne 25. 7. 2011 „nesdělila, jaký vážný důvod jí bránil v podání vyjádření k žalobě“, a že žalovaná „neprokázala až tak vážný důvod, který by jí bránil zjevit důvody, pro které tak nemohla učinit“. Vzhledem k tomu, že byly splněny všechny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle ustanovení § 153 odst. 1 o. s. ř., odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně o věci samé.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Namítá, že písemné vyjádření ve věci sice nepodala ve lhůtě stanovené soudem, že však k tomu měla ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. vážný důvod, neboť se zpracováním vyjádření ve věci jí pomáhal manžel V. V., který ještě před uplynutím lhůty zemřel, a žalovaná „se dostala do takové situace, která i s přihlédnutím k jejímu věku způsobila opožděné podání vyjádření s uvedením důvodu, proč se tak stalo“. Přípustnost dovolání žalovaná dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalované odmítl. Uvedla, že žalovaná měla i přes úmrtí svého manžela „dostatek času, aby se vyjádřila k samotné žalobě“, a že mohla ve lhůtě sdělit soudu, že „je zde vážný důvod, pro který pošle vyjádření v náhradním termínu“.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) projednal dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů účinných do 31. 12. 2012, neboť napadený rozsudek byl vydán v době do 31. 12. 2012 (srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání žalované proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou

osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalovaná dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci vyplývá z obsahu spisu, že soud prvního stupně usnesením ze dne 25. 7. 2011 žalovanou ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř. vyzval, aby se ve

věci ve lhůtě třiceti dnů písemně vyjádřila; usnesení bylo žalované (spolu se žalobou) doručeno dne 23. 8. 2011 (a nikoliv – jak uvedly soudy – již dne 22. 8. 2011, kdy bylo pro žalovanou teprve připraveno k vyzvednutí na provozovně držitele poštovní licence). Do uplynutí stanovené lhůty dne 22. 9. 2011 se žalovaná ve věci písemně nevyjádřila; písemné vyjádření žalované ve věci došlo soudu prvního stupně až dne 14. 10. 2011 (v době, kdy soud prvního stupně již vyhlásil svůj rozsudek ze dne 4. 10. 2011, avšak ještě nepřistoupil k jeho doručení účastníkům, popřípadě jejich zástupcům) a žalovaná v něm uvedla, že je „podala později proto, že jí dne 17. 9. 2011 zemřel její manžel V. V., a proto vyjádření nestihla vyhotovit“. Za tohoto stavu věci odvolací soud řešil mimo jiné otázku, zda žalovanou uváděný důvod je vážným důvodem ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř., v důsledku které nenastává fikce uznání nároku žalovaným, ačkoliv se na výzvu soudu nevyjádřil včas písemně ve věci samé. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Uvedenou právní otázku je třeba i v současné době řešit podle v té době účinné právní úpravy, tedy podle zákona č. 99/1963 Sb. ve znění pozdějších předpisů účinných do 31. 12. 2011 (dále jen „o. s. ř.“).

Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř. nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2 o. s. ř.), a ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 o. s. ř. (srov. § 114b odst. 1 o. s. ř.).

K podání vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. předseda senátu určí lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení (srov. § 114b odst. 2, větu první, o. s. ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. nelze vydat nebo doručit po přípravném jednání podle § 114c o. s. ř. nebo po prvním jednání ve věci (srov. § 114b odst. 3 o. s. ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno; usnesení nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba (srov. § 114b odst. 4 o. s. ř.).

Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3 o. s. ř.) musí být poučen (srov. § 114b odst. 5 o. s. ř.).

Má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 o. s. ř.), rozhodne soud rozsudkem pro uznání (srov. § 153a odst. 3 o. s. ř.).

Usnesení podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. je právním prostředkem přípravy jednání, kterou soud v občanském soudním řízení provádí se záměrem (srov. § 114a odst. 1 o. s. ř.), aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při jediném jednání.

Vyzve-li soud žalovaného podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., aby se ve věci písemně vyjádřil, žalovaný výzvě soudu vyhoví tím, že se ve stanovené lhůtě písemně vyjádří, zda nárok uplatněný v žalobě uznává, a to zcela, zčásti nebo co do základu. Uzná-li nárok uplatněný v žalobě zcela, nemusí písemné vyjádření obsahovat žádné další údaje. V případě, že nárok zcela neuzná (tj. uzná-li nárok jen zčásti nebo co do základu, popřípadě jej neuzná vůbec), musí písemné vyjádření obsahovat též vylíčení rozhodujících skutečností, na nichž staví svoji obranu proti nároku uplatněnému v žalobě, popřípadě označení důkazů, jejichž provedení navrhuje k prokázání svých tvrzení. Vylíčením rozhodujících skutečností žalovaný reaguje na to, co o skutečnostech významných pro rozhodnutí ve věci tvrdil žalobce; obrana žalovaného spočívá v tom, že – ačkoliv pravdivost některých tvrzení žalobce může potvrzovat – vyvrací svými konkrétními údaji pravdivost jiných tvrzení žalobce, popřípadě že uvádí další skutečnosti, které žalobce netvrdil, na jejichž základě by spor měl vyznít ve prospěch žalovaného. Svoji obranu proti nároku uplatněnému v žalobě žalovaný nemusí rozvádět do všech podrobností a výslovně se vyjadřovat ke všem tvrzením žalobce; postačí, jestliže postaví proti tvrzením žalobce alespoň taková svá tvrzení o rozhodujících skutečnostech, z nichž vyplývá základ jeho obrany proti žalobě, tedy jestliže uvede přinejmenším takové skutečnosti, které, budou-li také prokázány, mohou vést k tomu, že bude (může) mít ve sporu alespoň částečný úspěch.

Soudem určenou lhůtu k podání písemného vyjádření ve věci, která nesmí být kratší než třicet dnů, žalovaný dodrží, jestliže před jejím uplynutím podá vyjádření u soudu nebo je odevzdá orgánu, který má povinnost je soudu doručit (například u držitele poštovní licence). Nemůže-li žalovaný z vážných důvodů podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření ve věci, zákon mu ukládá, aby to ještě před uplynutím lhůty sdělil soudu; ve svém oznámení musí uvést důvod, který mu v podání písemného vyjádření brání, a musí být připraven tento důvod na výzvu soudu prokázat. Jestliže žalovanému brání v podání písemného vyjádření ve věci vážný důvod, avšak ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, o jaký vážný důvod jde, má to pro něj stejné procesní následky, jako kdyby písemné vyjádření vůbec bez vážného důvodu nepodal; výjimku z tohoto pravidla představuje pouze případ, že jde o tak vážný důvod, který

žalovanému neumožňuje ani to, aby soudu sdělil, že u něj nastal vážný důvod, který mu brání podat ve stanovené lhůtě písemné vyjádření.

Judikatura soudů proto již dříve dospěla k závěru, že vážný důvod, který žalovanému zabránil, aby se ve věci písemně vyjádřil včas (ve lhůtě stanovené soudem), má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 a § 153a odst. 3 o. s. ř. význam jen tehdy, jestliže žalovaný takový vážný důvod sdělil soudu ve lhůtě stanovené pro podání písemného vyjádření nebo jestliže u něj šlo o tak vážný důvod, který mu neumožnil, aby soudu být jen sdělil, že u něj nastal vážný důvod, který mu brání podat písemné vyjádření včas; jestliže tedy žalovaný podal vyjádření ve věci až po uplynutí lhůty určené v usnesení o výzvě k vyjádření vydaném podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., nenastane fikce uznání nároku uplatněného proti žalovanému v žalobě jen tehdy, jestliže žalovaný prokáže, že mu v podání vyjádření bránil vážný důvod, a současně, jestliže takový vážný důvod alespoň sdělil soudu ve lhůtě stanovené pro podání vyjádření nebo jestliže šlo o tak vážný důvod, který mu zabránil v tom, aby soudu být jen sdělil, že u něj tento vážný důvod nastal (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004, který byl uveřejněn pod č. 21 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2433/2004, který byl uveřejněn pod č. 49 v časopise Soudní judikatura, ročník 2006).

Zákon výslovně nestanoví, co se ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. rozumí „vážným důvodem“, pro který žalovaný nemohl včas podat své vyjádření ve věci, popřípadě „vážným důvodem“, který žalovanému zabránil i v tom, aby soudu být jen sdělil, že u něj tento vážný důvod nastal. I když vymezení takového „vážného důvodu“ vždy závisí na posouzení všech –konkrétních okolností každého jednotlivého případu, lze – s přihlédnutím k povaze věci – obecně uvést, že „vážný důvod“ vyjadřuje překážku, která žalovanému zabraňuje vyjádřit se včas ve věci, popřípadě překážku, která žalovanému zabraňuje sdělit soudu i to, že pro ni nemůže včas podat vyjádření ve věci, a která je významná jen tehdy, je-li v konkrétní situaci vnímána jako stav ospravedlňující nečinnost ze strany žalovaného; překážka v tom, že žalovaný neučinil potřebné úkony, tedy musí mít s ohledem na svou povahu, nepředvídatelnost, závažnost, rozsah nebo i z jiných důvodů obecný aspekt ospravedlnitelnosti. Překážka ospravedlňující nečinnost žalovaného přitom může spočívat nejen v událostech majících objektivní povahu, ale i v okolnostech žalovaným způsobených nebo jinak zaviněných, lze-li je v dané situaci považovat za vskutku ospravedlňující (omlouvající) nečinnost žalovaného. Za vážný důvod proto lze ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. považovat jednak překážku (událost), která žalovanému objektivně (nezávisle na jeho vůli) zabránila písemně se vyjádřit ve věci ve stanovené lhůtě, popřípadě která zabránila žalovanému, aby soudu být jen sdělil, že u něj takový vážný důvod nastal, jednak okolnost žalovaným případně způsobenou nebo jinak zaviněnou, jestliže ji lze považovat – zejména za přihlédnutí ke všem okolnostem případu a k poměrům žalovaného – za ospravedlňující jeho nečinnost.

Žalovaná v projednávané věci zdůvodnila, proč se ve věci písemně nevyjádřila včas, tím, že jí ještě před uplynutím lhůty (tj. ještě přede dnem 22. 9. 2011) zemřel dne 17. 9. 2011 její manžel V. V. S přihlédnutím ke všem okolnostem případu a k věku a jiným poměrům žalované jde podle názoru dovolacího soudu zcela nepochybně o takovou událost, která ospravedlňuje nejen to, že žalovaná nepodala písemné vyjádření ve věci ve lhůtě do 22. 9. 2011, ale i skutečnost, že v době do 22. 9. 2011 ani soudu nesdělila, že má vážný důvod, pro který nemohla podat vyjádření ve věci ve lhůtě. Nečinnost žalované v tomto směru proto nemohla mít za následek, že by se o nároku, který byl vůči žalované uplatněn žalobou, mohlo mít za to, že ho žalovaná uznává (§ 114b odst. 5 o. s. ř.), a že by ve věci mohlo být rozhodnuto rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu ve Vsetíně) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Smysl lhůty uvedené v ustanovení § 55 odst. 1 exekučního řádu spočívá v tom, že vede povinné k tomu, aby podávali návrh na zastavení exekuce „včas“ ve lhůtě 15 dnů a exekuci neprodlužovali; vyplývají-li však z listin předložených povinným k návrhu na zastavení exekuce skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení exekuce, je soud povinen k nim přihlédnout a i o opožděném návrhu věcně rozhodnout.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 3439/2013)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 usnesením ze dne 5. 12. 2012 zamítl návrh povinné na zastavení exekuce, která byla nařízena usnesením Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 24. 4. 2012 k vymožení pohledávky oprávněné ve výši 1 919 798,37 Kč s příslušenstvím. Vyšel z toho, že návrh na zastavení exekuce lze podat ve lhůtě 15 dnů od okamžiku, kdy se povinná dozvěděla o důvodu zastavení exekuce, a v případě, že důvod pro zastavení exekuce vznikl dříve, než povinné bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, začíná povinné lhůta pro podání návrhu na zastavení exekuce běžet okamžikem, kdy jí bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce. Usnesení o nařízení exekuce bylo povinné doručeno dne 15. 5. 2012 a povinná návrh na částečné zastavení exekuce podala u soudního exekutora dne 8. 6. 2012. O důvodech pro částečné zastavení exekuce však povinná „měla vědomost nejpozději 9. 2. 2012“, kdy zaslala oprávněné jednostranný zápočet pohledávek. Soud prvního stupně dovodil, že povinná podala návrh na zastavení exekuce po uplynutí lhůty uvedené v ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř. a že proto návrh na zastavení exekuce musel být pro opožděnost zamítnut.

K odvolání povinné M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 1. 3. 2013 potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Dospěl k závěru, že návrh povinné na částečné zastavení exekuce byl podán opožděně podle ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř. a že se povinná „mýlí, pokud dovozuje, že návrh na zastavení exekuce lze podat i po uplynutí patnáctidenní lhůty uvedené v § 55 odst. 1, věta první, ex. ř. a že exekuci lze zastavit tehdy, pokud povinný návrhem a připojenými listinami řádně prokáže důvod zastavení exekuce“. Podle odvolacího soudu takový výklad „nemá oporu v zákoně a je i proti smyslu institutu zastavení exekuce, neboť je zřejmé, že každý návrh na zastavení exekuce musí být – za situace, kdy oprávněná se zastavením exekuce nesouhlasí – řádně doložen a důvod zastavení exekuce řádně prokázán“. V případě, že soudní exekutor, popřípadě soud, zastavuje exekuci bez návrhu, podle odvolacího soudu „neplatí patnáctidenní lhůta podle ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř.“, jde-li však o zastavení exekuce na návrh povinné, lhůta se uplatní; ustanovení § 55 odst. 1, věty první, ex. ř. „tak platí pro jakýkoliv návrh na zastavení exekuce“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala povinná dovolání. Namítá, že odvolací soud při svém rozhodování o návrhu na zastavení exekuce vzal v úvahu pouze právní úpravu uvedenou v ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř. a považoval za jediný a zásadní důvod pro zamítnutí návrhu na částečné zastavení exekuce jeho opožděnost, aniž by zkoumal splnění podmínek pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Odvolací soud měl vzít správně v úvahu právní úpravu obsaženou v ustanoveních § 55 odst. 2 až 4 ex. ř., z níž vyplývá možnost zastavit exekuci i v případě podání opožděného návrhu na zastavení exekuce, ke kterému byly připojeny listiny zcela prokazující důvody zastavení exekuce. Podle názoru povinné nelze „přistoupit na výklad nalézacího a odvolacího soudu, že 15ti denní lhůta uvedená v ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř. je lhůtou ve svém důsledku pro povinného propadnou“, a „odpírat tak povinnému možnost v kterékoliv fázi exekučního řízení tvrdit a dokládat splnění závazku v částečném nebo plném rozsahu“. Povinná navrhla, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Oprávněná navrhla, aby dovolací soud dovolání pro nepřipustnost odmítl, popřípadě zamítl. Uvedla, že soudní exekutor nebo soud nepochybně mohou podle ustanovení § 55 odst. 3 a 4 ex. ř. exekuci zastavit, jestliže povinná opožděným návrhem a k němu připojenými listinami zcela prokázala důvody zastavení exekuce, nejsou však povinni shromažďovat a provádět důkazy k prokázání tvrzení obsažených v opožděně podaném návrhu na zastavení exekuce. Vzhledem k tomu, že z prokazatelně opožděně podaného návrhu povinné na částečné zastavení exekuce nelze jednoznačně a bez jakýchkoliv pochybností učinit jednoznačný závěr o tom, že by část pohledávky oprávněně zanikla, musel být návrh povinné zamítnut; jiný postup by podle oprávněné popřel smysl a význam ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř., které klade důraz na včasné a řádné splnění povinnosti povinné podat návrh na zastavení exekuce v zákonem stanovené lhůtě.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, záviselo na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Návrh na zastavení exekuce může povinný podat do patnácti dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu zastavení exekuce; návrh na zastavení exekuce se podává

u pověřeného exekutora (srov. § 55 odst.1 zákona č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, účinný do 31. 12. 2012, který je třeba v projednávané věci použít vzhledem k ustanovení čl. IV bodu 1. zákona č. 396/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – dále jen „ex. ř.“). Podá-li účastník návrh na zastavení exekuce, exekutor do patnácti dnů od doručení návrhu vyzve další účastníky exekuce, aby se vyjádřili, zda s návrhem souhlasí, a aby se v případě, kdy nesouhlasí s tvrzeními obsaženými v návrhu na zastavení, vyjádřili k návrhu a předložili listiny k prokázání svých tvrzení; jestliže všichni účastníci se zastavením exekuce souhlasí, exekutor vyhoví návrhu na zastavení exekuce do třiceti dnů od marného uplynutí lhůty k vyjádření nebo od doručení souhlasného vyjádření, nastalo-li dříve; nevyhoví-li exekutor návrhu na zastavení exekuce, postoupí jej společně s exekučním spisem v uvedené lhůtě k rozhodnutí exekučnímu soudu (srov. § 55 odst. 2 ex. ř.). O zastavení exekuce rozhodne exekutor i bez návrhu, souhlasí-li se zastavením oprávněně; nesouhlasí-li oprávněně, požádá exekutor o zastavení exekuční soud, který při rozhodování postupuje podle ustanovení § 55 odst. 4 ex. ř. (srov. § 55 odst. 3 ex. ř.). O zastavení exekuce může rozhodnout exekuční soud i bez návrhu (srov. § 55 odst. 4 ex. ř.).

Povinný má – jak vyplývá z výše uvedeného – podat u soudního exekutora návrh na zastavení exekuce do patnácti dnů ode dne, kdy se o důvodu k zastavení dozvěděl. Učiní-li tak až po uplynutí této lhůty a doloží-li ke svému návrhu důkazy prokazující důvod zastavení exekuce, neznamená to, že by nebyly vůbec splněny předpoklady pro zastavení (i částečné) exekuce. Z ustanovení § 55 ex. ř. vyplývá pouze to, že exekuci nemůže zastavit soudní exekutor; v případě, že soudní exekutor nemůže (nehodlá) vyhovět návrhu na zastavení exekuce, je povinen věc zastavení exekuce postoupit exekučnímu soudu a soud je povinen se zabývat důvodem zastavení exekuce a rozhodnout (i bez návrhu) o zastavení exekuce (srov. § 55 odst. 4 ex. ř., který obsahově odpovídá ustanovení § 269 odst. 1 o. s. ř.). Právní názor soudů ve svých důsledcích znamená, že by soudy neměly povinnost rozhodnout o zastavení exekuce i bez návrhu, jakmile se o důvodu k zastavení dozví (např. proto, že exekuce byla nařízena, ačkoliv je exekuční titul nevykonatelný, nebo že vymáhaná pohledávka zanikla). Lhůta 15 dnů uvedená v ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř. není lhůtou prekluzivní („propadnou“); ostatně, podle ustanovení § 55 odst. 2 exekučního řádu ve znění účinném ode dne 1. 1. 2013 soudní exekutor opožděně podaný návrh sice odmítne, ale v případě podání odvolání své rozhodnutí zruší a návrh předloží soudu k rozhodnutí. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že smysl lhůty 15 dnů uvedeně v ustanovení § 55 odst. 1 ex. ř. spočívá v tom, že vede povinné k tomu, aby podávali návrh na zastavení exekuce „včas“ a exekuci neprodlužovali; vyplývají-li však z listin předložených povinným k návrhu na zastavení exekuce skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení exekuce, je soud povinen k nim přihlédnout a i o opožděném návrhu věcně rozhodnout (srov. též důvodovou zprávu k zákonu č. 396/2012 Sb.,

Č. 52

kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony).

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; Nejvyšší soud proto napadené usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto usnesení a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 9) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první a druhá, o. s. ř.).

Neobsahuje-li rozhodčí doložka přímé určení rozhodce ad hoc a odkazuje-li pouze na seznam rozhodců vedený a „rozhodčí řád“ vydaný fyzickou osobou (rozhodcem), je (jako celek) neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem. Rozhodčí nález vydaný rozhodcem určeným na základě takovéto absolutně neplatné rozhodčí doložky není způsobilým exekučním titulem, neboť rozhodce neměl k jeho vydání pravomoc.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 174/2014)

O k r e s n í s o u d v Třebíči usnesením ze dne 17. 5. 2012 nařídil na majetek povinného exekuci podle rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem JUDr. R. K. dne 25. 10. 2011, k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 69 169,69 Kč s úrokem vyčísleným součtem částky ve výši 21 649,37 Kč a částky stanovené ve výši 26,64 % ročně z částky 69 026,69 Kč od 2. 8. 2011 do zaplacení, smluvní pokuty ve výši 1447,04 Kč a nákladů předcházejícího řízení ve výši 27 286 Kč, jakož i povinnosti povinného uhradit oprávněné její náklady účelně vynaložené k vymáhání nároku (náklady oprávněné) a náklady soudnímu exekutorovi pověřenému provedením exekuce, jejichž výše bude vyčíslena samostatným rozhodnutím v příkazu k úhradě nákladů exekuce, a jejím provedením pověřil soudního exekutora JUDr. V. N., Exekutorský úřad B.

Krajský soud v Brně – pobočka v Jihlavě k odvolání povinného a jeho manželky usnesením ze dne 10. 10. 2012 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud v něm mimo jiné vyslovil závěr, že dovozují-li odvolatelé nedostatek pravomoci rozhodce vydat rozhodčí nález z neplatnosti rozhodčí doložky obsažené v úvěrových podmínkách úvěrové smlouvy uzavřené povinným se společností HCF, a. s., dne 15. 8. 2005, „neměl pro věcné přezkoumání platnosti tohoto ujednání v rámci odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o nařízení exekuce prostor“ a že „jedinou možnou obranou povinného proti povinnostem uloženým mu exekucí rozhodčím nálezem v předmětné věci byla žaloba na zrušení tohoto rozhodčího nálezu, jejíž případné podání však na jeho vykonatelnost nemá vliv“.

Nálezem Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. I. ÚS 174/13, bylo usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky v Jihlavě na základě ústavní stížnosti podané povinným zrušeno. Ústavní soud v tomto nálezu poukázal na své nálezy ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11, a ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/2012, v nichž vyslovil názor, že zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, nevyklučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekučním řízení, a že odmítl-li obecný soud posoudit stěžovatelem zpochybněnou platnost rozhodčí doložky a zabývat se tak otázkou pravomoci rozhodce exekuč-

ní titul vydat, došlo k porušení jeho práv na soudní ochranu ve smyslu ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

K r a j s k ý s o u d v Brně – pobočka v Jihlavě poté usnesením ze dne 19. 9. 2013 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud, vázán závěry vyslovenými v nálezu Ústavního soudu, a dále vycházející ze závěrů, k nimž dospěl Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 (podle nichž neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák.), se zabýval otázkou pravomoci rozhodce vydat rozhodčí nález. Zjistil, že podle § 5 hlavy 13 úvěrových podmínek obsažených v úvěrové smlouvě se účastníci dohodli, že majetkové spory vzniklé z této úvěrové smlouvy či v souvislosti s ní, budou rozhodovány jediným rozhodcem, který bude určen JUDr. R. K., advokátem, a to ze Seznamu rozhodců vedeného JUDr. R. K., s tím, že JUDr. R. K. je v Seznamu rozhodců též uveden a je tedy oprávněn rozhodcem určit sám sebe. Dovodil, že „podobná úprava výběru rozhodce za transparentní způsob výběru považována být nemůže“, neboť odkazuje na blíže neurčitý seznam, ohledně kterého není patrno, jaký okruh osob je v něm (v době uzavírání rozhodčí smlouvy) zahrnut, případně jakými mechanismy může být tento seznam měněn (o určité osoby omezován či naopak rozšiřován). To však podle názoru odvolacího soudu platí s jedinou výjimkou, kterou je osoba advokáta JUDr. K., ohledně něhož jediného bylo v rozhodčí smlouvě výslovně zmíněno, že v předmětném seznamu rozhodců je uveden a že rozhodcem může určit sám sebe; strany tak rozhodčí smlouvu uzavíraly s vědomím, že v rozhodčím řízení může jako rozhodce vystupovat JUDr. R. K. Dospěl k závěru, že rozhodčí smlouva je pro rozpor se zákonem neplatná pokud se jedná o ujednání o možném výběru blíže nespecifikovaných rozhodců, důvod pro závěr o její neplatnosti však neshledal v části, v níž rozhodčí smlouva umožňovala JUDr. K. určit rozhodcem sebe samého, což pak v předmětné věci též učinil, a jeho pravomoc jako rozhodce tak byla dána. Pokud pak povinný a jeho manželka v odvolání namítali i jiné důvody neplatnosti rozhodčí doložky, poukázal odvolací soud jednak na argumentaci použitou v jeho předchozím rozhodnutí, která nebyla zrušujícím nálesem Ústavního soudu dotčena, a dále na závěr zaujatý v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, v němž se odchýlil od dříve judikovaného závěru, že „jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně, a že v takovém případě by obrana žalovaného spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu“. Současně však Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí uvedl, že od tohoto právního názoru se odklání pro případ, kdy v řízení bylo zjištěno, že rozhodčí smlouva neobsahovala přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a jen odkazovala na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není řádným rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a kdy tudíž rozhodčí nález vydal rozhodce, jež k tomu neměl podle zákona

o rozhodčím řízení pravomoc. Na závěrech o nemožnosti posouzení platnosti rozhodčí smlouvy z jiných důvodů (než z důvodů netransparentní úpravy výběru rozhodce), tak jak byly dovozeny mimo jiné v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, uveřejněném pod č. 83/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se podle odvolacího soudu nic nezměnilo. Uzavřel, že neshledal důvod pro závěr, že zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2012 nebyly splněny.

Proti usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, neboť odvolací soud se při řešení právní otázky platnosti rozhodčí smlouvy a od ní se odvíjející pravomoci rozhodce JUDr. K. vydat rozhodčí nález odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, případně, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky (platnosti rozhodčí smlouvy), která dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena (s ohledem na odlišnost rozhodčí doložky). Pokud pak jde o otázku (ne)možnosti věcného posouzení dalších odvolacích námitek, týkajících se sjednané rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě z důvodu její zjevné zneužívající povahy a neplatnosti podle ustanovení § 3 (§ 39), § 55 a 56 obč. zák. ve spojení se směrnicí Rady č. 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, dovolává se přípustnosti dovolání i z hlediska řešení právní otázky s tím, že tato má být dovolacím soudem posouzena jinak. Poukazuje na závěry zaujaté v judikatuře Nejvyššího soudu, zejména v rozhodnutích ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2054/2011, ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 194/2013, a ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, z nichž vyplývá, že rozhodčí doložka, kterou účastníci sjednali, obsahuje srovnatelné formulace, a je tedy neplatná. Namítá, že JUDr. R. K. nebyl účastníky sjednán (určen) jako rozhodce ad hoc, ale „že jeho výběr byl ponechán na vůli třetí osoby, byť v daném případě šlo o osobu totožnou“, a že nebyl vybrán dohodou stran. Odvolacímu soudu vytýká, že nevyvodil patřičné závěry ze skutečnosti, že JUDr. K. „vystupuje též jako instituce“, která vydává rozhodčí a poplatková pravidla, a že si tak přisvojuje oprávnění, jež náleží pouze rozhodčím soudům, a že se nezabýval způsobem vedení řízení, jenž je podle rozhodčí doložky jednoinstanční, neveřejné a písemné. Dále cituje rozhodnutí, v nichž Vrchní soud v Olomouci a Krajský soud v Ostravě posoudily jako neplatné téměř totožné rozhodčí doložky a dovodily nedostatek pravomoci rozhodce JUDr. K., resp. nicotnost jím vydaných rozhodčích nálezů. Okrajově pak poukazuje na to, že před zahájením rozhodčího řízení došlo na straně úvěrové věřitelky na základě smlouvy o postoupení pohledávky k právnímu nástupnictví, z čehož oprávněná dovodila, že je sjednanou rozhodčí doložkou vázána. Podle názoru dovolatele však postoupením pohledávky „nedochází současně k přechodu práv a povinností z původního věřitele na nového ohledně rozhodčí smlouvy“, nýbrž nutný byl souhlas, resp. nová dohoda s dlužníkem, která však „neexistuje“. Je přesvědčen, že i exekuční soud v rámci řízení o nařízení exekuce (příp. o zastavení exekuce) v případě zjištění zneužívající povahy

rozhodčí doložky (viz věc Soudního dvora Evropské unie Asturcom C-40/08) musí přistoupit k věcnému posouzení (přezkumu) a adekvátně reagovat a nikoli uzavřít, že nemá možnost se tímto problémem zabývat s ohledem na zákonné omezení rozsahu přezkumu. Rozhodčí doložka v posuzované věci má dle jeho názoru jednoznačně zneužívající povahu. Navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že návrh na nařízení exekuce zamítne, případně je zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Oprávněná se ve svém písemném vyjádření k dovolání ztotožnila s rozhodnutím odvolacího soudu a navrhla, aby dovolání povinného bylo zamítnuto.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že usnesení soudu prvního stupně změnil a návrh oprávněné zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť dovolací řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu vázán uplatněným dovolacím důvodem (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo která již dovolacím soudem vyřešena byla, ale má být posouzena jinak, a zda je tedy dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto usta-

novení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

Protože dovolání může být podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu pouze z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Napadené usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení procesní otázky, zda rozhodce měl pravomoc vydat exekuční titul (rozhodčí nález), která se odvíjí od vyřešení hmotněprávní otázky (ne)platnosti rozhodčí doložky. Protože odvolací soud se při řešení těchto právních otázek odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání povinného je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – s ohledem na to, že rozhodčí doložka byla sjednána v úvěrových podmínkách společnosti HCF, a. s., které jsou nedílnou součástí smlouvy o úvěru ze dne 15. 8. 2005, a že rozhodčí nález byl vydán dne 25. 10. 2011 podle právních předpisů v té době účinných, tedy podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 31. 3. 2012 (dále jen „zákon č. 216/1994 Sb.“), a podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „ex. ř.“).

Podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) ex. ř. je exekučním titulem vykonatelný rozhodčí nález.

Podle ustanovení § 44 odst. 3, věty první, ex. ř. soud usnesením nařídí exekuci a jejím provedením pověří exekutora do patnácti dnů, jestliže jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, jinak návrh zamítne.

Podle ustálené soudní praxe soud při nařízení exekuce mj. zkoumá, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc.

V posuzované věci navrhla oprávněná, aby soud nařídil exekuci na majetek povinného podle rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem JUDr. R. K. dne 25. 10. 2011. Rozhodčí doložka, na základě níž jmenovaný rozhodce dovodil svoji pravomoc k vydání tohoto rozhodčího nálezu, zní: „Smluvní strany se dohodly, že majetkové spory, vzniklé z této ÚS, ze smlouvy RÚ nebo v souvislosti s nimi, budou rozhodovány jediným rozhodcem. Jediný rozhodce bude určen JUDr. R. K., advokátem, a to ze Seznamu rozhodců, vedeného JUDr. R. K. JUDr. R. K. je v Seznamu rozhodců též uveden a je tedy oprávněn rozhodcem určit sám sebe. Pro rozhodčí řízení vedené jediným rozhodcem budou závazná Rozhodčí pravidla a Poplatková pravidla, obě platná ke dni zahájení rozhodčího řízení. Rozhodčí pravidla, Poplat-

ková pravidla a Seznam rozhodců jsou publikovány na internetové stránce www.iudicium.cz a současně jsou uloženy k nahlédnutí v sídle advokáta JUDr. R. K. Obě smluvní strany berou na vědomí, že rozhodčí řízení je neveřejné, zpravidla pouze písemné, a že nevyjádří-li se žalovaný do sedmi kalendářních dnů ode dne, kdy mu byla doručena žaloba, jsou skutečnosti vyjádřené v žalobě považovány za nesporné. ... Pro případ, že by JUDr. R. K. z vážných důvodů nemohl jediného rozhodce určit, určí jediného rozhodce ze Seznamu rozhodců žalobce. Pro případ, že jediný rozhodce nebude moci z vážných důvodů spor rozhodnout, odmítne tento spor projednávat nebo se funkce rozhodce vzdá, se smluvní strany dohodly, že JUDr. R. K. stanoví nového jediného rozhodce ze Seznamu rozhodců. V případě, že tímto jediným rozhodcem bude sám JUDr. R. K., stanoví nového jediného rozhodce ze Seznamu rozhodců žalobce. Rozhodčí pravidla a Poplatková pravidla jsou závazná i pro jediného rozhodce určeného žalobcem a nového jediného rozhodce.“

Vrchní soud v Praze již v usnesení ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, uveřejněném pod č. 45/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, přijal a odůvodnil názor, podle něhož se účastníci musí v rozhodčí smlouvě dohodnout buď na ad hoc rozhodci (rozhodcích), nebo na stálém rozhodčím soudu, který je zřízen na základě zákona (§ 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.). Jedná-li se o ad hoc rozhodce, jímž musí vždy být fyzická osoba, může být přímo v rozhodčí smlouvě tento rozhodce či rozhodci, je-li jich více, uveden (uvedeni), případně může rozhodčí smlouva stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny (§ 7 odst. 1 zákona č. 216/94 Sb.). Přitom stanovením způsobu určení rozhodce je třeba rozumět jen určení takového způsobu, který nezáleží jen na vůli jedné strany, jak je tato zásada formulována v ustanovení § 269 odst. 3 obchodního zákoníku. Na rozdíl od ad hoc rozhodců mohou stálé rozhodčí soudy vydávat svá vlastní pravidla (statuty a řády), která mohou určit jak jmenování a počet rozhodců (rozhodci mohou být vybíráni ze seznamu), tak i způsob vedení řízení a též náklady rozhodčího řízení. Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná podle ustanovení § 39 obč. zák. pro obcházení zákona.

Na toto rozhodnutí pak navázal usnesením ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněným pod č. 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, který usměrnil rozdílnou rozhodovací praxi soudů přijetím závěru, že neobsahuje-li rozhodčí doložka přímé určení rozhodce ad hoc a odkazuje-li pouze na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je (jako celek) neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem.

V usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, uveřejněném pod číslem 92/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud dále mj. dospěl k závěru, že byl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nálezu není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc.

Tyto závěry se uplatní také v posuzovaném případě, jelikož sjednaná rozhodčí doložka obsažená v § 15 úvěrových podmínek společnosti HCF, a. s., jakožto nedílné součásti úvěrové smlouvy ze dne 15. 8. 2005, neobsahuje určení rozhodce ad hoc, nýbrž určení rozhodce svěřuje fyzické osobě – advokátovi JUDr. R. K., tedy subjektu, který není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a který tedy ani není povolán vydávat řád, podle něhož má rozhodčí řízení probíhat, ani vést seznam rozhodců, z něhož má být rozhodce vybrán. K vedení seznamu rozhodců a vydávání „rozhodčích řádů“ jsou totiž podle ustanovení § 13 zákona č. 216/1994 Sb. oprávněny pouze stálé rozhodčí soudy zřízené na základě zákona. V posuzované věci jde tudíž o obdobnou situaci, která byla řešena ve shora citované judikatuře, rozdíl, který ovšem nemůže vést k odlišnému právnímu posouzení věci, je jen v tom, že rozhodce byl určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný fyzickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.

I když se tedy formulace rozhodčí doložky v posuzovaném případě liší od znění rozhodčí doložky, které dovolací soud posuzoval v citovaných rozhodnutích, zřetelně z ní vyplývá, že účastníci se nedohodli na tom, že jejich případný spor bude řešen rozhodcem ad hoc (v rozhodčí doložce není uvedeno, že spor rozhodne v ní výslovně určený konkrétní rozhodce), a způsob určení rozhodce v ní není sjednán zákonu odpovídajícím způsobem. Uvedené nedostatky způsobují absolutní neplatnost předmětné rozhodčí doložky jako celku podle § 39 obč. zák. a rozhodce JUDr. R. K. určený na základě této absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) proto neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc.

Závěr odvolacího soudu, že rozhodčí doložka je v části, v níž umožňovala JUDr. K. určit rozhodcem sebe samého, platná a že jeho pravomoc k vydání rozhodčího nálezu ze dne 25. 10. 2011 tak byla dána, není z uvedených důvodů správný.

Protože předpoklad pro nařízení exekuce, spočívající v tom, že orgán, který exekuční titul vydal, k tomu měl pravomoc, nebyl splněn (§ 44 odst. 3, věta první, ex. ř.), a protože na základě dosavadních výsledků řízení je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud změnil podle ustanovení § 243d písm. b) o. s. ř.

Č. 53

usnesení odvolacího soudu tak, že změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že návrh oprávněné na nařízení exekuce na majetek povinného podle označeného rozhodčího nálezu zamítl, aniž bylo nutné se zabývat dalšími námitkami povinného uplatněnými v dovolání, neboť absolutní neplatnost rozhodčí doložky podle § 39 obč. zák. z důvodů výše uvedených vede sama o sobě k závěru, že rozhodce JUDr. K. neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc.

Rozhodčí doložka uzavřená pouze mezi dlužníkem a věřitelem, která je sepsaná ve smlouvě, jejíž součástí je i ručitelské prohlášení, se nevztahuje na právní vztah mezi věřitelem a ručitelem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014,
sp. zn. 23 Cdo 3958/2013)

O k r e s n í s o u d v Třebíči rozsudkem ze dne 5. 2. 2013 zrušil rozhodčí nálezy vydané rozhodcem Mgr. Z. S. ze dne 18. 5. 2012 (výrok pod bodem I), odložil vykonatelnost tohoto rozhodčího nálezu (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem III).

Soud prvního stupně zjistil, že mezi společnostmi V., spol. s r. o., a žalovanou byla uzavřena Smlouva o splátkovém kalendáři (dále též jako „Smlouva“). V článku III smlouvy sjednaly strany rozhodčí doložku, kterou se výslovně dohodly, že veškeré majetkové spory, které by v budoucnu vznikly z této smlouvy včetně její platnosti, výkladu, realizace či ukončení, práv z tohoto právního vztahu přímo vznikajících, otázek právní platnosti tohoto právního vztahu, jakož i otázek práv s těmito právy souvisejícími, a to i v případě, že tato smlouva bude neplatná, zrušena nebo od ní bude odstoupeno, budou rozhodovány v rozhodčím řízení s vyloučením pravomoci obecných soudů. Dále se smluvní strany dohodly, že spor bude rozhodovat Mgr. Z. S. K výzvě rozhodce žalobkyně dne 18. 4. 2012 namítla nedostatek pravomoci rozhodce věc projednat a rozhodnout, když rozhodčí doložka obsažená ve smlouvě o splátkovém kalendáři ze dne 8. dubna 2009 se na uvedené řízení nevztahuje.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že rozhodčí doložka zavazuje pouze žalovanou a společnost V., spol. s r. o., nikoliv však právního předchůdce žalobkyně jako ručitele. Pan B. Š. se sice za dluh společnosti V., spol. s r. o., zaručil, k rozhodčí doložce však nepřistoupil. Rozhodce tedy nemá pravomoc tento spor rozhodovat. Z žádného ustanovení zákona o rozhodčím řízení (dále jako ZRR) nevyplývá, že by se rozhodčí doložka měla a mohla vztahovat i na ostatní subjekty mimo vztah založený rozhodčí smlouvou. Soud prvního stupně proto uzavřel, že je dán důvod ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. b) ZRR. Soud prvního stupně současně neshledal důvod ke zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. f) ZRR. V daném případě nebylo návrhem na zahájení rozhodčího řízení pod bodem 1) požadováno plnění nemožné. Jednalo se o příslušenství dluhu a náklady spojené s uplatněním pohledávky.

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 2. 7. 2013 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na zrušení rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem Mgr. Z. S. dne 18. 5. 2012 zamítl (výrok pod bodem I), zamítl

návrh na odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu vydaného rozhodcem Mgr. Z. S. ze dne 18. 5. 2012 (výrok pod bodem II) a nepřiznal žalované právo na náhradu nákladů řízení před oběma soudy (výrok pod bodem III).

Odvolací soud zopakoval dokazování listinnými důkazy. Zjistil, že v záhlaví Smlouvy o splátkovém kalendáři jsou jako smluvní strany uvedeni věřitel (žalovaná) a dlužník (V., spol. s r. o.) zastoupený jednatelem B. Š. V článku II Smlouvy o splátkovém kalendáři se B. Š. osobně zaručil ve smyslu § 546 obč. zák. za řádné a včasné úhrady závazků společnosti V., spol. s r. o. Rozhodčí doložka je obsažena až v následujícím čl. III smlouvy o splátkovém kalendáři.

Ačkoliv odvolací soud vycházel ze stejných skutkových zjištění jako soud prvního stupně, dospěl k jinému závěru. Dle jeho názoru je nutné smlouvu o splátkovém kalendáři posuzovat jako celek a přihlédnout i k tomu, kdo ji uzavíral. Jako smluvní strany jsou sice v záhlaví označeni věřitel a dlužník, ale stěžít lze obhájit závěr, že smluvní stranou není ručitel, který je zároveň statutárním orgánem dlužníka. Jestliže B. Š. souhlasil s tím, aby spor mezi dlužníkem a věřitelem projednával rozhodce, souhlasil jistě i s tím, aby týž rozhodce projednával i spory týkající se jeho osobně jako ručitele. Rozhodčí doložka je ve smlouvě umístěna až za ručitelem závazkem. B. Š. připojil svůj podpis za ručitelem závazek a současně až za rozhodčí doložku. Potvrdil tím svůj souhlas s rozhodčím řízením za dlužníka i ručitele. Opačný výklad je dle odvolacího soudu příliš formalistický a nedůvodně zvýhodňuje ručitele, který byl současně i statutárním orgánem dlužníka.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním. Přípustnost zakládá dovolatelka na § 237 o. s. ř., jelikož rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na vyřešení otázky, která v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud nebyla vyřešena.

Předmětným rozhodčím nálezem bylo žalobkyni uloženo, aby zaplatila mimo jiné částku 2 194 340 Kč s příslušenstvím. Tato částka byla po žalobkyni požadována jako po jediném dědici zemřelého B. Š. Žalobkyně tak byla odsouzena k plnění nemožnému či nedovolenému. Dle § 470 obč. zák. dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele a za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí. Žalobkyně nabyla v rámci dědického řízení po B. Š. majetek v hodnotě 1 075 167 Kč. Do této výše odpovídá za jeho dluhy a je nepřipustné po ní požadovat plnění za dluhy zůstavitele nad rámec této částky. Dále bylo rozhodčím nálezem žalobkyni uloženo zaplatit částku ve výši 251 431 Kč představující náhradu nákladů rozhodčího řízení na základě rozhodčího nálezu Mgr. Z. S. V této části se jedná o věc pravomocně rozsouzenou, neboť tyto náklady byly žalované již jedním exekučním titulem přiznány. Dále dovolatelka namítá, že požadavek na zaplacení této částky je sice uveden v petitu žaloby, nicméně v rámci odůvodnění žalobního nároku uveden není a není tak zřejmé, z jakého důvodu žalovaná tento nárok požaduje.

Žalobkyně se dále domáhala zrušení rozhodčího nálezu z důvodu uvedeného v § 31 písm. b) ZRR, jelikož se daná rozhodčí doložka na uvedenou věc nevztahuje.

Smlouva o splátkovém kalendáři byla uzavřena mezi smluvními stranami, tj. věřitelem (žalovanou) a dlužníkem (společností V., spol. s r. o.). Právní předchůdce žalobkyně nebyl smluvní stranou Smlouvy o splátkovém kalendáři. Pouze se v čl. II odst. 2 smlouvy osobně zaručil za řádné a včasné úhrady závazků dlužníka. Jelikož nebyl právní předchůdce žalobkyně smluvní stranou smlouvy, nemohla se na něj, resp. na žalobkyni, vztahovat ani rozhodčí doložka vtělená do smlouvy. Pravomoc rozhodce vydat rozhodčí nález tak v daném případě nebyla dána.

S ohledem na výše uvedené dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud změnil rozhodnutí odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje, a aby zavázal žalovanou k náhradě nákladů řízení před soudy všech stupňů.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodů 1. a 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud, jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu ve věcech zrušování rozhodčích nálezů.

Nejvyšší soud se k otázce, zda se uzavřená rozhodčí smlouva vztahuje i na ručitele závazku, o němž se má rozhodovat v rozhodčím řízení, již vyjádřil ve své rozhodovací praxi. V rozsudku ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009, dospěl k následujícímu právnímu závěru: „Z žádného ustanovení zákona o rozhodčím řízení nevyplývá, že by se rozhodčí doložka vztahovala i na subjekty mimo právní vztah, v němž je rozhodčí doložkou založena pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu k rozhodování ve věci. Hovoří-li ustanovení § 2 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení o «právech s těmito právy souvisejícími», má na mysli práva, která vznikla mezi subjekty rozhodčí doložky v souvislosti s právním vztahem, pro který je rozhodčí doložka sjednána, např. náhrada škody plynoucí z porušení smlouvy, bezdůvodné obohacení apod. Rozhodčí doložka ovšem nedopadá na takové právní vztahy, jejichž subjektem jsou třetí osoby, které s vedením rozhodčího řízení nevyslovily souhlas (obdobně viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 2/2010).“

Z toho vyplývá, že spor mezi ručitelem a věřitelem by bylo možné rozhodovat v rozhodčím řízení pouze v případě, že by ručitel a věřitel projevíli vlastní vůli přenést pravomoc o rozhodování sporu mezi nimi do rozhodčího řízení, ať už v rozhodčí doložce, v ručitelském prohlášení nebo jiným způsobem.

Rozhodčí doložku obsaženou ve splátkovém kalendáři, která se vztahuje na spory z této smlouvy, nelze vztahovat na právní vztah mezi žalobkyní a žalovanou ve smyslu § 2 odst. 4 ZRŘ, i když je ručitelské prohlášení součástí Smlouvy. Závěr odvolacího soudu, že pokud B. Š. souhlasil s tím, aby spor mezi dlužníkem a věřitelem a rozhodcem projednával rozhodce, pak souhlasil jistě i s tím, aby týž rozhodce projednával i spory týkající se jeho osobně jako ručitele, není správný. Rozhodčí doložka se nevztahovala na ručitelský vztah mezi ručitelem a žalovanou, neboť v ní není vyjádřena vůle řešit spory vznikající z ručitelského vztahu v rozhodčím řízení. Toto nelze dovodit pouze z toho, že rozhodčí doložka byla sepsána ve smlouvě, jejíž součástí bylo i ručitelské prohlášení. Nejvyšší soud tedy ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že rozhodčí doložka se na právní vztah mezi ručitelem a žalovanou nevztahuje (§ 31 písm. b/ ZRŘ), a proto je třeba vydaný rozhodčí nález zrušit.

Námítky dovolatelky, které směřují proti dovolacímu důvodu podle § 31 písm. f) ZRŘ, je třeba odmítnout. Dovolatelka uplatňuje námítky, které se týkají právního posouzení věci rozhodcem ve věci samé. V řízení o zrušení rozhodčího nálezu není obecný soud oprávněn posuzovat správnost rozhodnutí rozhodce po věcné stránce. Tento důvod pro rušení rozhodčího nálezu tedy dovolatelka uplatňuje marně. K této otázce se Nejvyšší soud vyjádřil již např. v rozhodnutí ze dne 9. 5. 2012, sp. zn. 23 Cdo 3728/2011, publikovaném ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 100/2012, následovně: „Za „nedovolené“ lze považovat plnění, které není aprobeováno vnitrostátním právem. Půjde o plnění, které je vyhrazeno jen některým subjektům, zejména státu, nebo podléhajícím státnímu dozoru či státnímu povolení (např. výbušniny, střelné zbraně, drogy, nerostné bohatství, části lidského těla apod.), u nichž je možnost dispozice s nimi omezena či vyloučena. Uvedené znamená, že „nedovolenost plnění“ je spojena s předmětem závazku (s plněním žalované strany) a nikoliv s okolnostmi, pro které by měl být výkon práva na požadované plnění odepřen (pro rozpor s dobrými mravy). V této souvislosti srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007. Dovolací soud v této souvislosti připomíná, že kontrolní funkce soudů nezahrnuje přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu (rozpor s hmotným právem), neboť by se tím z řízení o zrušení rozhodčího nálezu stávalo kvaziodvolací řízení. Kontrola se proto může zaměřovat pouze na posouzení stěžejních otázek procesní povahy (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07).“

Nejvyšší soud proto s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné. Z toho důvodu napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

Uplatnil-li žalobce včas podanou žalobou nárok na náhradu škody uvedením do původního stavu, nemůže žalovaný úspěšně uplatnit námitku promlčení jen proto, že po uplynutí promlčecí doby žalobce změnil žalobní návrh tak, že požadoval náhradu škody v penězích.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2014,
sp. zn. 25 Cdo 2911/2013)

Žalobce se domáhal na žalovaných náhrady škody spočívající v nákladech na opravu domu v K., jehož je žalobce výlučným vlastníkem, s odůvodněním, že dům je vážně poškozen v důsledku zanedbání údržby kanalizační přípojky ve vlastnictví 1. žalovaného provozované 2. žalovanou.

O k r e s n í s o u d v Kolíně rozsudkem ze dne 16. 2. 2012, ve znění opravného usnesení ze dne 13. 9. 2012, uložil žalovaným povinnost zaplatit společně a nerozdílně žalobci 515 193 Kč, zamítl žalobu co do částky 247 561 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud dospěl k závěru, že oba žalovaní odpovídají za škodu vzniklou žalobci poškozením domu v jeho vlastnictví podle § 420 odst. 1 obč. zák. Protiprávní úkon prvního žalovaného shledal soud v tom, že porušil svou povinnost podle § 127 obč. zák. a § 8 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, tím, že jako vlastník dostatečně nezajistil řádné provozování kanalizačního řadu tak, aby tím nezpůsobil jinému škodu. Druhý žalovaný podle soudu porušil svou povinnost vyplývající ze smlouvy o provozování veřejného vodovodu, podle níž měl provádět údržbu a opravy svěřeného majetku. Protiprávní úkony obou žalovaných byly podle soudu v příčinné souvislosti s poškozením domu žalobce, neboť v řízení bylo prokázáno, že příčinou statického narušení domu bylo právě podmáčení podloží způsobené havarijním stavem kanalizace. Soud rovněž shledal 30% spoluúčast žalobce na vzniklé škodě a dovodil, že pokud šlo o částku 26 764 Kč, byl nárok promlčen.

K odvolání obou žalovaných K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 21. 11. 2012 v napadených výrocích rozsudek soudu prvního stupně ve znění opravného usnesení potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry okresního soudu. Neshledal, že by došlo k promlčení celého nároku v důsledku změny petitu žaloby z požadavku uvedení do původního stavu na náhradu škody v penězích, neboť vždy šlo o jediný nárok. Odvolací soud vyšel ze zjištění, že první žalovaný jako vlastník a druhý žalovaný jako správce a provozovatel zanedbali údržbu kanalizační stoky do té míry, že její stavební stav byl havarijní, zdivo stoky bylo narušeno a neobsahovalo téměř žádné pojivo, které bylo vyplaveno, dále přípojky v místě před domem žalobce byly napojeny do kanalizace netěsně, tedy tak, že okolo nich unikala do podloží dešťová i splašková

voda. Odvolací soud uzavřel, že první žalovaný zanedbal povinnost vlastníka řádně pečovat o svůj majetek, druhý žalovaný zanedbal povinnost provozovatele a správce řádně udržovat spravovaný majetek, eventuálně upozornit vlastníka na havarijní stav stoky, čímž oba žalovaní porušili ustanovení § 415 obč. zák., a proto jsou odpovědní za škodu vzniklou žalobci spočívající ve statickém narušení domu. Odvolací soud též přisvědčil závěru o výši škody přiznané žalobci, jelikož rozsah nezbytných prací nutných k potřebnému zajištění domu vychází ze znaleckého posudku a v něm vyčíslených nákladů ve výši 762 754 Kč.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal druhý žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podává je z důvodu nesprávného právního posouzení věci; neztotožňuje se ani se skutkovými závěry soudů. Namítá, že žalobcem – po uplynutí promlčecí doby dne 30. 6. 2009 – uplatněný nárok na peněžité plnění je jiným nárokem, než který byl uplatněn na počátku řízení ve formě naturální restituce. Má za to, že změnou žaloby a uplatněním nároku na finanční náhradu škody ze dne 2. 11. 2011, tj. po uplynutí objektivní promlčecí doby, nemůže být tento nárok žalobci přiznán a žaloba měla být s ohledem na žalovanými vznesenou námitku promlčení zamítnuta. Namítá, že objekt byl poškozen dříve než při havárii v roce 2006, a současně uvádí, že žalobce se může domáhat škody vzniklé na objektu až od roku 2004, kdy se stal jeho vlastníkem. Nesouhlasí též s postupem soudu při vyčíslení škody na domě a se závěrem, že k poškození domu došlo až po uvedené události. Podle dovolatele částka vyčíslená znalcem není ekvivalentem nákladů na uvedení domu do původního stavu a výše škody měla být zjištěna jinou metodou. Vytýká odvolacímu soudu, že směšuje dva pojmy, a to uvedení domu do původního stavu a zabránění dalšímu poškození domu jeho statickým zajištěním do budoucna. Pokud podle soudu měla škoda vzniknout až při havárii v roce 2006, není podle dovolatele nezbytné provádět statické zajištění domu pomocí pilotů až pod podzemní prostory. Naopak pokud je statické zajištění navržené znaleckým posudkem nutné, pak je dle dovolatele nutné z hlediska dlouhodobého propadu základů předpokládaného i v budoucnu a žalovaní se na tomto zajištění nemohou podílet, nebo alespoň ne výlučně.

Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání druhého žalovaného žalobce neshledává ve změně formy nápravy škody důvod pro promlčení celého nároku, jelikož ke změně úhrady škody v penězích přistoupil žalobce z důvodu účelnosti v průběhu řízení. Uvádí, že po havárii v roce 1999 byla provedena odborná oprava domu, kterou z podstatné části zaplatil první žalovaný, a čelní stěna domu včetně základů byla tudíž v době nabytí domu žalobcem nepoškozena. Navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání druhého žalovaného jako nedůvodné zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) posoudil dovolání – v souladu s čl. II. bodem 7 zákona č. 404/2012 Sb. a s čl. II bodem 2 zákona č. 293/2013 Sb. – podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 a shledal, že bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), a že je přípustné pro řešení dosud dovolacím soudem neřešené právní otázky, zda změna žaloby z uvedení do předešlého stavu na náhradu škody v penězích po uplynutí promlčecí doby zakládá důvodnost žalovaným vznesené námítky promlčení.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť k porušení právní povinnosti došlo před 1. 1. 2014.

Ustanovení § 442 odst. 2 obč. zák. ve znění novely provedené zákonem č. 550/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992 dává přednost peněžité náhradě škody před uvedením do předešlého stavu. Tzv. naturální restituce vyloučena není, je však podmíněna jednak žádostí poškozeného, jednak tím, že tento způsob náhrady je možný a účelný. Vedle peněžní náhrady tedy nelze za tutéž újmu požadovat navrácení do předešlého stavu, neboť poskytnutí finanční reparace vylučuje v daném rozsahu nárok na navrácení do původního stavu a naopak. Není ovšem vyloučena kombinace naturální restituce a peněžité náhrady v případě, že naturální restituce nevede k úplné nápravě vzniklé škody (např. opravou věci není odstraněno nastalé znehodnocení); v takovém případě lze za účelem plné náhrady škody doplnit naturální restituci peněžitým plněním. Pro vyhovění požadavku na uvedení poškozené věci do původního stavu musí být navíc splněn předpoklad, že je to možné a zároveň i účelné. Účelnost se posuzuje z hlediska hospodárnosti, možnost pak představuje kategorii objektivní, která je vyloučena tam, kde uvedení do předešlého stavu brání překážka objektivní povahy (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2032/2005, ze dne 21. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 376/2006, a ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1030/2006, uveřejněné v Souboru rozhodnutí pod C 5251, C 5516 a C 6078, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 567/2007).

Uplatnil-li žalobce nejprve požadavek na uvedení věci do původního stavu a později změnil žalobní návrh (petit) na náhradu škody ve formě peněžitého plnění, neuplatnil změnou žaloby něco jiného ani nic více než v původní žalobě, jde stále o týž nárok na náhradu téže škody, pouze jiným, zákonem připuštěným způsobem. Přísluší-li volba způsobu náhrady škody poškozenému (žalobci), zároveň je však naturální restituce podmíněna možností a účelností takového plnění a tyto předpoklady jsou zjišťovány dokazováním v průběhu řízení, je nutno připustit, aby žalovaný v průběhu řízení změnil žalobu z naturálního na peněžité plnění, aniž by byl ohrožen uplatněním námítky promlčení žalovaným vznesené právě z důvodu takové změny

žaloby. Opačný výklad by byl v rozporu s oprávněným zájmem žalobce na ochraně jeho majetku i s účelem institutu promlčení. Úvahy dovolatele o nelogičnosti či vnitřní rozpornosti závěrů odvolacího soudu dovolací soud nesdílí a má za to, že odvolací soud důvody svého rozhodnutí srozumitelně a přesvědčivě vyložil.

Další námitky dovolatele směřují proti skutkovým zjištěním ohledně stavebně technického stavu předmětného domu před havárií v roce 2006, včetně namítané nesprávnosti znalcem stanovené výše náhrady za uvedení narušeného domu do staticky stabilizovaného stavu; při zvažování přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zjištěný skutkový stav nelze úspěšně zpochybnit. Skutkový závěr, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, je možné v dovolacím řízení napadnout prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., jímž lze napadenému rozhodnutí vytýkat, že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, ovšem pouze za předpokladu dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. a) a b), popřípadě obdobného užití těchto ustanovení (§ 238a § 238a); v případě přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se k okolnostem uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o. s. ř. nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by byl postižen některou z vad uvedených v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Skutečnost, že řízení o přestupku z jakéhokoliv důvodu neskončilo pravomocným rozhodnutím správního orgánu o tom, kdo přestupek spáchal (kdo je viníkem), není nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 2715/2013)

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 17. 1. 2013 potvrdil rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 1 ze dne 7. 6. 2012, jímž byla zamítnuta žaloba o 113 033 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Výše uvedeného se žalobce domáhal z titulu náhrady škody způsobené výkonem veřejné moci. Žalobce byl účastníkem dopravní nehody jako řidič vozu Lexus RZ 7AO 2161. Podezřelým z přestupku byl podle protokolu policie řidič vozu Volvo RZ CH 5566 I. K. z B. Odbor dopravy Městského úřadu R. dne 28. 11. 2008 rozhodl tak, že se přestupku dopustil žalobce. Na základě odporu žalobce bylo toto rozhodnutí zrušeno, doplněno dokazování a dne 6. 4. 2009 bylo správní řízení podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zastaveno s odůvodněním, že spáchání přestupku nebylo žalobci prokázáno. K odvolání žalobce toto rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena správnímu orgánu prvního stupně k novému projednání. Dne 7. 9. 2009 však bylo správní řízení zastaveno pro zánik odpovědnosti za přestupek uplynutím roční prekluzivní lhůty.

Žalobce spatřoval nesprávný úřední postup v chybném vedení přestupkového řízení, v němž měl být za viníka dopravní nehody označen řidič K. Protože o přestupku nemohlo být z důvodu uplynutí prekluzivní doby rozhodnuto, chyběl žalobci podklad pro vyplacení pojistného plnění ke krytí nákladů způsobených žalobci uvedenou dopravní nehodou. Pojišťovna řidiče K. odmítla dne 15. 10. 2009 nahradit žalobci škodu v žalované výši s odůvodněním, že viník dopravní nehody nebyl ve správním řízení označen.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že „škodný děj spočíval v nehodovém ději“. Tvrdil-li žalobce, že „následný průběh přestupkového řízení mu zkomplikoval vymožení pojistného plnění,“ nebylo vyvráceno, že v případě jednoznačného rozhodnutí o zavinění nehody řidičem K. by žalobce měl usnadněno jednání o nároku na náhradu škody s pojišťovnou. Rozhodně tuto souvislost a možnost snazšího průběhu vyjednávání s pojišťovnou nelze kvalifikovat jako příčinu škody. Smyslem přestupkového řízení bylo dospět k rozhodnutí o vině a trestu. Ačkoliv by takové rozhodnutí mohlo mít (v případě, že by byl za viníka dopravní nehody označen řidič K.) zřejmě příznivý vliv na jednání žalobce s pojišťovnou provozovatele vozu Volvo, nemohlo to nic změnit na pasivní legitimitaci v předpokládaném sporu o náhradu škody.

Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že mezi škodou, která žalobci vznikla, a jednáním žalované není příčinná souvislost. Žalovaná tudíž za škodu žalobci vzniklou neodpovídá.

Proti všem výrokům rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 o. s. ř. a jehož důvodnost opírá o tvrzení, že soudy nesprávně aplikovaly a vyložily ustanovení občanského soudního řádu a také nesprávně vyložily ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím (dále též jen „OdpŠk“). Vyřešené právní otázky mají být dovolacím soudem posouzeny jinak. Dovolatel pokládá za důležité, aby dovolací soud zodpověděl otázku, zda lze kvalifikovat chybné vedení přestupkového řízení jako příčinu vzniku škody ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., došlo-li ke škodě tím, že chybné vedení přestupkového řízení vedlo k nemožnosti vyplacení pojistného plnění. Dovolatel také zpochybňuje odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů, které argumentovaly toliko poukazem na právní literaturu, nikoliv rozhodnutím soudu vyššího stupně. Podle dovolatele není správné ani to, že jím uplatněný nárok byl zamítnut s poukazem na nedostatek příčinné souvislosti, aniž byla vyřešena základní otázka existence nesprávného úředního postupu na straně správního orgánu. Nesprávnost úředního postupu spatřuje v tom, že správní orgány v zákonem stanovené lhůtě nerozhodly o vině a trestu v přestupkovém řízení a že tento výsledek řízení byl zapříčiněn celou řadou procesních pochybení při obstarávání a hodnocení důkazů. Nebýt tohoto nesprávného úředního postupu, za viníka dopravní nehody by byl označen řidič K., a žalobce by tak na jeho pojišťovně vymohl pojistné plnění v žalované výši. Dané přestupkové řízení přitom nebylo složité, a to ani skutkově, ani procesně, a bylo jej tak možno skončit ve lhůtě jednoho roku. Dovolatel je přesvědčen, že soud prvního stupně v souzeném případě postupoval procesně nesprávně, neboť jej poučil o nutnosti prokázat příčinnou souvislost mezi škodou a tvrzeným nesprávným úředním postupem, nicméně v závěru svého rozsudku uvedl, že žaloba byla zamítnuta pro neunesení břemen tvrzení a dokazování ohledně skutečnosti, že škoda byla žalobci způsobena při výkonu veřejné moci odborem dopravy Městského úřadu R. Dovolatel trvá na tom, že splnil svou povinnost tvrzení i povinnost důkazní, neboť vylíčil skutek dostatečně obšírně a ve všech jeho souvislostech. Dovolatel nesouhlasí s tím, že měl žalovat přímo škůdce, tedy skutečného viníka, neboť ten není do dnešní doby v podstatě znám a především není povinností žalobce prokazovat zavinění dopravní nehody jejím druhým účastníkem. K tomu jsou kompetentní příslušné správní orgány. Rozhodnutí odvolacího soudu nelze považovat za zcela srozumitelné a hlavně přesvědčivé. Odvolací soud se nevypořádal se všemi námitkami žalobce. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná k dovolání uvedla, že se plně ztotožňuje s rozsudky obou soudů a nepovažuje dovolání za přípustné. Navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl.

Nejvyšší soud dovolání v rozsahu, v němž směřuje proti výroku I. rozsudku odvolacího soudu, zamítl, ve zbylém rozsahu dovolání odmítl.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Nejvyšší soud jakožto soud dovolací při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz přechodné ustanovení čl. II, bod 7, zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolání též splňuje zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.).

Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou přípustnosti dovolání. Nejvyšší soud shledal dovolání žalobce přípustným, a to v rozsahu, v němž žalobce napadá rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé. To proto, že dovolací soud se ve své rozhodovací činnosti dosud nezabýval otázkou, zda mezi (nesprávným) úředním postupem správního orgánu v přestupkovém řízení spočívajícím v tom, že nebyl pravomocným rozhodnutím správního orgánu zjištěn pachatel přestupku v důsledku zániku odpovědnosti za přestupek podle § 20 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a vznikem škody na straně jiné osoby (žalobce v kompenzačním řízení podle zákona č. 82/1998 Sb.), ke které došlo v důsledku jednání projednávaného v přestupkovém řízení, může být dána příčinná souvislost. Dále se také Nejvyšší soud doposud nevyjádřil k otázce, zda výše uvedený výsledek přestupkového řízení může být ve vztahu k osobě poškozené přestupkovým jednáním shledán nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 odst. 1 OdpŠk.

Nejprve je třeba předeslat, že po novele dovolacího řízení účinné od 1. 1. 2013 je jediným zákonem stanoveným, a tedy i přípustným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Dovolací soud tak není v daném případě povolán k posouzení toho, zda by v případě rozhodnutí příslušného správního orgánu o tom, kdo z účastníků dopravní nehody přestupek spáchal a jaký mu za to náleží postih, byl za viníka nehody označen řidič K. či žalobce a zda by v takovém případě byl žalobce v lepším postavení se svým nárokem na náhradu škody vůči pojišťovně druhého účastníka dopravní nehody.

Navíc tyto otázky nejsou pro rozhodnutí o dovolání žalobce důležité. Prvně a především proto, že otázkou rozhodující pro posouzení tohoto případu bylo a je, zda mezi případným nesprávným úředním postupem orgánu rozhodujícího v přestupkovém řízení (který vyústil v zastavení tohoto řízení pro uplynutí zákonem stanovené prekluzivní lhůty) a vznikem škody na straně dovolatele může být dán vztah příčinné souvislosti, jenž je vedle existence škody na straně žalobce a nesprávného úředního postupu na straně žalované jednou z podmínek vzniku odpovědnosti státu za škodu.

Dovolatel sám tvrdí, že dopravní nehodu, v důsledku níž byla na jeho automobilu způsobena škoda, zavínil pan K. (druhý účastník dopravní nehody) a že tedy on nese povinnost takto vzniklou škodu nahradit. I kdyby tedy soud dospěl k závěru, že

v namítaném správním řízení došlo k nesprávnému úřednímu postupu, nemohlo by to mít vliv na závěr učiněný soudy v tomto řízení, že škodu mohl dovolateli způsobit jen druhý účastník dopravní nehody (vyjma případu, že by viníkem dopravní nehody byl sám žalobce). Skutečnost, že správní orgán rozhodující v přestupkovém řízení nakonec pravomocně nerozhodl o tom, že viníkem dopravní nehody byla dovolatelem označená osoba, nemohlo mít na vznik škody či její nahrazení (ať už přímo ze strany této osoby či její pojišťovny) vliv, a to i z důvodů uvedených níže.

Podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu navíc platí, že odpovědnost státu za škodu nastupuje až ve chvíli, kdy poškozený nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky vůči původnímu dlužníku z důvodu pochybení státu, ačkoliv pohledávku vůči němu měl a byl by dosáhl jejího uspokojení, nebýt nezákonného rozhodnutí nebo nesprávného úředního postupu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2601/2010, uveřejněný pod č. 48/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1906/2013; obě rozhodnutí jsou též dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.n soud.cz).

Z právě vyloženého závěru též plyne nedůvodnost dovolatelových námitek, které se vztahují k postupu soudu prvního stupně stran poučení o prokázání příčinné souvislosti mezi žalobcem tvrzeným nesprávným úředním postupem a tvrzenou škodou.

Za druhé – k odpovědi na otázku položenou dovolatelem – je nezbytné uvést, že výše popsany výsledek přestupkového řízení nemohl být ve vztahu k dovolateli jako osobě přestupkem poškozené (vychází-li dovolací soud z tvrzení dovolatele) kvalifikován jako nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1 OdpŠk.

Nejvyšší správní soud ve své judikatuře zdůraznil, že „v řízení o přestupku je rozhodováno o vině a trestu za porušení práva. Zkoumá se v něm proto naplnění obecných znaků přestupku, a to především v tom směru, zda jednání pachatele přestupku bylo v rozporu s právem, tj. zda byla porušena nebo nesplněna právní povinnost stanovená zákonem, ale také zda je naplněna otázka zavinění, jakož i naplnění předpokladů pro uložení sankce a její výše“ (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 11. 2013, č.j. 7 As 29/2013 – 24, dostupný též na internetových stránkách Nejvyššího správního soudu, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud dále zdůraznil, že „[J]ádrovým obsahem přestupkového řízení je posuzování viny obviněného z přestupku a případné ukládání sankce. Toto posuzování se děje výlučně ve vztahu státu a obviněného z přestupku a má čistě veřejnoprávní povahu – stát zde (až na nečetné výjimky z úřední povinnosti) ve veřejném zájmu stíhá jednání naplňující znaky skutkových podstat přestupků, tj. specifických deliktů. Poškozený v tomto vztahu nemá postavení účastníka řízení, nýbrž eventuálně toliko svědka, který může podat svědectví o jednání obviněného z přestupku, o následcích jeho činu či o jiných rozhodných skutečnostech. Podle § 70 odst. 2 zákona o přestupcích, jestliže škoda a její výše byla spolehlivě zjiště-

na a škoda nebyla dobrovolně nahrazena, uloží správní orgán pachateli přestupku povinnost ji nahradit; jinak odkáže poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody na soud nebo jiný příslušný orgán. Vztah mezi poškozeným a obviněným z přestupku, z něhož vyplývá omezené účastenství poškozeného v přestupkovém řízení, má povahu soukromoprávní – jeho předmětem jsou výlučně majetkověprávní nároky (a ještě jen některé), a sice nárok poškozeného na náhradu majetkové škody způsobené jednáním, které bude právně kvalifikováno jako přestupek. O tomto nároku může být v rámci řízení o přestupku rozhodnuto (a zásadně – jsou-li pro to dány podmínky – i rozhodnuto být má), nicméně vždy zde pro poškozeného zůstává otevřena možnost vymáhat svůj majetkový nárok i mimo přestupkové řízení cestou jeho uplatnění v řízení občanskoprávním. Nárok je poškozenému přiznán tehdy – a jen tehdy – dává-li k tomu výsledek řízení o posuzování viny obviněného z přestupku podklad, přičemž poškozený do tohoto přestupkového řízení «v užším smyslu» jako účastník řízení zasahovat nemůže. Jeho nárok se ovšem projednává toliko za podmínky, že v přestupkovém řízení «v užším smyslu» je rozhodnuto o tom, že obviněný z přestupku přestupek spáchal, tj. že je pachatelem přestupku. Posuzování této otázky se však nachází mimo sféru ovlivnitelnou procesní aktivitou poškozeného jako účastníka řízení, neboť je svěřeno výlučně interakci procesní aktivity státu, který vede přestupkové řízení «v užším slova smyslu», a obviněného z přestupku. Poškozený nemá subjektivní právo na to, aby osoba, kterou označí za pachatele přestupku, nebo jiná osoba, o níž skutečnost, že přestupek spáchala, v přestupkovém řízení vyšla najevo, byla takovou osobou také shledána (a to ani u přestupků projednatelných jen na návrh ve smyslu § 68 odst. 1 zákona o přestupcích, neboť zde je návrh nutnou podmínkou toliko ve vztahu k možnosti zahájit a vést řízení o přestupku, nečiní však z navrhovatele plnohodnotného účastníka řízení o přestupku a nezakládá jeho subjektivní «právo na shledání viny» u pachatele přestupku)“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2007, č.j. 2 As 46/2006-100, uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, ročník 2011, sv. 5, str. 466, převzato z ASPI JUD104357CZ).

Z uvedeného je tedy zřetelné, že účelem přestupkového řízení není zajištění podkladů pro to, aby osoba případně přestupkem poškozená měla snadnější výchozí pozici pro uplatňování nároku na náhradu škody proti domnělému škůdci. Nemůže tedy ve vztahu k dovolateli (coby osobě přestupkem potencionálně poškozené) dojít k nesprávnému úřednímu postupu, jestliže viník přestupku nebude v přestupkovém řízení zjištěn, neboť náhrada škody přestupkem způsobené není primárním účelem přestupkového řízení, přičemž poškozený má nezávisle na výsledku správního řízení možnost domáhat se náhrady škody v řízení před soudem podle občanského soudního řádu.

Dovolací soud z právě vyložených důvodů shledal dovolání nedůvodným, a proto jej v rozsahu, v němž směřovalo proti výroku odvolacího soudu o věci samé, podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 56

Dovolatel nicméně rozsah dovolání vymezil tak, že je podává proti všem výrokům rozsudku odvolacího soudu, tedy i proti výroku II. v němž bylo rozhodnuto o povinnosti náhrady nákladů řízení mezi účastníky řízení. Ve vztahu k této části dovolání však dovolatel neuvedl, v čem spatřuje naplnění předpokladů přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř., ani neuvedl žádný důvod (natož pak důvod ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.), z něžž by bylo možno zjistit, proč s rozhodnutím odvolacího soudu ve výroku II. nesouhlasí. Přitom právě uvedený zákon (mezi jiným) řadí mezi nezbytné náležitosti dovolání, jejichž absence brání dovolacímu soudu, aby dovolání projednal a rozhodl o něm (§ 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.). Dovolací soud proto postupoval podle § 243c odst. 1 o. s. ř. a dovolání žalobce v tomto rozsahu odmítl.

Shromáždění vlastníků jednotek se při stanovení výše příspěvku na náklady spojené se správou domu a pozemku nesmělo odchýlit od pravidla upraveného § 15 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013, aniž by byla nejprve uzavřena dohoda jakožto souhlasný projev vůle všech vlastníků jednotek, předvídaná citovaným ustanovením.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia
Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2014,
sp. zn. 31 Cdo 4294/2011)

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích usnesením ze dne 10. 6. 2009 zamítl žalobu o určení neplatnosti usnesení přijatého shromážděním vlastníků jednotek žalovaného dne 7. 4. 2008, jímž bylo schváleno, že „oprava domu – zateplení obvodového pláště – bude provedena s využitím účelového finančního úvěru ve výši 1 300 000 Kč se splatností 10 let a pro tento účel se stanovuje tvorba splátek úvěru na zateplení obvodového pláště domu měsíčně na částky v rozmezí 11,50 až 12 Kč/m² pro byty v přízemí, prvním a druhém patře a v rozmezí 4,50 až 5 Kč/m² pro půdní byty“ a dále „že součet částek vložených do obou zdrojů prostředků bude pro byty v přízemí, prvním a druhém patře 15 Kč/m² a pro půdní byty 8 Kč/m² měsíčně“ (dále jen „napadené usnesení“) (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

Rozsudkem ze dne 11. 5. 2011 V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobců potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel z toho, že dne 7. 4. 2008 se konalo shromáždění vlastníků jednotek žalovaného společenství, které (mimo jiné) přijalo většinou 89,91 % hlasů všech vlastníků napadené usnesení. Žalobci (jakožto vlastníci jednotky) hlasovali proti jeho přijetí.

Odvolací soud, odkazuje na ustanovení § 11 odst. 3 a 5 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), uzavřel, že rozhodnutí bylo schváleno potřebnou většinou a je tudíž platné. Názor žalobců, podle něhož je třeba k uložení nepoměrné příspěvkové povinnosti souhlasný projev vůle všech vlastníků, nemá podle odvolacího soudu oporu v zákoně.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, jehož přípustnost opírají o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, namítajíce naplnění dovolacích důvodů vymezených v § 241a odst. 2 o. s. ř. a navrhujíce, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřují v řešení otázky, zda „je podle zákona platné a závazné rozhodnutí 89,91 % většiny – tedy nikoliv všech – vlastníků jednotek, kterým je stanovena pro různé vlastníky příspěvková povinnost na investiční činnost charakteru modernizace v rozdílném poměru, než který plyne z jejich spoluvlastnických podílů“.

Dovolatelé, poukazující na ustanovení § 2 odst. 1, § 3 odst. 1, § 39 a § 124 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, zdůrazňují, že napadeným usnesením byla porušena rovnost vlastníků jednotek (a spoluvlastníků společných částí). Nemají-li se vlastníci jednotek podílet na provedené opravě v poměru podle jejich spoluvlastnických podílů, jsou někteří z vlastníků zvýhodněni na úkor jiných. Přitom provedená oprava (zateplení obvodového pláště) zhodnocuje budovu jako celek, tedy i spoluvlastnické podíly všech spoluvlastníků. Ad absurdum by mohla většina spoluvlastníků takto uložit zaplacení celé modernizace třeba i jen jedinému vlastníku jednotky s argumentem, že je majetný.

Jakkoliv podle dovolatelů nejde v projednávané věci o situaci podléhající ustanovení § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, poukazují na jeho znění a výklad, který k němu zaujal Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 26. 1. 2009, sp. zn. 22 Cdo 2038/2008 (jenž je veřejnosti dostupný, stejně jako ostatní dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, na webových stránkách Nejvyššího soudu). Přestože v judikatuře Nejvyššího soudu lze dohledat i odlišné názory (např. v rozsudku ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1253/2006, či v usnesení ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3651/2009), dovolatelé se přiklání k závěru vyjádřenému v prvně jmenovaném rozhodnutí, podle něhož je třeba pod pojmem dohoda rozumět souhlas všech vlastníků jednotek.

V režimu dovolacího důvodu vymezeného ustanovením § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. dovolatelé namítají nepřezkoumatelnost rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i nevypořádání se s důkazními návrhy dovolatelů.

Žalovaný považuje rozhodnutí soudů nižších stupňů za správná, maje za to, že nejsou dány předpoklady pro připsuštění dovolání.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát číslo 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při výkladu ustanovení § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů a posouzení otázky, zda se shromáždění vlastníků jednotek může při stanovení výše příspěvku na náklady spojené se správou domu a pozemku odchýlit rozhodnutím přijatým většinou hlasů od pravidla upraveného § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, aniž by byla nejprve uzavřena dohoda předvídaná označeným ustanovením, k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1253/2006, či v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3651/2009.

Proto rozhodl o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého dovolání projednal a rozhodl o něm (do 31. 12. 2012), se podává z části první, článku II bodu 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.; zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává ve výkladu ustanovení § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, neboť jde o otázku posuzovanou tříčlennými senáty Nejvyššího soudu rozdílně.

Nejvyšší soud se nejprve – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod vymezený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle § 8 odst. 2 zákona o vlastnictví bytů se velikost spoluvlastnických podílů na společných částech domu řídí vzájemným poměrem velikosti podlahové plochy jednotek k celkové ploše všech jednotek v domě. Obdobně se postupuje i u společných částí domu, které jsou ve spoluvlastnictví vlastníků pouze některých jednotek.

Ustanovení § 9 odst. 1, věty první, zákona o vlastnictví určuje, že společenství vlastníků jednotek (dále jen „společenství“) je právnická osoba, která je způsobilá vykonávat práva a zavazovat se pouze ve věcech spojených se správou, provozem a opravami společných částí domu (dále jen „správa domu“), popřípadě vykonávat činnosti v rozsahu tohoto zákona a činnosti související s provozováním společných částí domu, které slouží i jiným fyzickým nebo právnickým osobám.

Konečně podle § 15 odst. 1 téhož zákona jsou vlastníci jednotek povinni přispívat na náklady spojené se správou domu a pozemku. Pokud dohoda neurčuje jinak, nesou náklady poměrně podle velikosti spoluvlastnického podílu (§ 8 odst. 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení zákona o vlastnictví bytů již v době vydání napadeného usnesení (7. 4. 2008) a do 1. 4. 2014, kdy byl zákon o vlastnictví bytů zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, nedoznala změn.

Předně Nejvyšší soud podotýká, že – jak plyne z ustanovení § 9 odst. 1, věty první, zákona o vlastnictví bytů – zahrnuje pojem „správa domu“, užitý v § 15 odst. 1 téhož zákona, taktéž opravy společných částí domu. Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že náklady na zateplení fasády představují náklady spojené se správou domu a pozemku, jež vlastníci jednotek nesou – neurčí-li jejich dohoda

jinak – poměrně podle velikosti spoluvlastnického podílu ve smyslu § 8 odst. 2 zákona o vlastnictví bytů.

V projednávané věci byla výše příspěvků na náklady spojené se zateplením fasády domu určena napadeným usnesením shromáždění vlastníků jednotek, přijatým většinou 89,91 % hlasů všech vlastníků jednotek, odlišně. Jakkoliv napadené usnesení není (stricto sensu) rozhodnutím o změně poměru, v němž vlastníci jednotek nesou náklady spojené se správou domu a pozemku (shromáždění rozhodovalo o výši příspěvku), implicity vychází (při stanovení výše příspěvku) z jiného než zákonem (§ 15 odst. 1) určeného poměru.

Je proto třeba posoudit, zda se shromáždění vlastníků může při stanovení výše příspěvku na náklady spojené se správou domu a pozemku odchýlit rozhodnutím přijatým většinou hlasů od pravidla upraveného § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, aniž by byla nejprve uzavřena dohoda předvídaná označeným ustanovením.

V rozsudku sp. zn. 28 Cdo 1253/2006 a v usnesení sp. zn. 22 Cdo 3651/2009 Nejvyšší soud dospěl k závěru, podle něhož za dohodu ve smyslu § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů je třeba považovat i usnesení shromáždění společenství vlastníků, přijaté na základě zákonem upraveného a řádně použitého mechanismu hlasování (k hlasu vlastníka jednotky viz zejména § 11 odst. 3 citovaného zákona). Jiný (zvláště vyjádřený) projev shody vůle vlastníků jednotek není při spoluvlastnickém vztahu nezbytný.

Naopak v rozsudku ze dne 26. 1. 2009, sp. zn. 22 Cdo 2038/2008, Nejvyšší soud uzavřel, že příspěvek na náklady spojené se správou domu a pozemku nesou vlastníci jednotek poměrně podle velikosti spoluvlastnického podílu, nedohodnou-li se jinak. Jde o dispozitivní ustanovení, jehož aplikaci může vyloučit jen shodná vůle všech vlastníků jednotek. K témuž závěru se posléze Nejvyšší soud přihlásil i v rozsudku ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 826/2011.

Podle přesvědčení velkého senátu je třeba rozlišovat mezi rozhodnutím shromáždění vlastníků jednotek jakožto nejvyššího orgánu společenství, jež může být přijato pouhou (zákonem určenou) většinou hlasů (tedy i přes nesouhlas části vlastníků jednotek), a dohodou vlastníků jednotek, která jakožto vícestranný právní úkon vyžaduje ke svému uzavření souhlasný projev vůle všech vlastníků jednotek (srov. ustanovení § 43a a násl. obč. zák.).

Určuje-li ustanovení § 15 odst. 1, věty druhé, zákona o vlastnictví, že od pravidla, podle něhož náklady spojené se správou domu a pozemku nesou vlastníci jednotek poměrně podle velikosti spoluvlastnického podílu, se lze odchýlit toliko dohodou (rozuměj vlastníků jednotek) a nikoliv (i) rozhodnutím shromáždění, svěřuje současně působnost upravit poměr, v jakém jednotliví vlastníci jednotek nesou náklady na správu domu a pozemku, odchýlně od zákona vlastníkům jednotek (jakožto členům společenství) a nikoliv shromáždění jakožto orgánu právnické osoby – společenství (srov. v obdobných souvislostech k odlišení působnosti orgánu korporace a působnosti svěřené toliko jejím členům, srov. např. ustanovení § 152

odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013, či ustanovení § 190 odst. 2 písm. a/ a f/ zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích).

Velký senát se tudíž odchyluje od právního názoru vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1253/2006 a v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3651/2009 a uzavírá, že shromáždění vlastníků jednotek se při stanovení výše příspěvku na náklady spojené se správou domu a pozemku nesmí odchýlit od pravidla upraveného § 15 odst. 1 zákona o vlastnictví bytů, aniž by byla nejprve uzavřena dohoda jakožto souhlasný projev vůle všech vlastníků jednotek, předvídaná citovaným ustanovením.

Jelikož zákon neupravuje formu takové dohody, lze si představit, že bude uzavřena (i jinak než písemně) všemi vlastníky na shromáždění vlastníků; nepůjde však o rozhodnutí tohoto orgánu společenství a pro posuzování její platnosti se neuplatní ustanovení § 11 odst. 3 zákona o vlastnictví bytů.

Jestliže shromáždění vlastníků jednotek žalovaného přijalo napadené usnesení, jímž se odchýlilo od pravidla určeného ustanovením § 15 odst. 1, větou druhou, zákona o vlastnictví, aniž by zde byla odpovídající dohoda všech vlastníků, odporuje napadené usnesení (v rozsahu určujícím výši příspěvků vlastníků jednotek) citovanému ustanovení.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a aniž se pro nadbytečnost zabýval vytýkanými vadami řízení, rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Předkládá-li představenstvo akciové společnosti valné hromadě návrh na rozdělení zisku v souladu s § 192 odst. 1 obch. zák., je povinno jej odůvodnit. Vytvoří-li akciová společnost zisk, může valná hromada rozhodnout o tom, že zisk nebude rozdělen a bude (po povinném přidělu do rezervního fondu podle § 217 obch. zák. a případně dalších, v souladu se zákonem a stanovami vytvořených, fondů) ponechán společnosti a použit pro její podnikání, avšak pouze z důležitých důvodů a při respektování zákazu zneužití většiny hlasů (§ 56a odst. 1 obch. zák.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 3059/2011)

K r a j s k ý s o u d v Ostravě usnesením ze dne 27. 1. 2010 vyslovil neplatnost usnesení číslo 11, přijatého valnou hromadou společnosti A. M. (dále jen „společnost“), konanou dne 18. 6. 2009, kterým bylo schváleno rozdělení zisku pod bodem 5 programu valné hromady (výrok I.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

Soud prvního stupně dospěl k závěru, podle něhož je napadené usnesení valné hromady v rozporu se zákonem (§ 192 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku), i stanovami (článkem 34), neboť návrh představenstva na rozdělení zisku nebyl odůvodněn a akcionářům tak nebyly známy důvody, pro které je navrhováno zisk nerozdělit a ponechat – po povinném přidělu do rezervního fondu – společnosti. Tyto důvody pak nebyly akcionářům (v rozporu s požadavkem § 180 odst. 1 obch. zák.) sděleny ani k jejich dotazům; obecná odpověď, podle níž „představenstvo neví, jaká situace bude dnes a zítra, a proto chce ponechat peníze nerozdělené“, požadavkům kladeným ustanovením § 180 odst. 1 obch. zák. nevyhovuje.

Usnesením ze dne 8. 3. 2011 **V r c h n í s o u d** v Olomouci k odvolání společnosti usnesení soudu prvního stupně ve výroku I. změnil tak, že návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti zamítl (první výrok), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud přitom vyšel z toho, že:

- 1) Navrhovatelé jsou menšinovými akcionáři společnosti.
- 2) Valná hromada společnosti konaná dne 18. 6. 2009 schválila návrh představenstva na rozdělení zisku ve výši 4 919 327 673,26 Kč tak, že zisk vytvořený v účetním období od 1. 4. 2008 do 31. 12. 2008 bude po provedení odvodu do rezervního fondu (ve výši 245 966 383,66 Kč) převeden (ve výši 4 673 361 289,60 Kč) do nerozděleného zisku minulých let.
- 3) Rozhodnutí bylo přijato 83,35 % hlasů, proti hlasovali akcionáři s 16,58 % hlasů.

4) Obdobné rozhodnutí o rozdělení zisku přijala valná hromada společnosti i v letech 2005, 2006 a 2007.

5) K dotazům, proč zisk není rozdělen mezi akcionáře, představenstvo na valné hromadě sdělilo, že „management neví, jaká bude situace dnes a zítra“, a proto „požaduje nechat peníze nerozdělené“, a dále že „krize je natolik vážná, že se jedná o bezprecedentní situaci. Některé společnosti ve světě, které byly považovány za vlajkové lodě průmyslu a společnosti s vysokým hodnocením, jsou ve vážných problémech. Od 30. let minulého století taková situace nenastala.“

6) Podle článku 34 stanov společnosti rozdělení zisku společnosti schvaluje valná hromada na návrh představenstva po přezkoumání tohoto návrhu dozorčí radou (odstavec první). Zisk dosažený v obchodním roce se po odvedech daní a splnění dalších povinností obdobné povahy, na dotaci rezervnímu fondu a dalším účelovým fondům a na další účely schválené valnou hromadou, použije k rozdělení na dividendy a tantiémy (odstavec druhý). Tím není vyloučeno, aby valná hromada rozhodla, že část zisku se použije na zvýšení základního kapitálu společnosti (odstavec třetí).

7) Valná hromada společnosti konaná dne 11. 6. 2010 rozhodla o přechodu všech akcií emitovaných společnostmi, které nejsou ve vlastnictví hlavního akcionáře, na hlavního akcionáře. Navrhovatelé v důsledku uvedeného rozhodnutí ztratili postavení akcionářů společnosti.

Na takto ustaveném základě a po částečném zopakování dokazování odvolací soud – dovozuje, že navrhovatelé zastoupení JUDr. Z. mají právní zájem na vyslovení neplatnosti napadeného usnesení valné hromady (neboť tvrdí, že jim v jeho důsledku vznikla škoda) a tedy jim i nadále svědčí věcná legitimace v projednávané věci – posuzoval důvodnost podaného návrhu.

Přítakáváje soudu prvního stupně v závěru, podle něhož majoritní akcionář při přijímání usnesení valné hromady o rozdělení zisku nezneužil většiny hlasů (§ 56a obch. zák.) a označené usnesení není ani v rozporu s ustanovením § 178 obch. zák., zdůraznil (odkazuje na usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. IV. ÚS 720/2001), že „postavení akcionáře v akciové společnosti je charakterizováno zejména vahou hlasů, jimiž disponuje, a nelze tedy žádat na majoritních akcionářích, aby se přizpůsobovali vůli minoritních akcionářů více, než jim zákon přikazuje“.

Na rozdíl od soudu prvního stupně pak odvolací soud uzavřel, že důvodem neplatnosti napadeného usnesení valné hromady není ani absence odůvodnění návrhu na rozdělení (resp. nerozdělení) zisku společnosti. Ze žádného ustanovení zákona totiž nevyplývá povinnost představenstva návrh na rozdělení či nerozdělení zisku odůvodnit. Napadené usnesení valné hromady pak neshledal ani rozporným s článkem 34 stanov společnosti.

Odvolací soud – oproti soudu prvního stupně – neshledal ani porušení práva akcionářů (navrhovatelů a/ a f/) požadovat vysvětlení záležitostí týkajících se valné hromady podle § 180 odst. 1 obch. zák., neboť na všechny otázky těchto navrhovate-

lů vztahující se k otázce rozdělení zisku bylo na valné hromadě reagováno; rozsah, v jakém se má akcionářům vysvětlení dostat, z právního předpisu nevyplývá.

Odvolační soud proto usnesení soudu prvního stupně změnil a návrh navrhovatelů zamítl. Ve vztahu k navrhovatelům c), e), h) a i) tak učinil pro nedostatek aktivní věcné legitimity z důvodu absence právního zájmu na požadovaném určení neplatnosti usnesení valné hromady a ve vztahu k navrhovatelům a), b), d), f) a g) pro nedůvodnost návrhu.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podali navrhovatelé a) a d) dovolání, namítají, že spočívá na nesprávném právním posouzení (a uplatňujíce tak dovolací důvod vymezený v § 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu), a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a přiznal jim právo na náhradu nákladů řízení.

Dovolatelé namítají, že dlouhodobé nevyplácení dividend lze považovat za příklad „opresivního“, tedy minoritu utlačujícího chování vedení společnosti a většinového akcionáře (jedná se o obvyklou techniku vyhladovění – freeze-out – menšinových akcionářů s cílem, aby tito byli nuceni prodat své akcie pod cenou velkému akcionáři). V případě společností, jejichž akcie nejsou likvidní, pak menšinový akcionář nemá možnost realizovat ani tzv. „home-made“ dividendu tím, že prodá část akcií (a uchová si „zvýšenou hodnotu ostatních“).

Citujíce ze zahraniční judikatury i literatury, dovolatelé dovozují, že většinový akcionář v projednávané věci zneužil své hlasovací právo k újmě menšiny. Většinový akcionář nemohl rozumně předpokládat, že menšinoví akcionáři vstoupili do společnosti s očekáváním, že neobdrží nikdy žádné dividendy.

V této souvislosti dovolatelé zdůrazňují, že společnost volně peněžní prostředky v řádech desítek miliard korun, nakumulované v důsledku nerozdělování zisku, poskytovala formou půjček hlavnímu akcionáři a dalším společnostem v rámci skupiny, v důsledku čehož byl fakticky poskytnut podíl na zisku hlavnímu akcionáři (a dalším společnostem ze skupiny). Takové jednání, činěné na úkor menšinových akcionářů, představuje zneužití většiny, stejně jako projev nerovného zacházení s akcionáři společnosti.

Dovolatelé nesouhlasí ani s názorem odvolacího soudu, podle něhož představenstvo není povinno návrh na (ne)rozdělení zisku odůvodnit. Jakkoliv tato povinnost neplyne z výslovného znění § 192 odst. 1 obch. zák., lze ji dovodit z dalších ustanovení obchodního zákoníku, zejména § 178 odst. 1 obch. zák. Z označených ustanovení, jakož i stanov společnosti podle dovolatelů vyplývá, že zisk sice není třeba vždy rozdělit na dividendy, avšak v případě, kdy k rozdělení na dividendy nedojde, musí být uveden jasný a konkrétní účel využití tohoto zisku. Přidělení do nerozděleného zisku takovým účelem není.

Konečně dovolatelé považují závěry odvolacího soudu, podle nichž „rozsah, v jakém se má akcionářům vysvětlení dostat, nevyplývá z právního předpisu“, za rozporné s ustanovením § 180 odst. 1 obch. zák., jakož i judikaturou Nejvyššího

soudu (odkazující např. na důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, jež je veřejnosti dostupné – stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu dále citovaná – na webových stránkách Nejvyššího soudu www.n soud.cz).

Společnost snáší argumenty na podporu napadeného usnesení, zdůrazňující zejména, že soud není oprávněn určit svým rozhodnutím, zda a v jakém rozsahu by měla akciová společnost vyplácet zisk, a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

Podle ustanovení § 178 odst. 1 obch. zák. má akcionář právo na podíl na zisku společnosti (dividendu), který valná hromada podle hospodářského výsledku schválila k rozdělení. Nevyplývá-li z ustanovení stanov týkajících se prioritních akcií něco jiného, určuje se tento podíl poměrem jmenovité hodnoty jeho akcií k jmenovité hodnotě akcií všech akcionářů. Společnost nesmí vyplácet zálohy na podíly na zisku.

Podle ustanovení § 192 odst. 1, věty první, téhož zákona představenstvo zabezpečuje obchodní vedení včetně řádného vedení účetnictví společnosti a předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou a konsolidovanou, popřípadě i mezitímní účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty v souladu se stanovami společnosti.

1) K povinnosti představenstva odůvodnit návrh na (ne)rozdělení zisku.

Jakkoliv to zákon neurčuje výslovně, lze z právní úpravy práva akcionáře na podíl na zisku (srov. dále), jakož i z ustanovení § 198 obch. zák. dovodit, že představenstvo je povinno návrh na rozdělení zisku, předkládaný valné hromadě, odůvodnit. Má-li se totiž dozorčí rada k návrhu na rozdělení zisku kvalifikovaně vyjádřit, musí představenstvo uvést důvody, o které navrhované (ne)rozdělení zisku opírá. Stejně tak, mají-li akcionáři o (ne)rozdělení zisku kvalifikovaně rozhodnout, musí jim být sděleny důvody předkládaného návrhu.

Právo na vysvětlení důvodů, pro které je navrhováno zisk (ne)rozdělit, neplynou-li z návrhu představenstva a jeho odůvodnění, akcionářům dává i ustanovení § 180 odst. 1 obch. zák. Z § 180 odst. 4, věty první, obch. zák. pak plyne, že informace obsažená ve vysvětlení musí být určitá a musí poskytovat dostatečný obraz o skutečnosti; názor odvolacího soudu, podle něhož „rozsah, v jakém se má akcionářům vysvětlení dostat, z právního předpisu nevyplývá“, tudíž není správný.

Absence relevantního odůvodnění návrhu představenstva na rozdělení zisku, jakož i porušení práva akcionářů na vysvětlení navrhovaného (ne)rozdělení zisku

podle § 180 odst. 1 a 4 obch. zák., představují porušení zákona, jež může – podle okolností případu – vyústit ve vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (k důsledkům porušení práva na vysvětlení srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2009, pod číslem 169, jakož i judikaturu tam citovanou).

2) K důvodům, pro které lze zisk nerozdělit a ponechat jej společnosti.

Výkladem ustanovení § 178 odst. 1 obch. zák. se Nejvyšší soud zabýval již v usnesení ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009, publikovaném pod číslem 13/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 13/2011“), v němž (mimo jiné) uzavřel, že právo podílet se na zisku společnosti je jedním ze základních práv akcionáře, přičemž předpokladem vzniku nároku akcionáře na vyplacení podílu na zisku je nejen vytvoření zisku společností, ale taktéž rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku. Obchodní zákoník předpokládá, že představenstvo akciové společnosti zpracuje návrh na rozdělení zisku (§ 192 odst. 1 obch. zák.), jenž se společně s vyjádřením dozorčí rady (§ 198 obch. zák.) předkládá valné hromadě k rozhodnutí o rozdělení zisku (§ 187 odst. 1 písm. f/ obch. zák.). Valná hromada sice může rozhodnout tak, že zisk nebude mezi akcionáře (ani jiné osoby – § 178 odst. 3 a 4 obch. zák.) rozdělen a bude, po povinném přidělu do rezervního fondu podle § 217 obch. zák. (a případně dalších, v souladu se zákonem a stanovami vytvořených fondů), ponechán společnosti a použit pro její podnikání, avšak smí tak učinit pouze z důležitých důvodů a při respektování zákazu formulovaného v ustanovení § 56a obch. zák.

V usnesení ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 984/2005, uveřejněném pod číslem 30/2008 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 30/2008“), pak Nejvyšší soud vysvětlil, že soud při rozhodování o neplatnosti usnesení valné hromady zpravidla neposuzuje, zda opatření, o kterém rozhodla valná hromada, je věcně důvodné, zda odpovídá zájmu společnosti, resp. je v širším smyslu materiálně opodstatněné. Napadené usnesení může zpravidla posoudit nanejvýš z hlediska, zda se jeho obsah či okolnosti přijetí nepříčí zákonu či stanovám. Jen výjimečně, stanoví-li tak zákon nebo vyplývá-li to z něj, je soud povolán přezkoumat, zda je usnesení valné hromady věcně důvodné či zda je v zájmu společnosti či akcionářů. V těchto případech zákon významně posiluje ochranu (minoritních) akcionářů, a proto je zásadně omezuje na vážné zásahy do práv akcionářů.

V posledně označeném rozhodnutí pak Nejvyšší soud při výkladu § 204a obch. zák. uzavřel, že jedním z takových případů je usnesení o vyloučení přednostního práva akcionářů na úpis nových akcií při zvyšování základního kapitálu společnosti. Proto soud musí při posuzování splnění podmínek vyloučení přednostního práva zkoumat, nakolik je vyloučení přednostního práva způsobil tvrzeň důležitý zájem společnosti naplnit a nakolik je pro naplnění tohoto zájmu nezbytné, resp. nakolik bude tento zájem ohrožen, nebude-li navrhané opatření schváleno. K uvedeným dvěma předpokladům (existence důležitého zájmu společnosti a nezbytnost zásahu

do práva akcionářů, aby tento zájem mohl být naplněn) ještě přistupuje třetí podmínka, totiž aby míra důležitosti identifikovaného důležitého zájmu společnosti nebyla zjevně nepřiměřená významu práva, do něhož má navrhované opatření zasáhnout, a intenzitě tohoto zásahu.

Plyne-li z právní úpravy práva akcionáře na podíl na zisku (§ 155 odst. 1 a § 178, § 192 odst. 1 obch. zák.), že k rozhodnutí o nerozdělení zisku a jeho ponechání na účtu nerozděleného zisku může dojít pouze z důležitých důvodů (které musí být, jak vysvětleno výše, konkrétně popsány v odůvodnění návrhu představenstva na rozdělení zisku) a při respektování zákazu formulovaného v ustanovení § 56a obch. zák. (srov. R 13/2011), musí soud v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o (ne)rozdělení zisku (§ 183 a 131 obch. zák.) taktéž zkoumat (v mezích uplatněných důvodů neplatnosti – srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001), zda byl dán důležitý důvod, pro který je na místě zisk mezi akcionáře nerozdělit a ponechat jej společnosti (R 30/2008). Přitom posuzuje, zda konkrétní důvod či důvody, pro které nebyl zisk mezi akcionáře rozdělen, jsou (s ohledem na všechny relevantní skutečnosti a z pohledu ex ante) způsobilé (jak co důležitosti, tak i z hlediska proporcionality) vyloučit jedno ze základních práv akcionářů, totiž právo podílet se na zisku.

Závěr, podle něhož zde takové důvody nebyly (a usnesení valné hromady je tak v rozporu s právní úpravou práva akcionářů na podíl na zisku), nevylučuje případnou aplikaci ustanovení § 183 odst. 1 a § 131 odst. 3 obch. zák.

Pro úplnost pak Nejvyšší soud poznamenává, že jakkoliv právní úprava neumožňuje soudu nařídit, jakým způsobem (či v jakém rozsahu) má valná hromada akciové společnosti rozdělit zisk, případný zásah do práva akcionáře na podíl na zisku (usnesením valné hromady přijatým v rozporu s právními předpisy či stanovami společnosti) může (za podmínek upravených ustanovením § 131 odst. 4 obch. zák.) založit jak právo dotčených akcionářů na náhradu tím způsobené škody, tak i nárok na přiměřené zadostiučinění.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není z důvodů výše popsaných správné, resp. je, nezabýval-li se posouzením důvodů, jež měly vést k napadenému usnesení valné hromady, neúplné, Nejvyšší soud je ve vztahu mezi dovolateli a společností podle § 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

U přihlášené vykonatelné směnečné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše i kauzální námitky, nebyly-li uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Z pohledu ustanovení § 199 odst. 2 insolvenčního zákona v takovém případě nejde o (nepřípustné) jiné právní posouzení věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014,
sen. zn. 29 ICdo 4/2012)

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové (dále jen „insolvenční soud“) rozsudkem ze dne 4. 2. 2011 zamítl žalobu o určení, že žalobce (P., a. s.) má v insolvenčním řízení druhého a třetí žalovaných (R. Ch. a J. Ch.), v němž je první žalovaný insolvenčním správcem, pohledávku ve výši 72 745,50 Kč (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (body II. a III. výroku).

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 2. 6. 2011 potvrdil rozhodnutí insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

Soudy vyšly z toho, že:

1) Dne 23. 11. 2006 uzavřel žalobce jako věřitel s třetí žalovanou jako dlužnicí smlouvu o revolvingovém úvěru, jíž se zavázal poskytnout třetí žalované úvěr ve výši 144 000 Kč, s tím, že částky 72 000 Kč a 1900 Kč započte na úhradu smluvní odměny s poskytnutím úvěru a poplatku za uzavření smlouvy, tudíž bude žalované vyplaceno 70 100 Kč. Úvěr bude uhrazen v 36 měsíčních splátkách po 4000 Kč a součástí smlouvy jsou též smluvní ujednání o sankcích za porušení smlouvy.

2) Dne 17. 12. 2009 žalobce vyúčtoval třetí žalované smluvní pokutu za neuhrazení splátek č. 35 a 36 ve výši 72 000 Kč (dle bodu 13.4 smluvních ujednání).

3) Dne 4. 3. 2010 zjistil insolvenční soud úpadek druhého a třetí žalovaných a povolil jeho řešení oddlužením; první žalovaný byl ustanoven insolvenčním správcem.

4) Téhož dne vydal rozhodce Mgr. M. L. rozhodčí nález, kterým třetí žalované uložil, aby žalobci zaplatila 115 600 Kč s 6% úrokem p. a. od 31. 12. 2009 do zaplacení a 1600 Kč na náhradu nákladů rozhodčího řízení.

5) Žalobce přihlásil dne 25. 3. 2010 do insolvenčního řízení vůči třetí žalované nevykonatelnou pohledávku z titulu nedoplatku na směnečné sumě ze zajišťovací směnky ve výši 116 797 Kč, sestávající ze směnečné sumy ve výši 115 600 Kč a „směnečného“ úroku ve výši 1197 Kč.

6) Na prezkumném jednání konaném dne 23. 4. 2010 popřeli žalovaní pohledávku žalobce do výše 72 745,50 Kč, s tím, že v popřeném rozsahu jde o smluvní pokutu ve výši 72 000 Kč a „směnečný“ úrok ze smluvní pokuty ve výši 745,50 Kč.

7) První žalovaný namítal, že neplatnost některých ustanovení smlouvy o revolvingovém úvěru měla za následek i vyplnění blanco směnky v rozporu s vyplňovacím právem směnky a následně i nesprávné rozhodnutí rozhodce, zejména „když se dlužníci před rozhodcem nevyjádřili“.

Odvolací soud předně, na rozdíl od insolvenčního soudu, uzavřel, že pohledávka žalobce je vykonatelná. Tomuto závěru nebrání (dle odvolacího soudu) to, že skutečnost, že pohledávka je vykonatelná, vyšla najevo až po přezkumném jednání. Naopak, ustanovení § 198 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), podle odvolacího soudu řeší tuto situaci tím, že důkazní břemeno přechází na žalovaného, který musí prokázat důvod popření.

Přesto odvolací soud neměl odvolání za důvodné. Dospěl totiž k závěru, že ujednání o zaplacení smluvní pokuty je v rozporu s dobrými mravy, a tudíž i neplatné ve smyslu ustanovení § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. K tomu s odkazem na ustanovení § 199 insolvenčního zákona doplnil, že z rozhodčího nálezu vyplývá, že třetí žalovaná v rozhodčím řízení neuplatnila proti nároku žalobce žádné skutečnosti, kterými by zpochybnila právo na zaplacení smluvní pokuty, proto byl první žalovaný oprávněn namítat v řízení o určení pravosti „nyní již vykonatelné pohledávky“, že smluvní ujednání o zaplacení smluvní pokuty je absolutně neplatné pro rozpor s dobrými mravy.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání (doplňně podáním ze dne 26. 3. 2012), odkazuje co do jeho přípustnosti na ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) a § 237 odst. 1 a 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, uplatňuje dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Otázku zásadního právního významu napadeného rozsudku dovolatel spatřuje v tom, zda je v rámci řízení o určení popřené pohledávky dle insolvenčního zákona možné uplatňovat odlišné právní hodnocení vykonatelné pohledávky, než bylo provedeno v nalézacím řízení, když se dlužník v nalézacím řízení nevyjádřil.

Odvolacímu soudu dovolatel vytýká nesprávný výklad ustanovení § 199 odst. 2 insolvenčního zákona. Má za to, že zákon připouští jako důvod popření vykonatelných pohledávek jen ty skutkové námitky, které dlužník neuplatnil v „nalézacím řízení“. Právní hodnocení pohledávky zákon v incidenčních sporech nepřipustil. Proto se podle dovolatele soud u vykonatelné pohledávky nikdy nemůže zabývat tím, zda je nárok v souladu s dobrými mravy, neboť jde o nepřípustné právní hodnocení.

První žalovaný ve vyjádření polemizuje s námitkou dovolatele, že by v dané věci šlo pouze o jiné právní posouzení. Zdůrazňuje, že třetí žalovaná v rozhodčím řízení neuplatnila proti nároku žádné skutečnosti, kterými by zpochybnila právo na zaplacení smluvní pokuty, pročez je první žalovaný oprávněn namítat v řízení o určení

pravosti vykonatelné pohledávky, že smluvní ujednání o zaplacení smluvní pokuty je absolutně neplatné pro rozpor s dobrými mravy. Poukazuje i na to, že je sporná sama platnost rozhodčí doložky, a tím i vykonatelnost pohledávky.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v incidenčním sporu jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání žalobce proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje ve výkladu ustanovení § 199 odst. 2 insolvenčního zákona, které z pohledu otázek dovoláním předestřených dosud nebylo dovolacím soudem beze zbytku vyloženo.

Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybně a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

S ohledem na datum rozhodnutí o úpadku jsou pro další úvahy Nejvyššího soudu podstatná níže uvedená ustanovení insolvenčního zákona v jeho znění účinném do 30. 3. 2011 (k tomu srov. čl. II bod 1. přechodných ustanovení k zákonu č. 69/2011 Sb., jímž byl s účinností od 31. 3. 2011 novelizován insolvenční zákon).

Podle ustanovení § 199 insolvenčního zákona insolvenční správce, který popřel vykonatelnou pohledávku, podá do třiceti dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu (odstavec 1). Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky

přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci (odstavec 2). V žalobě podle odstavce 1 může žalobce proti popřené pohledávce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel (odstavec 3).

Výkladem ustanovení § 199 insolvenčního zákona (upravujícím možnost popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem) se Nejvyšší soud zabýval především v rozsudku ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 ICdo 7/2013, uveřejněném pod číslem 106/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 106/2013“), který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu označená níže – dostupný též na webových stránkách Nejvyššího soudu. Tam na dané téma uzavřel, že:

1) Obecně platí, že (ve shodě s dikcí § 199 odst. 2 insolvenčního zákona) u přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu (příslušným orgánem tu může být nejen soud, ale např. též orgán veřejné správy nebo rozhodce anebo rozhodčí soud) lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše jen skutkové námitky, konkrétně jen skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Přitom je lhostejné, zda takové skutečnosti dlužník neuplatnil vlastní vinou např. proto, že zcela rezignoval na svou procesní obranu v příslušném řízení, čímž přivodil vznik exekučního titulu založeného rozhodnutím, jež se neodůvodňuje vůbec (např. platební rozkaz nebo směnečný platební rozkaz), nebo rozhodnutím, jež se odůvodňuje jen minimálně (např. rozsudkem pro zmeškání nebo rozsudkem pro uznání). Pro úspěch takového popření bude naopak určující, zda skutečnosti, které dříve neuplatnil dlužník, jsou způsobilé změnit výsledek „sporů o pohledávku“ (právě ony jsou důvodem ve výsledku jiného právního posouzení věci); tedy, že v porovnání se skutečnostmi, které dlužník dříve uplatnil, jsou skutečnosti, které dříve uplatněny nebyly, rozhodující příčinou pro určení, že (insolvenčním správcem) žalovaný přihlášený věřitel nemá vůči dlužníku označenou vykonatelnou pohledávku (spor o pravost), nebo pro určení, že (insolvenčním správcem) žalovaný přihlášený věřitel má vůči dlužníku označenou vykonatelnou pohledávku v určité (výrokem rozhodnutí určené) výši (nižší, než je výše přihlášené vykonatelné pohledávky) (spor o výši).

2) Pravidlo, podle kterého u přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu nemůže být důvodem popření její pravosti nebo výše, „jiné právní posouzení věci“ (§ 199 odst. 2, část věty za středníkem, insolvenčního zákona) typově dopadá na situace, kdy při nezpochybněném skutkovém základu věci (tedy, nejsou-li důvodem popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí, nebo takové skutečnosti sice byly uplatněny, ale v porovnání s dřívějším rozhodnutím nevedly ke změně skutkových závěrů) měl zjištěný skutkový stav vést k jinému právnímu posouzení věci, než které o něm v řízení, které

předcházelo vydání tohoto rozhodnutí, učinil příslušný orgán. Může jít např. o situaci, kdy příslušný orgán přiznal věřiteli pohledávku vůči dlužníku jako plnění ze smlouvy, ač plnění mělo být přiznáno jako náhrada škody nebo jako bezdůvodné obohacení, nebo o situaci, kdy příslušný orgán sice správně určil (pojmenoval) právní normu, podle které měl být posouzen zjištěný skutkový stav věci, ale nesprávně ji vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (...). Přitom je zjevné, že chybné právní posouzení věci příslušným orgánem mohlo vést k přiznání pohledávky věřiteli vůči dlužníku tam, kde by „jiné“ (správné) právní posouzení věci vedlo k závěru, že pohledávka není po právu, nebo že nemá být přiznána v celé požadované výši.

3) Právní posouzení věci není vyloučeno jako důvod popření pravosti nebo výše přihlášené vykonatelné pohledávky, jestliže z pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, jímž byla pohledávka přiznána, žádné právní posouzení věci neplyne.

K těmto závěrům se Nejvyšší soud přihlásil i v rozsudku ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011, v němž doplnil, že režim přezkoumání vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím „příslušného orgánu“ se uplatní i pro vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodčím nálezem rozhodce nebo rozhodčího soudu. Tamtéž dále uzavřel, že platnost písemného právního úkonu není vždy závislá jen na skutečnostech podávajících se z listiny, v níž je zachycen (potud odkázal na důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 4841/2007, uveřejněného pod číslem 71/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Důvody neplatnosti se mohou podávat z řady jiných skutečností, které (nebyly-li uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí, z něžž vzešla vykonatelná pohledávka) mohou být důvodem popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky (§ 199 odst. 2, část věty za středníkem, insolvenčního zákona) jako skutečnosti způsobilé změnit výsledek „spor o pohledávku“ (právě ony jsou důvodem ve výsledku jiného právního posouzení věci).

I v nyní posuzované věci je rozhodující, zda důvody popření vykonatelné pohledávky pravomocně přiznané rozhodcem – námitka neplatnosti ujednání o smluvní pokutě, obsažené ve smlouvě o revolvingovém úvěru – tkví v jiném právním posouzení věci nebo ve skutkových námitkách, které třetí žalovaná neuplatnila v rozhodčím řízení, jež předcházelo vydání rozhodčího nálezu.

Nejvyšší soud shledává podstatnou (a pro výsledek dovolacího řízení určující) skutečnost, kterou žalobce v dovolání pomíjí. Totiž to, že žalobce přihlásil do insolvenčního řízení směnečnou pohledávku, což plně koresponduje i s rozhodčím nálezem rozhodce Mgr. M. L. ze dne 4. 3. 2010. Z odůvodnění rozhodčího nálezu plyne, že žalobce nárok vůči třetí žalované dovozoval ze zajišťovací směnky vlastní, obsahující závazek třetí žalované zaplatit žalobci částku 115 600 Kč.

Obecně platí, že dlužník se může ubránit povinnosti uhradit směnečnou pohledávku jednak námitkami, které mají svůj základ ve výhradách proti uplatněné směnce (např. námitkou neplatnosti směnky, promlčení směnečné pohledávky), dále pak

(za splnění určitých podmínek) mohou mít námitky původ také v mimosměnečných vztazích účastníků. Posléze uvedenými námitkami dlužník nezpochybňuje platnost samotné směnky, ale jejich obsah čerpá z vlastních vztahů účastníků, jež se směnkou pouze souvisí. Obrana dlužníka má v takovém případě svůj základ nikoliv přímo ve směnce, ale v hospodářském (kauzálním) podkladu, jenž byl důvodem vystavení směnky. Na jeho základě pak dlužník dovozuje, že není povinen zaplatit ani uplatněnou směnku.

V této věci žalovaní uplatňují právě kauzální námitky, neboť směnečnou pohledávku žalobce zpochybňují výhradou, podle níž je ujednání o smluvní pokutě ve smlouvě o revolvingovém úvěru, jejíž zaplacení bylo zajištěno spornou směnkou, neplatné. Je zřejmé, že důvod pro popření pohledávky tak dovozují ze skutečností, které se nepodávají ze směnky samotné (z jejího obsahu). Zároveň jde o skutečnosti, jež třetí žalovaná v rozhodčím řízení neuplatnila, které však mohly být způsobily změnit výsledek sporu (právě ony jsou důvodem ve výsledku jiného právního posouzení věci); srov. opět R 106/2013.

Uvedené lze shrnout tak, že u přihlášené vykonatelné směnečné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše i kauzální námitky, nebyly-li uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Z pohledu ustanovení § 199 odst. 2 insolvenčního zákona v takovém případě nejde o (nepřípustné) jiné právní posouzení věci (vykonatelné pohledávky).

Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a které bylo dovoláním zpochybněno, je správné, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl, když jiné otázky nebyly dovoláním uplatněným dovolacím důvodem otevřeny.

Pro úplnost Nejvyšší soud poznamenává, že řešení otázky, zda na pohledávku žalobce je nutno pohlížet jako na vykonatelnou či nikoliv (posuzováno z hlediska omezení důvodů popření dle § 199 odst. 2 insolvenčního zákona), je v poměrech dané věci bez právního významu. Proto se jí Nejvyšší soud nezabýval.

Tím, že osobě ustanovené rozhodnutím insolvenčního soudu insolvenčním správcem konkrétního dlužníka následně zanikne oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce dle § 40 odst. 2 zákona o insolvenčních správcích, nepozbývá rozhodnutí insolvenčního soudu o jejím ustanovení do funkce účinnosti. Taková osoba nadále zůstává insolvenčním správcem konkrétního dlužníka.

Projev vůle, jímž dlužník plní dluh (peněžitý závazek) svému věřiteli, je právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zák., jelikož jde o projev vůle směřující k zániku povinnosti splnit dluh (závazek). Takovým právním úkonem je i projev vůle, jímž třetí osoba plní dluh (peněžitý závazek) dlužníkovu věřiteli se souhlasem dlužníka ve smyslu § 332 odst. 1 obč. zák.

Ponechají-li se stranou právní úkony, které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, v rozporu s ustanoveními § 111 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona, lze podle ustanovení § 235 až § 243 insolvenčního zákona odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v ustanoveních § 240 až § 242 insolvenčního zákona.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 677/2011)

Rozsudkem ze dne 17. 2. 2010 rozhodl **K r a j s k ý s o u d** v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) o odpůřčí žalobě insolvenčního správce dlužníka KD, spol. s r. o., směřující vůči žalovanému J. M., tak, že určil, že převod částky 14 500 000 Kč z účtu dlužníka vedeného u banky G. na účet žalovaného vedený u banky C. ze dne 2. 1. 2008 je neúčinným právním úkonem (bod I. výroku), a uložil žalovanému vydat částku 14 500 000 Kč do majetkové podstaty dlužníka (bod II. výroku). Dále rozhodl o nákladech řízení (bod III. výroku).

Insolvenční soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1) K insolvenčnímu návrhu dlužníkovu věřitele došlému insolvenčnímu soudu dne 6. 5. 2008 (a podanému původně u místně nepřislušného Městského soudu v Praze dne 5. 2. 2008) insolvenční soud usnesením ze dne 10. 11. 2008 rozhodl o úpadku dlužníka. Současně prohlásil konkurs na majetek dlužníka a insolvenčním správcem ustanovil Mgr. M. K.

2) Žalovaný nepřihlásil žádnou pohledávku do insolvenčního řízení.

3) Dlužník je zapsán v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze od 27. 1. 1995. K témuž datu byli jako jednatelé a společníci dlužníka v obchodním rejstříku zapsáni žalovaný, J. Z. a V. K. K výmazu jmenovaných z obchodního rejstříku došlo k 9. 1. 2008, kdy byl jako nový jednatel dlužníka zapsán Z. S., posléze (od 23. 1. 2008) zapsaný také jako společník. V době od 9. 1. 2008 do 23. 1. 2008

byl jako jediný společník dlužníka zapsán v obchodním rejstříku R. L. K výmazu Z. S. z obchodního rejstříku došlo 30. 5. 2008, kdy se stal jednatelem a jediným společníkem dlužníka J. P.

4) Rozhodnutím mimořádné valné hromady dlužníka z 5. 11. 2007 byli k témuž dni odvoláni z funkce jednatelů dlužníka žalovaný, J. Z. a V. K. Současně byl novým jednatelem dlužníka jmenován Z. S. a v souvislosti s tím byla schválena změna společenské smlouvy.

5) Valná hromada schválila převody obchodních podílů dosavadních společníků v rozsahu 1/3 ze splaceného vkladu 33 435 000 Kč na R. L., který souhlasil s převzetím obchodních podílů a přistoupil ke společenské smlouvě dlužníka.

6) Žalovaný (jako převodce) uzavřel s R. L. (jako nabyvatelem) dne 5. 11. 2007 smlouvu o převodu obchodního podílu podle ustanovení § 115 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, která nabyla účinnosti téhož dne a podle které převedl na R. L. svůj obchodní podíl v dlužníkovi za částku 20 000 000 Kč splatnou do 14 dnů od podpisu této smlouvy, na účet v ní uvedený.

7) Nedatovaným „protokolem o předání“ sepsaným mezi žalovaným, J. Z. a V. K. jako předávajícími a Z. S. jako přebírajícím je potvrzováno, že došlo k předání veškerých podkladů, informací a skutečností, které souvisí s převodem obchodních podílů odcházejících společníků a přistoupivšího společníka po skončení valné hromady, která to řešila.

8) Z běžného účtu vedeného u banky G na jméno dlužníka vyplatil dlužník 2. 1. 2008 částku 14 500 000 Kč tak, že ji poukázal na účet žalovaného u banky C., kam platba také došla.

9) V reakci na dopis žalobce z 26. 10. 2009 žalovaný dopisem ze dne 26. 11. 2009 sdělil žalobci, že výše označená platba je opožděným splacením kupní ceny dohodnuté za převod obchodního podílu v dlužníkovi.

Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že žalovaný skončil ve funkci jednatele a společníka dlužníka k 5. 11. 2007, kdy prodal obchodní podíl R. L. za dohodnutou kupní cenu. Žalovaný byl v právním vztahu s R. L. a na zaplacení sjednané kupní ceny měl nárok. Kupní cena obchodního podílu (respektive závazek platby, který na sebe vzal R. L.) však neměla být uhrazena z dlužnickových peněz.

Jelikož k výplatě částky 14 500 000 Kč došlo 2. 1. 2008 a insolvenční návrh podán 5. 2. 2008, lze podle insolvenčního soudu dovodit, že jmění dlužníka bylo zkráceno v době, kdy byl v úpadku, a že byla zkrácena možnost uspokojení věřitelů.

S poukazem na ustanovení § 235, § 236 odst. 1, § 237 odst. 1, § 239 a § 240 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), insolvenční soud dále uvedl, že převod částky 14 500 000 Kč z dlužníkovy účtu na účet žalovaného byl právním úkonem bez přiměřeného protiplnění a vzhledem k době, kdy se uskutečnil, šlo o právní úkon neúčinný.

K odvolání žalovaného V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 23. 9. 2010 potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodu I. výroku, v bodu II. výroku jej

potvrdil ve znění, že žalovaný je povinen zaplatit do majetkové podstaty dlužníka částku 14 500 000 Kč, a v bodu III. výroku jej změnil (první výrok). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud dospěl k závěru, že z hlediska skutkových zjištění a právní argumentace je rozsudek insolvenčního soudu v zásadě správný.

K tomu uvedl, že ustanovení § 235 odst. 1 insolvenčního zákona představuje obecnou skutkovou podstatu neúčinných právních úkonů dlužníka a ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona obsahují skutkové podstaty speciální.

Komplexnost právní úpravy neúčinnosti právních úkonů dlužníka obsažené v ustanoveních § 235 až § 243 insolvenčního zákona současně (podle odvolacího soudu) vylučuje, aby se v poměrech insolvenčního řízení aplikoval obecný institut odporovatelnosti upravený v § 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.

Vzhledem k tomu, že insolvenční zákon za právní úkon *expressis verbis* považuje je též dlužníkovu opomenutí, tedy jeho nečinnost, je odvolací soud přesvědčen o tom, že odporovat lze nejen právním úkonům dlužníka (§ 34 obč. zák.), ale též jeho aktivnímu konání (jednání), tedy určité faktické činnosti, jež by se – nazíráno na věc z občanskoprávního hlediska – zvláště za právní úkon nemusela považovat.

K poukazu žalovaného na obsah usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2004, sp. zn. 30 Cdo 531/2003 (toto rozhodnutí je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, byla-li vydána po 1. 1. 2001 – veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu), podle kterého právním úkonem není faktická činnost, byť se jí právní úkon provádí, doplněnému námitkou, že za faktickou činnost je nutno považovat i výplatu peněžních částek provedenou dlužníkem, odvolací soud uvedl, že označené rozhodnutí na danou věc nedopadá, jelikož se zabývalo odpůřící žalobou podanou podle ustanovení § 42a obč. zák. (tedy žalobu podanou mimo režim zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu vyrovnání i mimo režim insolvenčního zákona) a Nejvyšší soud se v něm vyjadřoval jen k vadám odpůřící žaloby. Přitom odvolací soud opět zdůraznil, že institut neúčinnosti právních úkonů dlužníka upravený v § 235 až § 243 insolvenčního zákona nahrazuje v insolvenčním řízení zcela institut odporovatelnosti obecně upravený v § 42a obč. zák.

Podle odvolacího soudu v souzené věci z obsahu žaloby jasně vyplývá, že žalobce odporoval právnímu úkonu dlužníka spočívajícímu v tom, že ve prospěch žalovaného provedl platbu bez jakéhokoliv důvodu. Uvedeným jednáním dlužníka – pokračoval odvolací soud – vznikl závazkový vztah z bezdůvodného obohacení (§ 489 obč. zák.), neboť se jím žalovanému dostalo plnění bez právního důvodu (§ 451 odst. 2 obč. zák.). Domáhat se vydání plnění, jež takto ušlo z majetkové podstaty dlužníka, lze pořadem práva (běžnou) žalobou (§ 456 obč. zák.) nebo též odpůřící žalobou, lze-li takové jednání dlužníka – v poměrech insolvenčního řízení – považovat za neúčinný právní úkon podle § 235 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona, když jím dlužník současně krátí možnost uspokojení (svých) věřitelů, přičemž je jen na insolvenčním správci, kterou z obou možností uplatnění práva si zvolí.

K řečenému odvolací soud poznamenal, že za právní úkon by se ve smyslu § 235 odst. 1, věty druhé, insolvenčního zákona považovalo též dlužníkově opomenutí, tedy např. kdyby dlužník připustil, aby si žalovaný z jeho majetku platbu sám zinkasoval. Dále dodal, že ačkoli insolvenční zákon výslovně označuje za neúčinné právní úkony bez přiměřeného protiplnění (§ 240 insolvenčního zákona), zvýhodňující právní úkony (§ 241 insolvenčního zákona) a úmyslně zkracující právní úkony (§ 242 insolvenčního zákona), podle definice obsažené v § 235 odst. 1 insolvenčního zákona se pro závěr o neúčinném právním úkonu nevyžaduje dlužníkům úmysl zkrátit věřitele.

Podle odvolacího soudu je nepochybné, že ke zkrácení uspokojení pohledávek dlužníkových věřitelů může dojít také jinými (dalšími) právními úkony dlužníka. Právní úkony dlužníka vyjmenované v § 240 až § 242 insolvenčního zákona totiž představují jen demonstrativní (příkladný) výčet neúčinných právních úkonů v insolvenčním řízení, prostřednictvím kterých také nejčastěji dochází ke zkracování dlužníkových věřitelů.

Jinými slovy řečeno (dle odvolacího soudu), za neúčinný lze považovat každý právní úkon dlužníka, který vede ke zkrácení uspokojení pohledávky některého z věřitelů, tedy i takové jeho jednání nebo opomenutí, jímž by dlužník založil závazkový vztah z titulu bezdůvodného obohacení.

Odvolací soud měl proto za bezpředmětnou jak výhradu žalovaného, že se insolvenční soud nezabýval tím, zda právní úkon dlužníka byl učiněn v době jeho úpadku, či zda k jeho úpadku teprve vedl (to by bylo významné jen při posuzování neúčinnosti podle § 240 nebo § 241 insolvenčního zákona), tak i skutečnost, že v době právního úkonu dlužníka již žalovaný nebyl jeho společníkem ani jednatelem. Odvolací soud nesdílel ani námitku žalovaného, že obdrženou platbou nevznikl závazkový vztah mezi ním a dlužníkem, ale že šlo o částečné plnění třetí osobou, jež v dobré víře přijal, uzavíraje, že tyto závěry nemají žádnou oporu ve zjištěném skutkovém stavu.

Pro posouzení věci neměl odvolací soud za významnou ani obranu žalovaného, že o úpadku dlužníka nevěděl a že dlužník byl v rozhodné době (v lednu 2008) v „ekonomické konjunkturu“, když později (v únoru 2008) bylo vůči dlužníku zahájeno insolvenční řízení, jež vyústilo ve zjištění jeho úpadku (v listopadu 2008).

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení (odstavec 2 písm. b/), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolatel především s poukazem na ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona podrobuje kritice závěr, že převod finanční částky z bankovního účtu je

právním úkonem bez přiměřeného protiplnění ve smyslu ustanovení § 240 insolvenčního zákona. Přitom odkazuje na ustanovení § 34 obč. zák. a dovolává se závěrů obsažených v rozhodnutí (jde o usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2004, sp. zn. 30 Cdo 531/2003, konkrétně pasáže, podle které „právním úkonem ve smyslu uvedeného ustanovení občanského zákoníku však není faktická činnost, byť se jí právní úkon provádí. Za takovou faktickou činnost nutno považovat i výplatu peněžních částek provedenou dlužníkem, jak je patrné z údajů v pokladním deníku dlužníka pod označenou položkou.“

Převod finanční částky z bankovního účtu, tak jak se skutkově udál, je podle dovolatele faktickou činností a není (a contrario) právním úkonem, jemuž jedinému je možno odporovat dle ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona.

Dovolatel dále cituje z napadeného rozhodnutí pasáž, podle které: „Vzhledem k tomu, že insolvenční zákon za právní úkon *expressis verbis* považuje též dlužníkovu opomenutí, tedy jeho nečinnost, je odvolací soud přesvědčen o tom, že odporovat lze nejen právním úkonům dlužníka (§ 34 obč. zák.), ale též jeho aktivnímu konání (jednání), tedy určité faktické činnosti, jež by se – nazíráno na věc z občanskoprávního hlediska – zvláště za právní úkon nemusela považovat.“

K tomu uvádí, že (pomíjeje skutečnost, že *ratio* takového odůvodnění gramaticko – sémanticky příliš nerozumí) takový právní závěr je naprosto nesprávný a „evidentně mu ani nepředcházela náležitá akribie“. Dovolatel dovozuje, že *ratio* příslušné pasáže odůvodnění odvolacího soudu tkví v tom, že podle názoru odvolacího soudu platí (vzhledem k tomu, že ustanovení § 235 odst. 1, věty druhé, insolvenčního zákona určuje, že právním úkonem je též dlužníkovu opomenutí), že lze odporovat i jiným než právním úkonům, např. též faktické činnosti.

K tomu dovolatel nejprve poznamenává („spíše obiter dictum“), že opomenutí není (jak podle něj dovozuje odvolací soud) aktivní konání (jednání) subjektu práva, nýbrž naopak jeho nečinnost (nekonání); potud odkazuje na dílo Rouček, F., Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha 1935, k § 859, str. 8. Opomenutí (*omittere*) není samostatným druhem právního jednání, nýbrž pouze způsobem, jímž se právní jednání (úkon) provádí (projevuje). V režimu insolvenčního zákona navíc nejde o ustanovení významově odlišné od obecných soukromoprávních předpisů či snad o ustanovení nové, když občanský zákoník obsahuje totéž ustanovení v § 35 odst. 1, větě před středníkem.

Dovolatel zdůrazňuje, že podle ustanovení § 235 a násl. insolvenční zákon jasně stanoví, že odporovat lze *stricto sensu* a *stricto iure* jen a pouze právním úkonům, takže a *contrario* musí za použití pravidel formální logiky platit, že nelze odporovat faktické činnosti, neboť ta není právním úkonem. Závěr odvolacího soudu tak je zřetelným extenzivním excesem z ustálených interpretačních pravidel, neboť ke stejnému závěru nelze dospět žádnou z doktrínou užívaných výkladových metod.

Odůvodnění napadeného rozhodnutí podle dovolatele evidentně směřuje k závěru, že ustanovení insolvenčního zákona o odporovatelnosti právních úkonů jsou úpravou speciální a pro řešení vztahů upravených insolvenčním zákonem nelze použít ustanovení o odporovatelnosti podle občanského zákoníku. S takovým závěrem však dovolatel nikdy nepolemizoval, když podle něj „je samozřejmě závěrem absurdním a nikdy netvrzeným, že by měla být snad užitá jiná úprava než insolvenční“; potud má odůvodnění napadeného rozhodnutí za nadbytečné. Uvádí, že za právně významnou v dané věci pokládal povahu převodu finančních částek z dlužníkovy účtu provedených dlužníkem jako právního úkonu či faktické činnosti. Institut právního úkonu je však upraven pouze v soukromoprávním předpise (v občanském zákoníku); stanoví-li tudíž insolvenční zákon, že lze odporovat pouze právním úkonům, pak při hodnocení povahy právních úkonů nebo právních skutečností je možné vycházet pouze z ustanovení občanského zákoníku, jelikož insolvenční zákon nemá zvláštní ustanovení o institutu právního úkonu. Se zřetelem k předchozí větě není (podle dovolatele mínění) ani logicky možné pochybovat o tom, že na otázku institutu právního úkonu (nikoliv odporovatelnosti), tedy co je nebo není právním úkonem, je možné užít pouze občanskoprávní judikaturu. Závěr odvolacího soudu že rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 531/2003 nelze vztáhnout na danou věc, je (tedy) podle dovolatele zcela nesprávný. Podle dovolatele není pochyb o tom, že v ratiu decidendi onoho rozhodnutí je řešena otázka obecné povahy právního úkonu. Nejvyšší soud v něm uzavřel, že:

„Bylo již uvedeno, že odporovatelnými jsou dlužníkovy právní úkony, ohledně kterých věřitel prokázal splnění všech podmínek, s nimiž zákon spojuje úspěšné uplatnění odpůrčího práva ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. Právním úkonem se rozumí projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku občanskoprávního vztahu, který právní předpisy s takovým projevem spojují (§ 34 obč. zák.). Právním úkonem ve smyslu uvedeného ustanovení občanského zákoníku však není faktická činnost, byť se jí právní úkon provádí. Za takovou faktickou činnost nutno považovat i výplatu peněžních částek provedenou dlužníkem, jak je patrné z údajů v pokladním deníku dlužníka pod označenou položkou.“

Mutatis mutandis tak (dle dovolatele mínění) se zřetelem k závěrům Nejvyššího soudu pro účely dovolatelovy právní věci platí, že odporovatelnými jsou právní úkony, ohledně kterých dlužník prokázal splnění všech podmínek, s nimiž zákon spojuje úspěšné uplatnění odpůrčího práva ve smyslu ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona.

Nalézací soudy se tak dle dovolatele přesvědčení měly držet při svém rozhodování v intencích výše uvedené, pro danou otázku jediné, judikatury Nejvyššího soudu, a to tím spíše, že nepředložily ani dostatečně odůvodněnou (konkurující) argumentaci způsobitou vyložit, proč se od této judikatury odchyľují, to vše ve smyslu nálezů Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2117/09 (jde o nález uveřejněný pod číslem 51/2010 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je

stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže veřejnosti dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu).

Dovolatel má za to, že odvolací soud opominul hodnotit teoretickou materii právních úkonů nebo ji v návaznosti na jeho námitky hodnotil v rozporu se soukromoprávní teorií a bez dostatečného odborného odůvodnění a jiných důvodů pominul judikaturu Nejvyššího soudu, čímž v rozporu se zákonem rozhodl o subjektivním právu, které žalobci *de iure* ani *de facti* nenáleží. Odvolací soud podle dovolatele navíc neuvedl v napadeném rozhodnutí, jak se vypořádal se všemi jeho námitkami, nebo je zřejmě nedopatřením úplně opomněl; potud dovolatel odkázal na náleží Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. II. ÚS 289/06 (jde o náleží uveřejněný pod číslem 138/2009 Sbírkou náleží a usnesení Ústavního soudu).

Dovolatel dále dovozuje, že měl-li žalobce za to, že plnění poskytnuté z jeho účtu dovolateli nenáleží, neboť k němu nemá právní titul, pak měl i dle judikatury Nejvyššího soudu žalovat vydání bezdůvodného obohacení (srov. „Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR Rc 26/75, str. 128 – 129“; správně jde o „Zprávu občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSR z 28. 3. 1975, Cpj 34/74, o zhodnocení stavu rozhodování soudů ČSR ve věcech neoprávněného majetkového prospěchu, uveřejněnou pod číslem 26/1975 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek) a nikoliv navrhnout relativní neúčinnost právního úkonu, jelikož takový právní úkon, jemuž by bylo možno odporovat, nebyl učiněn.

Dovolatel rovněž nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že převod finančních prostředků z účtu dlužníka je právním úkonem „bez přiměřeného protiplnění“, když má za to, že ve smyslu ustanovení § 240 odst. 1 insolvenčního zákona by muselo jít o úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za neodpovídající protiplnění. Žalobce by tedy musel procesně tvrdit a prokázat vznik takového závazku.

Podle ustanovení § 489 obč. zák. platí, že závazky vznikají z právních úkonů, jakož i ze způsobené škody, z bezdůvodného obohacení nebo z jiných skutečností uvedených v zákoně. Dle ustanovení § 494 obč. zák. platí, že z platného závazku je dlužník povinen *dare, facere, omittere* či *pati*, věřitel je oprávněn to od něj požadovat. Žalobce však vznik závazku netvrdil a neprokázal a soud o něm neprováděl dokazování.

Dovolatel dále zdůrazňuje, že řízení o určení relativní neúčinnosti právního úkonu je dle § 159 insolvenčního zákona incidenčním sporem, jenž je dle § 161 insolvenčního zákona podroben procesním pravidlům sporného řízení dle ustanovení občanského soudního řádu; to je ve smyslu ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. vedeno projednací zásadou „podle které soud rozhoduje zásadně na základě účastníky tvrzených významných skutečností“. To, co je pro rozhodnutí významnou skutečností, vyplývá z hypotézy hmotně právního ustanovení, které se aplikuje na daný právní vztah. Dovodil-li žalobce a soudy obou stupňů, že v daném případě může jít o právní úkon bez přiměřeného protiplnění ve smyslu ustanovení § 240

insolvenčního zákona, pak měly být primárně tvrzeny skutečnosti vyplývající z této normy, in concreto tedy, že šlo o právní úkon, jímž se dlužník „zavázal“ poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož plnění se zavázal dlužník. Kdyby tyto skutečnosti byly tvrzeny a prokázány, pak by následně muselo být tvrzeno a prokázáno, že:

a) šlo o právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo

b) šlo o právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku, eventuálně (a až v poslední procesní řadě),

c) právní úkon byl takto učiněn ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern.

K tomu dovolatel konstatuje, že žalobce procesně tvrdil (v článku IV. žaloby) pouze to, že mělo jít o právní úkon učiněný ve prospěch osoby blízké, nikoliv, že by se dlužník zavázal k určitému plnění, ergo že snad vznikl (§ 240 insolvenčního zákona) požadovaný závazkový vztah. Žalobce (také) nikdy procesně netvrdil, že v dané právní věci mělo jít o právní úkon, „který vedl k úpadku dlužníka“. Kdyby soud vzal za prokázané, že mělo jít o právní úkon, „který vedl k úpadku dlužníka“, vybočil by tím (podle dovolatele) z pravidel sporného řízení a porušil by projednací zásadu, čímž by postihl řízení vadou, která nutně měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; odvolacímu soudu dovolatel vytyká, že k těmto námitkám, jimiž argumentoval již v odvolání, nepřihlédl.

Jako obiter dictum pak dovolatel konstatuje, že vzal-li soud za prokázané procesní tvrzení žalobce, že (údajný) právní úkon popsany v narativní a petitorní části žaloby měl být učiněn ve prospěch dovolatele jakožto osoby dlužníkovu blízké, pak zcela nepochybně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním. K tomu dovolatel uvádí, že soud správně zjistil, že:

- úpadek byl zjištěn s právními účinky k 10. 11. 2008,
- k převodu předmětné částky došlo 2. 1. 2008,
- dovolatel nebyl statutárním orgánem ani společníkem dlužníka od 5. 11. 2007.

Potud dovolatel odkazuje též na definici osoby blízké dlužníku, obsaženou (pro účely odpůrčího řízení) v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2192/2001 (jde o rozsudek ze dne 1. 8. 2002, uveřejněný pod číslem 53/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), k čemuž shrnuje, že v době „učinění“ jednání popsaného v narativní části žaloby (která je ve smyslu ustanovení § 240 odst. 2 insolvenčního zákona rozhodnou dobou) nebyl ani statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), ani společníkem, či členem nebo zaměstnancem; k dlužníku neměl ani jiný obdobný vztah.

„Ex litera legis“ je dle dovolatele nadto více než evidentní, že jednání popsané v narativní části žaloby a dokonce v petitorní části žaloby nemohlo být ve smyslu ustanovení § 240 odst. 1 insolvenčního zákona právním úkonem bez přiměřeného protiplnění, jelikož tím se rozumí dle ustanovení § 240 odst. 2 insolvenčního zákona pouze právní úkon učiněný v úpadku. Úpadek byl zjištěn až téměř rok poté, takže by jinak musela být naplněna vyvratitelná domněnka dle ustanovení § 240 odst. 2,

věty druhé, insolvenčního zákona. Na základě soudem provedených důkazů pak má dovolatel za osvědčené, že v době učinění předmětného převodu nebyl osobou blízkou dlužníku.

Dovolatel dodává, že jiné skutečnosti, tedy in concreto, že by mělo jít o úkon, který vedl k úpadku dlužníka, nebyly tvrzeny, soud o nich nevedl důkazní řízení, nerozhodoval o nich a bez příslušného procesního tvrzení ani nemohl. Takové skutečnosti podle dovolatele nejsou ani skutečným stavem věci. Odvolací soud v napadeném rozhodnutí uzavřel (na str. 3 dole), že je bezpředmětné, zda se soud prvního stupně nezabýval tím, zda právní úkon byl učiněn v době (dlužníkova) úpadku. Takový závěr má dovolatel za nepochopitelný, s tím, že odporuje zásadám civilního sporného řízení. Odvolací soud tak frapantně opomněl respektovat projednací zásadu, což mělo beze sporu za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, uvádí dovolatel.

A konečně dovolatel (pro úplnost) uvádí, že ve věci je dán i důvod zmatečnosti ve smyslu ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť v dané věci vystupoval jako žalobce účastník, který neměl způsobilost jím být. Dovolatel poukazuje na ustanovení § 235 odst. 2 a § 21 insolvenčního zákona a na ustanovení § 1 písm. a), § 2 odst. 1, § 33 a § 40 odst. 2 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. K tomu pak uvádí, že insolvenční správce, který je procesním subjektem tohoto řízení, pozbyl oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce k 31. 12. 2009, takže od 1. 1. 2010 není osobou oprávněnou procesně jednat.

Dovolatel shrnuje, že uzavřel-li s R. L. (jako nabyvatelem) dne 5. 11. 2007 smlouvu o převodu obchodního podílu, pak mezi nimi vznikl závazkový právní vztah, ze kterého měl dovolatel (jako věřitel) právo požadovat sjednanou úplatu 20 000 000 Kč a R. L. (jako dlužník) měl povinnost takto konat (plnit).

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tím, že dovolatel 2. 1. 2008 obdržel částečnou platbu takového plnění, označeného dokonce jeho rodným číslem (jak tvrdí žalobce v článku III. předposledním odstavci žaloby), pak:

- nevznikl žádný závazkový vztah mezi dovolatelem a dlužníkem a dovolatel neučinil žádný právní úkon směřující ke vzniku takového závazkového vztahu,

- nešla-li platba přímo od R. L. (z jeho účtu a prostředků) nebo bez vědomí dlužníka (což dovolatel nemohl vědět ani ovlivnit, když původ prostředků nezjistil ani soud), šlo pouze o částečné plnění poskytnuté třetí osobou v souladu a ve smyslu ustanovení § 331 obch. zák., které dovolatel dokonce musel přijmout, jak mu ukládá ustanovení § 329 obch. zák.; potud dovolatel odkazuje na článek Eliáš, K.: Zánik obligace splněním jinému než věřiteli nebo jiným než dlužníkem. Právní rozhledy č. 4, ročník 2010, str. 118 a násl.,

- šlo o přijetí platby bona fidei a na základě právního titulu.

Byla-li platba provedena z účtu dlužníka a z jeho prostředků bez domluvy s dovolatelem, šlo nutně o plnění za nabyvatele (třetí osobou) ve smyslu ustanovení § 331 obch. zák. (které dovolatel musel přijmout ve smyslu ustanovení § 329 obch. zák.), čímž vznikl ve smyslu ustanovení § 498 obč. zák. závazkový vztah mezi R. L. a dlužníkem z bezdůvodného obohacení podle § 454 obč. zák. Těž je za určitých okolností možné, že mezi těmito subjekty vznikl závazkový vztah z jednatelství bez příkazu, což ovšem není věcí dovolatele. Mezi dovolatelem a dlužníkem však v každém případě není žádný hmotněprávní vztah, natož takový, ze kterého by dovolatel mohl být pasívně věcně legitimován.

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2010 (tj. naposledy ve znění nálezu Ústavního soudu č. 260/2010 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé může být v této věci přípustné jen podle ustanovení § 237 odst. 1 c) o. s. ř. (o případ uvedený v § 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. nejde), tedy tak, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Nejvyšší soud pak shledává dovolání přípustným pro zodpovězení otázky položené dovolatelem, totiž zda převod peněžních prostředků z účtu dlužníka je faktickou činností nebo právním úkonem, zda dle ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona lze odporovat jen právním úkonům dle ustanovení § 34 obč. zák. a zda podle ustanovení § 235 insolvenčního zákona lze odporovat i jiným právním úkonům, než o kterých pojednávají ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona. Potud jde o otázky dovolacím soudem ve spojení s úpravou neúčinnosti obsaženou v insolvenčním zákoně dosud nezodpovězené.

I) K tvrzené zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

Podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, jestliže ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení.

U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti též k vadám řízení uvedeným § 242 odst. 3 o. s. ř. (včetně zmatečnostní vady řízení ve smyslu § 229 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Nejvyšší soud nicméně již v rozsudku ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 59/2005, uveřejněném pod číslem 86/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vysvětlil, že o tom, zda řízení před soudy nižších stupňů je postiženo zmatečností, nelze v dovolacím řízení provádět dokazování (tzv. zmatečnostní vada se musí podávat z obsahu spisu).

Z dosavadního obsahu spisu se existence zmatečnostní vady řízení ve smyslu § 229 odst. 1 písm. b) o. s. ř. v podobě namítané dovolatelem nepodává (to, zda a kdy pozbyl žalobce právo vykonávat činnost insolvenčního správce, ze spisu neplyne) a již proto je tato dovolací námitka pro výsledek dovolacího řízení právně bezcenná. Nejvyšší soud nicméně dodává, že o zmatečnostní vadu řízení by nešlo, ani kdyby obsah spisu dokládal dovolací tvrzení.

Podle ustanovení § 40 zákona o insolvenčních správcích fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost, která je ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona podle dosavadních právních předpisů zapsána v seznamu správců podle § 1 vyhlášky č. 476/1991 Sb., se ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona pokládá za osobu oprávněnou vykonávat činnost insolvenčního správce podle § 3 odst. 1 písm. a) a podle § 3 odst. 2 (odstavec 1). Oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce podle odstavce 1 po uplynutí dvou let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona zaniká (odstavec 2).

Z ustanovení § 40 zákona o insolvenčních správcích tedy plyne, že fyzická osoba, která k 1. 1. 2008 (kdy nabyl účinnosti zákon o insolvenčních správcích) byla zapsána v seznamu správců vedeném podle tam označené vyhlášky, mohla být v době do 31. 12. 2009 ustanovována insolvenčním správcem v konkrétních insolvenčních řízeních. Byl-li takovou osobou žalobce (ustanovený insolvenčním správcem dlužníka dne 10. 11. 2008), nepřestal být insolvenčním správcem dlužníka jen proto, že mu 31. 12. 2009 zaniklo oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce podle § 40 odst. 1 zákona o insolvenčních správcích. Insolvenční správce je do funkce pro konkrétní insolvenční řízení ustanovován rozhodnutím insolvenčního soudu (srov. § 25 odst. 1, větu první, insolvenčního zákona), přičemž v intencích ustanovení § 22 odst. 2 insolvenčního zákona může být (za tam daných podmínek) takovým insolvenčním správcem ustanovena i osoba, která není zapsána v seznamu insolvenčních správců. Tím, že osobě ustanovené rozhodnutím insolvenčního soudu insolvenčním správcem konkrétního dlužníka následně zanikne oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce dle § 40 odst. 2 zákona o insolvenčních správcích, nepozbývá rozhodnutí insolvenčního soudu o jejím ustanovení do funkce účinnosti. Taková osoba nadále zůstává insolvenčním správcem konkrétního dlužníka. Zbývá doplnit, že skutečnost, že osobě ustanovené insolvenčním správcem konkrétního dlužníka zaniklo posléze oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce podle § 40 odst. 2 zákona o insolvenčních

správcích, není sama o sobě ani důvodem k tomu, aby takový insolvenční správce byl odvolán z funkce (§ 31 insolvenčního zákona), nebo aby byl zproštěn výkonu funkce (§ 32 insolvenčního zákona).

Výše formulované závěry potvrzují též pozdější změny insolvenčního zákona. S účinností od 1. 8. 2013, po novele provedené zákonem č. 185/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, byl totiž text § 31 insolvenčního zákona změněn potud, že ve smyslu jeho odstavce 3 může insolvenční soud i bez návrhu odvolat z funkce insolvenčního správce, kterému zaniklo ze zákona právo vykonávat činnost insolvenčního správce. Jinak řečeno, ani podle pozdější podoby insolvenčního zákona nevede zákonný zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce k automatickému zániku práva vykonávat funkci insolvenčního správce pro konkrétní insolvenční řízení, založeného rozhodnutím insolvenčního soudu o ustanovení do funkce.

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu, Nejvyšší soud se dále – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval dovolacím důvodem dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci dovolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže dovolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

K jednotlivým dovolacím námitkám uvádí Nejvyšší soud v rovině právního posouzení věci následující.

II) K otázce, zda převod finanční částky z účtu dlužníka na účet dovolatele je právním úkonem, jemuž lze odporovat.

Podle ustanovení § 34 obč. zák. právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

Dle ustanovení § 559 odst. 1 obč. zák. splněním dluh zanikne.

Z ustanovení § 324 odst. 1 obch. zák. se pak podává, že závazek zanikne, je-li věřiteli splněn včas a řádně.

Podle ustanovení § 332 odst. 1 obch. zák., jestliže plnění závazku není vázáno na osobní vlastnosti dlužníka, je věřitel povinen přijmout plnění jeho závazku nabídnuté třetí osobou, jestliže s tím dlužník souhlasí. Souhlas dlužníka není zapotřebí, jestliže třetí osoba za závazek ručí nebo jeho splnění jiným způsobem zajišťuje a dlužník svůj závazek porušil.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského zákoníku a obchodního zákoníku již v době uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu (5. 11. 2007) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn. Ustanovení obchodního zákoníku se v dané věci uplatní (při dalších úvahách) vzhledem k tomu, že v dané věci se vede spor o povahu plnění poskytnutého na úhradu ceny úplatně převáděného obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným a že tento převod je obchodním závazkovým vztahem (§ 261a odst. 3 písm. a/ obch. zák., ve znění, jež od uzavření smlouvy o převodu obchodního podílu do vydání napadeného rozhodnutí též nedoznalo změn).

Nejvyšší soud pak uvádí, že nemá žádných pochyb o tom, že projev vůle, jímž dlužník plní dluh (peněžitý závazek) svému věřiteli, je právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zák., jelikož jde o projev vůle směřující k zániku povinnosti splnit dluh (závazek); srov. § 559 odst. 1 obč. zák. a § 324 odst. 1 obch. zák.

Odvolací soud nepochybil, jestliže v daných souvislostech shledal nepřiléhavým dovolatelův poukaz na obsah usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 531/2003. Oproti mínění dovolatele není ani jím citovaná pasáž tohoto usnesení rozporná se závěrem formulovaným v předchozím odstavci.

Bez zřetele k tomu, že šlo o rozhodnutí zabývající se vadami žaloby (procesního úkonu), jež cíleně nesměřovalo k výkladu ustanovení § 34 a § 42a obč. zák. v rovině hmotně právní, totiž platí, že splněním dluhu (závazku) a tedy projevem vůle směřující k zániku dluhu (závazku) (právním úkonem) není každý bankovní převod peněžních prostředků ani každý výběr peněžních prostředků v hotovosti nebo (v intencích zkoumaného usnesení) každý výběr peněžních prostředků z pokladny podnikatele.

Závěr, podle kterého projev vůle, jímž dlužník plní dluh (závazek) svému věřiteli, je právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zák., jelikož jde o projev vůle směřující k zániku povinnosti splnit dluh (závazek), je nutné pro danou věc korigovat jen potud, že dlužník neplnil zkoumaným převodem peněžních prostředků z účtu svůj dluh (závazek) vůči věřiteli (dovolateli), nýbrž dluh R. L. (jenž si od dovolatele „kupoval“ obchodní podíl v dlužníku).

Ani dovolatel (jenž v dovolání sám argumentuje v tomto duchu) přitom neměl pochyb o tom, že šlo o plnění skutečně dlužníkem (coby třetí osobou) se souhlasem dovolatelova osobního dlužníka (R. L.), podléhající (proto) režimu ustanovení § 332 odst. 1 obch. zák. (proto přijetí takového plnění není bezdůvodným obohacením věřitele, stejně jako by jím nebylo, kdyby plnění poskytl věřiteli přímo osobní dlužník).

Jinak řečeno, projev vůle, jímž třetí osoba plní dluh (peněžitý závazek) dlužníkovu věřiteli se souhlasem dlužníka ve smyslu § 332 odst. 1 obch. zák., je právním úkonem ve smyslu ustanovení § 34 obč. zák., jelikož jde o projev vůle směřující k zániku povinnosti splnit dluh (závazek).

Dovolání proto v tomto směru opodstatněné není.

III) Ke vztahu § 235 insolvenčního zákona k ustanovením § 240 až § 242 insolvenčního zákona.

Podle ustanovení § 235 insolvenčního zákona neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvyhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí (odstavec 1).

Neúčinnost dlužníkových právních úkonů se zakládá rozhodnutím insolvenčního soudu o žalobě insolvenčního správce, kterou bylo odporováno dlužníkovým právním úkonům (dále jen „odpůrčí žaloba“) (odstavec 2).

Ustanovení § 240 insolvenčního zákona pak určuje, že právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí právní úkon, jímž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník (odstavec 1). Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že právní úkon bez přiměřeného protiplnění učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku (odstavec 2). Právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění lze odporovat, byl-li učiněn v posledních třech letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době jednoho roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby (odstavec 3). Právním úkonem bez přiměřeného protiplnění není a) plnění uložené právním předpisem, b) příležitostný dar v přiměřené výši, c) poskytnutí plnění, kterým bylo vyhověno ohledům slušnosti, nebo d) právní úkon, o kterém dlužník se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládal, že z něj bude mít přiměřený prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovu blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležité pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka (odstavec 4).

Podle § 241 insolvenčního zákona zvyhodňujícím právním úkonem se rozumí právní úkon, v jehož důsledku se některému věřiteli dostane na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu (odstavec 1). Zvyhodňujícím právním úkonem se rozumí pouze právní úkon, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku, nebo právní úkon, který vedl k dlužníkovu úpadku. Má se za to, že zvyhodňující právní úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, je úkonem, který dlužník učinil v době, kdy byl v úpadku (odstavec 2). Zvyhodňujícími právními úkony jsou zejména úkony, kterými dlužník a) splnil dluh dříve, než se stal splatným, b) dohodl změnu nebo nahrazení závazku ve svůj neprospěch, c) prominul svému dlužníku splnění dluhu nebo jinak dohodl anebo umožnil zánik či nesplnění svého práva, d) poskytl svůj

majetek k zajištění již existujícího závazku, ledaže jde o vznik zajištění v důsledku změn vnitřního obsahu zastavené věci hromadné (odstavec 3). Zvýhodňujícímu právnímu úkonu lze odporovat, byl-li učiněn v posledních třech letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době jednoho roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby (odstavec 4). Zvýhodňujícím právním úkonem není a) zřízení zajištění závazku dlužníka, obdržel-li za ně dlužník současně přiměřenou protihodnotu, b) právní úkon učiněný za podmínek obvyklých v obchodním styku, na základě kterého dlužník obdržel přiměřené protiplnění nebo jiný přiměřený majetkový prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležitě pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka, c) právní úkon, který dlužník učinil za trvání moratoria nebo po zahájení insolvenčního řízení za podmínek stanovených tímto zákonem (odstavec 5).

Z ustanovení § 242 insolvenčního zákona plyne, že odporovat lze rovněž právnímu úkonu, kterým dlužník úmyslně zkrátil uspokojení věřitele, byl-li tento úmysl druhé straně znám nebo jí se zřetelem ke všem okolnostem musel být znám (odstavec 1). Má se za to, že u úmyslně zkracujícího právního úkonu učiněného ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, byl dlužníkův úmysl této osobě znám (odstavec 2). Úmyslně zkracujícímu právnímu úkonu lze odporovat, byl-li učiněn v posledních pěti letech před zahájením insolvenčního řízení (odstavec 3).

Přitom výše zmíněná ustanovení insolvenčního zákona nedoznala změn od rozhodnutí o úpadku dlužníka (10. 11. 2008) do vydání napadeného rozhodnutí.

Nejvyšší soud k tomuto tématu úvodem poznamenává, že posouzení žalobou uplatněného a soudy přiznaného nároku (jako celku) coby nároku vzešlého z neúčinného právního úkonu dlužníka nepřekáží, že žalobce se žalobou domáhal jak vyslovení neúčinnosti jím označeného právního úkonu, tak (současně) zaplacení částky, jež v důsledku takového úkonu ušla (podle žaloby měla újít) z majetku (majetkové podstaty) dlužníka. Potud jsou i pro poměry insolvenčního řízení vedeného podle insolvenčního zákona beze zbytku využitelné závěry, jež Nejvyšší soud formuloval k odpůrcí žalobě podle § 16 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 31 Cdo 365/2009, uveřejněné pod číslem 68/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek („V případech, kdy žalovaný získal z odporovatelných právních úkonů dlužníka majetkový prospěch, může /měla by/ mít odpůrcí žaloba jen podobu žaloby na plnění, směřující k vydání poskytnutého peněžitého plnění nebo k vydání peněžité náhrady ve výši prospěchu získaného odporovatelným právním úkonem. Posouzení případné neúčinnosti odporovatelných právních úkonů je v těchto situacích řešením právní otázky toliko předběžné povahy.“).

Nejvyšší soud pak podotýká, že nemá rovněž žádných pochyb o tom, že podle ustanovení § 235 a násl. insolvenčního zákona lze odporovat jen „právním úkonům“ dlužníka (včetně opomenutí).

Odvolací soud však pochybil, jestliže své závěry založil na úvaze, podle které není třeba zkoumat, zda v dané věci byla naplněna některá ze skutkových podstat neúčinných právních úkonů vymezených v § 240 až § 242 insolvenčního zákona, jelikož postačí naplnění definice neúčinného právního úkonu dle § 235 odst. 1 insolvenčního zákona. Závěr, podle kterého právní úkony dlužníka vyjmenované v § 240 až § 242 insolvenčního zákona představují jen demonstrativní (příkladný) výčet neúčinných právních úkonů v insolvenčním řízení, prostřednictvím kterých také nejčastěji dochází ke zkracování dlužnických věřitelů, správný není.

Kdyby byl úsudek, že odpůrcí žalobou se lze domáhat plnění z neúčinného právního úkonu dlužníka, závislý jen na „definici“ obsažené v § 235 odst. 1 insolvenčního zákona, pak by ovšem úprava obsažená v § 240 až § 242 insolvenčního zákona byla nadbytečná.

Z textu § 235 odst. 1 insolvenčního zákona se především podává, že věta druhá žádné samostatné vymezení neúčinného právního úkonu dlužníka neobsahuje (jde v podstatě jen o „insolvenční připomenutí“ úpravy obsažené již v § 35 odst. 1 obč. zák., části věty před středníkem). Věta první samostatnou definicí neúčinného právního úkonu dlužníka rovněž není, když pouze pojmenovává základní rys takového právního úkonu dlužníka, totiž, že jde o právní úkon nebo o právní úkony, kterými dlužník „zkracuje“ možnost uspokojení věřitelů nebo „zvýhodňuje“ některé věřitele na úkor jiných.

Z ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona se pak podává, že právě jejich prostřednictvím se dává (pro insolvenční účely) obsah pojmu „zkracující právní úkon dlužníka“ a „zvýhodňující právní úkon dlužníka“.

Kdyby se prosadilo pojetí neúčinných právních úkonů dlužníka popsané v napadeném rozhodnutí, pak by nemělo smyslu, aby se insolvenční správce pokoušel dokazovat, že dlužnickým právním úkonem byla naplněna skutková podstata dle § 241 insolvenčního zákona (zabývajícího se zvýhodňujícími právními úkony) nebo skutková podstata dle ustanovení § 242 insolvenčního zákona (zabývajícího se neúčinností úmyslně zkracujících právních úkonů) se všemi omezeními, jež z dikce těchto ustanovení plynou, včetně určení, které právní úkony dlužníka nejsou „zvýhodňujícími právními úkony dlužníka“ (§ 241 odst. 5 insolvenčního zákona). Z tohoto pojetí nevybočuje ani úprava neúčinností právních úkonů dlužníka bez přiměřeného protiplnění (§ 240 insolvenčního zákona), neboť takové právní úkony jsou ve výsledku též zkracujícími právními úkony.

Výrazy použité v ustanovení § 235 odst. 1, věty první, insolvenčního zákona (právní úkony, kterými dlužník „zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných“) přitom insolvenční zákon vykládá právě jen prostřednictvím ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona.

Lze tedy shrnout, že ponechají-li se stranou právní úkony, které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, v rozporu s ustanovením § 111 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona, lze podle ustanovení § 235 až § 243 insolvenčního zákona odporovat jen těm právním úkonům dlužníka, jež jsou taxativně vypočteny v ustanoveních § 240 až § 242 insolvenčního zákona.

Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž správné není.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil včetně závislých výroků o nákladech řízení. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Jestliže insolvenční soud prohlásil konkurs na majetek dlužníka, a toto rozhodnutí nabylo právní moci, odmítne dlužníkův návrh na povolení oddlužení jako podaný někým, kdo k němu nebyl oprávněn (§ 390 odst. 3 insolvenčního zákona), bez zřetele k tomu, zda dlužníkovi uplynula lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2014,
sen. zn. 29 NSČR 5/2014)

Usnesením ze dne 5. 12. 2012 odmítl **M ě s t s k ý s o u d** v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) návrh dlužnice na povolení oddlužení.

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1) Insolvenčním návrhem ze dne 27. 3. 2012 insolvenčního navrhovatele RP, a. s., bylo zahájeno insolvenční řízení, v němž se insolvenční navrhovatel domáhal zjištění úpadku dlužnice.

2) Usnesením ze dne 23. 5. 2012 insolvenční soud vyzval dlužnici, aby se ve věci písemně vyjádřila. Usnesení, které bylo dlužnici doručeno dne 31. 5. 2012, neobsahovalo poučení ve smyslu ustanovení § 390 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), o možnosti podat návrh na povolení oddlužení.

3) Usnesením ze dne 2. 11. 2012, které nabylo právní moci dne 24. 11. 2012, insolvenční soud zjistil úpadek dlužnice a prohlásil konkurs na její majetek.

4) Dlužnice podala dne 26. 11. 2012 návrh na povolení oddlužení.

Na tomto základě insolvenční soud – cituje ustanovení § 389 odst. 1, § 390 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona a odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 39/2012 (jde o usnesení ze dne 26. 6. 2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2013, pod číslem 98, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné též na webových stránkách Nejvyššího soudu) – uzavřel, že skutečnost, že se dlužníkovi nedostalo řádného poučení (o možnosti podat návrh na povolení oddlužení), je důvodem, aby se dlužník odvoláním domáhal zrušení rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu. V situaci, kdy dlužnice nepodala odvolání proti rozhodnutí o prohlášení konkursu ze dne 2. 11. 2012, nabylo toto rozhodnutí právní moci. Proto insolvenční soud návrh dlužnice na povolení oddlužení podaný dne 26. 11. 2012 odmítl jako opožděný.

K odvolání dlužnice **V r c h n í s o u d** v Praze usnesením ze dne 29. 8. 2013 rozhodnutí insolvenčního soudu potvrdil.

Odvolací soud zdůraznil, že pro posouzení důvodnosti odvolání je rozhodující odpověď na otázku, zda v případě, kdy ke zjištění úpadku fyzické osoby a k prohlášení konkursu na její majetek na návrh věřitele došlo bez poučení dlužníka o právu

podat návrh na povolení dlužení, představuje pravomocné rozhodnutí o prohlášení konkursu překážku, která brání vyhovět návrhu na povolení oddlužení, resp. se jím zabývat.

Vycházejí z usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 39/2012 a z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněného pod číslem 110/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 110/2011“), odvolací soud dovodil, že otázkami souvisejícími s poučovací povinností insolvenčního soudu podle § 390 odst. 1 insolvenčního zákona se soud může zabývat jen v rámci řízení, v němž je řešena otázka předpokladů pro prohlášení konkursu na dlužníkuv majetek, tj. před vydáním rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, nebo poté v rámci řízení o odvolání dlužníka proti usnesení soudu o prohlášení konkursu.

Dále uzavřel, že tvrdí-li dlužnice, že není osobou, u které je řešení jejího úpadku oddlužením vyloučeno (není podnikatelkou), z čehož dovozuje, že se jí mělo dostat poučení o její právu podat návrh na povolení oddlužení, a protože se tak nestalo, lhůta k podání návrhu jí dosud neuplynula, mohla tuto argumentaci účinně prosazovat jen v rámci odvolání proti rozhodnutí o prohlášení konkursu na její majetek. Neučinila-li tak (a usnesení o prohlášení konkursu nabylo právní moci), bude její úpadek řešen konkursem s nezvratným závěrem, že nebyl podán včasný návrh na povolení oddlužení.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dlužnice dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, tvrdíc, že napadené usnesení je v otázce výkladu ustanovení § 389 odst. 1 a § 390 odst. 1 insolvenčního zákona v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, a požadující, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatelka zdůrazňuje, že se jí nedostalo řádného poučení o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, přestože neexistovaly žádné důvody pro to, aby insolvenční soud nabyl přesvědčení, že je podnikatelkou. Z toho s poukazem na usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 39/2012 dovozuje, že jí nemohla uplynout lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení. Konstruuje-li odvolací soud (shodně s insolvenčním soudem) jako podmínku pro včasné podání návrhu na povolení oddlužení i podání odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o zjištění úpadku a prohlášení konkursu, jde o podmínku, která nevyplývá z insolvenčního zákona, nelze ji dovodit z jeho jednotlivých ustanovení a naprosto nereflektuje úpravu obsaženou v § 390 odst. 1 insolvenčního zákona. Dovolatelka má za to, že je nerozhodné, zda podala odvolání proti rozhodnutí o zjištění úpadku a prohlášení konkursu, když konkurs je pouze jedním ze způsobů řešení úpadku. Z žádného ustanovení insolvenčního zákona nevyplývá, že by pravomocné usnesení o zjištění úpadku a prohlášení konkursu na majetek dlužníka bránilo dlužníku (za situace, kdy nebyl řádně poučen podle § 390 odst. 1 insolvenčního zákona) v podání důvodného návrhu na povolení oddlužení.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Č. 61

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 185/2013 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona se pro insolvenční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání v této věci je přípustné dle ustanovení § 237 o. s. ř., když napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 389 insolvenčního zákona dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením (odstavec 1). Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na oddlužení podat (odstavec 2).

Dle ustanovení § 390 insolvenčního zákona návrh na povolení oddlužení musí dlužník podat spolu s insolvenčním návrhem. Podá-li insolvenční návrh jiná osoba, lze návrh na povolení oddlužení podat nejpozději do třiceti dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníku; o tom musí být dlužník při doručení insolvenčního návrhu poučen (odstavec 1). Návrh na povolení oddlužení podaný opožděně nebo někým, kdo k tomu nebyl oprávněn, insolvenční soud odmítne rozhodnutím, které doručí dlužníku, osobě, která takový návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání může podat pouze osoba, která takový návrh podala (odstavec 3).

Podle ustanovení § 148 insolvenčního zákona insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento

zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením (odstavec 1). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem podá návrh na povolení oddlužení, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (odstavec 3).

Dle ustanovení § 149 odst. insolvenčního zákona, nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (odstavec 1). Odstavec 1 se nepoužije, jestliže dlužník podal návrh na povolení oddlužení v insolvenčním řízení zahájeném na základě insolvenčního návrhu jiné osoby; v takovém případě rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do třiceti dnů po rozhodnutí o úpadku (odstavec 2).

V usnesení sen. zn. 29 NSČR 39/2012, na které odkazovaly oba soudy i dovolatelka, Nejvyšší soud při výkladu ustanovení § 389 a § 390 odst. 1 insolvenčního zákona vysvětlil, že není-li dlužník podnikatelem, je sanačním způsobem řešení jeho úpadku oddlužení. Závěr, že tento způsob řešení úpadku je vyloučen, je možno přijmout především tehdy, nepodá-li dlužník, jako jediná k tomu oprávněná osoba, návrh na povolení oddlužení v době stanovené insolvenčním zákonem, konkrétně ve lhůtách vymezených ustanovením § 390 odst. 1 insolvenčního zákona. Dlužníku, jenž není insolvenčním navrhovatelem, počíná běžet lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení za současného splnění dvou předpokladů: věřitelem podaný insolvenční návrh byl doručen dlužníku a dlužníku se dostalo poučení, že v zákonem určené třicetidenní lhůtě (v poučení uvedené) může podat návrh na povolení oddlužení.

Uvedené Nejvyšší soud shrnul tak, že dlužníku, jemuž se dostalo řádného poučení o možnosti podat návrh na povolení oddlužení ještě před doručením věřitelského insolvenčního návrhu, začne běžet třicetidenní lhůta k tomuto úkonu určená zákonem až ode dne doručení insolvenčního návrhu. Dlužníku, jemuž byl doručen věřitelský insolvenční návrh, aniž se mu současně dostalo řádného poučení o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, pak začne běžet třicetidenní lhůta k tomuto úkonu určená zákonem až ode dne, kdy se mu dostane řádného poučení.

Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že námitka, podle níž dlužník (který není podnikatelem a nemá dluhy z podnikání) nebyl řádně poučen o možnosti podat návrh na povolení oddlužení, je způsobilá zpochybnit předpoklad, z něhož vychází rozhodnutí o prohlášení konkursu, a sice že dlužníkům úpadek nelze řešit jinak než konkursem (k předpokladům pro vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu potud odkázal na R 110/2011).

Na uvedených závěrech nemá Nejvyšší soud důvod cokoli měnit ani v nyní projednávané věci. Na rozdíl od dovolatelky však nemá za to, že by napadené rozhodnutí bylo s těmito závěry v rozporu. Dovolatelka totiž pomíjí, že Nejvyšší soud se výkladem ustanovení § 390 odst. 1 insolvenčního zákona zabýval (dosud) jen při

posuzování dovolání dlužníka proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení insolvenčního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Možnost, aby Nejvyšší soud tyto závěry doplnil a výslovně se vyjádřil k tomu, zda pravomocné rozhodnutí o prohlášení konkursu brání dlužníku v tom, aby se úspěšně domohl řešení svého úpadku oddlužením, tvrdí-li, že mu dosud neuplynula lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení, se naskýtá právě v této věci.

Nejvyšší soud předesílá, že již v důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněného pod číslem 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, zdůraznil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy /a to zpravidla záměrně/ odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání). To nicméně neplatí pro závěry formulované v konkursních poměrech k charakteristice konkursního řízení. Také insolvenční řízení se člení na několik relativně samostatných částí, a proto i pro ně jsou mutatis mutandis uplatnitelné závěry, které Nejvyšší soud zformuloval pro poměry zákona o konkursu a vyrovnání např. v rozsudku ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2917/2007, uveřejněném pod číslem 42/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 42/2010“).

V něm Nejvyšší soud dovodil, že pro konkursní řízení je charakteristické, že se člení na několik relativně samostatných fází. První, přípravná fáze, počíná podáním návrhu na prohlášení konkursu a končí prohlášením konkursu, druhá, realizační fáze, se v době od prohlášení konkursu do podání konečné zprávy správcem konkursní podstaty pojí s přihlašovaním pohledávek věřitelů, zjišťováním majetku patřícího do konkursní podstaty a zpeněžováním tohoto majetku a třetí, závěrečná fáze, počínající rozvrhovým usnesením, zahrnuje vlastní rozvrh výtěžku zpeněžení majetku konkursní podstaty mezi věřitele a zrušení konkursu. Tyto fáze se zpravidla uzavírají rozhodnutími, jež činí některé (byť chybné) kroky a postupy v konkursu nevratnými. I uvnitř jednotlivých fází konkursního řízení pak lze nalézt procesní situace a procesní úkony, jejichž zmeškání (nebo i jen prosté opakování) je uskutečnitelné a zhojitelné jen s obtížemi nebo vůbec (to je mimo jiné dáno i četností /mnohostí/ účastníků konkursního řízení, které lze v této souvislosti zjednodušeně leč přiléhavě charakterizovat jako „hromadnou exekuci“).

Tamtéž Nejvyšší soud doplnil, že v zákoně o konkursu a vyrovnání se tento princip projevuje kupříkladu úpravou obsaženou v § 66b odst. 4 ZKV (znemožňující prominutí zmeškaných lhůt) nebo v § 45 odst. 1 ZKV, části věty za středníkem, deklarovanou nevratností (platností a účinností) úkonů provedených v průběhu konkursu i po jeho zrušení (lhotejno, z jakých důvodů ke zrušení došlo). K tomu pro insolvenční řízení (obdobně a přesněji) poukázal na ustanovení § 83 insolvenčního zákona, jež určuje, že prominutí zmeškání lhůt v insolvenčním řízení není při-

puštné a že totéž platí, jde-li o zmeškání soudního jednání, včetně zmeškání schůze věřitelů nebo přezkumného jednání.

Uvedená charakteristika v základních rysech odpovídá i poměrům insolvenčního řízení, s tím však, že jednotlivé fáze insolvenčního řízení nejsou totožné s fázemi konkursního řízení dle zákona o konkursu o vyrovnání. Nejpodstatnějším rozdílem je nepochybně to, že první, přípravná, fáze insolvenčního řízení, končí rozhodnutím, které předchází právní úprava neupravovala, a to rozhodnutím o úpadku (není-li řízení skončeno takzvaným jiným rozhodnutím o insolvenčním návrhu, k tomu viz § 142 a § 108 odst. 3 insolvenčního zákona). Dalším významným rozdílem pak je, že realizační fázi (která je v insolvenčním řízení fází třetí), předchází fáze řízení, v níž se rozhoduje o způsobu řešení úpadku.

Přes tyto odlišnosti považuje Nejvyšší soud za podstatné (a v dané věci i rozhodující pro posouzení důvodnosti dovolání), že i pro poměry insolvenčního řízení je plně uplatnitelný závěr, podle něhož se jednotlivé fáze řízení zpravidla uzavírají rozhodnutími, jež činí některé (byť chybné) kroky a postupy (v dalším průběhu řízení) nevratnými. I uvnitř jednotlivých fází řízení pak lze nalézt procesní situace a procesní úkony, jejichž zmeškání (nebo i jen prosté opakování) je uskutečnitelné a zhojitelné jen s obtížemi nebo vůbec.

Z takto ustavených východisek je nutno pohlížet i na závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení sen. zn. 29 NSČR 39/2012 při výkladu ustanovení § 390 odst. 1 insolvenčního zákona. Námitka, podle níž u dlužníka dosud není vyloučeno oddlužení jako způsob řešení úpadku, neboť mu nepočala běžet lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení, má své místo (a může být důvodná) pouze v druhé fázi insolvenčního řízení, která je určena k tomu, aby v ní bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku u dlužníka, u něhož byl zjištěn úpadek, a která končí právě rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

Povahou insolvenčního řízení (zjevně motivovanou snahou o rychlý a hospodárný průběh řízení – § 5 písm. a/ insolvenčního zákona) je dáno, že tato druhá fáze řízení nemusí probíhat samostatně až po skončení fáze první (přípravné), ale že při splnění zákonem stanovených podmínek (§ 148 insolvenčního zákona) může být rozhodnuto o způsobu řešení úpadku současně s rozhodnutím, jímž insolvenční soud rozhodne o úpadku dlužníka.

To však nic nemění na tom, že i v případě, kdy je o způsobu řešení úpadku rozhodnuto současně s rozhodnutím o úpadku, platí, že v další fázi řízení (jde o třetí fázi, realizační, kdy se provádí přijatý způsob řešení úpadku) nelze zpochybňovat správnost rozhodnutí, jímž se uzavírá některá z předchozích fází řízení (fáze přípravná a fáze, v níž se rozhoduje o způsobu řešení úpadku), byť by snášené argumenty (byly-li by uplatněny v té fázi řízení, v níž měly zaznít) jinak byly způsobilé přivodit změnu či zrušení vydaného rozhodnutí.

Na těchto východiscích (byť v odůvodnění výslovně nezmíněných) je ostatně založeno i R 110/2011, v němž Nejvyšší soud vysvětlil, že výrok o prohlášení kon-

kursu na majetek dlužníka je sice výrokem závislým na rozhodnutí o dlužníkově úpadku, avšak že tato závislost se projevuje (jen) tím, že bez předchozího vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka nemůže být vydáno ani rozhodnutí o prohlášení konkursu a že zrušení rozhodnutí o úpadku vede automaticky též ke zrušení souběžně (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona) nebo následně (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona) vydaného rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Opravný prostředek proti rozhodnutí o prohlášení konkursu však nemůže uspět, spočívá-li na argumentech, jejichž prostřednictvím jsou zpochybněny (jen) předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku. To je zjevné tam, kde rozhodnutí o úpadku nebylo příslušným opravným prostředkem vůbec zpochybněno, nebo tam, kde dlužník opravné prostředky proti rozhodnutí o úpadku již neúspěšně vyčerpal.

Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že dovolatelka mohla (a měla) svou argumentaci, podle níž jí vůbec nepočala běžet lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení, z čehož dovozuje, že možnost řešit její úpadek oddlužením dosud není vyloučena, uplatnit nejpozději v rámci opravných prostředků, které měla k dispozici proti rozhodnutí o prohlášení konkursu. Pouze jejich prostřednictvím mohla zvrátit insolvenčním soudem přijatý způsob řešení jejího úpadku (konkurs), s nímž nesouhlasí, a prosadit způsob jí preferovaný (oddlužení). Jelikož tak neúčinná, je rozhodnutí o způsobu řešení jejího úpadku konkursem v dalších fázích insolvenčního řízení již nezvratné.

Jinak řečeno, výrok usnesení, jímž insolvenční soud rozhodne o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, je ve shodě s ustanovením § 4 odst. 2 insolvenčního zákona rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka. Jestliže takové rozhodnutí nabude právní moci (lhotejně, zda proto, že proti němu nebylo podáno odvolání, nebo proto, že je odvolací soud shledal věcně správným) nelze přijmout další (souběžné) rozhodnutí o jiném způsobu řešení úpadku dlužníka, bez zřetele k tomu, že dlužníku dosud neuplynula lhůta k podání návrhu na jiný způsob řešení úpadku. Usnesení o prohlášení konkursu v sobě vždy zahrnuje závěr, že úpadek dlužníka není možné řešit některým ze sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka (reorganizační nebo oddlužením), a nabude-li usnesení o prohlášení konkursu právní moci, nelze instanční přezkum takového závěru (lhotejně, zda chybného) obcházet návrhem, aby soud přijal další (jiné) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka (jeho prostřednictvím by nebylo možné odklidit pravomocné rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka).

Úsudek soudů nižších stupňů lze v dotčeném ohledu korigovat (bez vlivu na výsledek dovolacího řízení) jen potud, že v popsané situaci není důvod odmítnout návrh na povolení oddlužení jako opožděný, nýbrž (opět ve shodě s § 390 odst. 3 insolvenčního zákona) jako podaný někým, kdo k němu již není oprávněn (jelikož jde o osobu /dlužníka/, jejíž úpadek již je pravomocně řešen jiným způsobem).

Lze tedy shrnout, že prohlásil-li insolvenční soud konkurs na majetek dlužníka, a toto rozhodnutí nabylo právní moci, odmítne dlužníkův následně podaný návrh na

Č. 61

povolení oddlužení jako podaný někým, kdo k němu nebyl oprávněn (§ 390 odst. 3 insolvenčního zákona), bez zřetele k tomu, zda dlužníku uplynula lhůta k podání návrhu na povolení oddlužení.

Dovolatelce se tak nepodařilo zpochybnit správnost napadeného usnesení. Nejvyšší soud proto zamítl dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 18 Die Abhängigkeit des Opfers, im Gegenteil zu dessen Wehrlosigkeit, ist ein Zustand, in dem sich das Opfer nicht absolut frei entscheiden kann angesichts dessen, dass es in bestimmter Hinsicht auf den Täter angewiesen ist, ist es jedoch ihm gegenüber nicht wehrlos und hat – sofern es sich nicht um pathologische Abhängigkeit handelt – einen gewissen Spielraum zur freien Entscheidung. Es genügt auch das faktische Abhängigkeitsverhältnis.
Der Abhängigkeitszustand besteht z.B., sofern die geschädigte Person psychisch abhängig ist, was infolge deren Beeinflussung durch die Behauptung des Täters verursacht wird, dass er ein Heilpraktiker ist, der als Einziger imstande ist, die unheilbare Krankheit, an der die geschädigte Person leidet, zu kurieren, und zwar auch mittels Geschlechtsverkehrs.
Auf Grund des Missbrauchs solch einer psychischen Abhängigkeit der geschädigten Person durch den Täter dazu, dass die geschädigte Person mit ihm den Geschlechtsverkehr hat, werden die Merkmale der Straftat der sexuellen Nötigung im Sinne des § 186 Abs. 2 StGB, nicht jedoch der Straftat der Vergewaltigung gem. § 185 Abs. 1 StGB, die in Form des Missbrauchs der Wehrlosigkeit der geschädigten Person begangen wird, erfüllt.
- Nr. 19 Für die Entscheidung in Sachen selbst im Sinne der Bestimmung des § 265a Abs. 1 und 2 StO kann die Entscheidung über die weitere Fortsetzung der Sicherungsdetention nach § 100 Abs. 5 StGB nicht gehalten werden, da es sich um keine Entscheidung handelt, mit der eine Schutzmaßnahme verhängt wird (§ 265a Abs. 2 Buchst. e/ StO), und deshalb ist gegen sie keine Revision zulässig.
- Nr. 20 Sofern vom Obersten Gericht in einem Revisionsverfahren auf Antrag des obersten Staatsanwalts zu Ungunsten des Beklagten aus dem in § 265b Abs. 1 Buchst. f) StO angeführten Grund gegen den Beschluss, mit dem die strafrechtliche Verfolgung wegen der Anwendung der Abolitionsbestimmung der Amnestie des Präsidenten der Republik eingestellt wurde, nach der Überprüfung befunden wird, dass sich auf die Tat die Entscheidung des Präsidenten der Republik bezieht, mit der angeordnet wurde, dass die strafrechtliche Verfolgung nicht fortgesetzt wird, so wird solch eine Revision in Bezug auf die Bestimmung des § 265p Abs. 2 Buchst. b) StO als unzulässig gem. § 265i Abs. 1 Buchst. a) StO angelehnt.
- Nr. 21 Die Wahl des Verteidigers durch den Beklagten (eventuell durch eine andere dazu berechtigte Person) statt des Verteidigers ex officio ist der Umstand, wo die ursprüngliche Bestellung des Verteidigers im Sinne des § 37 Abs. 2 StO auf gesetzlicher Basis erlischt. In Beziehung zum bestellten Verteidiger ist jedoch die Erlöschung seiner Wahl erst dann wirksam, wenn er über solchen Umstand vom jeweiligen im Strafverfahren tätigen Organ in Kenntnis gesetzt wird, oder davon in einer anderen Weise erfährt. Bis zu diesem Zeitpunkt ist er berechtigt wie auch verpflichtet, die Rechte des Beklagten zu verteidigen, und sofern er so tut, so hat er auch gem. § 151 Abs. 2, Erster Satz, StO dem Staat gegenüber den Anspruch auf eine Entlohnung und den Ersatz von Barausgaben nach der Sondervorschrift (Anwaltstarif).
- Nr. 22 Sofern der Anspruch auf den Ersatz des Vermögensschadens infolge einer Straftat vom Geschädigten rechtzeitig und ordnungsgemäß geltend gemacht wurde und dem Beklagten die Chance gegeben wurde, sich mit diesem Anspruch bekannt zu machen und dazu Stellung zu nehmen, und dem Beklagten dennoch vom Gericht der ersten Instanz die Verpflichtung zum Schadenersatz nicht auferlegt wurde, kann solch ein Beschluss unter Erfüllung von gesetzlichen Voraussetzungen vom Berufungsgericht erlassen werden. Sofern vom Berufungsgericht auf Grund der Berufung des Staatsanwalts oder des Geschädigten zu Ungunsten des Beklagten aus dem Grund, da der Spruch über den Schadenersatz nicht erfolgte, unter den in § 259 Abs. 3 StO angeführten Bedingungen in Sachen selbst so entschieden hat, dass gem. § 228 Abs. 1 StO dem Beklagten die Pflicht auferlegt wurde, dem Geschädigten verursachten Schaden zu ersetzen, handelt es sich für den Beklagten weder um eine überraschende Entscheidung noch um die Verletzung seines Rechts auf einen gerechten Prozess, da solch eine Entscheidung des

---

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

Berufungsgerichts nicht ausgeschlossen war. Ähnliches gilt für den Anspruch des Geschädigten auf den Ersatz des Unvermögensschadens und die Aushändigung einer ungerechtfertigten Bereicherung.

- Nr. 23 Sofern der Täter, der im Rahmen der Erfüllung seiner Arbeitspflichten lediglich für den Empfang und Überreichung von Sendungen mit den Geldmitteln, deren Evidenz, eine beschleunigte und fließende Abfertigung von deren Transportmitteln usw. verantwortlich ist, ohne dass er berechtigt ist über die darin enthaltenen Geldmittel zu verfügen, im konkreten Fall die Sendungen – Container, die sich im Tresorraum der geschädigten Handelsgesellschaft, seines Arbeitgebers befindet, aufmacht und die hier aufbewahrten Geldmittel nach Umfüllung in die von ihm gebrachten Beutel aus dem Objekt hinausträgt, wird damit das Merkmal „Sich einer fremden Sache ermächtigen“ erfüllt, da diese Sachen ihm nicht anvertraut wurden, d.h. in dessen Disposition überreicht wurden, und somit auf der faktischen Macht deren Eigentümers oder einer anderen berechtigten Person nicht gelangten. Deshalb handelt es sich bei solch einem Handeln bei Erfüllung weiterer Merkmale um die Straftat des Diebstahls gem. § 205 StGB und nicht um die Straftat der Veruntreuung gem. § 206 StGB (vgl. Beschluss Nr. 28/2010 Slg. Strafsentsch.).
- Nr. 24 Ein gerechtfertigter Rechtsirrtum des Täters im Sinne des § 19 StGB. kann nicht darin liegen, dass er hinsichtlich der von ihm in der erhobenen Verwaltungsklage geltend gemachten Argumentation ohne Entscheidung darüber abzuwarten annimmt, dass er in der Vergangenheit keine Ordnungswidrigkeit begangen hat. Im Gegenteil handelt es sich um einen Irrtum, den er vermeiden konnte (d.i. ein nicht gerechtfertigter Irrtum), sofern er die Widerrechtlichkeit der Tat ohne offensichtliche Komplikationen erkennen konnte gerade deswegen, weil eine rechtskräftige und vollstreckbare Entscheidung eines Organs der öffentlichen Macht von jemand nicht respektiert werden kann nur deshalb, weil er solch einer Entscheidung innerlich nicht zustimmt.
- Nr. 25 I. Gem. § 97 Abs. 3, Zweiter Satz, des Ges. Nr. 94/1963 Slg., über die Familie, im Wortlaut späterer Vorschriften,* ist eine Anrechnung an die Forderungen nach Unterhaltsgewährung für minderjährige Kinder unzulässig. Dies gilt auch dann, sofern die Unterhaltsforderungen für z.B. zwei minderjährige Kinder gegenseitig angerechnet werden sollten, die in unterschiedlichen Erziehungsumgebungen leben, da jedes von ihnen in die Erziehung von einem der Eltern, die nicht zusammenleben, anvertraut wurde, wobei sie jedoch verpflichtet sind, der Unterhaltsgewährung für das dem anderen Elternteil anvertrauten Kind nachzukommen. Sofern jedoch in einer solchen Lage die Eltern der Pflicht zur Unterhaltsgewährung für eines der minderjährigen Kinder nicht nachkommen, welches in die Erziehung des anderen Elternteils anvertraut wurde, und zwar unter Verweis auf die gegenseitige Anrechnung von Unterhaltsforderungen für beide Kinder, dann bei Überlegungen, ob die Eltern damit das Delikt der Versäumnis des Pflichtunterhalts gem. § 196 StGB. begangen haben, ist es notwendig, die Gesamtschädlichkeit des Falles besonders sorgfältig zu bewerten. Die Schlussfolgerung, dass es sich um keinen gesellschaftlich schädlichen Fall im Sinne des § 12 Abs. 2 StGB. handelt, der die Geltendmachung der Strafrepession erfordert, kommt hierbei insbesondere erst dann in Frage, wenn die Unterhaltsbeträge für die Kinder, die in unterschiedlichen Erziehungsumgebungen leben, gleich sind, der Altersunterschied zwischen ihnen minimal ist, die Kinder vergleichbare Bedürfnisse haben und die Umstände, unter welchen sie erzogen werden, ähnlich sind.
- II. Die gesetzliche Verpflichtung der Eltern zur Unterhaltsgewährung für ihr minderjähriges Kind dauert auch während des Insolvenzverfahrens an, welches das Vermögen eines der Elternteile betrifft. Sofern der Elternteil, über dessen Vermögen ein Insolvenzverfahren eröffnet wurde, seiner Unterhaltsverpflichtung zum minderjährigen Kind nicht nachkommen kann, z.B. aus dem Grund, weil zur Person mit Verfügungsrechten zur Insolvenzmasse der auf Grund des Gesetzes oder der Entscheidung des Insolvenzgerichts bestellte Insolvenzverwalter wurde, ist solch ein Elternteil verpflichtet, dem Insolvenzverwalter die benötigte Kooperation bei Erfüllung seiner Unterhaltsverpflichtung zu erweisen, der die Forderungen gegenüber der Insolvenzmasse sowie

---

* Anmerkung der Redaktion Sammlung von Gerichtsentscheidungen und Stellungnahmen: Gleiches gilt auch nach § 1988 des Gesetzes Nr. 89/2012 Slg. Bürgerliches Gesetzbuch, mit Wirkung ab 01.01.2014.

die ihnen gleich gestellten Forderungen zu befriedigen hat, wie auch die Unterhaltsforderungen aus dem Gesetz gegenüber der Insolvenzmasse während des Insolvenzverfahrens (vgl. § 169 Abs. 1 Buchst. e/, Abs. 2, § 203 Abs. 1, 3 des Gesetzes Nr. 182/2006 Slg., über den Konkurs und dessen Lösungsformen /Insolvenzgesetz/, im Wortlaut späterer Vorschriften).

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 48 Wird vom Gericht kein elektronischer Zahlungsauftrag erlassen und das Verfahren fortgesetzt wird, ist die Nachzahlung der bemessenen Gerichtsgebühr erst im Zusammenhang mit dem Beschluss des Gerichts über die Sache selbst fällig.
- Nr. 49 Werden die Umstände beim Beteiligten (Antragsteller), von denen das Gericht in dessen Beschluss ausgegangen hat, mit dem sein Antrag auf die Befreiung von Gerichtsgebühren abgelehnt wurde, geändert, kann der Beteiligte die Verteidigung gegen den (Folge-) Beschluss über die Einstellung des Verfahrens wegen Nichtzahlung der Gerichtsgebühr nicht begründet geltend machen, die auf der Argumentation beruht, dass die Voraussetzungen für die Anerkennung der Befreiung von Gerichtsgebühren von ihm erfüllt werden.
- Nr. 50 Der Verfahrensteilnehmer darf zur Erteilung einer Prozessvollmacht eine andere Person ermächtigen.
- Nr. 51 Einen ernsthaften Grund im Sinne der Bestimmung des § 114b Abs. 5 ZPO stellt zum einen ein Hindernis (Ereignis) dar, welches den Beklagten daran hinderte, objektiv (unabhängig von seinem Willen) zur Sache in der festgelegten Frist schriftlich Stellung zu nehmen, eventuell den Beklagten daran hinderte, dem Gericht lediglich mitzuteilen, dass bei ihm solch ein ernsthafter Grund eintrat, zum anderen ein vom Beklagten oder anders eventuell verursachter Grund, sofern dieser – insbesondere mit Rücksicht auf alle Umstände des Falles und die Verhältnisse des Beklagten für eine Entschuldigung für dessen Untätigkeit gehalten werden kann. Ist solch ein ernsthafter Grund beim Beklagten eingetreten, kann nicht angenommen werden, dass er den Anspruch, der gegen ihn mit der Klage geltend gemacht wird, anerkennt, und dass es möglich wäre, zu dessen Ungunsten mit einem Anerkenntnisurteil nach Bestimmung des § 153a Abs. 3 ZPO zu beschliessen.
- Nr. 52 Der Sinn der in Bestimmung des § 55 Abs. 1 Exekutionsordnung angeführten Frist liegt darin, dass diese die Verpflichteten dazu bringen soll, dass die Anträge auf die Einstellung der Vollstreckung „rechtzeitig“ in einer Frist von 15 Tagen gestellt werden und die Vollstreckung nicht verlängert wird; gehen jedoch aus den an die Verpflichteten ausgehändigten Urkunden hinsichtlich des Antrags auf die Einstellung der Vollstreckung Umstände hervor, die Grund für die Einstellung der Vollstreckung darstellen, so ist das Gericht verpflichtet, diese zu berücksichtigen, und auch über eine verspätete Antragstellung sachlich zu beschliessen.
- Nr. 53 Enthält die Schiedsklausel keine Direktbestimmung des Schiedsrichters ad hoc und verweist sie lediglich auf die von einer natürlichen Person (Schiedsrichter) geführte Schiedsrichterliste und herausgegebene „Schiedsordnung“, so ist diese (als Ganzes) gem. § 39 Bürgerliches Gesetzbuch wegen Gesetzeswidrigkeit ungültig. Der Schiedsbefund, der von einem Schiedsrichter erlassen wurde, der dazu auf Grund einer solchen absolut ungültigen Schiedsklausel ernannt wurde, ist ein ungeeigneter Vollstreckungstitel, da der Schiedsrichter für dessen Erlassen keine Rechtsbefugnis hatte.
- Nr. 54 Die Schiedsklausel, die lediglich zwischen dem Schuldner und Gläubiger geschlossen, und die im Vertrag festgehalten wurde, deren Bestandteil auch eine Bürgschaftserklärung ist, bezieht sich nicht auf die Rechtsbeziehung zwischen dem Gläubiger und dem Bürgen.
- Nr. 55 Machte der Kläger mit einer rechtzeitig erhobenen Klage den Anspruch auf einen Schadenersatz durch die Herstellung eines ursprünglichen Zustandes geltend, kann vom Beklagten der Einwand der Verjährung nur deshalb nicht erfolgreich geltend gemacht werden, weil der Kläger nach Ablauf der Verjährungsfrist den Klageantrag so geändert hat, dass er einen Schadenersatz in Geld verlangte.
- Nr. 56 Der Umstand, dass ein Verfahren über eine Ordnungswidrigkeit mit keinem rechtskräftigen Beschluss des Verwaltungsorgans darüber abgeschlossen wurde, wer diese Ordnungswidrigkeit

beging (wer der Schuldige ist), stellt keine unrichtige amtliche Vorgangsweise im Sinne des § 13 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 82/1998 Slg. dar.

- Nr. 57 Die Versammlung der Eigentümer von Wohnungseinheiten durfte bei Festlegung der Höhe des Beitrags zu den Kosten in Verbindung mit der Haus- und Grundstücksverwaltung von der durch die in § 15 Abs. 1 des Gesetzes Nr. 72/1994 Slg., im Wortlaut mit Wirkung bis 31. 12. 2013 geregelte Regel nicht abweichen ohne dass zuerst eine Vereinbarung geschlossen wird als zustimmender Willensausdruck aller Eigentümer der Wohnungseinheiten, die in der angeführten Bestimmung vorausgesetzt wird.
- Nr. 58 Wird der Hauptversammlung vom Vorstand der Aktiengesellschaft der Antrag auf die Gewinnverteilung im Einklang mit § 192 Abs. 1 HGB vorgelegt, so ist er verpflichtet, diesen zu begründen. Wir von der Aktiengesellschaft Gewinn erwirtschaftet, so kann von der Hauptversammlung darüber entschieden werden, dass der Gewinn nicht verteilt wird und verbleibt (nach einem Pflichtzuschuss in den Rückstellungsfonds nach § 217 HGB und event. in die anderen im Einklang mit dem Gesetz und der Satzung gebildeten Fonds) in der Gesellschaft und für deren unternehmerische Aktivitäten verwendet wird, allerdings nur aus wichtigen Gründen und bei Beachtung des Verbots des Missbrauchs von Mehrheit der Stimmen (§ 56a Abs. 1 HGB).
- Nr. 59 Bei einer angemeldeten vollstreckbaren Wechselforderung, die mit dem rechtskräftigen Beschluss jeweiligen Organs anerkannt wurde, kann als Grund für die Anfechtung deren Echtheit oder Höhe auch des Kausaleinwandes geltend gemacht werden, sofern diese vom Schuldner in einem Verfahren, welches dem Erlass dieses Beschlusses vorausging, nicht geltend gemacht wurde. Vom Gesichtspunkt aus der Bestimmung des § 199 Abs. 2 Insolvenzgesetz handelt es sich in solch einem Fall um keine andere (unzulässige) Rechtsbeurteilung der Sache.
- Nr. 60 Dadurch, dass für eine Person, die mit dem Beschluss des Insolvenzgerichts zum Insolvenzverwalter eines konkreten Schuldners bestellt wird, die Berechtigung zur Ausübung der Tätigkeit des Insolvenzverwalters gem. § 40 Abs. 2 des Gesetzes über die Insolvenzverwalter anschließend erlischt, verliert der Beschluss des Insolvenzgerichts über deren Bestellung ins Amt keine Wirksamkeit. Solch eine Person bleibt auch weiterhin Insolvenzverwalter des konkreten Schuldners.
- Die Willenserklärung, mit der Schuldner seiner Schuld (Geldverpflichtung) dem Gläubiger gegenüber nachkommt, stellt eine Rechtshandlung im Sinne der Bestimmung des § 34 Bürgerliches Gesetzbuch dar, da es sich um eine Willenserklärung handelt, die auf die Erlöschung der Verpflichtung zur Schuldtilgung (Verpflichtung) ausgerichtet ist. Solch eine Rechtshandlung ist auch die Willenserklärung, mit der der Schuld (Geldverpflichtung) dem Gläubiger des Schuldners gegenüber von Dritter mit Zustimmung des Schuldners im Sinne des § 332 Abs. 1 HGB nachgekommen wird.
- Sofern die Rechtshandlungen beiseite gelassen werden, die vom Schuldner dann vorgenommen wurden, nachdem die Auswirkungen in Verbindung mit der Eröffnung des Insolvenzverfahrens eingetreten sind, im Widerspruch zu Bestimmungen der §§ 111 und 246 Abs. 2 Insolvenzgesetz, kann gem. § 235 bis § 243 Insolvenzgesetz lediglich denjenigen Rechtshandlungen des Schuldners Widerstand geleistet werden, die in den Bestimmungen der §§ 240 bis 242 Insolvenzgesetz taxativ aufgezählt werden.
- Nr. 61 Sofern vom Insolvenzgericht über das Vermögen des Schuldners Insolvenzeröffnung verkündet wurde, und dieser Beschluss rechtskräftig wurde, wird der Antrag des Schuldners auf die Genehmigung der Entschuldung abgelehnt als gestellt von jemand, der dazu nicht berechtigt war (§ 390 Abs. 3 Insolvenzgesetz), ohne Rücksicht darauf, ob der Frist für das Antragsstellen auf die Genehmigung der Entschuldung für den Schuldner abgelaufen ist.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 18 Dependence of the victim, unlike the victim's defencelessness, is a state when an individual, although they cannot freely decide due to being dependent on the offender in a particular way, is not defenceless and still has – unless pathologically dependence is involved – certain space for deciding freely. In this case, a factual dependent relation is sufficient.
The state of dependence may consist in, for example, psychological dependence of the aggrieved person resulting from such person having been influenced by the offender's claim to be a healer and to be the only person capable of curing an incurable disease, which the aggrieved person suffered from, also by means of sexual intercourse.
The abuse of such psychological dependence of the aggrieved person on the part of the offender for the purpose of forcing the aggrieved person to submit to sexual intercourse with the offender fulfils the characteristics of the crime of sexual pressure within the meaning of Section 186(2) of the Penal Code and not of the crime of sexual assault pursuant to Section 185(1) of the Penal Code committed by abusing the defencelessness of the aggrieved person.
- No. 19 A decision on continuing security detention under Section 100(5) of the Penal Code cannot be deemed a decision in the case within the meaning of the provision of Section 265a(1) and (2) of the Code of Criminal Procedure as it does not constitute a decision whereby a protective measure is imposed (Section 265a(2)(e) of the Code of Criminal Procedure). Therefore, an appeal against such decision is not permissible.
- No. 20 If, within proceedings concerning an extraordinary appeal lodged by the supreme public prosecutor to the disfavour of the accused based on the reason laid down by Section 265b(1)(f) of the Code of Criminal Procedure against a decision whereby a court had discontinued criminal prosecution by applying the abolition provision of the presidential amnesty, the Supreme Court, after reviewing the case, finds that the decision of the President of the Czech Republic ordering to discontinue criminal prosecution applies to the act, the Supreme Court shall, with a view to the provision of Section 265p(2)(b) of the Code of Criminal Procedure, dismiss the extraordinary appeal as impossible in accordance with Section 265i(1)(a) of the Code of Criminal Procedure.
- No. 21 The selection of a defence counsel by the accused (or by another authorized party), other than the appointed defence counsel, should be considered a circumstance, in consequence of which the original appointment of the defence counsel within the meaning of Section 37(2) of the Code of Criminal Procedure becomes void by law. With respect to the appointed defence counsel, however, the voidness of the appointment shall come into effect only after the defence counsel is notified of the same by the competent body active in criminal proceedings or becomes otherwise aware of the same. Until then, the defence counsel shall be authorized and obligated to defend the accused, in which case, the defence counsel shall be entitled, pursuant to the first clause of Section 151(2) of the Code of Criminal Procedure, to claim remuneration from the state along with compensation of cash expenses according to a separate regulation (legal counsel tariff).
- No. 22 Where the aggrieved party filed a claim in a timely and due manner for the compensation of property damage inflicted by a criminal offence and the accused was provided with the opportunity to familiarize with and to present their standpoint to such claim, and where a first-level court, regardless of the same, has failed to impose an obligation upon the accused to compensate the damage, such decision may be made by the appellate court subject to the fulfilment of legal preconditions. If the appellate court, on the strength of an appeal of the public prosecutor or the aggrieved party lodged to the disfavour of the accused on the grounds that no verdict on damage compensation had been awarded, decided in the case, subject to the conditions stipulated in Section 259(3) of the Code of Criminal Procedure, that pursuant to Section 228(1) of the Code of Criminal Procedure, the appellate court imposed an obligation on the accused to compensate the damage inflicted upon the aggrieved party, such ruling constitutes neither a surprising decision with respect to the accused nor a violation of the right of the accused to a fair trial since

such decision of the appellate court could not have been ruled out. The same applies accordingly to the claim of the aggrieved party to the compensation of non-material damage and to the release of unjust enrichment.

- No. 23 When the offender who, within the fulfilment of their work duties, is liable only for the receipt and delivery of consignments containing pecuniary means, for the due recordkeeping of the same or for the swift and smooth clearance and dispatch of inbound and outbound vehicles carrying such consignments, etc., without being authorized to dispose of the pecuniary means contained in such consignments, in a concrete situation opens consignments/containers placed in a vault room of the aggrieved company of the offender's employer and, after placing the stored financial means into bags brought in for such purpose, the offender carries them outside the premises, the offender thereby fulfils the characteristics of "taking possession of another person's thing", because the thing was not entrusted to the offender, i.e. not handed over for disposal, and thus, the thing was not actually released from the power of its owner or of another authorized person. Therefore, such action, subject to the fulfilment of other characteristics, embodies the crime of theft pursuant to Section 205 of the Penal Code and not the crime of embezzlement under Section 206 of the Penal Code (cf. Resolution awarded under No. 28/2010 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).
- No. 24 An excusable error in law on the part of the offender within the meaning of Section 19 of the Penal Code cannot be grounded on the fact that, with a view to the arguments presented in the administrative action filed by the offender without waiting for the award of a decision, the offender was convinced that they have not committed any offence in the past. On the contrary, it is an error that could have been avoided by the offender (i.e. a non-excusable error) as the offender could have recognized the unlawfulness of their action without any difficulty namely with a view to the fact that no one should fail to respect a final and enforceable decision of a public authority solely based on the grounds that they personally disagree with the same.
- No. 25 I. Pursuant to the second clause of Section 97(3) of Act No. 94/1963 Coll., on Family, as amended,* the set-off against claims for unpaid support of a minor child is not permissible. This also applies in the case of the mutual set-off of claims for the unpaid support of two minor children that live in different environments because each of them has been entrusted to the care of one of the parents who do not live together but are obligated to provide support to the child entrusted to the other parent.

If, under such circumstances, the parents fail to fulfil their maintenance obligation with respect to the minor child entrusted to the care of the other parent, namely by referring to the mutual set-off of claims for the support of both children, the court, when considering whether both parents have committed the misdemeanour of evading the alimony or maintenance obligation under Section 196 of the Penal Code, should examine the overall harmfulness of the case with utmost care. The conclusion that the matter does not constitute a socially harmful case within the meaning of Section 12(2) of the Penal Code that would require the application of criminal repression may be made especially under the circumstances when the amount of support of the children living in different environments is the same, when there is no considerable age difference between the children and when they have comparable needs and when the conditions in which they are raised are similar.

II. The legal obligation of the parents to provide support to their minor child continues also in insolvency proceedings concerning the assets of one of the parents. If the parent, with respect to the assets of which insolvency proceedings have been initiated, cannot fulfil his or her maintenance obligation towards a minor child, e.g. because an appointed insolvency trustee has become the party exercising the rights of disposal of the bankruptcy estate either by law or based on a decision of the insolvency court, such parent is obligated to duly cooperate with the insolvency trustee in order to fulfil his or her maintenance obligation as the insolvency trustee satisfies

---

* Note of the editorial office of the Collection of Court Resolutions and Opinions: The same applies pursuant to Section 1988 of Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, effective from January 1, 2014.

claims against the bankruptcy estate and claims of equal value, which ex lege include claims for alimony and support, from the bankruptcy estate at any time during the insolvency proceedings (see Section 169(1)(e) and (2), Section 203(1) and (3) of Act No. 182/2006 Coll., on Insolvency and Its Resolution [the Insolvency Act], as amended).

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 48 When the court does not issue an electronic payment order and continues in the proceedings, the additional payment of the assessed court fee becomes payable only in connection with the award of a decision in the case.
- No. 49 If the situation of the party (applicant), on which the court based its original resolution dismissing the party's motion for exemption from court fees, has not changed, the party cannot reasonably exercise defence against a (subsequent) resolution grounded on the argument that the party meets the preconditions for awarding exemption from court fees.
- No. 50 A party to proceedings may authorize another person to grant a procedural power of attorney.
- No. 51 A serious reason within the meaning of the provision of Section 114b(5) of the Civil Procedure Code is either an obstacle (event), which objectively hindered the defendant (independently of the defendant's will) from providing a written statement to the case within the specified time period and/or which prevented the defendant from notifying the court of the fact that a serious reason had arisen on the part of the defendant, or it is a circumstance potentially caused or otherwise inflicted by the defendant, provided that, particularly with regard to all circumstances of the case and the defendant's situation, such circumstance may be considered as justifying the defendant's failure to act. Where such serious reason arises on the part of the defendant, the defendant cannot be deemed to have recognized the claim exercised against the defendant in the relevant action and that it is possible to decide to the disfavour of the defendant by means of a judgement recognizing the claim pursuant to the provision of Section 153a(3) of the Civil Procedure Code.
- No. 52 The purport of the time period laid down by the provision of Section 55(1) of the Code of Dstraint Procedure is that it encourages the liable party to file a motion for the cessation of dstraint in a "timely" manner, i.e. within a period of 15 days, to avoid the prolongation of dstraint. However, if the documents appended by the liable party to the submitted motion for the cessation of dstraint suggest the existence of facts that constitute grounds for the cessation of dstraint, the court shall consider the same and decide also on a delayed motion.
- No. 53 Where the clause on the resolution of disputes does not stipulate the direct designation of an ad hoc arbitrator and instead refers to a maintained list of arbitrators and the "rules of arbitration" issued by a natural person (an arbitrator), such clause (in its entirety) is void pursuant to Section 39 of the Civil Code due to being in conflict with the law. An arbitration award issued by an arbitrator based on such absolutely invalid clause on the resolution of disputes is not a legitimate enforceable title since the arbitrator had no authority to award the same.
- No. 54 A clause on the resolution of disputes agreed upon between the debtor and the creditor, which is drawn up in the form of an agreement and to which a guarantor's declaration is appended, shall not apply to the relationship between the creditor and the guarantor.
- No. 55 When, by way of a timely lodged action, the plaintiff filed a claim for damage compensation by means of restoration to original state, the defendant cannot successfully raise an objection of limitation of action solely grounded on the fact that, after the expiry of the period of limitation, the plaintiff subsequently changed the motion and demanded pecuniary damage compensation.
- No. 56 The fact that misdemeanour proceedings were not terminated, due to whatever reason, by a final decision of the administrative body indicating the party who had committed the misdemeanour (i.e. the guilty party) does not constitute correct official procedure within the meaning of Section 13(1) of Act No. 82/1998 Coll.
- No. 57 When determining the amount of the allowance for expenses associated with building and property management, the assembly of unit owners was not permitted to deflect from the rule laid

down in Section 15(1) of Act No. 72/1994 Coll., in the wording effective until December 31, 2013, without first concluding an agreement as an expression of the will of all unit owners as envisaged by the indicate provision.

- No. 58 When the board of directors of a joint-stock company presents a proposal to the general meeting for the distribution of profit in accordance with Section 192(1) of the Commercial Code, the board of directors is obligated to justify such proposal. If the joint-stock company has generated profit, the general meeting may decide not to distribute the profit and (after allocating the statutory amount to the reserve fund under Section 217 of the Commercial Code and/or to other funds created in accordance with the law and the Articles of Association) it may choose to leave the profit to the company for its business activities, however, only based on material reasons and while respecting the prohibition of the abuse of the majority of votes (Section 56a(1) of the Commercial Code).
- No. 59 As regards a submitted enforceable claim arising from a bill of exchange and recognized by a final decision of the competent body, also causal objections, if not previously raised by the debtor within proceedings that had preceded the award of such decision, may serve as the reason for the negation of the authenticity or the amount of the claim. From the point of view of the provision of Section 199(2) of the Insolvency Act, such case does not involve (impermissible) other legal assessment of the case.
- No. 60 The fact that the licence authorizing a person, who is appointed as the insolvency trustee of a concrete debtor by way of a decision of the insolvency court, to carry out the activity of an insolvency trustee subsequently expires under Section 40(2) of the Act on Insolvency Trustees, does not render the decision of the insolvency court on the appointment of such person ineffective. The person shall continue to serve as the insolvency trustee of the concrete debtor. The expression of will whereby the debtor satisfies the debt (pecuniary liability) of the creditor constitutes a legal act within the meaning of the provisions of Section 34 of the Civil Code since it represents an expression of will aimed at extinguishing the obligation to settle the debt (liability). Accordingly, such legal act is also the expression of will whereby a third party satisfies the debt (pecuniary liability) of the debtor's creditor with the debtor's consent within the meaning of Section 332(1) of the Commercial Code. Leaving aside the legal acts executed by the debtor after the effects associated with the initiation of insolvency proceedings had come into force in conflict with the provisions of Section 111 and Section 246(2) of the Insolvency Act, in accordance with the provisions of Sections 235 to 243 of the Insolvency Act, objections may be raised only against those legal acts of the debtor that are enumerated by the provisions of Sections 240 to 242 of the Insolvency Act.
- No. 61 Where bankruptcy was declared in relation to the debtor's assets by the insolvency court and this decision has become final, the court shall dismiss the debtor's motion for permitting discharge as filed by someone who is not authorized to file the same (Section 390(3) of the Insolvency Act), regardless of the fact whether the time period for the filing of the motion for permitting discharge has expired or not.

POZNÁMKY

POZNÁMKY